

**ANKARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ PROGRAMI**

**ÖĞRENCİLERİN VELAYETİNİN KULLANIMINDAN
KAYNAKLANAN SORUNLARA VE BU SORUNLARIN
ÇÖZÜMÜNE İLİŞKİN OKUL YÖNETİCİLERİ İLE
REHBER ÖĞRETMENLERİN GÖRÜŞLERİ**

DOKTORA TEZİ

MEHMET YALÇIN KANMAZ

**ANKARA
HAZİRAN, 2023**

**ANKARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ PROGRAMI**

**ÖĞRENCİLERİN VELAYETİNİN KULLANIMINDAN
KAYNAKLANAN SORUNLARA VE BU SORUNLARIN
ÇÖZÜMÜNE İLİŞKİN OKUL YÖNETİCİLERİ İLE
REHBER ÖĞRETMENLERİN GÖRÜŞLERİ**

DOKTORA TEZİ

MEHMET YALÇIN KANMAZ

DANIŞMAN: PROF. DR. YASEMİN KARAMAN KEPENEKÇİ

**ANKARA
HAZİRAN, 2023**

Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğüne,

Mehmet Yalçın KANMAZ adlı öğrencinin hazırladığı “Öğrencilerin Velayetinin Kullanımından Kaynaklanan Sorunlara ve Bu Sorunların Çözümüne İlişkin Okul Yöneticileri ile Rehber Öğretmenlerin Görüşleri” başlıklı bu çalışma Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı / Eğitim Yönetimi Programı’nda jüri üyelerince oy birliği ile **Doktora Tezi** olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

İmza

Başkan	Prof. Dr. Kasım KARAKÜTÜK	
Üye	Prof. Dr. Naciye AKSOY	
Üye	Prof. Dr. Yasemin KARAMAN KEPENEKÇİ (Danışman)	
Üye	Doç. Dr. Nihan DEMİRKASIMOĞLU	
Üye	Doç. Dr. Pelin TAŞKIN	

ONAY

Bu tez Ankara Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Öğretim Yönetmeliği’nin ilgili maddeleri uyarınca, jüri üyeleri tarafından 20/06/2023 tarihinde, Enstitü Yönetim Kurulu tarafından ise .../.../2023 tarihinde kabul edilmiştir.

.....
Prof. Dr. Mehmet İkbâl YETİŞİR
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BİLDİRİMİ

Tez içindeki bütün bilgileri akademik yazım kurallarına uygun biçimde raporlaştırdığımı ve bunları etik ilkelere (atıfta bulunulan tüm yapıtlara kaynaklarda yer verilmesi, tezde kullanılan bilgi ve belgelere resmi yollarla ulaşılması ve bunların aslı bozulmadan kullanılması vb.) uygun olarak elde ettiğimi ve sunduğumu bildiririm.

Mehmet Yalçın KANMAZ

ÖZET

ÖĞRENCİLERİN VELAYETİNİN KULLANIMINDAN KAYNAKLANAN SORUNLARA VE BU SORUNLARIN ÇÖZÜMÜNE İLİŞKİN OKUL YÖNETİCİLERİ İLE REHBER ÖĞRETMENLERİN GÖRÜŞLERİ

KANMAZ, Mehmet Yalçın

Doktora Tezi, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Yasemin KARAMAN KEPENEKÇİ

Haziran, 2023, xvi + 178 sayfa

Bu araştırma, velayet kullanımı nedeniyle okula yansıyan sorunlar ve bu sorunların çözümüne ilişkin okul yöneticileri ve rehber öğretmenlerin görüşlerini içermektedir. Araştırmanın amacı; yönetici ve rehber öğretmenlerin, öğrencilerin velayetinin ana ve baba tarafından kullanımından kaynaklanarak okula yansıyan sorunlara, bu sorunların nedenlerine ve çözümüne ilişkin görüşlerini belirlemektir. Araştırma, nicel ve nitel veri çözümlemesinin birlikte yürütüldüğü karma yöntem araştırma desenlerinden yakınsayan paralel desen yöntemiyle yürütülmüştür.

Araştırmanın nicel bölümünün örneklemini, Ankara ilinin yedi ilçesinde kamu okullarında görev yapan 346 yönetici ve 323 rehber öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmanın nitel kısmında ise 10 yönetici ve 10 rehber öğretmen yer almıştır. Araştırmanın nicel ve nitel verileri araştırmacı tarafından geliştirilen anketler ve yarı yapılandırılmış görüşme formları ile toplanmıştır. Nicel verilerin çözümlemesinde anketlerdeki her maddeye ilişkin yüzde, frekans ve standart sapma değerleri hesaplanmış; görev türü, cinsiyet, yaş, kıdem, okul türü, ilçe değişkenleri ile katılımcıların görüşleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek için ki-kare testi gerçekleştirilmiştir. Nitel verilerin çözümlemesinde ise içerik çözümlemesi kullanılmıştır.

Araştırmada, çocukların çoğunlukla ana babaları tarafından fiziksel istismar ve ihmale maruz kaldığı belirlenmiştir. Okulda karşılaşılan sorunların başlıca nedenleri arasında ailenin eğitim ve gelir düzeyi düşüklüğü gelmektedir. Araştırmada yönetici ve rehber öğretmenlerin görüşleri ile görev türü, cinsiyet, yaş, kıdem, okul türü, ilçe

değişkenleri arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Araştırmada velayetin kullanımında yaşanan sorunların çözülebilmesi için okul yöneticilerinin yetkilerine ilişkin düzenlemeler yapılmalı ve okullardaki rehber öğretmen sayıları artırılmalıdır. Ailelere çocuk gelişimi ve yetiştirme konusunda eğitimlerin verilmesi ve ailelerin sosyoekonomik düzeylerinin artırılması, velayetin kullanımında yaşanan sorunların azalmasını sağlayacaktır.

Anahtar Sözcükler: Velayet, çocuğun yüksek yararı, çocuk hakları, okul yöneticisi, rehber öğretmen.

ABSTRACT

OPINIONS OF SCHOOL ADMINISTRATORS AND GUIDANCE TEACHERS REGARDING THE PROBLEMS ARISING FROM THE USE OF CUSTODY OF STUDENTS AND THE SOLUTION OF THESE PROBLEMS

KANMAZ, Mehmet Yalçın

Dissertation (PhD), Department of Educational Sciences

Supervisor: Prof. Dr. Yasemin KARAMAN KEPENEKÇİ

June 2023, xvi + 178 pages

This research includes the opinions of school administrators and guidance teachers about the problems that are reflected in the school due to the use of custody and the solution of these problems. The aim of the research is to determine the opinions of the administrators and guidance teachers about the problems that are reflected in the school due to the use of custody, the causes of these problems and their solutions. The research was conducted with the parallel design method, which converges from the mixed method research designs in which quantitative and qualitative data analysis are carried out together. The sample of the quantitative part of the research consists of 346 administrators and 323 guidance teachers working in public schools in seven districts of Ankara. In the qualitative part of the study, 10 administrators and 10 guidance teachers were interviewed. Quantitative and qualitative data of the research were collected through questionnaires and semi-structured interview forms developed by the researcher.

In the analysis of the quantitative data, the percentage, frequency and standard deviation values for each item in the questionnaires were calculated; Chi-square test was conducted to determine whether there is a significant relationship between the variables of task type, gender, age, seniority, school type, district and the opinions of the participants. Content analysis was used in the analysis of qualitative data.

In the research, it was determined that children were mostly exposed to physical abuse and neglect by their parents. Among the main reasons for the problems are the low level of education and income of the family. In the research, it was observed that there was no significant difference between the opinions of the administrators and guidance

teachers and the variables of task type, gender, age, seniority, school type, district, except for two items. In the research, it has been concluded that in order to solve the problems experienced in the use of custody, it is necessary to make arrangements regarding the authority of school administrators and to increase the number of guidance teachers in schools. In order to solve the problems experienced in the use of custody in the research, arrangements should be made regarding the authorities of school administrators and the number of guidance teachers in schools should be increased. Providing training to families on child development and raising and increasing the socioeconomic level of families will reduce the problems experienced in the use of custody.

Key Words: Custody, best interests of the child, childrens' rights, school administrator, guidance teacher.

ÖNSÖZ

Sağlıklı bir toplumun temeli, çocuklukta her yönden sağlıklı olarak yetiştirilmiş bireylerin varlığıyla olanaklıdır. Bu da velayet hakkına sahip olan kişilerin, “çocuğun yüksek yararı” kavramına koşut olarak çocukların gelişimlerini desteklemelerini koşullar. Nitekim velayetin kullanımından kaynaklanan birtakım sorunlar, çocuğu ve dolayısıyla çocuğun eğitim yaşamını doğrudan etkileyebilmektedir. Bu bağlamda eğitim alanındaki karar alıcıların; çocuğun yüksek yararını gözeterek eylemlerini yerine getirmeleri, velayet hakkına sahip olan kişilerle iş birliği içinde olmaları çok büyük önem taşımaktadır.

Bu araştırma, beş bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde çalışmanın problemi, çalışmanın amacı, sınırlıkları ve tanımları; ikinci bölümde çocuk ve velayete ilişkin kavramsal çerçeve; üçüncü bölümde araştırma modeli, araştırmanın örnekleme, çalışma grubu, verilerin toplanması ve çözümülenmesi; dördüncü bölümde bulgular ve yorum; beşinci bölümde ise sonuçlar ve öneriler yer almaktadır.

Bu araştırmaya başladığım ilk andan itibaren yoğun iş temposuna rağmen akademik ortamın ezberlerini bozar nitelikte bir danışmanlık ile yolumu aydınlatan, destek olan, geri bildirimleriyle beni her zaman canlı tutan çok değerli Hocam Prof. Dr. Yasemin KARAMAN KEPENEKÇİ’ye teşekkür eder, saygılarımı sunarım.

Doktora tezimin yazım aşamasında bilgi ve tecrübeleriyle bana katkı sağlayan Tez İzleme Komitesi üyelerim Prof. Dr. Kasım KARAKÜTÜK ve Prof. Dr. Naciye AKSOY Hocalarıma sonsuz teşekkür ederim. Tez jürisinde yer alan Doç. Dr. Nihan DEMİRKASIMOĞLU ve Doç. Dr. Pelin TAŞKIN Hocalarıma teşekkür ederim.

Doktora eğitimim sırasında farkındalık düzeyimin artmasını sağlayan, yılların getirdiği kültürel birikimle, disiplinli ve etik çalışma anlayışının egemen olduğu Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi öğretim üyelerinden Prof. Dr. Ali BALCI’ya, Prof. Dr. İlayet AYDIN’a, Prof. Dr. Hasan Hüseyin AKSOY’a, Prof. Dr. Şakir ÇINKIR’a teşekkürlerimi sunarım. Uzman görüşüne başvurduğum Arş. Gör. Dr. İnci ÖZTÜRK ERKOÇAK’a, Arş. Gör. Burcu TOPTAŞ’a, Arş. Gör. Tuğba GÜNER DEMİR’e, Dr. Muhammed TAŞ’a ve Emel YILMAZ’a teşekkür ederim. Bu araştırmanın oluşmasında görüşleriyle katkı sağlayan okul yöneticisi ve rehber öğretmenlerimize teşekkür ederim.

Doktora eğitimim öncesinde ve sürecinde bana olan inancını hiç yitirmeyen, hem akademik hem de manevi katkılarıyla bu araştırmanın oluşmasında büyük katkıları olan, yaşamımın kilometre taşı, sevgili hayat arkadaşım Esra'ya çok teşekkür ederim. Babamın bu dünyadan ayrılışından sonra beni her konuda destekleyen canım annem Leyla'ya da çok teşekkür ederim.

Doktora eğitimim dolayısıyla birlikte vakit geçiremediğimiz anlar olsa da varlığıyla çocukluğun ne olduğunu bana anımsatan, duygusal gelişimime katkı sağlayan, bu araştırmanın manevi boyutunda -kendi bilmesine de- katkısı olan canım kızım Deniz'ime çok teşekkür ederim.

Mehmet Yalçın KANMAZ
Haziran, 2023

Aileme...

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BİLDİRİMİ.....	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
ÖNSÖZ.....	viii
İÇİNDEKİLER.....	xi
TABLolar DİZİNİ.....	xiv
KISALTMALAR	xvi
BÖLÜM 1	1
GİRİŞ.....	1
Problem	1
Amaç	6
Önem	7
Sınırlılıklar	9
Tanımlar	9
BÖLÜM 2	11
KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	11
Çocuk ve Çocukluk Kavramı	11
Çocukluk Tarihinin Kilometre Taşları	12
Çocuk Hakları	14
Çocuğun Yüksek Yararı.....	20
Çocuğun Velayeti.....	22
Velayetin Özellikleri	25
Velayet Çocuğun Yararınadır.....	25
Velayet Bir Bütündür	26
Velayet Süreye Bağlıdır	26
Velayet Kamu Düzenine İlişkindir.....	27
Velayetin Ana ve Babanın Evliliğine Göre Durumu	27
Ana ve Babanın Evli Olması Durumunda Velayet	27
Ana ve Babanın Ayrılması, Boşanması veya Evli Olmaması Durumunda Velayet.....	28
Velayetin Kapsadığı Yetki ve Sorumluluklar	29
Çocuğun Temsili Yetkisi ve Sorumluluğu	29
Çocuğun Genel, Mesleki ve Dini Eğitimi Yetkisi ve Sorumluluğu	30
Çocuğun Kişi Varlığının Korunması Yetkisi ve Sorumluluğu	31
Çocuğun Ana ve Babasının Sözüünü Dinleme Sorumluluğu	32
Velayetin Kullanımı	32
Velayetin Kullanımında Ana ve Baba Tutumlarının Önemi.....	33
Velayetin Kullanımında Yaşanan Sorunlar	34
Velayetin Kullanımında Yaşanan Çocuk İstismarı Sorunları.	37

Velayetin Kullanımında Yaşanan Çocuk İhmali Sorunları	39
Velayetin Kullanımına İlişkin Dava Örnekleri	40
Velayetin Kullanımında Okulun Yetki ve Sorumlulukları.....	41
Velayetin Kullanımında Okul Yöneticilerinin Yetki ve Sorumlulukları.	42
Velayetin Kullanımında Rehber Öğretmenlerin Yetki ve Sorumlulukları.....	44
Velayetin Kullanımından Kaynaklanarak Okula Yansıyan Sorunlar.....	45
BÖLÜM 3	49
YÖNTEM	49
Araştırmanın Modeli	49
Evren-Örnekleme ve Çalışma Grubu	50
Evren-Örnekleme	50
Çalışma Grubu.....	55
Verilerin Toplanması	57
Nicel Veri Toplama Araçları	58
Nitel Veri Toplama Araçları.....	59
Verilerin Çözümlemesi	62
BÖLÜM 4.....	65
BULGULAR VE YORUMLAR	65
Araştırmanın Nicel Boyutuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar	65
Katılımcıların Velayetin Kullanımı Sırasında Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Görüşleri	65
Katılımcıların Velayetin Kullanımı Sırasında Ana Babadan Kaynaklanan Sorunların Nedenlerine İlişkin Görüşleri	69
Katılımcıların Velayetin Kullanımı Sırasında Çocuktan Kaynaklanan Sorunların Nedenlerine İlişkin Görüşleri	74
Katılımcıların Velayetin Kullanımı Sırasında Karşılaşılan Sorunların Çözümüne İlişkin Görüşleri	77
Katılımcıların Velayetin Kullanımı Sırasında Karşılaşılan Sorunların Çözümüne İlişkin Görüşlerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi	84
Araştırmanın Nitel Boyutuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar	125
Katılımcıların Velayetin Kullanımı Sırasında Karşılaşılan Sorunların Nedenlerine İlişkin Görüşleri	125
Katılımcıların Velayetin Kullanımı Sırasında Karşılaşılan Sorunların Çözümüne İlişkin Görüşleri	129
Nicel ve Nitel Bulguların Birlikte Değerlendirilmesi	139
BÖLÜM 5.....	143
SONUÇLAR VE ÖNERİLER	143
Sonuçlar.....	143
Öneriler	145
Yöneticilere Yönelik Öneriler	145
Rehber Öğretmenlere Yönelik Öneriler	146
Politika Yapıcılara Yönelik Öneriler.....	146
Araştırmacılara Yönelik Öneriler	147

KAYNAKLAR.....	149
EKLER	161
EK 1. Velayetin Kullanımında Okula Yansıyan Sorunlara ve Çözüm Yollarına İlişkin Okul Yöneticilerinin Görüşleri Anketi	162
EK 2. Velayetin Kullanımında Okula Yansıyan Sorunlara ve Çözüm Yollarına İlişkin Rehber Öğretmenlerin Görüşleri Anketi	166
EK 3. Velayetin Kullanımından Kaynaklanarak Okula Yansıyan Sorunlar ve Çözüm Yolları Okul Yöneticileri Görüşme Formu	170
EK 4. Velayetin Kullanımından Kaynaklanarak Okula Yansıyan Sorunlar ve Çözüm Yolları Rehber Öğretmenler Görüşme Formu	172
EK 5. Görüşme İzni Formu	174
EK 6. Etik Kurul Onayı.....	175
EK 7. Milli Eğitim Bakanlığı Araştırma İzni/Diğer Kurumlardan Alınan Araştırma İzinleri.....	176
BENZERLİK BİLDİRİMİ	177
ÖZGEÇMİŞ.....	178

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo	Sayfa
Tablo 1. Velayetin Kullanımını Konu Alan Davaların Sayıları (2017-2021)	40
Tablo 2. Araştırmanın Örneklemine İlişkin Sayısal Veriler	51
Tablo 3. Örneklemde Yer Alan Yöneticilerin Çeşitli Değişkenlere Göre Dağılımı	52
Tablo 4. Örneklemde Yer Alan Rehber Öğretmenlerin Çeşitli Değişkenlere Göre Dağılımı.....	54
Tablo 5. Çalışma Grubunda Yer Alan Yöneticilere Ait Kişisel Bilgiler.....	56
Tablo 6. Çalışma Grubunda Yer Alan Rehber Öğretmenlere Ait Kişisel Bilgiler	57
Tablo 7. Yöneticilerin Velayetin Kullanımı Sırasında Çocukların Karşılaştığı Sorunlara İlişkin Görüşleri.....	65
Tablo 8. Rehber Öğretmenlerin Velayetin Kullanımı Sırasında Çocukların Karşılaştığı Sorunlara İlişkin Görüşleri	66
Tablo 9. Yöneticilerin Velayetin Kullanımı Sırasında Ana ve/veya Babadan Kaynaklanan Sorunların Nedenlerine İlişkin Görüşleri	69
Tablo 10. Rehber Öğretmenlerin Velayetin Kullanımı Sırasında Ana ve/veya Babadan Kaynaklanan Sorunların Nedenlerine İlişkin Görüşleri.....	71
Tablo 11. Yöneticilerin Velayetin Kullanımı Sırasında Çocuktan Kaynaklanan Sorunların Nedenlerine İlişkin Görüşleri	75
Tablo 12. Rehber Öğretmenlerin Velayetin Kullanımı Sırasında Çocuktan Kaynaklanan Sorunların Nedenlerine İlişkin Görüşleri	76
Tablo 13. Yöneticilerin Velayetin Kullanımı Sırasında Karşılaşılan Sorunların Belirlenmesine ve Önlenmesi İlişkin Görüşleri	78
Tablo 14. Rehber Öğretmenlerin Velayetin Kullanımı Sırasında Karşılaşılan Sorunların Belirlenmesine ve Önlenmesine İlişkin Görüşleri	79
Tablo 15. Yöneticilerin Velayetin Kullanımı Sırasında Karşılaşılan Sorunların Çözümüne İlişkin Görüşleri	80
Tablo 16. Rehber Öğretmenlerin Velayetin Kullanımı Sırasında Karşılaşılan Sorunların Çözümüne İlişkin Görüşleri	82
Tablo 17. Yöneticilerin Görev Değişkenine Göre Velayetin Kullanımı Sırasında Karşılaşılan Sorunların Çözümüne İlişkin Görüşlerinin Dağılımı.....	84

Tablo 18. Yöneticilerin Yaş Değişkenine Göre Velayetin Kullanımı Sırasında Karşılaşılan Sorunların Çözümüne İlişkin Görüşlerinin Dağılımı.....	87
Tablo 19. Rehber Öğretmenlerin Yaş Değişkenine Göre Velayetin Kullanımı Sırasında Karşılaşılan Sorunların Çözümüne İlişkin Görüşlerinin Dağılımı.....	89
Tablo 20. Yöneticilerin Cinsiyet Değişkenine Göre Velayetin Kullanımı Sırasında Karşılaşılan Sorunları Önleme, Belirleme ve Çözmeye İlişkin Görüşlerinin Dağılımı	92
Tablo 21. Rehber Öğretmenlerin Cinsiyet Değişkenine Göre Velayetin Kullanımı Sırasında Karşılaşılan Sorunların Çözümüne İlişkin Görüşlerinin Dağılımı .	95
Tablo 22. Yöneticilerin Cinsiyet Değişkenine Göre Velayetin Kullanımı Sırasında Karşılaşılan Sorunların Çözümüne İlişkin Görüşlerinin Dağılımı	97
Tablo 23. Rehber Öğretmenlerin Kıdem Değişkenine Göre Velayetin Kullanımı Sırasında Karşılaşılan Sorunların Çözümüne İlişkin Görüşlerinin Dağılımı	100
Tablo 24. Yöneticilerin Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Velayetin Kullanımı Sırasında Karşılaşılan Sorunların Çözümüne İlişkin Görüşlerinin Dağılımı	103
Tablo 25. Rehber Öğretmenlerin Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Velayetin Kullanımı Sırasında Karşılaşılan Sorunların Çözümüne İlişkin Görüşlerinin Dağılımı	105
Tablo 26. Yöneticilerin Çalışılan Okul Türü Değişkenine Göre Velayetin Kullanımı Sırasında Karşılaşılan Sorunların Çözümüne İlişkin Görüşlerinin Dağılımı	107
Tablo 27. Rehber Öğretmenlerin Çalışılan Okul Türü Değişkenine Göre Velayetin Kullanımı Sırasında Karşılaşılan Sorunların Çözümüne İlişkin Görüşlerinin Dağılımı	111
Tablo 28. Yöneticilerin Çalışılan Okulun Bulunduğu İlçe Değişkenine Göre Velayetin Kullanımı Sırasında Karşılaşılan Sorunların Çözümüne İlişkin Görüşlerinin Dağılımı	114
Tablo 29. Rehber Öğretmenlerin Çalışılan Okulun Bulunduğu İlçe Değişkenine Göre Velayetin Kullanımı Sırasında Karşılaşılan Sorunların Çözümüne İlişkin Görüşlerinin Dağılımı	119
Tablo 30. Yönetici ve Rehber Öğretmenlerin Velayetin Kullanımı Sırasında Karşılaşılan Sorunların Nedenlerine İlişkin Görüşleri	125
Tablo 31. Yönetici ve Rehber Öğretmenlerin Velayetin Kullanımı Sırasında Karşılaşılan Sorunların Çözümüne İlişkin Görüşleri	129
Tablo 32. Yönetici ve Rehber Öğretmenlerin Velayetin Kullanımı Sırasında Karşılaşılan Sorunların Çözülme Durumuna İlişkin Görüşleri	134

KISALTMALAR

ÇPL	Çok Programlı Lise
MTAL	Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
RAM	Rehberlik ve Araştırma Merkezi
TCK	Türk Ceza Kanunu
TMK	Türk Medeni Kanunu
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Bu bölümde; problem, amaç, önem, sınırlılıklar ve çalışmada geçen temel kavramların tanımları yer almaktadır.

Problem

Çocukların fizyolojik ve psikolojik olarak gelişiminin niteliği, onların her yönden sağlıklı bir yetişkin olabilmesini doğrudan etkilemektedir. Çocukların savunmasız ve bakıma muhtaç şekilde dünyaya gelmeleri, onların varoluşundaki temel aktörler olan ana ve babaya bazı hak ve sorumluluklar yüklemiştir; bu hak ve sorumlulukların kapsamı hukuk kuralları ile belirlenmiştir. Bu hak ve sorumluluklarla ilgili hukuki düzenlemelerin en temelinde “velayet” kurumu yer almaktadır.

İnsan yaşamı, insan tarafından kavramlaştırılarak dönemlere ayrılan bir süreçten oluşmaktadır. Bu dönemler, zamanla değişmiş ve anlam kazanmıştır. Çocuk kavramını anlayabilmek için basit tanımların yapılması oldukça zordur. Çocukluk, evrensel olarak nitelendirilebilecek belirli bir zamanın ürünü değil, tarih içinde değişen kültürel bir olgudur (Franklin, 1993).

Doğumla birlikte başlayan bebeklik süreci fiziksel ve doğal bir gerçeklik olarak kabul edilmiştir. Ancak çocukluk, sosyokültürel bir kavram olup toplumdan topluma farklı şekillerde anlamlandırılabilmiştir (Akyüz, 2018). Dolayısıyla çocuğa ilişkin tek bir tanımın yapılabilmesi kolay değildir. Nitekim ulusal veya uluslararası hukuki metinlerde çocukluğun sınırları belirlenerek hukuki bir çerçeve çizilmeye çalışılmıştır. Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi’nde (BMÇHS veya Sözleşme) “On sekiz yaşına kadar her insan çocuk sayılır” (m. 1) denilerek yetişkinliğin başlangıç yaşı da belirlenmiştir. Türk Medeni Kanunu’nda (TMK) ise “erginlik on sekiz yaşın doldurulmasıyla başlar” (m. 11) hükmü yer almış ve böylece ulusal mevzuat açısından çocukluk BMÇHS ile örtüşmüştür. Yirminci yüzyılın ortalarından itibaren çocuk

haklarının gündeme gelişiyle birlikte yasal düzenlemeler yapılmaya başlanmış ve nihayetinde çocuk ile yetişkin arasına belirgin bir fark konulmuştur (Şirin, 2006).

Çocuk kavramı hukukta; “soybağıını belirtmek için ana ve babadan dünyaya gelen evlat” anlamında ve “özel olarak korunan, kendisine ayrıcalık tanınan, yetişkin olmayan insan” biçiminde iki türlü yer almaktadır (Özer Taşkın, 2006). İkinci biçimde tanımlanan çocuk için “küçük” kavramı da kullanılır. Hukuk kurallarının oluşturduğu modern hukuk sistemleri, çocuğun korunmasını temel almaktadır. Bunun sağlanabilmesi için çocuğun bir birey olarak korunup toplumun, devletin ve milletin bir parçası olduğunun kabulü gerekmektedir. Bu anlayış, çocuğu bireysel olarak korumanın yanında kamu yararına da hizmet etmektedir (İnan, 1980).

Çocuk haklarını korumaya yönelik düzenlemelerin başında, 1982 Türkiye Cumhuriyeti Anayasası gelmektedir. Anayasa’nın 2. maddesinde Türkiye Cumhuriyeti’nin nitelikleri arasında “sosyal devlet” ilkesi yer almaktadır. Sosyal devlet anlayışının hâkim olduğu bir yönetim biçiminde, çocukların yetişkin olmadıkları için bakıma muhtaç olmaları onların korunmasını gerekli kılmaktadır (Karaman Kepenekci ve Aslan, 2011). Bu temel ilke çerçevesinde yapılmış ve yapılacak olan tüm düzenlemelerin sosyal devlet ilkesini esas alma zorunluluğu bulunmaktadır. Ayrıca Anayasa’nın 41. maddesinde de çocuğun korunmasına ilişkin hükümler yer almaktadır.

Çocuk haklarının korunabilmesi ve geliştirilebilmesi için savunmasız, bakıma muhtaç ve yetişkinlerin himayesine gereksinim duyan çocukların yararının öncelikli tutulması gerekmektedir. Çocuğa ilişkin yaklaşım her ne kadar toplumdan topluma, kültürden kültüre değışse bile ortak kabul noktası, “çocuğun yüksek yararı” olmalıdır. Çocuk hukukunun temelinde yer alan “çocuğun yüksek yararı” kavramının belirli bir tanımı bulunmamaktadır. Bunun nedeni ise çocuğun yüksek yararının hangi durumlarda veya koşullarda sağlanması gerekeceğinin tam olarak bilinmemesidir. Olası tüm durumlara karşı tek tanımın yapılması ise yaşamın doğal akışına aykırı görölmektedir. Dolayısıyla çocuğun yararı; uygulamadaki koşullara, zamanın gereklerine, gelişen ve değışen verilere uygun bir şekilde yorumlanmalıdır (Akyüz, 2018). Türk hukuk sisteminde de çocuğun yüksek yararının tanımı, bu yarar durumu sağlanırken velayet hakkına sahip olanların çocuğun; bedensel, zihinsel, ruhsal, ahlaki ve toplumsal gelişimini sağlamakla yükümlü olduğunu belirtecek şekilde yapılmıştır (Grassinger, 2009).

Çocuğun doğumdan ergin (reşit) oluncaya kadar geçen sürede haklarının korunması ve yüksek yararının gözetilebilmesi için birtakım ulusal hukuki düzenlemeler

bulunmaktadır. TMK’de yer alan velayete ilişkin hükümler, çocuğun korunması ve gözetilmesi kapsamında yer alan hukuki düzenlemelerdir.

Velayetin anlamı Türk Dil Kurumu sözlüğünde “velilik” (TDK, 2018); Türkiye Bilimler Akademisi Türkçe Sosyal Bilim Terimleri Sözlüğü’nde ise “ana babanın çocukları üzerindeki bakım, yönetim ve temsil yetkisi” olarak açıklanmıştır (TÜBA, 2011). Velayet, tanımdan da anlaşılacağı üzere yetişkin olmayan çocuklar üzerindeki bir hak ve sorumluluğu belirtmektedir.

Yasal yükümlülükleri belirten hukuki bir çerçeveden, velayet kavramı incelenecek olunursa, Akyüz (2018) velayeti, çocuğun yüksek yararının sağlanabilmesi ve korunabilmesi amacıyla; çocuğun kişiliğini ve mallarını koruyarak onu temsil etme sorumluluğunun ana ve babaya yüklenmesi olarak belirtmiştir. Grassinger (2009) velayetin veliye; çocuğun eğitim ve öğretimi, kişi ve mal varlığını koruma, kişiliğinin gelişmesinde yardımcı olma, bireyselliğini kazanabilmesini sağlama, sosyal yaşamda yasal temsilciliğini üstlenme, adını koyma, yerleşim yerini belirleme, yararını gözetme gibi geniş hak, yetki ve görevler verdiğini belirtmektedir. Velayet kurumu, hukuki kapsamda çocuğu koruma amacı taşımaktadır. Bu bağlamda velayet, veliye hem bir hak hem de sorumluluk vermektedir. Bu haklar ve sorumluluklar çocuğun yüksek yararını sağlamayı amaçlamaktadır.

Çocuğun toplumsal yaşama hazırlanmasında ailenin rolü büyüktür. Çocuk için sosyalleşme süreci, ailede başlamakta ve toplumun diğer kurumlarına kadar uzanmaktadır. Çocuğun zihinsel ve fizyolojik olarak iyi gelişebilmesi için sağlıklı bir ortamda büyümesi gerekmektedir (Esgin, 2016). Bu bağlamda, TMK’de yer alan velayete ilişkin düzenlemeler çocuğun korunması ve her durumda yararının gözetilmesine yöneliktir.

Velayet kurumunun amacı çocuğun yüksek yararını gözeterek, ergin olana kadar sağlıklı bir şekilde yeterli olgunluğa ulaşmasını sağlamaktır (Taşkın ve Karaman Kepenekci, 2018). TMK’de, velayetin ana ve baba tarafından birlikte kullanılacağı belirtilmiş olup, ebeveynlerin ayrı olması durumunda velayeti ana veya babadan birinin üstlenebileceği belirtilmiştir. Ancak ayrılık durumunda ortak velayete ilişkin bazı Yargıtay kararları bulunmaktadır (Armutçu, 2019).

Üvey ana veya babanın ise velayet hakkı bulunmamaktadır. Fakat üvey ana veya baba çocuğun gelişimine yardımcı olmakla sorumludur. Görüldüğü üzere, çocuğun her anlamda korunması ve gelişmesi için velayet kurumundan yararlanılmaktadır. Velayet kurumu tek boyutlu olmayıp, birden çok konuda düzenleme içermektedir. Bu

düzenlemelerin temelinde ise çocuğun yüksek yararı, tamamlayıcılık, ölçülülük ve yardımcı olma ilkeleri bulunmaktadır (Akyüz, 2018). Ancak yapılan hukuki düzenlemeler, velayetin her zaman gerektiği gibi kullanılmasını sağlayamamaktadır. Dolayısıyla velayetin kullanımından kaynaklanan ve okula yansıyan sorunlarla karşılaşabilmektedir.

Velayete ilişkin düzenlemeler her ne kadar çocuğu korumayı ve onun yüksek yararını gözetmeyi amaçlasa da velayetin kullanımından kaynaklanan birtakım sorunlar yaşanabilmektedir. Bu sorunlar, çok kapsamlı olmakla beraber yaşamın her anında ve alanında ortaya çıkabilmektedir. Velayetten kaynaklanan kimi sorunlar, çocuğu doğrudan etkilemekte ve çocuğun okul yaşamına olumsuz anlamda yansımaktadır. Velayeti kullanan ana ve babanın deneyimsizliği veya bilgisizliği, ebeveynlerin sağlık durumunun iyi olmaması, ana ve babanın ayrı olması, tek ebeveyn olması, velayetin ana ve babadan alınması, çocuğun şiddet görmesi veya istismara uğraması, çocuğun sağlık durumunun kötü olması, çocuk için gerekli olan temel gereksinimlerin karşılanamaması, ihmalkâr ana ve baba tutumları ya da tam tersi çocuğun aile huzuruna olumsuz etkileri gibi durumlar çocuğun yaşamında sorunlara neden olabilmektedir (Akyüz, 2018; Taşkın ve Karaman Kepenekci, 2018).

Ana ve babanın birlikteliklerine son vermesiyle velayet, hâkim kararıyla ana veya babadan birisine devredilmektedir. Boşanma sonrasındaki süreç, aileler tarafından iyi yönetilemediği için çocuklar açısından olumsuz durumlar ortaya çıkabilmektedir. Çocukların benlik kavramlarının olumsuz etkilendiği tek ebeveynli durumlarda, çocukta okul başarısızlığı, yalan söyleme, çalma veya cinsel rol zedelenmeleri gibi sorunlar belirebilmektedir (Tezcan, 2016).

Çocuğun okul başarısı üzerinde, aile içi uyum ve ailenin destekleyici yaklaşımının etkisi büyüktür (Cemaloğlu, 2016). Erdoğan (2007)'nin yaptığı araştırmada; ana ve babanın öğrenim düzeyi ve çocuğa yönelik tutumlarının çocuğun akademik başarısında etkili olduğu belirlenmiştir. Araştırmaya göre ana ve babaların demokratik bir tutum sergilemeleri ve çocuklarıyla yeteri kadar ilgilenmeleri çocukların başarısını artırmaktadır. Bu da velayeti doğru kullanan ailenin, eğitim sürecine etkisini göstermektedir.

Ana ve babaların; çocukların bedensel, zihinsel ve sosyal yönden gelişimlerine yarar sağlayacak biçimde davranışlarını biçimlendirmeleri, birçok alana olduğu gibi çocukların eğitim sürecine de olumlu etki edecektir (Genç, 2016). Bu bağlamda velayete ilişkin yapılan hukuki düzenlemeler, çocuğu korumaya ve çocuğun yüksek yararını

gözetmeye yöneliktir. Velayet, sadece ana ve babanın sorumluluklarını belirlemekle kalmayıp onların çocuğa ilişkin haklarının sınırlarını da çizmektedir. Bu sorumluluk ve hakların geçerliği, çocuk ergin olana kadar sürmektedir. Dolayısıyla bireyin özgün eğitim yaşamının çoğu velayet altında geçmektedir. Bu bakımdan çocuğun gelişim sürecinde, velayet ve eğitim kurumları birçok ortak amacı paylaşırken birbirini doğrudan ve dolaylı olarak etkilemektedir. Ana ve baba, sahip olduğu hak ve sorumlulukları gerektiği gibi kullanamamakta ve çocuğun yaşantısını etkileyen sorunların ortaya çıkmasına neden olabilmektedir. Velayetin kullanımında ortaya çıkan birçok sorun, eğitim sürecine olumsuz biçimde yansiyabilmektedir. Bu sorunlardan bazıları da okulda kendisini göstermektedir. Yaşanan olumsuz durumlar çocukların okulda başarısız olmalarına ya da disiplin sorunları yaşamalarına yol açabilmektedir.

Arslan (2018) tarafından yapılan araştırmada, boşanmanın lise öğrencileri üzerindeki etkisi incelenmiştir. Söz konusu araştırmada, boşanmış ve tam aileye sahip öğrencilerin akran ilişkileri, akranlarla bağlılık ilişkileri, akademik başarı puanları karşılaştırılmış ve oluşturulan hipotezler test edilmiştir. Araştırmada boşanmış ve tam aileye sahip öğrencilerin akademik başarı puanlarında anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna varılmıştır. Öztürk (2019), çalışmasında boşanmış ve boşanmamış ebeveynlerin 15-18 yaş arası çocuklarının okula bağlanma, şiddete yönelik tutum ve başa çıkma becerilerini incelenmiştir. Örneklemin 198 kişiden oluştuğu çalışmada, boşanmamış ebeveynlerin çocuklarının okula bağlanmalarının ve başa çıkma becerilerinin boşanmış ebeveynlerin çocuklarından daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Amerika Birleşik Devletleri'nde yapılan bir araştırmada Chen ve Logan (2020), eyaletlerin velayet yasalarında yapılan değişikliklerle çocuğun velayetinde ananın öncelikli olması durumunun ortadan kaldırılarak cinsiyetsiz bir bakış açısına geçildiğini belirtmiştir. Ananın velayet önceliğinin sona ermesiyle çocukların liseden mezun olma oranlarının %1.5-2 arasında düştüğü, dolayısıyla bu durumun eğitim hayatına olumsuz etkilerinin olabileceği araştırmacılar tarafından belirtilmiştir.

Velayete ilişkin yukarıda örnekleri verilen araştırmalar incelendiğinde bu araştırmaların çoğunlukla boşanma sonrasında çocukların velayetini konu edindikleri görülmektedir. Diğer bir deyişle bu alandaki çalışmalarda velayetin bütün olarak ele alınmasından çok velayetin kapsamındaki sorumluluk ve hakların ayrı ayrı ele alındığı söylenebilir.

Alanyazında, çocuğun okul yaşamı ile velayeti ilişkilendiren veya velayetin kullanımından kaynaklanan ve okula yansıyan sorunları ortaya koyan sadece bir

çalışmaya rastlanmıştır. Taşkın ve Karaman Kepenekci (2018), ilkokul yöneticilerinin velayetin kullanımından kaynaklanan sorunlara ve çözümlerine ilişkin görüşlerini incelediği çalışmalarında, okula yansıyan sorunları ana babadan ve çocuktan kaynaklanan olmak üzere iki grupta ele almışlardır. Oysaki velayetin kullanımının çocuğun okul yaşamına etkisine ve bu sorunların çözümünde okul yöneticileri ve rehber öğretmenlerin görüşlerine odaklanan kapsamlı çalışmalara gereksinim vardır. Bilindiği üzere hukuksal anlamda velayetin bir görev olması, tercihe bağlı olmaması ve sorumluluklar gerektirmesi nedeniyle velayet kullanımı ile ilgili kapsamlı çalışmaların yapılması gerekmektedir. Ayrıca çocuk için velayet altında geçen sürenin çoğu da okul yaşantısıyla beraber ilerlemektedir. Dolayısıyla velayetin kullanımında yaşanan her türlü olumlu veya olumsuz durum doğrudan okul yaşantısına yansımaktadır. Kısaca belirtmek gerekirse, bir bütün olarak velayetin ele alınması ve velayetin kullanımının okul yaşantısına etkilerinin hem hukuksal hem de eğitsel bağlamda incelenmesi gerekmektedir. Çocuğun ana ve babası tarafından velayetinin kullanımından kaynaklanarak okula yansıyan sorunlarının doğru belirlenmesi ve bunlara ilişkin çözüm üretilmesi, okul yönetiminin ve ilgili öğretmenlerin sorumluluğundadır. Bu sorumluluk çerçevesinde araştırmanın problemi okullarda öğrenim gören öğrencilerin velayetinin ana ve baba tarafından kullanımından kaynaklanarak okula yansıyan sorunlara ve bu sorunların çözümüne ilişkin yönetici ve rehber öğretmenlerin görüşlerinin neler olduğudur.

Amaç

Bu araştırmanın genel amacı; Ankara ili kamu ilkokul, ortaokul ve liselerinde görev yapan okul yöneticilerinin (müdür ve müdür yardımcıları) ve rehber öğretmenlerinin görüşlerine göre bu okullarda öğrenim gören öğrencilerin, ana ve babaları tarafından velayetinin kullanımından kaynaklanarak okula yansıyan sorunları ve bu sorunlara ilişkin çözüm önerilerini belirlemektir.

Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Ankara ili kamu ilkokul, ortaokul ve liselerinde görev yapan okul yöneticileri ve rehber öğretmenlerin;

- a) Öğrencilerin velayetinin ana ve baba tarafından kullanımından kaynaklanarak okula yansıyan sorunlarına ilişkin görüşleri nelerdir?
- b) Öğrencilerin velayetinin ana ve baba tarafından kullanımından kaynaklanarak okula yansıyan sorunların nedenlerine ilişkin görüşleri nelerdir?
- c) Öğrencilerin velayetinin kullanımından kaynaklanarak okula yansıyan sorunlarının çözümüne ilişkin görüşleri nelerdir?

2. Ankara ili kamu ilkokul, ortaokul ve liselerinde görev yapan okul yöneticilerinin ve rehber öğretmenlerin öğrencilerin velayetinin ana ve baba tarafından kullanımından kaynaklanarak okula yansıyan sorunların çözümüne ilişkin görüşleri;

- a) Görevlerine,
- b) Yaşlarına,
- c) Cinsiyetlerine,
- d) Kıdemlerine,
- e) Öğrenim durumlarına,
- f) Çalışılan okulun türüne,
- g) Çalışılan okulun bulunduğu ilçeye

göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Önem

Çocukların korunmasına yönelik uluslararası farkındalık, II. Dünya Savaşı'ndan sonra artmış ve uluslararası kuruluşlarca taraf ülkeleri bağlayıcı nitelikte sözleşmeler hazırlanmıştır. Savunmasız bir biçimde dünyaya gelen ve yetişkin gözetimine gereksinim duyan çocukların öncelikli olarak korunmaları gerekliliği artık tüm çevrelerce kabul edilmektedir. Yirminci yüzyılın sonlarında kabul edilen BMÇHS, dünyada oluşan farkındalığın bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Bu sözleşmenin bağlayıcılığı, ülkelerin ulusal mevzuatında da düzenlemeler yapmalarını sağlamıştır. Ülkemizde de çocuğu korumaya yönelik ve çocuğun haklarını gözeten başta Türkiye Cumhuriyeti Anayasası olmak üzere birçok yasal düzenleme yapılmıştır. Bu yasal düzenlemelerden birisi de TMK'de yer alan velayete ilişkin konulardır.

Velayet kurumu, çocuğun fizyolojik ve psikolojik yönden sağlıklı bir yetişkin olabilmesi için gerekli düzenlemeleri içermektedir. TMK'nin ilgili hükümleriyle ana ve

babaya çocuğun yüksek yararını sağlayacak şekilde sorumluluklar ve haklar verilmiştir. Ana ve baba, bu haklarını devredemeyeceği gibi bu hak ve sorumluluklarını yerinde ve zamanında kullanmakla da yükümlüdür. Ergin olana kadar her çocuk velayet ile koruma altına alınmıştır. Bununla birlikte bir çocuğun örgün eğitim yaşamı velayet altında geçmektedir. Ana ve baba, velayeti doğru kullanarak olanakları ölçüsünde çocuğuna iyi bir eğitim sağlamak zorundadır. Ancak velayetin her zaman yasalarda belirtildiği gibi tam anlamıyla ve doğru bir biçimde kullanıldığı söylenemez. Velayetin doğru kullanılmaması nedeniyle oluşan sorunların bir kısmı da doğal olarak okula yansımaktadır. Sağlıklı bir yetişkin olabilmenin en önemli araçlarından birisi olan eğitim sürecinde ortaya çıkan, çocukların velayetten kaynaklı sorunlarının belirlenmesi ve bu sorunların çözümü için çocuklarla doğrudan etkileşim içerisinde olan rehber öğretmenler ve okul yöneticilerinin görüşleri, nitelikli bir eğitim için gerekli görülmektedir.

Bu bağlamda eğitim süreciyle, çocuğun belirlenen hedeflere ulaşabilmesi için okul ile ilişkisinin iyi bir düzeyde olması gerekmektedir. Bu ilişki tek yönlü olmayıp aile ve çevresel etkenlerle birlikte değerlendirilmelidir. Dolayısıyla velayete sahip olan ana ve babanın sergilediği tutumun niteliği, çocuğun akademik yaşantısına doğrudan etki etmektedir. Ana, baba ve çocuğun hukuki düzenlemeler ile sahip olduğu sorumluluk ve hakların çocuğun yararına kullanılması gerekmektedir. Bunun gerçekleşmesine katkı sağlayacak olan gruplardan birisi de eğitimcilerdir. Bu noktada özellikle yönetici ve rehber öğretmenlerden, çocuğun okula yansıyan sorunlarının farkında olmaları ve bu sorunlara çözüm üretmeleri beklenmektedir. Okula yansıyan sorunların hangilerinin velayetten kaynaklandığının farkında olunması da çözüm üretmede rol oynayabilecek önemli etkenlerden birisidir.

Velayetin kullanımından kaynaklanarak okula yansıyan öğrenci sorunları ile bu sorunların çözümlerini tespit etmeye çalışan bu araştırmanın benzer sorunları yaşayan eğitim iş görenlerine yol göstermesi beklenmektedir. Velayet hukukunun gereklerinin yerine getirilmediği durumlarda çocuğun yüksek yararı gözetilerek gerekli adımların atılması eğitim çalışanlarından beklenmektedir. Bu araştırma, eğitim çalışanlarına karşılaştıkları sorunların hangilerinin velayetten kaynaklandığının ortaya konulmasına yardımcı olması bakımından önemli görülmektedir. Ayrıca, alanyazında doğrudan bu konu ile ilgili bir araştırmaya rastlanmaması nedeniyle de bu araştırmanın eğitim hukuku alanına katkı getireceği düşünülmektedir.

Sınırlılıklar

Araştırma, Ankara ilinin Altındağ, Çankaya, Etimesgut, Keçiören, Mamak, Sincan, Yenimahalle ilçelerindeki kamu ilkokul, ortaokul ve liselerinde görev yapan okul yöneticileri ve rehber öğretmenlerin velayetin kullanımından kaynaklanarak okula yansıyan öğrenci sorunlarına ve bu sorunların çözümüne ilişkin görüşleri ile sınırlıdır.

Tanımlar

Araştırma kapsamında kullanılan kavramların tanımları bu başlık altında yer almaktadır.

Velayet: Çocuğun yüksek yararının sağlanabilmesi amacıyla; çocuğun kişiliğini ve mallarını koruyarak onu temsil etme konusunda ana ve babanın sahip oldukları haklar ve sorumluluklardır.

Öğrenci: Kamu ilkokul, ortaokul ve liselerinde öğrenim gören çocuklardır.

Okul: Ankara ilinin Altındağ, Çankaya, Etimesgut, Keçiören, Mamak, Sincan, Yenimahalle ilçelerindeki kamu ilkokul, ortaokul ve liseleridir.

Yönetici: Ankara ilinin Altındağ, Çankaya, Etimesgut, Keçiören, Mamak, Sincan, Yenimahalle ilçelerindeki kamu ilkokul, ortaokul ve liselerinde görev yapan müdür ve müdür yardımcılarıdır.

Rehber Öğretmen: Ankara ilinin Altındağ, Çankaya, Etimesgut, Keçiören, Mamak, Sincan, Yenimahalle ilçelerindeki kamu ilkokul, ortaokul ve liselerinde görev yapan rehber öğretmenlerdir.

BÖLÜM 2

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde çocukluk kavramı ve tarihi, çocuk hakları kavramı, çocuğun yüksek yararı kavramı, velayet kavramı ve velayetin kullanımından kaynaklanan sorunlar ele alınmıştır.

Çocuk ve Çocukluk Kavramı

İnsan yaşamı, insan tarafından kavramlaştırılarak dönemlere ayrılan bir süreçten oluşmaktadır. Bu dönemler, zamanla değişmiş ve anlam kazanmıştır. Günümüzde geleneksel olarak ve hukuki metinler dayanak alınarak 18 yaşın altındaki bireyler çocuk olarak tanımlanmaktadır. Çocuk, bireyin yaşamındaki belli bir dönemde adlandırıldığı kavramdır. Çocukluk ise o döneme karşılık gelen bir kavramdır. Bir anlamda çocuk, belli bir dönem içerisinde adlandırılan bireyi ifade etmekte iken çocukluk, toplumsal bir olgu olarak belli bir dönemi ifade etmektedir (Onur, 2005). Çocukluk evrensel olarak nitelendirilebilecek belirli bir zamana özgü değil, tarih içinde değişen kültürel bir olgudur (Franklin, 1993). Çocuk varlığının gerçek anlamda birey olarak kabul edilmesi, çok eskilere dayanmamaktadır. İnsanlık tarihinde uzunca bir dönem, çocuklar görmezden gelinmiş ve daha küçük yaşlardan itibaren yetişkin olarak kabul edilmiştir. Bu bakımdan çocuklar istismar edilmiş ve korunması gereken bireyler olarak görülmemiştir.

Doğumla birlikte başlayan bebeklik süreci fiziksel ve doğal bir gerçeklik olarak kabul edilmiştir. Ancak çocukluk, sosyokültürel bir kavram olup, toplumdan topluma farklı şekillerde anlamlandırılabilmiştir (Akyüz, 2018). Bu farklılık tarihin değişik dönemlerinde de ortaya çıkabilmektedir. Aynı toplum, çocuğu ve çocukluğu zamanla değişen bir bakışla ele alabilmiştir (Tan, 1989).

Dolayısıyla çocuğa ilişkin tek bir tanımın yapılabilmesi kolay değildir. Nitekim ulusal veya uluslararası hukuki metinlerde çocukluğun sınırları belirlenerek hukuki bir çerçeve çizilmeye çalışılmıştır. BMÇHS’de “On sekiz yaşına kadar her insan çocuk sayılır.” (m. 1) denilerek yetişkinliğin başlangıç yaşı da belirlenmiştir. TMK’de ise “erginlik on sekiz yaşın doldurulmasıyla başlar” (m. 11) hükmü yer almış ve böylece

ulusal mevzuat açısından çocukluk BMÇHS ile örtüşmüştür. Yirminci yüzyılın ortalarından itibaren çocuk haklarının gündeme gelişiyle birlikte yasal düzenlemeler yapılmaya başlanmış ve nihayetinde çocuk ile yetişkin arasına belirgin bir fark konulmuştur (Şirin, 2006).

Çocukluk Tarihinin Kilometre Taşları

Çocukluk, insan hayatının temel fiziksel ve gelişimsel özelliklerin yer aldığı bir gelişim evresidir (James, 2001). Çoğumuz için çocukluk, yaşam zincirinin doğal ve değişmez evrelerinden biridir. Ancak farklı toplumlara, farklı tarihsel dönemlere ve hatta aynı toplumun farklı kesimlerine baktığımızda, çocukluğa farklı anlamlar yüklendiğini görürüz. Dolayısıyla çocukluk da sosyal bir kavramdır ve diğer sosyal kavramlar gibi normlar ve değerlerle ilişkili olarak tanımlanır (Tan, 1989).

Antik Çağ'da çocuğa çeşitli anlamlar yüklenmiş ve toplum ile devlet arasındaki ilişki, çocuğa yaklaşımı etkilemiştir. İyi birer vatandaş olmaları beklenen çocukların toplum ve devlet tarafından yok sayılmadığı anlaşılmaktadır (Karakuş Öztürk, 2017). Antik Çağ'da çocuk, küçük bir vatandaş olarak görülmüş ve eğitim görmesi sağlanmıştır (Elkind, 1999). Genel anlamda Antik Çağ'ın bütün toplumlarında çocuğun önemsendiği söylenebilir. Ancak kız ve erkek çocuklar arasındaki ayrım o çağda da belirgindir. Özellikle babanın çocukları üzerinde mutlak bir yetki tasarrufu bulunmaktadır. Antik Çağ dönemi çocuklarında da soylu olanların daha şanslı olduğu söylenebilir. Roma'da erkek çocukların kız çocuklarına göre daha çok önemsendiği görülmektedir. Bununla birlikte aynı dönem Mısır'da, kız çocukları soyun devamlılığını sağladığı için eğitim alabilmekte ve yönetime girebilmekteydiler (Erdemir ve Erdemir, 2012).

Orta Çağ ile birlikte çocukluk, en kötü dönemini geçirmiştir. Orta Çağ'ın dünyasında çocukluk fikrinin olmayışı çocukların değersiz görüldüğü veya terk edildiği anlamı taşımamaktadır. Ancak bu çağda çocuğun özel doğasına ilişkin farkındalık henüz oluşmamıştır (Aries, 1962). Orta Çağ'da çocukların kendini rahatlıkla ifade etmeye başladığı yedi yaşında çocukluk bitmekte ve yetişkinlik dönemi başlamaktadır. Çocukluk fikrinin olmamasının belirtileri arasında; okuryazarlık, eğitim fikri ve ayıp düşüncesinin olmaması gösterilebilir (Postman, 1995). Yetişkinlerin yaşamında çocuğun engelleyici bir unsur olarak görülerek değersizleştirilmesinin (Toran, 2012) altında çocuğun, Orta Çağ kölelik anlayışına koşut olarak bir nesne veya mal olarak görülmesi yatmaktadır (Elkind, 1999).

Birçok tarihçi Orta Çağ'da çocukluk ya da ergenlik gibi kavramların olmadığını savunmuştur (Hanawalt, 1993). Çocukluğun tarihine olan ilginin artmasında önemli bir etkisi olan Aries (1962), Orta Çağ'da yedi yaştan üzerindeki her çocuğun ebeveyni olmadan yaşayabileceğini dolayısıyla yetişkin olarak kabul edildiğini ve yetişkinliğe geçiş için herhangi bir ara dönemin olmadığını, bunun da modern zamanın başlangıcına değin sürdüğünü belirtmiştir. Heywood (2003) Orta Çağ'da çocuklara gelişim evrelerine göre işler verildiğini belirterek yetişkinlerin, çocukların gelişim evrelerine göre hareket ettiğini ifade etmiştir. Her ne kadar çocuk ve ergen gibi kavramlar Orta Çağ'ın yazınında tam anlamıyla kullanılsa da çocuğa yaklaşım, yetişkine kıyasla farklılık göstermektedir. Çocuklara özel günlük yaşam unsurlarının olmayışı çocukları, yetişkinlerin dünyasına girmeye zorlamaktadır. Bu dönemde, Antik Çağ'daki çocukluk kavramı terk edilmiştir (Onur, 2005).

Aries (1962), Orta Çağ Avrupa'sında çocuğa yer verilmemesinin kanıtları arasında sanat eserlerinde çocukluğa dair imgelerin yer almamasını göstermektedir. Resim ve heykel gibi eserler, dönemin üzerinde önemle durduğu toplumsal simgelere odaklanmaktaydı. Bu eserlerin isteklileri için önemli olan değerler eserlere yansıtılmaktaydı. Bu eserlerde çocuğun bulunmaması da çocukluğun aristokrasi, burjuvazi ve kilise için önemli bir simge olmadığını göstermektedir (Akbaş ve Atasü Topçuoğlu, 2009).

Orta Çağ süresince özellikle Batı'da dinin toplumlar üzerindeki etkisi çocukların yetişmesinde de rol oynamıştır. Çocukların doğuştan günahkâr olduğu inancı, ebeveynlerin çocuk yetiştirme konusunda katı olmalarına neden oluyordu (Gander ve Gardiner, 2004). Orta Çağ Avrupa'sında çocukların değersiz görülmesine neden olan unsurlardan bazıları; ekonomik bir işlevlerinin olmaması ve üremeye katkı sağlayamamalarıdır. Dolayısıyla o dönemde çocuk ölümleri oldukça yüksektir ve 15 yaşına gelen birisinin yaşama şansı, bir çocuğa göre daha fazladır (Shahar, 1997).

On dördüncü yüzyıldan sonra burjuvazi ve pozitivizmin gelişmesiyle çocukluk kavramı da gelişmiş, çocuğu ve çocukluğu tanımlayan sözcükler oluşmaya başlamıştır. 1600'e kadar çocuk oyuncakları sadece üç dört yaşına kadar olan çocuklar için geçerlidir. Bu oyuncaklar, yetişkinlerin nesnelerinin küçültölmüş biçimindeydi. Bununla birlikte çocuk oyunları da gelişmeye başlamıştır. Ancak çocukluğun gelişimi o dönemde sadece erkek çocukları için geçerli olabilmıştır. Kız çocukları ergenliğe ulaştığında (on veya on iki yaşlarında) evlenmek zorunda kalmışlardır (Firestone, 2003). Orta Çağ'ın ardından çocuklar ile daha özenli bir biçimde ilgilenildiği görölmektedir. Ancak bu durum sadece

toplum içindeki seçkin gruplarda kendini göstermiş, özellikle büyük ve varlıklı ailelerin çocukları; oyuncak ve özel giysilere sahip olabilmıştır (Jenks, 2005).

Robertson (1976); çocuğun büyüme sürecine de odaklanması gerektiği konusunda birçok insanda farkındalık oluştuğunu, Rousseau'nun da bu farkındalığın oluşmasında özel bir yeri olduğunu belirtmektedir. Rousseau (2009), 18. yüzyılın ortalarında yayınladığı eserinin ilk cümlesinde “Her şey, Yaratıcı'nın elinden çıktığında iyidir; insanoğlunun elinde bozulur.” diyerek bir anlamda Orta Çağ'ın çocuğa ilişkin günahkâr yakıştırmalarına da karşı çıkmıştır. Eserinde bir çocuğun nasıl eğitilmesi gerektiğine ilişkin düşüncelerini paylaşan Rousseau, günümüzde eleştirilebilecek birçok öneride bulunsa da döneminde çoğu insanın etkilendiği ve çocuğa bakışın değişmesini sağlayan bir eser ortaya koymuştur. Rousseau'dan önce, 17. yüzyılın sonunda yayınladığı eserinde Locke (2003), insan zihninin doğuştan boş bir levha (tabula rasa) gibi olduğunu belirtmiş ve eğitimle birlikte çocuğun zihninin geliştirilebileceğini vurgulamıştır. Aydınlanma döneminin iki önemli düşünürü kendilerinden önceki dönemin tersine çocuğu görmezden gelmemiş ve çocuğun eğitilmesi gerektiğini belirtmiştir. On sekizinci yüzyılla birlikte üst ve orta sınıf ailelerin yaşamlarında mahremiyet ve konfor ön plana çıkmıştır. Aile içindeki kararlar, toplumsal kurallar yerine çekirdek ailenin yargılarına dayanarak oluşturulmaya başlanmıştır. Bu durum ailelerin çocuğun bireyselliğine odaklanmasına olanak tanımıştır (Cunningham, 2014).

Çocukluk, zamanımızda önceki toplumlardan daha belirgindir. Yetişkin ve çocuk dünyaları açık bir şekilde ayrılmıştır. Günümüzde çocukluk dönemi artık altı veya 12 yaşında sona ermemektedir (Archard, 2004). Modern çocukluk anlayışı, çocuğun bir birey olmasının yanında yetiştikten farklı gereksinimlerinin olduğunun farkına varılmasını gerektirmektedir (Çiçek, 2012). Uzmanların çoğu modern anlamda çocukluk anlayışının, 19. yüzyılın sonlarında ve 20. yüzyılın başlarında biçimlendiğini belirtmiştir (Heywood, 2003).

Çocuk Hakları

Çocuk hakları, çocuğa ilişkin gerçekleştirilecek her türlü uygulama veya düzenlemede temel alınması gereken bir kavramdır. Bu kavram, insan haklarını temel alarak oluşmuştur. Evrensel olarak değerlendirilmesi gereken çocuk hakları, hiçbir ayırım gözetmeksizin tüm çocukların fiziksel, psikolojik, sosyolojik ve siyasi haklarını içermektedir (Uçuş ve Şahin, 2012). Çocukluğun tarihsel gelişimi izlendiğinde çocuğa

bakış açısı gelişerek değişmiştir. Çocukların savunmasız olmaları ve bakıma gereksinim duymaları, onların özel olarak korunmalarını gerektirmiş ve beraberinde çocuk haklarına ilişkin düzenlemelerin oluşmasını sağlamıştır. Ayrıca bir gelişim dönemi olan çocukluğun insan hayatında önemli etkilerinin olması, çocuk haklarının insan haklarından ayrı ele alınması gerekliliğini ortaya çıkarmıştır (Öztürk, 2017). Ulusal ve uluslararası düzeyde çocuğun haklarını korumaya ve geliştirmeye yönelik birçok düzenleme bu bağlamda gerçekleştirilmiştir.

Batı’da çocuk haklarının öncülerinden birisinin Rousseau olduğu söylenebilir. Rousseau’nun çocukların masumiyeti ve iyiliğine ilişkin fikirleri birçok kişiyi etkilemiş ve çocukla ilgili anlayışın değişimini sağlamıştır. Özellikle yetişkinlerin çocuklar üzerindeki sınırsız hak kullanımı eleştirilmiştir. Pestalozzi (1776–1827), Froebel (1782–1852) ve Peabody (1804–1894) gibi yazarlar sayesinde de çocuk haklarına dair ilk düşünceler Avrupa ve ABD’de yayılma fırsatı bulmuştur (Butler, 2012).

Sanayileşmeyle birlikte çocuklar, küçük yaşlardan itibaren üretimde yer almaya başlamıştır. Bu durum, çocuk işçilerin çalışma koşullarına ilişkin tartışmaları beraberinde getirerek çocukların okullarda eğitim alması gerektiği görüşünü benimsetmiş ve çocuk haklarına dair görüşlerin ortaya çıkmasına olanak tanımıştır. Yirminci yüzyılın ikinci yarısında, çocukların sadece korunması gereken bireyler olduğu anlayışı terk edilerek çocukların hem korunmasını hem de kendilerini ifade etmesini sağlayan görüşler oluşmaya başlamıştır (Çopur ve Ünver, 2019).

Çocuğun duygusal ve fiziksel gereksinimlerinin sağlanabilmesi yüzyıllar boyunca aile tarafından gerçekleştirilmiştir. Ailenin çocuğa karşı koruma ve büyütme işlevi kendiliğinden oluşmuştur. Ancak 19. yüzyılda Avrupa’da yapılan yasal düzenlemeler, aileye çocuğun yetiştirilmesi için hukuksal görevler yüklemiştir. Bu düzenlemelerin kaynağını oluşturan medeni kanunlar da çocuk hukukunun oluşmasını sağlamıştır. Çocuk hukuku bir anlamda; ana, baba ve çocuklar arasındaki hukuki ilişkileri düzenleyen kuralların bütünüdür (Akyüz, 2018).

Çocuğa verilen önem, toplumların gelişmişliğinin veya kültürel olarak ileri seviyede olduğunun bir anlamda kanıtı gibidir. Bu bakımdan çocuğun yüksek yararını koruyacak şekilde gerçekleştirilen düzenlemeler çocuk haklarının korunmasına hizmet etmektedir (Karaman Kepenekci ve Aslan, 2011). Çocuğun haklarının korunması ve yüksek yararının gözetilmesi için ulusal hukukta birçok düzenleme yapılmıştır. Bu düzenlemeler, anayasa başta olmak üzere çeşitli kanunlar aracılığıyla gerçekleştirilmiştir (Akyüz, 2018). Türkiye Cumhuriyeti Anayasası’nın ikinci maddesinde, devletin temel

nitelikleri arasında gösterilen sosyal devlet ilkesi bir anlamda, yapılacak olan yasal düzenlemelerin temelinde bu ilkenin gözetilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Sosyal devlet ilkesinin yanında, Anayasanın 41. maddesinin ikinci, üçüncü ve dördüncü fıkrasında;

(2) Devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması ve aile planlamasının öğretimi ile uygulanmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır, teşkilatı kurar.

(3) Her çocuk, korunma ve bakımdan yararlanma, yüksek yararına açıkça aykırı olmadıkça, ana ve babasıyla kişisel ve doğrudan ilişki kurma ve sürdürme hakkına sahiptir.

(4) Devlet, her türlü istismara ve şiddete karşı çocukları koruyucu tedbirleri alır.

denilerek devlete, çocuğu korumada, çocuğun yüksek yararına aykırı olmayacak uygulamalar yapmasında gerekli önlemleri alması konusunda görevler yüklemiştir.

Anayasanın 61. maddesinin dördüncü fıkrasında “*Devlet, korunmaya muhtaç çocukların topluma kazandırılması için her türlü tedbiri alır*” ifadesi ile devletin dezavantajlı durumda olan çocuklar için de gerekli önlemleri alması gerektiğini belirtmiştir. Devletin yasama ve yürütme organları tarafından çocukları korumaya yönelik gerçekleştirilecek düzenlemelerin eşitlik ilkesine aykırılık oluşturmayacağına ilişkin vurgu da yine Anayasanın 10. maddesinin üçüncü fıkrasındaki “*Çocuklar, yaşlılar, özürlüler, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleri ile malul ve gaziler için alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı sayılmaz.*” hükmünde belirtilmiştir. Çocuk hakları bazı ülkelerin Anayasalarında ayrı bir başlık altında düzenlenirken, Türkiye de dâhil olmak üzere birçok ülkede aile, gençlik, eğitim gibi başlıklar içerisinde yer almaktadır (İpek, 2012).

Türkiye Cumhuriyeti Devleti, Anayasa’da belirtildiği üzere hukuk devleti niteliği taşımaktadır. Hukuk devletinin ilkelerinden birisi de devletin kuruluşunu ve temel prensiplerini düzenleyen Anayasa çerçevesinde; kanun, yönetmelik, tüzük vb. mevzuat hükümlerinin belirlenmesidir. Bu kapsamda çocuğun menfaatinin korunması ve yüksek yararının sağlanabilmesi için birçok yasal düzenleme yapılmıştır. Bunlar genel anlamda; TMK, Çocuk Koruma Kanunu, Türk Ceza Kanunu, Ceza Muhakemesi Kanunu, Sosyal Hizmetler Kanunu, Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun, Milli Eğitim Temel Kanunu, İlköğretim ve Eğitim Kanunu, Mesleki Eğitim Kanunu’ndan oluşmaktadır. Ancak bu kanunların çoğu sadece çocuğa yönelik olmayıp,

temel kanunlardır. Bunlar dışında da bazı kanunlarda çocuğun haklarını korumaya yönelik düzenlemeler yer almaktadır.

Çocuğun korunması amacıyla ulusal düzeyde yapılan düzenlemelerin yanında 28 Haziran 1963 tarihinde, UNESCO Türkiye Milli Komisyonu tarafından Türk Çocuk Hakları Bildirisi kabul edilmiştir. Bildirinin maddeleri şu şekildedir:

- İyi bakım, iyi yetiştirilme ve çocuğa uygun bir eğitim, her yerde ilgi, sevgi ve yardım görme her Türk çocuğunun hakkıdır. Resmî, özel her kurum, her yurttas bu çocuk hakkını tanımak, eldeki olanaklarla onu gerçekleştirmek yükümlülüğündedir. Sıkıntı içinde bulunan çocuğun kurtarılmasına öncelik verilir.
- 16 yaşından önce hiçbir çocuk resmî öğrenimden alıkonularak özel işlerde çalıştırılmaz. Hiçbir şekilde sömürülemez. Her ana baba; çocuğuna bakmak, onu bilgili, becerili ve en iyi şekilde yetiştirmekle yükümlüdür. Orta dereceli öğrenime devam etmeyenlerin, edemeyenlerin gerekli bilgi ve becerileri kazanmaları için devlet kurslar açar. Ana babanın yeterli olmadığı durumlarda bu görev, çocuğun birinci derece yakın akrabalarına ve devlete düşer.
- İlköğrenimden sonra orta dereceli okullara devam etmeyenler, edemeyenler için teknik, tarımsal bilgi ve beceri kazandıran kurslar açılması ve bu kurslardan çocukların yararlanması için Millî Eğitim Bakanlığı, Belediye Başkanlığı ve muhtarlar işbirliği yapmakla yükümlüdür.
- Sakat ve uyumsuz çocukların iyileştirilmeleri, yaşama zorluğu çeken çocukların kurtarılmaları, durumlarına uygun bir meslek için kendi yaşamlarını kazanacak derecede başarılı ve güçlü yetiştirilmeleri ana baba ile birlikte devletin ve bu amaçla kurulmuş örgütlerin ödevidir.
- Çocuğun korunması ile ilgili yasalar öncelikle hazırlanıp çıkarılmalı, geciktirilmeden uygulanmalıdır.

Yukarıda da görüleceği üzere bildiri, kısa ama geniş kapsamlı tutulmuştur. Bağlayıcılığı olmayan bu bildiri, genel ve tavsiye niteliğindeki ifadelerden oluşmuştur. Ancak evrensel olarak farkındalık oluşmasına katkı sağladığını söylemek mümkündür.

Çocuk haklarının korunmasına ilişkin uluslararası ilk düzenleme ise 1924 yılında Milletler Cemiyeti tarafından kabul edilen “Cenevre Çocuk Hakları Bildirgesi”dir. Birinci Dünya Savaşı’ndan sonra çocukları koruma gerekliliği ile hazırlanan bu bildirgede amaç; çocukların güvenli bir ortamda yaşaması, felaket anında çocuklara öncelik verilmesi, çocuk istismarının önlenmesidir. Bu bildirge 1928 yılında Mustafa Kemal Atatürk tarafından imzalanmıştır (Kurt, 2016).

Uluslararası bir diğer önemli düzenleme ise 20 Kasım 1959 yılında ilan edilen “Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Bildirgesi”dir. II. Dünya Savaşı’nda çocukların çok

fazla zarar görmesi Birleşmiş Milletleri harekete geçirmiş ve bu bildirgenin hazırlanmasını sağlamıştır. Bildirgede çocuklara karşı ayrımcılık yapılmaması, çocuğa kendisini özgürce geliştirme fırsatı verilmesi, doğumdan itibaren bir kimlik ve vatandaşlık kazandırılması, sosyal güvenlik haklarından yararlandırılması, özürlü çocuklara gereken bakım ve tedavinin gösterilmesi gibi on genel ilke yer almıştır. Ancak bu bildirge tüm bildireler gibi hukuki bağlayıcılığı olmamasından dolayı yetersiz kalmıştır (Ünal, 2001).

Uluslararası bildireler her ne kadar ülkeler tarafından imzalanmış olsalar da bu bildirelerin hukuki bir bağlayıcılığı bulunmamaktadır. Bu bakımdan Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Bildirgesi'nden otuz yıl sonra aynı günde “Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme” üye devletlerin onay ve katılımına açılmıştır. Sözleşme, dünyadaki birçok ülke tarafından ulusal yasama organlarınca onaylanmış ve ülkeleri birtakım yükümlülükler altına sokmuştur. Bu bağlamda sözleşme, evrensel olarak çocuk haklarının korunması mücadelesinde dikkate değer bir etki yaratmıştır (Hodgkin ve Newell, 2003).

Türkiye, Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'yi 14.09.1990 tarihinde imzalamıştır. Ancak sözleşmenin TBMM'de kabul edilerek iç hukuk kuralına dönüşmesi 09.12.1994 tarihinde gerçekleşmiştir. Ayrıca TBMM, sözleşmenin 17, 29 ve 30'uncu maddelerine -TC. Anayasası ve 24 Temmuz 1923 tarihli Lozan Antlaşması hükümleri ve ruhuna uygun yorumlama hakkına ilişkin olarak- çekince koymuştur (İpek, 2012; Polat, 2008). Sözleşme, 27 Ocak 1995 tarih ve 22184 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

BMÇHS'nin ayrı bir insan hakları sözleşmesi olarak düzenlenmesinin nedeni; çocukların birey olmaları, çocukların hayata tamamen bağımlı varlıklar olarak başlamaları, istismar ve sömürüye karşı savunmasız olmaları, devletin eylemleri ve eylemsizliğinin çocukları daha fazla etkilemeleri, siyasi süreçte çocukların etkin olamamaları, toplumdaki değişikliklerin çocuklar üzerindeki olumsuz etkileri, sağlıklı gelişimlerinin garanti altına alınması gerekliliği ve toplumsal olarak çocuk ihmalinin maliyetinin çok büyük olması şeklinde belirtilmiştir. BMÇHS, her biri ayrı bir hakkı özetleyen 54 maddeden oluşur. Bu haklar; “yaşamsal”, “gelişimsel”, “korunma” ve “katılım” hakları şeklinde dört ana başlığa ayrılmıştır (UNICEF, 2007):

- Yaşamsal Haklar: Çocuğun yaşam hakkını ve var olmak için gereken temel gereksinimlerini vurgular. Bunlar arasında beslenme, barınma, yeterli bir yaşam standardı ve sağlık hizmetlerine erişim yer almaktadır.

- Gelişimsel Haklar: Çocukların tam potansiyellerine erişebilmeleri için gereksinim duydukları; eğitim, dinlenme, kültürel faaliyetler, bilgiye erişim, düşünce, vicdan ve din özgürlüğü gibi konuları ele alır.
- Korunma Hakları: Çocukların her türlü istismar, ihmal ve sömürden korunmalarını gerektirir. Mülteci çocuklar için özel koruma, çalışan çocuklar için güvenceler, herhangi bir istismar veya sömürüye maruz kalmış çocukların korunması ve rehabilitasyonu gibi konuları ele almaktadır.
- Katılım Hakları: Çocukların toplumlarında ve topluluklarda aktif bir rol oynayabilmeleri gerektiğini kabul eder. Bu haklar görüşlerini ifade etme ve yaşamlarını etkileyen konularda söz sahibi olma haklarını da kapsar. Yetenekleri geliştikçe, sorumluluk sahibi yetişkinliğe hazırlanmaları amacıyla, çocuklara daha çok katılma fırsatının verilmesi gerekir.

BMÇHS'deki maddelerden dördü sözleşmenin genel ilkelerine vurgu yapmaktadır (UNICEF, 2007):

- Sözleşmenin güvence altına aldığı bütün hakların herhangi bir ayırım gözetilmeksizin bütün çocukları kapsamı gerekir (m. 2).
- Çocuklarla ilgili her türlü faaliyette çocuğun yüksek yararı temel düşünce olmalıdır (m. 3).
- Her çocuğun yaşama, hayatta kalma ve gelişme hakkı vardır (m. 6).
- Kendini ilgilendiren her konuda çocuğun görüşünün dinlenmesi ve dikkate alınması gerekir (m. 12).

Temelde bu sözleşmeyle birlikte çocukların yüksek yararının gözetilmesi gerektiği ve bu sağlanırken çocukların bakıma gereksinim duyduğu, ırk ve cinsiyet gibi ayrımcılığa uğramamaları, yaşama hakkının her şeyden önce geldiği ve çocuğun refahının sağlanabilmesi için aile, toplum ve devletin birlikte hareket etmesi gerektiği vurgulanmış ve tüm bunların da yasal düzenlemelerle yapılmasının önemi belirtilmiştir (Dirican, 2018). Avrupa Konseyi (2016) tarafından hazırlanan strateji belgesinde de BMÇHS'nin yukarıdaki dört ilkesi, çocuk haklarının dayanağını oluşturmaktadır.

BMÇHS çocuk haklarını medeni, siyasal, ekonomik, toplumsal ve kültürel boyutlarıyla ele almaktadır. Bir haktan yararlanma diğer hakları geçersiz kılmamaktadır. Çocuğun bireysel fizyolojik ve psikolojik niteliklerinin geliştirilebilmesi için gereksinim duyacağı özgürlük ortamı, sağlıklı ve güvenli çevre, sağlıklı beslenme ve barınma gibi şartların en alt düzeyde sağlanması gerekliliği BMÇHS'de belirtilmektedir (Müftü, 2001).

Çocuk haklarına yönelik gerçekleştirilen uluslararası düzenlemelerin en önemlisi olan BMÇHS'nin 42. maddesinde "Taraf Devletler, Sözleşme ilke ve hükümlerinin uygun ve etkili araçlarla yetişkinler kadar çocuklar tarafından da yaygın biçimde

öğrenilmesini sağlamayı taahhüt ederler” denilerek hem çocukların hem de yetişkinlerin Sözleşme kapsamındaki hak ve sorumluluklara ilişkin bilgilendirilmesi amaçlanmaktadır. Çocukla doğrudan veya dolaylı iletişim halinde olan ebeveynler, öğretmenler ve yetişkinlerin bu kapsamda bilgilendirilmeleri veya eğitilmeleri, BMÇHS’nin amacına ulaşması açısından önemli görülmektedir (Karaman Kepenekci ve Baydık, 2009).

Çocuğun Yüksek Yararı

Çocuk haklarının tarih içindeki seyri incelendiğinde geline noktanın iyi ama yeterli olmadığı görülmektedir. Dünya üzerindeki tüm ülkelerin çocuk haklarına yönelik hukuki düzenlemeler yapması ve çocukları önceleyen tedbirler alması gerekmektedir. Çocuğun her türlü istismardan korunarak fizyolojik ve psikolojik gereksinimlerinin en iyi şekilde karşılanması, özellikle uluslararası metinlerde ifade edilmektedir. 1959 tarihli Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Bildirgesi’nin 2. ilkesine göre,

Çocukların, özel bir korumadan yararlanabilmeleri; ona hürriyet ve haysiyet içinde sıhhatli ve normal şekilde bedensel, fıkî, ahlâkî, ruhsal ve sosyal yönden gelişmesini sağlayacak imkân ve kolaylıklar kanun ve diğer vasıtalarla temin edilmelidir. Bu maksatla hazırlanan kanunlarda çocuğun çıkarları önemle göz önünde bulundurulmalıdır.

Bu ilke ile ilk defa çocuğun yararının öncelikle ele alınması gerektiğine vurgu yapılarak (Hodgkin ve Newell, 2003) çocuğun fiziksel ve zihinsel gelişiminin önemine dikkat çekilmiştir. Bu Bildirge’nin devletler üzerinde bağlayıcılığı olmaması etkisinin sınırlı olmasına neden olmuştur.

BMÇHS, çocuk haklarına ilişkin uluslararası boyutta bağlayıcı bir belge olma niteliğiyle hazırlanmış ve Birleşmiş Milletler’e üye devletlerin onayına sunulmuştur. Çocukların yetişkinlere göre savunmasız olduğu ve yetişkinler tarafından yönetilen bir dünyada, çocukların çıkarlarının öncelikli olarak gözetilmesi, beklenen bir davranış biçimidir. Bu sayede çocuklara başarılı yetişkinler olma fırsatı da verilmiş olacaktır (Freeman, 2007). BMÇHS’de bu kapsamda çocuğun yüksek yararı ifadesi yer almaktadır ve bu ifade Sözleşme’nin ana ilkelerinden birisidir.

BMÇHS’de çocuğun yüksek yararı ifadesi ilk olarak “Kamusal ya da özel sosyal yardım kuruluşları, mahkemeler, idari makamlar veya yasama organları tarafından yapılan ve çocukları ilgilendiren bütün faaliyetlerde, çocuğun yararı temel düşüncedir.” biçimiyle m. 3/I’de yer almaktadır. Sözleşme’nin İngilizce metninde “çocuğun yararı”

yerine “the best interests of the child” ifadesi kullanılmıştır. Sözleşme’nin aileden ayrılma (m. 9), ana ve babanın sorumlulukları (m. 21), özgürlükten yoksun bırakılma (m. 37) ve suçla karşılaşan çocuklara ilişkin hükümlerini (m. 40) içeren maddelerinde de çocuğun yüksek yararına vurgu yapılmıştır (Uluslararası Çocuk Merkezi, 2012).

Çocuğun yüksek yararının tanımı Sözleşme’de yapılmamıştır. Bunun başlıca nedenleri arasında Sözleşme’yi hazırlayanların farklı kültürlerden gelen kişiler olması ve ülkelerin dini ve kültürel anlayışlarının çeşitlilik göstermesi nedeniyle fikir birliğine varmalarının güçleşmesi, çocukların karşılaştığı sorunların karmaşıklığı ve sorunlara ilişkin çözümlerin farklılaşması, çocuklarının yararına yönelik görüşlerin devamlı olarak gelişim göstermesi gösterilebilir. Dolayısıyla BMÇHS’de çocuğun yüksek yararına ilişkin genel ifadeler kullanılmıştır (Alston, 1994).

Çocuğun yüksek yararının çok genel ifadelerle BMÇHS’de yer alması, uygulamada bazı sıkıntılara yol açabilmektedir. Karar vericiler, çocuğun yüksek yararını gözeterek karar aldıklarını öne sürseler de kendi ideolojik, dini veya siyasi görüşlerinin etkisi altında kalabilmektedirler. Belirli alanlar için basit kuralların olması, karar vericilerin geniş takdir yetkisini sınırlayacak ve daha kolay karar alınmasına olanak sağlayabilecektir (Howe ve Covell, 2013). Çocuğun yüksek yararının zaman ve mekândan bağımsız bir biçimde kesin olarak tanımlanmaması, birçok öznel kararın oluşmasına neden olarak devletin veya ailenin çıkarlarının çocuğun aleyhine sonuçlar doğurmasıyla sonuçlanabilmektedir (Zermatten, 2010).

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) (2008) tarafından hazırlanan kılavuz kitapta BMÇHS’de, çocuğun yüksek yararına ilişkin kesin bir tanım veya çocuğun yüksek yararının ortak unsurlarını belirleyebilecek herhangi bir ifadenin olmadığı vurgulanmıştır. Kılavuz kitapta, çocuğun yüksek yararında genel olarak çocuğun esenliğinin gözetilmesi gerektiği, bu sağlanırken de çocuğun yaşı, olgunlaşma düzeyi, ebeveynlerin varlığı veya yokluğu, çocuğun çevresi ve deneyimleri gibi birçok unsurun dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Çocuğun yüksek yararı ilkesi, teori ile pratik arasındaki bağlantıyı sağlamaya dönüktür. Çocuğun her koşulda yararının sağlanabilmesi için karar verme sürecinde bir dizi önlem almada bu ilke bir çerçeve sağlamaktadır (Miloshevska, 2015).

Çocuğun yararının en üst düzeyde sağlanabilmesi için çocukların korunması ve her yönden sağlıklı yetişmelerinin sağlanması gerekmektedir. Bu konuda sorumluluk devlet ve aile üzerindedir. Bu kapsamda, çocuk ve ailenin refahını önceleyen uygulamaların hayata geçirilmesi önemli görülmektedir (Yolcuoğlu, 2009). Çocuğun

yüksek yararının nitelikli olarak sağlanabilmesi için çocuğun yüksek yararının öncelikli kamu yararı biçiminde değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda alınacak kararlar ve hayata geçirilecek uygulamalar, etkin bir hukuki değere sahip olabilecektir (Şirin, 2019).

BMÇHS’yi imzalayarak iç hukuk kuralına dönüştüren ülkeler, Sözleşme’nin maddeleri ışığında yasal düzenlemeler gerçekleştirmektedir. Bu bağlamda, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası’nda çocuğun yüksek yararına ilişkin birtakım düzenlemeler yer almaktadır. 12 Eylül 2010 tarihinde yapılan halk oylaması ile Anayasa’nın 41. maddesine “Her çocuk, korunma ve bakımdan yararlanma, yüksek yararına açıkça aykırı olmadıkça, ana ve babasıyla kişisel ve doğrudan ilişki kurma ve sürdürme hakkına sahiptir.” ifadesi eklenmiştir. Bu ilke çocuğun çıkarının herhangi bir kimse veya şeyle çatışması durumunda çocuğun öncelikli olarak dikkate alınması gerektiğine vurgu yapmaktadır (Akyüz, 2018).

Türk Hukuk sisteminde çocuğun yüksek yararının korunması ve sağlanması için Anayasa çerçevesinde de bir takım yasal düzenlemeler yapılmıştır. Çocuk Koruma Kanunu’nun 4. maddesinde kanunun uygulanmasında çocuk haklarının korunması amacıyla “çocuğun yarar ve esenliğinin gözetilmesi” ifadesi yer almaktadır. Bununla birlikte 4721 sayılı TMK’nin 346. maddesinde “çocuğun menfaati ve gelişmesi” ifadesi bulunmaktadır (Uluslararası Çocuk Merkezi, 2012). Ayrıca 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanunu’nun 4. maddesindeki “engeli olan çocuklara yönelik hizmetlerde çocuğun üstün yararının gözetilmesi esastır” hükmü ile yine çocuğun yüksek yararına vurgu yapılmıştır.

Çocuğun Velayeti

Velayetin tanımı TMK’de yapılmamıştır ancak Adalet Bakanlığı tarafından hazırlanan hukuk terimleri sözlüğünde velayet “ana ve/veya babanın, reşit olmamış çocukları üzerindeki (kanundan doğan) eğitim ve terbiye hak ve yetkisi” olarak tanımlanmıştır (sozluk.adalet.gov.tr).

Çocuğun, yetişkin olduğunda bedensel, zihinsel, duygusal ve ahlaki becerilerinin sağlıklı ve olgun bir birey olarak yaşamını sürdürebilecek nitelikte olması beklenmektedir. Bu amaç doğrultusunda velayet kurumu; çocuğun yüksek yararını sağlamak için, çocuğun görüşlerinin alınması ve devletin müdahale ve denetim yetkisi çerçevesinde, ana ve babaya tanımlanmış “yetki” ve “görev”leri kapsamaktadır (Akyüz,

2018). Velayet hakkının geçerli olabilmesi için velayet sorumluluğunda olanların çocukla arasında hukuki bir soybağının bulunması gerekmektedir (Serdar, 2008). Hukuki soybağı, yasal olarak, mahkeme kararıyla veya hukuki yönden kurulur. Bu bağlamda hukuki anlamda soybağının olabilmesi için çocuğun ana ve babasıyla kan bağının olması veya mahkemece evlat edinme kararının verilmesi gerekmektedir (Kayhan ve Ünlütepe, 2017).

TMK’de velayetin ana ve babanın ayrılığı durumunda eşlerden sadece birine verilebileceği belirtilmiş olsa da son yıllarda ortak velayete ilişkin alınan mahkeme kararları¹ yeni bir içtihat oluşmasına olanak sağlamıştır (Ruhi ve Ruhi, 2017). Özellikle Türkiye Cumhuriyeti Devleti tarafından, 14.03.1985 tarihinde imzalanan, 25.03.2016 tarih ve 29664 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren “11 No’lu Protokol ile Değişik İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşme’ye (Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi) Ek 7 No’lu Protokol”ün 5. maddesinde belirtilen,

Eşler, evlilik bakımından, evlilik süresince ve evliliğin bitmesi halinde, kendi aralarındaki ve çocuklarıyla olan ilişkilerinde, özel hukuk niteliği taşıyan hak ve sorumluluklar açısından eşittir. Bu madde, devletlerin çocuklar yararına gereken tedbirleri almalarına engel değildir.

hükmü ile ana ve babaya ayrılık sonrasında da çocuğa yönelik eşit haklar verilebileceği belirtilmiştir (Kutoğlu, 2018).

Velayetin temelinde yer alan çocuğun yüksek yararı, ana ve babaya haklar ve sorumluluklar vermektedir. Velayet aracılığıyla kişi veya kişilere tanınan haklar, velayete sahip olanlara yarar sağlama işlevi taşımaz. Velayet, ana ve babaya tanınan, çocuğun yararını gözeten, sosyal bir yüküm haktır (Akyüz, 2018). İmamoğlu (2004) yüküm hakkının yüküm ve yetkiden oluştuğunu; yüküm ve yetkinin, birbirinden farklı biçimde bağlanmış olsa da yüküm içeriğinin, yetki içeriğinden geri kalmayacak bir yoğunluğa eriştiğini vurgulayarak velayette yüküm ve yetkinin en sıkı biçimde birbiriyle bağlı olduğunu belirtmiştir. Yüküm hakkı kullananlar veli olarak adlandırılırlar ve veli, çocuğa ilişkin yükümlülüklerini yerine getirirken devlet tarafından da denetim altındadır (Bozkurt, 2010). Velayet hakkına sahip olanlardan bu hakkın kendilerinden alınması, yasal sebep olmadıkça söz konusu değildir. Bununla birlikte velayetin getirdiği yükümlülüklerden koruma, bakım ve eğitim gibi görevlerin ihlali Türk Ceza Kanunu’nda (m. 233) suç olarak belirlenmiştir (Zeytin ve Ergün, 2017).

¹ Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, Esas No: 2016/15771, Karar No: 2017/1737, Tarih: 20.02.2017

Velayetin temelinde yer alan çocuğun yüksek yararı, ana ve babayı sorumlulukla yetkilendirmektedir. TMK, velayetin ne zaman, nasıl, kimler tarafından ve hangi kapsamda kullanılabileceğini belirtmiştir. İlk olarak TMK'nin 335. maddesinde ergin olmayan çocukların ana ve babasının velayeti altında olduğu ve yasal sebep olmadıkça velayetin ana ve babadan alınamayacağı belirtilmiştir. Erginlik, çocuğun on sekiz yaşını doldurmasıyla başlar (TMK m. 11). Ana ve babanın evli olmaması durumunda velayetin anaya ait olduğu belirtilmiştir. TMK'de velayetin kapsamı genel olarak; “ana ve baba, çocuğun bakım ve eğitimi konusunda onun menfaatinin göz önünde tutularak gerekli kararları alır ve uygularlar” şeklinde ifade edilmiştir (TMK, m. 339/I). Kanun, öncelikli olarak çocuğun yararını göz önünde tutmaktadır. Bu bağlamda çocuğun; eğitimi, dini eğitimi, temsili, fiil ehliyeti ve aileyi temsil etmesi konuları da ayrıca düzenlenmiştir (m. 340, 341, 342, 343, 344). Eğitime ilişkin olarak ana ve baba, çocuğun bedensel, zihinsel, ruhsal, ahlaki ve toplumsal gelişimini sağlamak ve korumakla yükümlüdür. Velayet sahibi olanlar bu sorumluluklarını çocukları ergin olana kadar -istisnai durumlarda sonrasında da- sürdürmek zorundadır. Ayrıca TMK, m. 342'de, çocuğun üçüncü kişilere karşı yasal temsilcisinin ana ve baba olduğu belirtilmiştir.

Velayet ergin olmayan her çocuk için gereklidir. Velayet kurumu amacını gerçekleştiremeyip, çocuğun menfaati ve gelişmesi tehlikeye düştüğü takdirde, ana ve baba duruma çare bulamaz veya buna güçleri yetmezse hâkim tarafından çocuğun korunması için uygun önlemler alınır (TMK, m. 346). Ana ve babasının velayeti altında bulunan çocuğun velayeti yasal sebep dışında ana ve babadan alınamaz. Gerekli durumlarda hâkim kararıyla çocuğa vasi atanabilir. Ana ve babanın deneyimsizliği, hastalığı, başka bir yerde bulunması veya benzeri sebeplerden biriyle velayet görevini gereği gibi yerine getirememesi (TMK, m. 348/I), ana ve babanın çocuğa yeterli ilgiyi göstermemesi veya ona karşı yükümlülüklerini ağır biçimde savsaklaması (TMK, m. 348/II), ana ve babanın ölümü veya evlilik dışında doğmuş olan çocuğun velayeti ana veya babaya hâkim tarafından verilmemiş (TMK, m. 337) olması gibi nedenler çocuğa vasi atanmasını gerektirmektedir (Kalabalık, 2018). Velayete ilişkin düzenlemeler sadece hâkim kararıyla gerçekleştirilebilir. Ana ve babanın ayrılığı durumunda hâkim, çocuğun yüksek yararını gözeterek çocuğun velayetini ana veya babadan birisine vermektedir. İstisnai durumlarda ortak velayete ilişkin de karar alınabilmektedir.

Sözün özü, velayet kurumu, hukuksal kapsamda çocuğu koruma amacı taşımaktadır. Bu bağlamda velayet, veliye hem bir hak hem de sorumluluk vermektedir. Bu haklar ve sorumluluklar çocuğun yüksek yararını sağlamayı amaçlamaktadır.

Velayetin Özellikleri

Velayet çocuğu koruma amaçlı hukuki kapsamda değerlendirilen bir olgudur. Velayetin sahip olduğu aşağıda da belirtilen bazı özellikler bulunmaktadır. Bu özelliklerin tartışılması, velayetin kapsamının, geçerliğinin ve amacının daha iyi anlaşılabilmesini sağlayacaktır.

Velayet Çocuğun Yararınadır

Velayet, çocuğa hükmetme biçiminde bir egemenlik olarak görülmemelidir. Velayetin amacı çocuğun yararını gözeterek ona bağımsızlığını kazandırmaktır. Bunun gerçekleşebilmesi için velayeti kullananlara hak ve ödev sorumluluğu getirilmiştir (Akyüz, 2018). Velayet altında bulunan çocuğun kişilik hakları velayetle sınırlandırılmamıştır. Velayete sahip olan veli, hak ve yetkilerini kötüye kullanmadan, çocuğu dikkatli bir biçimde temsil etmelidir (Kurşat, 2019).

TMK m. 339’da “ana ve baba, çocuğun bakım ve eğitimi konusunda onun menfaatini göz önünde tutarak gerekli kararları alır ve uygularlar” hükmü ile Anayasa’nın 41. maddesinde yer alan;

- Aile, Türk toplumunun temelidir ve eşler arasında eşitliğe dayanır.
- Devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması ve aile planlamasının öğretimi ile uygulanmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır, teşkilâtı kurar.
- Her çocuk, korunma ve bakımdan yararlanma, yüksek yararına açıkça aykırı olmadıkça, ana ve babasıyla kişisel ve doğrudan ilişki kurma ve sürdürme hakkına sahiptir.
- Devlet, her türlü istismara ve şiddete karşı çocukları koruyucu tedbirleri alır,

hükümler doğrultusunda çocuğun yararının öncelikli olarak değerlendirilmesi gerektiği açıkça görülmektedir. Aynı şekilde BMÇHS’de belirtilen;

- Kamusal ya da özel sosyal yardım kuruluşları, mahkemeler, idari makamlar veya yasama organları tarafından yapılan ve çocukları ilgilendiren bütün faaliyetlerde, çocuğun yararı temel düşüncedir (m. 3/I).
- Taraf Devletler, çocuğun yetiştirilmesinde ve gelişmesinin sağlanmasında ana-babanın birlikte sorumluluk taşıdıkları ilkesinin tanınması için her türlü çabayı gösterirler. Çocuğun yetiştirilmesi ve geliştirilmesi sorumluluğu ilk önce ana-babaya ya da durum gerektiriyorsa yasal vasilere düşer. Bu kişiler herşeyden önce çocuğun yüksek yararını göz önünde tutarak hareket ederler (m. 18/I).

maddeleri ile çocuğun yetiştirilmesi ve geliştirilmesi sırasında velayeti kullananların çocuğun yüksek yararını göz önünde tutmaları gerektiği belirtilmiştir (Tacın, 2017).

Çocuğun yüksek yararının temelinde çocuğun bedensel, düşünsel ve ahlaki bakımdan nitelikli bir biçimde gelişebilmesi yer almaktadır. Bu gelişim için sosyal, ekonomik ve kültürel ortam koşullarının uygun olması gerekmektedir (Ruhi ve Ruhi, 2017). Velayet kurumunun temel amacı çocuğu korumak ve çocuğun yararının gözetilmesi sağlamaktır. Bu bağlamda velayet hakkına sahip olanların yetki ve sorumluluklarının kullanımı tamamen çocuğun yararına yönelik olmalıdır.

Velayet Bir Bütündür

Velayet, çocuğun kişilik gelişimi ve mallarının korunması amacını taşıyan hak ve ödevler bütünüdür. Velayetin gerçekleştirilmesi sırasında TMK m. 336/I “evlilik devam ettiği sürece ana ve baba velayeti birlikte kullanırlar.” hükmü uygulanmaktadır. Bu bakımdan velayetin ana veya babadan herhangi birine verilmesi veya eşler arasında çocuğun bir kısım sorumluluklarının paylaşılması biçiminde bir düzenleme yapılamaz. Ancak velayet, ana ve babanın çocuğun yararı dışında eylemde bulunmaları durumunda hâkim kararıyla sınırlandırılabilir (Akyüz, 2018).

Ana ve baba, velayet konusunda eşit hak ve ödevlere sahiptir. Boşanma ve ayrılık durumlarında velayet ana veya babadan birisine bırakılabilir. Bunun dışında velayetin bölünmesi, paylaşılması mümkün değildir (Bozkurt, 2010). Ayrıca velayetin bütünlüğü ilkesi, ana ve baba arasında velayetin kullanımına ilişkin herhangi bir üstünlüğün olmaması anlamına gelmektedir. Ana ve baba eşit olarak ödev ve hakka sahiptir (Tacın, 2017). Ana ve babanın, çocuğun temsili ve kişilik haklarını korunması gibi konularda birbirlerinin düşüncelerini alarak ortak karar vermeleri gerekmektedir. Velayetten kaynaklanan hak ve yükümlülüklerin ayrılması veya paylaşılması söz konusu değildir (İnce, 2018).

Velayet Süreye Bağlıdır

Velayet, kapsamı zamanla daralan bir süreçtir ve çocuğun erginliğe ulaşmasıyla sona erer. Velayetin zamanla daralması, ana ve babanın çocuk adına aldığı kararların sınırlandırılmasıdır. Çocuğun sorumlu bir birey ve kendi kararlarını alabilecek olgunlukta olabilmesi için ana ve baba çocuğun istek ve fikirlerini önemsemelidir. Bu amaçla

ÇHS'nin 12. maddesi, çocuğa kendisini ilgilendiren konularda görüşlerini ifade edebilmesi ve karar alabilmesi hakkını tanımıştır (Akyüz, 2018).

Çocuğun evlenmesi veya mahkeme kararıyla ergin kılınmasıyla velayet sona erebilir. Ancak Yargıtay kararlarında ergin olan çocukların eğitimi devam ettiği sürece ana ve babanın velayet dışı sorumluluklarının devam edeceği belirtilmiştir (Karakayalı, 2009).

Velayet Kamu Düzenine İlişkindir

Kamu düzeninin sağlanabilmesi toplumdaki bireylerin ruhsal ve fiziksel yönden sağlıklı olabilmesiyle mümkündür. Ana, baba ve çocuklar arasındaki ilişki toplum için büyük önemdedir. Velayetin gerektirdiği sorumlulukların ana ve baba tarafından nitelikli bir şekilde yerine getirilmesiyle çocuklar; bedensel, zihinsel, duygusal ve sosyal bakımdan sağlıklı olarak yetişecekler ve kamusal yararın bir parçası olacaklardır (Akyüz, 2018). Bu bakımdan velayetin nihai amaçlarından birisi çocuğun yüksek yararını gözeterek kamu düzenini en iyi şekilde sağlamaktır.

TMK'nin 346., 347. ve 348. maddeleri çocuğun korunması amacıyla alınabilecek önlemleri belirterek gerektiği durumlarda velayetin ana ve babadan alınmasına karar verilebileceğini belirtmiştir. Yargıtay 2. Hukuk Dairesi'nin 2007/16901 esas numaralı ve 17.12.2007 tarihli içtihat metninde “Velayet kamu düzenine ilişkin olup bu hususta ana ile babanın istek ve beyanlarından ziyade çocuğun menfaatlerinin dikkate alınması zorunludur” ifadesi yer almıştır. Bu bağlamda yargı kararlarında da çocuğun yararının gözetilmesi gerektiği, bunun temel amaçlarından birisinin de kamu düzenini sağlamaya yönelik olduğu görülmektedir.

Velayetin Ana ve Babanın Evliliğine Göre Durumu

Velayetin kullanımında ana ve babanın evliliğine göre bazı farklılıklar olabilmektedir. Velayetin evlilikle ilişkisi aşağıda belirtilmiştir.

Ana ve Babanın Evli Olması Durumunda Velayet

TMK m. 335/I'de ergin olmayan çocuğun velayetinin ana ve babaya ait olduğu ve yasal sebep olmadıkça velayetin ana ve babadan alınamayacağı belirtilmiştir. Bu, ana ve

babanın çocuk üzerindeki yasal bir hakkıdır. Bu hak başkasına bırakılamayacağı gibi bu haktan feragat da edilemez (Akyüz, 2018; Karakayalı, 2009).

Ana ve baba evli olarak birbirine karşı üstün olmayacak şekilde velayeti birlikte kullanırlar. Ancak çocukla ilgili kararlarda ana ve baba arasında uyuşmazlık olabilir. Bu durumlarda evlilik birliğinin (TMK m. 195) ve çocuğun korunmasını (TMK m. 346) içeren madde hükümleri çerçevesinde çözüm geliştirilebilir (Birinci Uzun, 2016). Alınacak kararlarda ana ve baba birbirlerine danışarak hareket etmelidirler. Ancak bu onların hep aynı kararı verecekleri anlamına gelmemektedir. Alınacak kararlarda uyuşmazlıkların oluşabilmesi mümkündür. Bu gibi durumlarda ana veya baba velayetin kullanımına ilişkin hukuki yollara başvurabilirler. Bu durumda mahkeme, çocuğun yüksek yararını gözeterek eşlerden hangisinin kararının çocuğa daha uygun olduğuna karar verebilir (Akyüz, 2018).

Ana ve babanın çocuğa ilişkin kararlarında ortak hareket etmeleri oldukça önemlidir. Önceki medeni kanunda velayetin kullanımında ortaya çıkan uyuşmazlıklarda babanın üstünlüğü söz konusu iken TMK’de bu hüküm değiştirilerek ana ve babaya eşit oy hakkı tanınmıştır (Dönmez ve Barın, 2018).

Ana ve Babanın Ayrılması, Boşanması veya Evli Olmaması Durumunda Velayet

Eşlerin bazı durumlarda ayrı yaşama hakları bulunmaktadır. Bu durumlar; eşlerden birinin kişiliğinin tehlikeye düşmesi, ekonomik güvenliğin tehlikeye düşmesi ve aile huzurunun önemli bir şekilde tehlikeye düşmesidir. Bu sebeplerden dolayı ayrı yaşama hali söz konusu olabilecektir (Birinci Uzun, 2016). Çocuğa ilişkin velayet, ana ve babanın ayrılığı veya ortak hayata ara vermeleri sırasında hâkim kararıyla eşlerin ortak olarak kullanılması şeklinde olabileceği gibi çocuğun yüksek yararının gereği olarak eşlerden birisine de bırakılabilir (Akyüz, 2018).

Ana ve baba arasındaki evlilik bağı boşanma ile sona ererse bu durumda çocuğun velayeti hâkim kararıyla ana veya babadan birisine geçer. Boşanma durumunda çocuğun velayeti ortak olarak sürdürülemez. Velayetin eşlerden birisine bırakılması gerekmektedir. Velayetin ana veya babadan hangisine bırakılacağına hâkim, çocuğun yüksek yararını gözeterek karar verir (Akyüz, 2018; Birinci Uzun, 2016). TMK m. 336/II’de velayetin ayrılık durumunda eşlerden birisine verilebileceği belirtilmektedir. Ancak uluslararası düzenlemeler ışığında son yıllarda alınan bazı Yargıtay kararları ile ana ve baba arasında ayrılık olması durumunda da ortak velayetin yaşama geçirildiği

görülebilmektedir. Dolayısıyla ana ve babanın ayrılığı durumunda ilk derece mahkeme hâkiminin ortak velayete ilişkin karar alabilmesinde herhangi bir engel görülmemektedir (Dönmez ve Barın, 2018).

TMK m. 337/I “ana ve baba evli değilse velayet anaya aittir” hükmüyle evlilik dışı doğan çocuklar için velayeti anaya vermiştir. TMK m. 337/II’de ananın küçük, kısıtlı veya ölmüş ya da velayet kendisinden alınmış ise çocuğun yararı gözetilerek çocuğa vasi atanabileceğini ya da velayetin babaya verilebileceğini belirtilmektedir. Bu özel durumlar dışında, evlilik dışında doğan çocuğun velayetinin babaya verilebilmesi için sadece soybağı yeterli değildir (Birinci Uzun, 2016).

Ana ve babanın ayrılması, boşanması veya evli olmaması durumlarında velayet hakkına kimin sahip olacağı veya velayetin ana ve babadan alınması gibi olasılıkların temelinde çocuğun yüksek yararı yer almaktadır. Alınacak tüm kararlar öncelikle çocuğun yararına olacak biçimde düzenlenmelidir (Abik, 2011).

Velayetin Kapsadığı Yetki ve Sorumluluklar

Velayet, ana ve babaya bazı hak ve yetkiler vermektedir. Bu yetkiler; çocuğun kişiliğinin korunması ve geliştirilmesi, çocuğun mal varlığının idaresi ve hukuki işlemlerde çocuğun temsilini kapsamaktadır (Akyüz, 2018; Tacın, 2017). Bu çalışmada, çocuğun kişiliği ve hukuki temsili üzerindeki velayet yetki ve görevleri üzerinde durulacaktır.

Çocuğun Temsili Yetkisi ve Sorumluluğu

Hukuki bir işlemin gerçekleşmesi sırasında üçüncü kişilere karşı bir temsilci aracılığıyla işlemlerin yürütülmesine temsil denilmektedir. Temsil, hukuki işlem veya yasa esastır. Ana ve babanın çocuklarını temsil yetkisi TMK’den kaynaklanmaktadır (Kayar, 2019).

TMK ana ve babaya, velayetin kullanılması sırasında üçüncü kişilere karşı çocuğu temsil yetkisi vermiştir. Burada amaç çocuğun kişi varlığının ve mal varlığının üçüncü kişilerle olan ilişkilerinde yasal temsil yoluyla korunmasıdır. Velayete sahip olan ana ve baba, çocuğun yüksek yararını gözeterek şekilde toplumsal yaşamda temsil yetkisine sahiptir (Akyüz, 2018).

Temsil yetkisinin kullanılması sırasında çocuğun yüksek yararının gözetilmesi gerekmektedir. Ayrıca çocuk adına alınacak kararlarda çocuğun fikirlerinin de dikkate alınması önemlidir (Karaca, 2014). Ana ve babanın sahip olduğu temsil yetkisi bir egemenlik göstergesi değil, çocuğun menfaatini korumak adına ana ve babaya velayet kapsamında verilmiş bir sorumluluktur.

Evliliğin devamı sırasında velayet ana veya babadan birine verilmiş ise çocuğu temsile yetkili olan da velayet sahibi olandır. Boşanma veya ayrılık durumlarında da velayetin sahibi olan taraf çocuğu temsile tek yetkilidir. Velayet ana ve babanın her ikisinden de alınmış ise bu durumda çocuğun yasal temsilcisi resmi olarak belirlenen vasidir (Çelik, 2004).

Çocuğun Genel, Mesleki ve Dini Eğitimi Yetkisi ve Sorumluluğu

Ana ve baba çocuğun her zaman yüksek yararını gözetmek zorundadır. TMK m. 340/I çocuğun; bedensel, zihinsel, ruhsal, ahlaki ve toplumsal gelişiminin sağlanıp korunabilmesi için ana ve baba tarafından olanaklarına göre eğitilmesi gerektiğini belirtmiştir. Bu hüküm, ana ve babanın çocuğun eğitimi üzerinde hak ve sorumlu olduğu göstermektedir. Çocuğun eğitimi ailenin olanakları çerçevesinde gerçekleştirilir. Aile, ekonomik durumun el vermediği bir eğitim hizmetini almaya zorlanamaz. Ancak ailenin eğitime ilişkin kararlarında çocuğun yararı gözetilmezse çocuk, hâkime başvurabilir. Bu bakımdan çocuk adına alınacak kararlarda -çocuğun yaşı dikkate alınarak- çocuğun da görüşünün alınması gerekmektedir (Akyüz, 2018). Ana ve baba için çocuğun eğitimi önemli bir sorumluluktur. Kamu yararını da gözetken bu yüküm hakkın çocuğun yüksek yararına hizmet ettiği söylenebilir.

Mesleki eğitime ilişkin olarak TMK m. 340/II, ailenin çocuğun yetenek ve eğilimlerini dikkate alarak çocuğa genel ve mesleki bir eğitim sağlaması gerektiğini belirtmektedir. Çocuğun alması gereken eğitimin hangi alanda ve ne şekilde olacağına ana ve baba karar vermektedir. Ancak bunun sağlıklı bir şekilde gerçekleşebilmesi için ailenin bu konularda bilgi sahibi olması gerekmektedir. Bunun sağlanabilmesi de devlet sayesinde olabilecektir. BMÇHS m. 28/I.d'de devlete eğitim ve meslek seçimine ilişkin bilgi ve rehberliği bütün çocuklar için elde edilir hale getirme görevi verilmiştir (Akyüz, 2018).

Çocuğun alacağı genel ve mesleki eğitim konusunda ana ve baba çocuğun görüşünü almak zorundadır. Eğer çocuğun ilgi, yetenek ve görüşleri dikkate alınmazsa

TMK'nin m. 340/II ve m. 328/II hükümlerine aykırı bir durum oluşur. Bununla birlikte genel eğitimi tamamlayan ancak erginliğe ulaşan çocuğa da mesleki eğitim sağlanması ana ve babanın yükümlülükleri arasındadır (Sonat, 2013).

TMK, çocuğun dini eğitimine ilişkin de düzenlemelere gitmiştir. TMK m. 341 "Çocuğun dinî eğitimi belirleme hakkı ana ve babaya aittir. Ana ve babanın bu konudaki haklarını sınırlayacak her türlü sözleşme geçersizdir. Ergin, dinini seçmekte özgürdür." hükmüyle dini eğitimde söz hakkının kimde olduğunu belirtmiştir. Ana ve baba çocuğa dini eğitim verme konusunda özgürdürler. Ancak ana veya babanın anlaşılamaması durumunda hâkim eliyle sorun çözüme kavuşturulacaktır (Çelik, 2004). Çocuk ergin olduğunda ise ana ve babanın din seçimi konusundaki hakkı ve sorumluluğu sona ermektedir.

Çocuğun Kişi Varlığının Korunması Yetkisi ve Sorumluluğu

Kişiliğin başlangıcı TMK m. 28'de "Kişilik, çocuğun sağ olarak tamamıyla doğduğu anda başlar ve ölümle sona erer" ifadesiyle açık bir biçimde belirtilmiştir. Bu hüküm gereği hukuki anlamda çocuğun doğumdan itibaren kişilik hakkına sahip olduğu anlaşılmaktadır. Bu kişilik hakkının korunması ve geliştirilmesi velayet kurumu aracılığıyla ana ve babanın görevlerindendir. Dolayısıyla yetişkinlere karşı zayıf durumda olan çocuğun çıkarlarının korunması ve kişilik gelişiminin bozulmaması için kişiliği yasalarla koruma altına alınmıştır (İmamoğlu, 2005).

TMK m. 339'da "Ana ve baba, çocuğun bakım ve eğitimi konusunda onun menfaatini göz önünde tutarak gerekli kararları alır ve uygularlar" denilerek genel olarak velayetin kapsamı belirtilmiştir. Ayrıca ilgili maddede, önemli konularda çocuğun düşüncesinin alınması gerektiği vurgulanmıştır. Bir anlamda ana ve baba çocuğun kişi varlığını korumakla yükümlüdür. Kişi varlığı, bireyin maddi olarak ölçülemeyen; yaşam, isim, şeref ve haysiyet gibi manevi çıkarlarından oluşmaktadır (Kayar ve Üzülmöz, 2018).

Çocuğun kişi varlığının korunması velayetin temel amaçlarından birisidir. Çocuğun fiziksel, zihinsel, duygusal, sosyal ve ahlaki güvenliği ana ve baba tarafından korunmaktadır. Bunun hukuki dayanağı da velayet kurumudur. Ana ve baba çocuğun yüksek yararını gözeterek çocuğun kişi varlığını korumalı ve buna ilişkin eylemde bulunmalıdır. Gerekli durumlarda ana ve babanın yetkililerden yardım istemesi gerekmektedir. Çocuğun yararının gözetilmediği durumlarda, diğer bir ifadeyle çocuğun

kişi varlığının tehlikeye girdiği durumlarda, TMK’de (m. 346, m. 347) çeşitli önlemlerin alınmasına ilişkin düzenlemeler yer almaktadır (Akyüz, 2018).

Ana ve baba çocuğun yararını ve gelişmesini tehlikeye düşürecek eylemlerde bulunursa veya olumsuz durumlara ilişkin çözüm üretemezse, hâkim kararıyla çocuğun korunmasına yönelik uygun önlemler alınabileceği TMK’de belirtilmiştir. Ancak hangi durumlarda ne tür kararlar alınacağına ilişkin ayrıntılı bir düzenleme yapılmamış hâkime geniş bir takdir yetkisi verilmiştir (Kapancı ve Başoğlu, 2016).

Çocuğu korumaya yönelik alınacak önlemler; çocuğun yüksek yararını ve güvenliğini sağlamalı, tamamlayıcı nitelikte olmalı, ölçölülük ilkesine sahip olmalı, yardımcı olmayı öncelemelidir. Bu ilkeler gözetilmeden alınacak koruma önlemleri çocuğun gelişimine katkı sağlamak yerine zarar verici nitelikte olacaktır (Akyüz, 2018).

Çocuğun Ana ve Babasının Sözüünü Dinleme Sorumluluğu

Çocuğun ana ve babasının sözüünü dinlemekle yükümlü olduğu TMK m.339’da açıkça belirtilmiştir. Bunun amacı çocuğun eğitimini sağlayabilmektir. Bir anlamda bu hüküm, velayetin gerektirdiği hak ve yükümlölüklerin yerine getirilebilmesine aracılık etmektedir (İmamoğlu, 2004).

Bir önceki medeni kanunda yer alan tedip (uslandırma) hakkı yerine “çocuk, ana ve babasının sözüünü dinlemekle yükümlüdür” (TMK m. 339/II) hükmünün getirilmesi, çocuğun eğitimi amacıyla başvuru olan eylemlerin çocuğa zarar verecek nitelikte olmasından kaynaklanmaktadır. Tedip hakkı, çocuğu istenilen davranışa yönlendirmek amacıyla çocuğa şiddet uygulanmasına dahi izin vermektedir. Bu hüküm yeni medeni kanunla kaldırılmış olmasına rağmen toplumsal olarak ana ve babanın velayeti çocuk üzerindeki egemenlik yetkisi şeklinde görmesi çocuğun yararına olmayacak davranışların sergilenmesine neden olabilmektedir (Akyüz, 2018).

Velayetin Kullanımı

Bireyin fizyolojik ve psikolojik olarak gelişimini nitelik bağlamında sürdürmesi hem kendisine hem de topluma yarar sağlayıcı eylemlerde bulunmasına olanak sağlayabilecektir. Velayet kurumu da çocuğun yararını gözeterek gelişimini en iyi biçimde sağlanmasını amaçlamaktadır. Ancak velayetin yasalarda ve alanyazında belirtildiği biçimiyle kullanılmadığı durumlardan kaynaklanan sorunlar olabilmektedir.

Bu başlık altında önce velayetin kullanımında ana ve baba tutumlarının önemi, daha sonra velayetin kullanımında yaşanan sorunlar ve velayetin kullanımında okulun yetki ve sorumlulukları tartışılmıştır.

Velayetin Kullanımında Ana ve Baba Tutumlarının Önemi

Çocuğun kişiliğinin gelişiminde, ana ve babanın sergilediği tutumun niteliği çok önemli bir etkidir. Olumsuz ana ve baba tutumları çocukların sağlıklı bir kişiliğe sahip olmasına neden olabilecektir. Olumlu ana ve baba tutumunun gereği olarak çocuk güvenli, sevgi dolu ve demokratik bir ortamda yetişirse sağlıklı bir yetişkin olmasına olanak tanınacaktır (Küçükali, 2018).

Ana ve babanın çocuğa karşı tutum ve eylemleri, çocuğun yetişkin bir birey olduğunda kendi kararlarını verebilen ve yüksek benlik saygısına sahip olmasına olanak tanıyacaktır (Yavuzer, 1998). Yapılan araştırmalarda ana ve baba tutumlarının çocuğun duygusal ve eylemsel sorunları üzerinde önemli bir etken olduğu görülmüştür (Kaplan ve Ak, 2018).

Çocuğun ailedeki olumlu ilişkileri toplumsallaşmasına katkı sağlar ve ebeveynlerinin ona karşı gösterdiği tutum ve davranışlar temelinde bireysel yapısını geliştirir (Orçan, 2017). Diğer bir deyişle, çocukların ruhsal gelişimlerinin niteliğini ana ve babalarının çocuklarına karşı tutumları belirleyebilmektedir. Çocuğun gelişimi sırasında destekleyici ve pozitif ebeveyn tutumu, çocuk ile ana ve baba arasındaki dengeli ve etkin ilişki kurulması çocuğun ruhsal gelişimine olumlu anlamda katkı sağlayacak ve çocukların kendine güvenen, dışa dönük bireyler olmasına olanak tanıyacaktır. Ebeveynler tarafından çocuğa karşı sınırlayıcı ve negatif tutum sergilenmesi ise tersine etki yaratacaktır (Çetinkaya, 2018; Seven, 2015). Bu bağlamda ana ve babaların çocuklarına karşı sergiledikleri tutumları, Baumrind (1966) tarafından yapılan araştırma kapsamında “demokratik”, “yetkeci” ve “izin verici” olmak üzere başlıca üç grupta çözümlemek mümkündür.

Aile içerisinde demokratik tutumu benimseyen ebeveynler çocuğun eylemlerini rasyonel ve konuya yönelik değerlendirirler. Bu tür ailelerde ana ve babalar çocuğa özerk bir alan tanımlamanın yanında kuralların belirgin olduğu bir ortam sunarlar. Çocuğun bireysel çıkarları göz ardı edilmeden yetişkin bakış açısıyla davranışlar tanımlanır. Aile üyelerinin tümünün değer gördüğü bu yapıda aile ilişkileri de olumlu yönde etkilenmektedir (Baumrind, 1966; Sezer ve Yıldırım, 2018).

Yetkeci ebeveyn, çocuğu kontrol etmeye odaklanır. Çocuğun eylemleri yetişkinin değerlerine göre biçimlendirilir. Çocuğun özerk alanı sınırlandırılmaya çalışılır. Aile içerisinde düzen ve geleneksel yapının korunması birinci önceliktir. Bu biçimde tutum gösteren ailelerde güç önemli bir araç olarak kullanılmaktadır (Baumrind, 1966). Yetkeci ailelerde kararlar ebeveynler tarafından alınmaktadır. Çocuğun gelişim kapasitesinin üstünde yüksek beklenti içinde olan ebeveynler, alınan kararların çocuk tarafından sorgusuzca kabul edilmesini bekler. Ebeveynler, güç ve ceza kullanımına sıkça başvurur (Berk, 2000). Böyle bir aile ortamı, çocuğun sindirilmiş veya isyankâr bir birey olmasına neden olabilmektedir (Yavuzer, 1998).

Bir diğeri ise izin verici ana ve baba tutumudur. Bu tür ailelerde çocuktan beklenti çok fazla değildir. Alınan kararların çoğu çocuğa danışılır ve yetişkinin baskın bir rolü bulunmamaktadır. Davranış kontrolü bu tür ana ve babalar için gereksizdir. Çocuklar istedikleri zaman yemek yiyebilir veya istedikleri kadar televizyon izleyebilir. Bu da çocukların özgürlük alanı oldukça genişletmektedir. İzin verici aile yapısında büyüyen çocuklar; aşırı derecede talepkâr, bağımlı ve düşük akademik başarıya sahip bireyler olabilmektedir (Baumrind, 1966; Berk, 2000).

Ebeveynlerin baskıcı, yetkeci, mükemmeliyetçi, aşırı koruyucu ve ilgisiz tutumları çocuğun psiko-sosyal gelişiminde olumsuz etkiler yaratabilmektedir (Demircioğlu, 2016). Çocuklarda suçluluk eğilimi, aşağılık duygusu, güvensizlik ve dikkat çekmek amacıyla gerçekleştirilen davranışlar görülebilmekte akabinde çocuklar saldırgan, çekingen, depresif veya utangaç kişilik yapılarına sahip olabilmektedir (Yazgan İnanç, Kılıç Atıcı ve Bilgin, 2019).

Velayetin Kullanımında Yaşanan Sorunlar

Velayetin yasalarda belirtilen biçimde kullanılmadığı, diğer bir deyişle, ana ve baba tarafından yetki ve sorumlulukların gerektiği gibi yerine getirilmediği durumlar ortaya çıkabilmektedir. Yukarıda da belirtildiği gibi, TMK’de velayet; çocuğun bakımı, eğitimi, dini eğitimi, temsili gibi konularda, çocuğun yüksek yararı gözetilerek ele alınmaktadır. Çocuğun bakımı ana ve babanın sorumluluğundadır. Çocuk Hakları Bildirgesi’nin 6. ilkesi, “...ana ve babasının bakımı ve sorumluluğu altında her durumda bir sevgi ve güvenlik ortamında yetişmelidir...” diyerek ana ve babaya çocuğun bakım hakkını ve sorumluluğunu vermiştir. Ayrıca BMÇHS’nin Önsöz’ünde “Çocuğun

kişiliğinin tam ve uyumlu olarak gelişebilmesi için mutluluk, sevgi ve anlayış havasının içindeki bir aile ortamında yetişmesinin gerektiği” belirtilmiştir.

Velayetin getirdiği hak ve yükümlülüklerin doğru kullanılamamasından dolayı bazı sorunlar yaşanabilmektedir. Bu sorunlar, evliliğin boşanma ile sonlanması durumlarında görülebildiği gibi birlikteliği devam eden birçok ailede de görülebilmektedir. Boşanma sonrasında ortaya çıkan anlaşmazlıklardan birisi de çocuğun velayeti konusudur. Aile birliğinin bozulduğu durumlarda velayetin ana veya babadan hangisi tarafından kullanılacağı mahkemeler yoluyla belirlenmektedir. TMK’nin 336. maddesinin üçüncü fıkrasında “boşanmada çocuk kendisine bırakılan tarafa aittir” ifadesi boşanma sonrasında velayetin ana ve babadan sadece birisine ait olabileceğini işaret etmektedir. Ancak çocuğun yüksek yararı ilkesinden hareketle, BMÇHS m.9/III ve 17.11.2011 tarih ve 28115 sayılı Resmî Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe giren Avrupa Konseyi Çocuklarla Kişisel İlişki Kurulmasına Dair Avrupa Sözleşmesi m.4/I; ana ve babanın ayrılmış olmalarında bile çocuğun her iki ebeveyniyle de düzenli kişisel ilişki kurma hakkı olduğunu belirtmektedir. Bu durum çocuk ile ana ve baba arasında karşılıklı bir hak olarak ortaya çıkmaktadır. TMK boşanma sonrası velayetin sadece ana ve babadan birisine ait olacağını belirtse de Yargıtay’ın E.2016/15771 K.2017/1737 kararında boşanma sonrasında velayetin eşler tarafından ortak kullanılabilirliği vurgulanmış ve bu durumun Türk aile yapısına aykırılık oluşturmadığı ifade edilmiştir (Akkurt, 2019; Yılmaz, 2015).

Velayetin kullanım hakkı TMK’ye göre ana ve babaya aittir. Ana ve baba evli değilse velayet kullanımı anadadır. Velayetin çocuğun yararına kullanılması gerekmektedir. Aksi durumlarda çocuğu korumak adına mahkemeler aracılığıyla önlemler alınabilmektedir. TMK m.346’da yer alan “çocuğun menfaati ve gelişmesi tehlikeye düştüğü takdirde, ana ve baba duruma çare bulamaz veya buna güçleri yetmezse hâkim, çocuğun korunması için uygun önlemleri alır” ifadesi bunun yasal dayanağıdır. Bu yasa maddesi hâkimlere geniş bir takdir yetkisi vermektedir. Alınacak önlemler arasında uyarma veya belirli bir sorunun çözümüne ilişkin talimat verme gibi kararlar olabilmektedir. Bu önlemler yetersiz kalır ve TMK m.347’de belirtilen çocuğun bedensel ve zihinsel gelişiminin tehlikeye düşmesi gibi durumlar ortaya çıkarsa çocuk ana ve babadan alınarak bir aile veya kuruma yerleştirilebilir. Yasal düzenlemeler çerçevesinde alınan bu önlemlerin yetersiz kalması sonrasında velayetin ana ve babadan alınması da söz konusu olabilmektedir (Uyumaz, 2016).

Çocuğun yüksek yararının tehlikeye girdiğinin tespiti sonrasında hâkim kararıyla velayetin kaldırılmasına ilişkin karar alınabilmektedir. Velayetin kaldırılması çocuğun korunmasına yönelik alınan tedbirlerden en ağır ve en son tercih edilenidir. Genel koruma ile çocuğun yerleştirilmesi önlemlerinden sonuç alınamadığı durumlarda velayetin kaldırılması söz konusu olabilmektedir (Çelik, 2004). Velayetin kaldırılması için belirli koşulların oluşması gerekmektedir. TMK m. 348’de “ana ve babanın deneyimsizliği, hastalığı, başka bir yerde bulunması veya benzeri sebeplerden biriyle velayet görevini gereği gibi yerine getirememesi. Ana ve babanın çocuğa yeterli ilgiyi göstermemesi veya ona karşı yükümlülüklerini ağır biçimde savsaklaması” durumlarında velayetin kaldırılacağı belirtilmiştir. Yasa maddesinde benzeri sebepler denilerek velayetin kaldırılmasını gerektirecek durumlar sınırlanmamıştır. Velayete ilişkin sorumluluğun sürekli olarak yerine getirilememesine neden olan ancak yasada yer almayan sebepler de velayetin kaldırılmasına dayanak oluşturabilmektedir (Ruhi ve Ruhi, 2017).

Ana ve babanın deneyimsizliği, velayetin kaldırılmasında tek başına bir sebep olarak değerlendirilmemektedir. Diğer koşullarla birlikte ele alındığında, hâkim kararlarında velayetin kaldırılması sonucu ortaya çıkmaktadır. Ana ve babanın hastalığı da velayetin kaldırılmasına neden olabilmektedir. Ancak her türlü hastalık velayetin kaldırılmasına sebep olmamaktadır. Özellikle ana ve babanın; iyileşme olasılığının düşük, uzun süreli tedavi gerektiren veya akıl sağlığını olumsuz yönden etkileyen bir hastalığa yakalanması, velayetin kaldırılmasıyla sonuçlanabilmektedir (Akyüz, 2018).

Türkiye’de velayetten kaynaklı sorunlar çok farklı nedenlerden oluşabilmektedir. Bu sorunların hukuki bir zeminde ele alınarak çözüme kavuşturulması mahkemeler aracılığıyla gerçekleşmektedir. Mahkeme kararlarında çocuğun yüksek yararına sıkça vurgu yapılmaktadır. Ana ve baba ile çocuk arasında oluşan anlaşmazlıklarda öncelik çocuğun çıkarlarının korunmasıdır.

İlk derece mahkemede alınan boşanma kararı ile çocukların anaya verilen velayeti sonrasında babanın temyiz yoluyla açtığı velayet konulu bir davaya ilişkin Yargıtay 2. Hukuk Dairesi’nin 24.02.2020 tarih ve E.2020/8 K.2020/1504 sayılı kararında; çocuğun velayetine ilişkin düzenleme yapılırken çocuğun yüksek yararının temel ilke olarak kabul edilmesi gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca kararda, yerel mahkeme tarafından velayet anaya verilmiş olsa da çocuğun eğitim, kültür, yaşam olanakları bakımından nerede yaşamak istediğine ilişkin fikrinin alınması ve uzmanlarca çocuğun sağlıklı gelişimi için ebeveynlerin araştırılması sonucunda rapor hazırlanması gerektiği belirtilmiştir. Yerel

mahkemenin karar alırken inceleme ve araştırmaya yer vermemesi, üst mahkeme tarafından hukuka uygun bulunmayarak kararın bozulmasına neden olmuştur.

Ana ve baba arasında görülen iki çocuğunun velayetine ilişkin bir davada, Aile Mahkemesi tarafından ana ve babaya ayrı ayrı çocukların velayeti verilmiştir. Yargıtay 2. Hukuk Dairesi'nin 27.02.2019 tarih ve E.2019/235 K.2019/1847 sayılı kararında, iki kardeşin velayetinin ayrı ayrı olarak ana ve babaya verilmesi kararı bozulmuştur. Kararın bozulmasına gerekçe olarak da kardeşlerin birbirinden ayrılmasının çocuğun yüksek yararına uygun olmayacağı gösterilmiştir. Velayetin kullanımından kaynaklanan sorunlara ilişkin alanyazın ve yargı kararları incelendiğinde genellikle aile birliğinin bozulması sonrasında çocuğun velayetinin ana veya babadan hangisine verileceğine, ana ve babanın velayetten doğan hak ve sorumluluklarına, velayetin hukuki sonuçlarına veya Medeni Kanun'da açıkça yer almayan ancak Yargıtay Kararı ile kısmen mümkün olan ortak velayete odaklanıldığı görülmüştür (Akkurt, 2019; Apaydın, 2018; Arkan Serim, 2016; Bozkurt, 2010; Çelik, 2004; Demir, 2020; İnce, 2018; Karakayalı, 2009; Kiremitçi, 2015; Kurşat, 2019; Özenli Çabuk, 2014; Serdar, 2008).

Velayetin Kullanımında Yaşanan Çocuk İstismarı Sorunları. Çocuklar sosyal yapının en değerli varlıkları olmasına rağmen fiziksel ve psikolojik anlamda dış etkenlere açık, savunmasız ve öz yeterliliklerini karşılamakta belirli bir döneme kadar zorluk çeken bireylerdir. Bu durum çocukların bazen istismara uğramasına neden olabilmektedir. Aktif bir eylem olan çocuk istismarı, ana babalar veya çocuktan sorumlu kişiler tarafından çocuklara karşı girişilen ve onların gelişimlerine zarar veren fiziksel, zihinsel, duygusal ve toplumsal eylemler sonucu çocuğun sağlığının, güvenliğinin ve gelişiminin zarar görmesi durumu olarak ifade edilebilir. Dünya Sağlık Örgütü çocuğa kötü muamele kapsamında yer alan istismar ve ihmalin, başta ebeveynler olmak üzere çocukla sorumluluk, güven veya güç ilişkisi kuran tüm yetişkinlerin çocuğun sağlığına, hayatta kalmasına, gelişimine veya onuruna fiili veya olası zarar veren her türlü sömürü davranışlarını içerdiğini belirtmiştir (WHO, 2022).

Çocuklara yetişkinler tarafından uygulanan kötü davranışlar; diğer bir deyişle istismar eylemleri ile ilgili bilgiler attıkça, istismarın kategorize edilmesinin gerekliliği ortaya çıkmıştır. Çocuğun ve çocuğun bakımını üstelenen kişilerin yaşanmışlıkları ile sosyal nitelikleri çocuğa karşı istismarın türünde etkili olabilmektedir (Karaman Kepenekçi ve Taşkın, 2017). Çocuk istismarı, ulusların gelişimiyle birlikte çocuğa karşı

duyarlılık artmış ve eskiden çocuk istismarı olarak tanımlanmayan eylemler artık istismar olarak kabul görmeye başlamıştır (Aydın, 2018). Çocuk istismarı farklı türlerde gerçekleşebilmektedir. İstismar türleri “fiziksel”, “duygusal”, “cinsel” ve “ekonomik” istismar olarak türlere ayrılmaktadır. Aşağıda bu istismar türleri hakkında kısaca bilgi verilmiştir:

Fiziksel İstismar. Çocukların en sık karşılaştığı istismar türlerinden olan fiziksel istismar elle, sopa veya başka bir nesneyle vurmaya, yumruk atmayı, tekme atmayı, bıçaklamayı ya da bir çocuğu boğmayı içermektedir (Sedlak ve Broadhurst, 1996). Fiziksel istismarda çocuğun kaza dışında yaralanması söz konusudur ve bu yaralanmalar kolaylıkla anlaşılabilir (Polat, 2019).

Duygusal İstismar. Duygusal istismar, diğer istismar türleriyle beraber olabileceği gibi tek başına da çocuğa karşı uygulanabilmektedir. Duygusal istismarda somut bulguların olmaması, fiziksel ve cinsel istismarın duygusal istismara da neden olması bu istismar türünün diğerlerinden ayrılmasına neden olmaktadır (Polat, 2019). Çocuğun reddetme, suçlama, tehdit etme ve aşağılama gibi davranışlara maruz kalması çocuğun psikolojisini olumsuz yönde etkilemektedir. Çocuğun duygusal gelişimine sekte vuran bu davranışlar, duygusal istismar olarak tanımlanmaktadır (Bayraktar, 2015). Ana babası, öğretmeni veya bakıcısı tarafından çocuğu korkutma, kontrol etme, yönlendirme ve tecrit etme gibi duygusal istismar davranışları sergilenebilmektedir (Kolburan, 2021).

Cinsel İstismar. Cinsel istismar, 18 yaşından küçüklerin cinsel anlamda kötüye kullanılması ve sömürülmesi olarak tanımlanmaktadır. Çocuğun vücudu, cinsel gelişimi ve cinsel dokunulmazlığı cinsel istismarın konusunu oluşturmaktadır. 18 yaşından büyüklere karşı işlenen cinsel eylemler yasalarda cinsel saldırı olarak tanımlanmaktadır (Yeldan, 2021). Cinsel istismar fiziksel temas veya cinsel içerikli sözel davranış, gözetleme, teşhircilik gibi biçimlerde meydana gelebilir (Akyüz, 2018).

Ekonomik İstismar. Çocuğun sağlıksız ve korumasız olarak düşük ücretle çalıştırılarak fiziksel ve ruhsal sağlığını olumsuz yönde etkileyen, sosyal becerilerini kısıtlayan davranışlar ekonomik istismar olarak tanımlanmaktadır (Kalaycı ve Çiçek,

2014). Ekonomik istismarın içeriğini oluşturan çocuk işçiliği, çocukların yapmak için çok küçük oldukları işleri ve doğası veya koşulları gereği çocukların sağlığına, güvenliğine veya ahlakına zarar vermesi muhtemel işleri içerir (ILO ve UNICEF, 2021).

Velayetin Kullanımında Yaşanan Çocuk İhmali Sorunları. Çocuk ihmali çocuğun ana babalarının veya bakımını üstlenen kişilerin çocukla ilgili temel sorumluluklarını yerine getirmedikleri pasif eylemleri sonucu çocuğun sağlığının, güvenliğinin ve gelişiminin zarar görmesidir. (Akyüz, 2018). Çocukların fiziksel ve psikolojik sağlığı ile gelişimi için gerekli olan beslenme, korunma, sevgi, eğitim, gözetim gibi gereksinimlerinin ana babaları veya çocuklara bakmakla yükümlü yakınları, kurum ve kuruluşlar tarafından karşılanmaması çocuk ihmalini ifade etmektedir (Bayraktar, 2015). Aşağıda ihmalin türleri ele alınmıştır.

Çocuk ihmalinin, çocuk istismarı gibi uluslararası bir ölçütü bulunmamaktadır. Ancak çocuğun yaşadığı ülkenin inanç ve değerleri çocuk ihmali ile ilgili asıl ölçütleri oluşturmaktadır (Polat, 2019). Çocuk ihmali, çocuk istismarı gibi çocuğa karşı doğrudan bir müdahaleyi içermemekte; çocuğun beslenme, giyinme, barınma, eğitim, sağlık ve sevgi gibi temel gereksinimlerinden mahrum kalması veya bunlara yeteri kadar ulaşamaması sonucunda çocuğun fiziksel ve psikolojik olarak olumsuz yönde etkilenmesini içermektedir (Karaman Kepenekçi ve Taşkın, 2017). Çocuk ihmali, çocuğun ana babası veya bakmakla yükümlü kişiler tarafından “fiziksel ihmali”, “tıbbi ihmali”, “duygusal ihmali” ve “eğitim ihmali”ni kapsamaktadır. Fiziksel ihmal, çocuğun temel gereksinimlerinin karşılanmamasını; duygusal ihmal, çocuğa yeteri kadar bakım ve şefkatin sağlanmamasını; tıbbi ihmal, çocuğun gerekli sağlık bakımlarının yerine getirilmemesini; eğitim ihmali ise çocuğun yeterli ve uygun eğitim almamasını ifade etmektedir (Gateway, 2012). İhmal türlerinden bir diğeri de cinsel ihmaldir. Cinsel ihmal de diğer ihmal türleri gibi çocuğun fizyolojik ve psikolojik olarak gereksinimi olana erişememesi veya gelişim düzeyine uygun olmayan durumlardan da sakınılmaması olarak ifade edilebilir.

Velayetin Kullanımına İlişkin Dava Örnekleri

Velayetin kullanımında yaşanan sorunlar bazen dava konusu olabilmektedir. Türkiye’de 2017-2021 yılları arasında velayetin kullanımını konu alan davaların sayıları Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1

Velayetin Kullanımını Konu Alan Davaların Sayıları (2017-2021)

Dava Türü	2017		2018		2019		2020		2021	
	Açılan Dava	Çıkan Dava	Açılan Dava	Çıkan Dava	Açılan Dava	Çıkan Dava	Açılan Dava	Çıkan Dava	Açılan Dava	Çıkan Dava
Velayetin Değiştirilmesi	9514	8744	10669	9957	10910	10834	10561	9507	13241	12688
Velayetin Düzenlenmesi	9302	14155	6327	7658	5476	5832	4514	4500	5164	5127
Velayetin Kaldırılması	1169	905	1407	1219	1497	1373	1381	1267	1747	1700
Toplam	19985	23804	18403	18834	17883	18039	16456	15274	20152	19515

Kaynak. adlisicil.adalet.gov.tr

Tablo 1’den anlaşılabacağı üzere velayetin değiştirilmesi, düzenlenmesi ve kaldırılmasına ilişkin Türkiye’de her yıl binlerce dava görülmektedir. Örneğin 2021 yılında Türkiye’de velayetin değiştirilmesine yönelik 13241 davanın açıldığı, geçmiş yıllardan gelen davalar da dâhil olmak üzere 12688 davanın karara bağlandığı görülmektedir. Yine aynı yıl velayetin değiştirilmesine ilişkin 5164 davanın açıldığı, 5127 davanın karara bağlandığı dikkati çekmektedir. Velayetin kaldırılmasına yönelik olarak da 1747 davanın açıldığı, 1700 davanın da karara bağlandığı anlaşılmaktadır. Velayeti konu alan davaların çoğunluğunun “velayetin değiştirilmesi” ile ilgili olduğu görülmektedir. Velayetin kullanımına ilişkin dava örneklerinden bazılarına aşağıda yer verilmiştir (Elektronik Hukuk Bankası, 2023).

İlk derece mahkemede görülen bir davada ana ve babanın ayrılması sonrasında ortak çocuklarının velayeti anaya bırakılmıştır. Sonrasında baba velayetin kendisine verilmesini talep eden bir dava açmıştır. Ancak ana ve baba TMK m. 405 uyarınca kısıtlanmışlardır. Dolayısıyla çocuk bakma yeterlikleri bulunmamaktadır. Yargıtay’a taşınan dava sonucunda çocuğun velayetinin kaldırılarak çocuğa vasi atanması gerektiği belirtilerek ilk derece mahkemenin kararı bozulmuştur (Yargıtay 2. HD, E.2011/20559, K.2012/15187, 06.06.2012).

Yerel mahkeme tarafından ortak çocukların velayetinin anaya verildiğine dair bir karar alınmıştır. Baba kararın değiştirilmesi için üst mahkemeye başvurmuştur. Yargıtay kararında ananın psikolojik rahatsızlıklarından dolayı çocuğun üstün yararı gereği velayet sorumluluklarını yerine getiremeyeceği belirtilerek velayetin babaya verilmesi gerektiği belirtilmiştir. Dolayısıyla Yargıtay velayetin değiştirilmesine hükmetmiştir (Yargıtay 2. HD, E.2019/6033, K.2019/11627, 27.11.2019).

Ana ve babanın ayrılığı sonrasında ortak çocukların velayeti anaya verilmiş bunun üzerine baba velayetin değiştirilmesine yönelik temyiz başvurusunda bulunmuştur. Uzman görüşü alınarak ananın çocuklara bakamadığı anlaşılmıştır. Ayrıca çocukların çoğunlukla babada yaşadıkları belirlenmiştir. Yargıtay'ın ilgili hukuk dairesi velayetin anaya verilmesinin çocukların üstün yararına aykırı olduğunu belirterek bölge adliye mahkemesinin kararını bozmuştur (Yargıtay, 2. HD, E.2019/6499, K.2019/10715, 24.10.2019).

Yerel mahkeme kararıyla velayeti babada olan çocuğun anası tarafından velayetin değiştirilmesine yönelik temyiz davası açılmıştır. İlgili kararda velayet babada olmasına rağmen çocuğun babaanne ve büyükbabasıyla yaşadığı, babasını nadiren görebildiği belirtilmektedir. Sosyal inceleme raporunda da babanın çocuğuna karşı ilgisiz olduğu belirlenmiştir. Yargıtay kararında, velayet düzenlemesi sırasında ana ve baba yararının çatışması halinde asıl olanın çocuğun yararını korumak ve geleceğini güvence altına almak olduğu belirtilerek velayetin değiştirilebileceğine hükmedilmiş ve yerel mahkeme kararı bozulmuştur (Yargıtay, 2. HD, E.2019/906, K.2019/1745, 27.02.2019).

İlk derece mahkeme tarafından velayet görevi anaya verilmiş olup baba velayetin değiştirilmesine yönelik dava açmıştır. Mahkeme kararında sosyal inceleme raporları ve tanık beyanlarının davalı ananın velayet görevinin gereklerini fiilen yerine getiremeyeceğinin anlaşıldığı belirtilmiştir. Mahkemece, ortak çocuğun ana yanında kalmasının, onun fiziksel ve ruhsal gelişimini olumsuz yönde etkileyecek nitelikte olmasının çocuğun üstün yararına aykırı olduğu, ortak çocuğun velayetinin engel sebep bulunmayan davacı babaya verilmesi gerektiğine karar verilmiştir (Ankara BAM, E.2019/2802, K.2020/77, 22.01.2020).

Velayetin Kullanımında Okulun Yetki ve Sorumlulukları

Eğitim örgütlenmesi içerisinde yer alan okul, “öğrencilerine önceden tasarlanmış eğitsel amaçlara ulaşmaları için gereken davranışları planlı bir süreç içinde belli bir

sürede kazandıran örgüttür” (Başaran ve Çinkır, 2013). Bu örgütün yönetim ve rehberlik süreçlerinde yer alan kişilerin belirli yetki ve sorumlulukları bulunmaktadır. Velayet kullanımı kapsamında ve genel olarak okul yöneticileri ile rehber öğretmenlerin yetki ve sorumlulukları bu başlık altında yer almaktadır.

Velayetin Kullanımında Okul Yöneticilerinin Yetki ve Sorumlulukları. Okul yöneticilerinin velayetin kullanımındaki yetki ve sorumlulukları, ilgili mevzuat hükümleri aracılığıyla belirlenmiştir. 27.07.2014 ve 29072 sayılı Resmî Gazete’de yayınlanan Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği’nde (OÖEİKY) okul öncesi, ilkokul ve ortaokullarda görev yapan müdür ve müdür yardımcılarının yetki ve sorumluluklarına değinilmiştir. Söz konusu yönetmelikte müdürün görev, yetki ve sorumluluğuna ilişkin olarak şu ifade yer almaktadır (m. 39):

Okul öncesi eğitim ve ilköğretim kurumları, ilgili mevzuat hükümleri doğrultusunda diğer çalışanlarla birlikte müdür tarafından yönetilir. Müdür; okulun öğrenci, her türlü eğitim ve öğretim, yönetim, personel, tahakkuk, taşınır mal, yazışma, eğitici ve sosyal etkinlikler, yatılılık, bursluluk, taşınmalı eğitim, güvenlik, beslenme, bakım, koruma, temizlik, düzen, nöbet, halkla ilişkiler ve benzeri görevler ile Bakanlık ve il/ilçe Milli eğitim müdürlüklerince verilen görevler ile görev tanımında belirtilen diğer görevlerin yerine getirilmesini sağlar.

Geniş kapsamlı olarak ele alınan yukarıdaki yönetmelik maddesinde genel görev tanımına atıfta bulunulmuştur. Okul müdürlerinin görev tanımları 2000 yılının Ocak ayında yayınlanan 2508 sayılı Tebliğler Dergisi’nde ayrıntılı olarak ele alınmıştır. İlköğretim okulunda görev yapan okul müdürü için görev tanımında şunlar yer almaktadır:

- Eğitim lideri olarak okuldaki eğitim-öğretim ve yönetim görevlerini kanun, tüzük, yönetmelik, yönerge, genelge, emir ve çalışma plan ve programlarına uygun olarak yürütür.
- Okulu için vizyon ve misyon geliştirir.
- Milli Eğitim Temel Kanunu’nda belirlenen temel ilke ve amaçların yanında okulun özel amaçlarını gerçekleştirebilmek için gerekli araştırmaları yapar, araştırmalara dayalı iyileştirme projeleri hazırlayarak amirlerinin onayına sunar, onaylanan projeleri uygular ve sonuçlarını değerlendirir. Okulun gelişim hedeflerini ortaya koyan stratejik planlar hazırlar ve buna dayalı olarak okulun gelişim planını hazırlar ve bu planın uygulamaya geçirilmesini sağlar.
- Okulda ahenkli çalışma düzenini kurar.
- Okuldaki rehberlik hizmetlerine başkanlık eder, yürütülmesi için gerekli tedbirleri alır.
- Öğrencilere istendik davranışları kazandırıcı ve disiplin kuruluna havale edilecek disiplin olaylarını önleyici her türlü tedbiri alır.

- Okulun kültürel gelişim ve eğitim merkezi olduğu ilkesinden hareketle yakın çevre ile ilişki kurulmasına ve velilerle sıkı bir iş birliğinin sağlanmasına önem verir.
- İlgili mevzuatta okul yönetimine ilişkin belirtilen diğer görevleri yapar.

Okul müdürü için yukarıda belirtilen görevler, bir anlamda müdür başyardımcısı ve müdür yardımcıları için de geçerlidir. Okul yönetiminde yer alan diğer görevliler müdür tarafından verilen görevleri yerine getirmekle sorumludur. Ayrıca müdürün olmadığı zamanlarda müdüre vekâlet etme görevi de müdür başyardımcısı veya müdür yardımcısındadır.

Ortaöğretim kurumlarında görev yapan okul müdürlerinin görev, yetki ve sorumlulukları 07.09.2013 tarih ve 28758 sayılı Resmî Gazete’de yayınlanana Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği (OKY) ile belirlenmiştir. İlgili yönetmelikte öncelikle okul yöneticileri için yönetim başlığı altında şu hükümler bulunmaktadır (m. 77 ve 78):

Okul yöneticileri; öğretmenlere, öğrencilere, velilere ve çevreye eğitim ve öğretimde liderlik yapar, verimliliğin artırılmasına, ekip ruhunun oluşturulmasına, okulun çevreyle bütünleşmesine ve kurum kültürünün geliştirilmesine yönelik çalışmalar yapar, okulu hizmete hazır durumda bulundurur. Bilimsel ve teknolojik gelişmeler, verimlilik ve saydamlık ilkeleri doğrultusunda okulu sürekli yeniler ve geliştirir, zamanı ve tüm imkânları okulun amaçlarını gerçekleştirmek için kullanır.

Okul yönetimi; a) Araştırma ve planlama, b) Örgütlenme, c) Rehberlik, ç) İzleme, denetim ve değerlendirme, d) İletişim ve yönetişim görevlerini yerine getirir (m. 77).

Müdür, Türk Milli eğitiminin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak Anayasa, kanun, tüzük, yönetmelik, yönerge, genelge ve diğer ilgili mevzuat hükümleri doğrultusunda okulun amaçlarını gerçekleştirmek üzere tüm kaynakların etkili ve verimli kullanımından, ekip ruhu anlayışıyla yönetiminden ve temsilinden birinci derecede sorumlu eğitim ve öğretim lideridir. Müdür, okulu bünyesindeki kurul, komisyon ve ekiplerle işbirliği içinde yönetir (m. 78).

Yukarıda m. 77’de görüldüğü üzere okul yönetimi sadece okul müdürü olarak düşünülmemiş, müdür ve müdür yardımcıları ile birlikte ele alınmıştır. OKY’de okul müdürünün görev, yetki ve sorumlulukları m. 78’in devamında ayrıntılı bir biçimde ele alınmıştır. Okul müdürünün görev, yetki ve sorumluluklarından bazıları şunlardır:

- Müdür, görevinde sevgi ve saygıya dayalı, uyumlu, güven verici, örnek tutum ve davranış içinde bulunur; mevzuatın kendisine verdiği yetkileri kullanır.
- Eğitim ve öğretim çalışmalarını etkili, verimli duruma getirmek ve geliştirmek, sorunlara çözüm üretmek amacıyla kurul, komisyon ve ekipleri oluşturur. Toplantılarda alınan kararları onaylar, uygulamaya koyar ve gerektiğinde üst makama bildirir.
- Okulun düzen ve disipliniyle ilgili her türlü tedbiri alır.

- Rehberlik hizmetlerinin yürütülmesini sağlar. Özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilerin eğitim ve öğretim süreçlerinin yürütülmesine ilişkin gerekli tedbirleri alır.
- Eğitim ve öğretim ile yönetimde verimliliğin artırılması, kalitenin yükseltilmesi ve sürekli gelişimin sağlanması için araştırma yapılmasını, bu konularda iyileştirmeye yönelik projeler hazırlanmasını ve uygulanmasını sağlar.
- Öğrenci ve çalışanların sağlığının korunması, okulun fizikî yapısından ve çevreden kaynaklanan olumsuz sağlık şartlarının iyileştirilmesi amacıyla koruyucu tedbirlerin alınmasını sağlar.

OKY’de müdür başyardımcısı ve müdür yardımcıları için de görev, yetki ve sorumluluklar belirlenmiştir. Genel olarak m. 79’ da müdür başyardımcısının “eğitim ve öğretim, yönetim, rehberlik ve denetim işlerinin planlı, düzenli ve amacına uygun olarak yürütülmesinden müdüre karşı sorumlu” olduğu belirtilmiştir.

Müdür yardımcısının görev, yetki ve sorumlulukları da OKY m. 80’de düzenlenmiştir. Burada da müdür yardımcısının “öğretim ve yönetim işlerinin planlı, düzenli ve amacına uygun olarak yürütülmesinden müdüre ve müdür başyardımcısına karşı sorumlu” olduğu ifade edilmiştir. OKY’ye göre müdür yardımcısı da müdür başyardımcısı gibi müdür tarafından verilen görevleri yerine getirmekle yükümlüdür.

Velayetin Kullanımında Rehber Öğretmenlerin Yetki ve Sorumlulukları.

Rehber öğretmen, eğitim örgütlenmesi içerisinde her okulda bulunması mümkün olmayan bir kadrodur. Rehber öğretmen norm kadrosunun oluşabilmesi için 18.06.2014 tarih ve 29034 sayılı Resmî Gazete’de yayınlanan Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Eğitim Kurumları Yönetici ve Öğretmenlerinin Norm Kadrolarına İlişkin Yönetmelik uyarınca öğrenci sayısı ilkokullarda 300, ortaokul ve ortaöğretimde 150 olduğunda bir rehber öğretmen kadrosuna yer verilmektedir. Öğrenci sayısı arttıkça rehber öğretmen norm kadro sayısı da ona göre değişmektedir.

Rehber öğretmenlerin görev, yetki ve sorumlulukları 10.11.2017 tarih ve 30236 sayılı Resmî Gazete’ de yayınlanan Millî Eğitim Bakanlığı Rehberlik Hizmetleri Yönetmeliği’nde belirtilmiştir. İlgili yönetmelikte belirtilen görevlerin bazıları şunlardır (m. 34):

- Sınıf rehberlik planlarının hazırlanmasında, uygulanmasında, sınıf içi rehberlik uygulamalarının geliştirilmesinde sınıf rehber öğretmenlerine rehberlik eder.
- Öğrencilerin eğitsel, mesleki ve kişisel/sosyal gelişimlerini sağlamak amacıyla bireysel rehberlik ve grup rehberliği hizmetlerini yürütür.

- Sınıf ve pansiyonlarda yürütülen eğitsel, mesleki ve kişisel/sosyal rehberlik etkinliklerinden, rehberlik alanında özel bilgi ve beceri gerektiren hizmetleri yürütür.
- Rehberlik hizmetleri çerçevesinde yapılan çalışmaları raporlaştırır ve ilgililerle paylaşır.
- Mesleklerin özelliklerini, ön koşullarını, eğitim, yetiştirilme ve staj olanaklarını, çalışma koşullarını; verilen bursları, eğitim ve iş gücü yetiştirme programlarını öğrenciler, öğretmenler ve velilerle paylaşır.
- Rehberlik hizmetlerinin etkin ve verimli bir şekilde yürütülebilmesi için gereksinim duyulan durumlarda bireysel veya grupla psikolojik danışma ve görüşme yapmak üzere öğrenciyi ders saati içerisinde rehberlik servisine davet eder. Görüşme içeriğinin gizliliğini koruyarak görüşülecek öğrencinin yalnızca adını ve görüşme saatini eğitim kurumu idaresine bildirir.
- Rehberlik servisinde gerçekleştirilen çalışmaların kaydını tutar, çalışmalara ait doküman arşivi oluşturur.
- Bireylere ilişkin hizmetin gerektirdiği özel ve gizlilik içeren bilgileri, mevzuat ile yetkili kılınan makamlar dışında öğrencinin ve velisinin izni olmadan kimseyle paylaşmaz.
- Öğrencinin ilgi, yetenek, değer, çevre koşulları ve kişilik özelliklerini de dikkate alarak alan, dal ve ders seçimi yapmasına, sosyal kulüplere yönelmesine destek olur. Üst eğitim kurumlarına ve programlarına ilişkin gerekli bilgileri verir.
- Aile rehberliği hizmetlerini yürütür.
- Öğrencinin kişisel özelliklerini, eğitsel ve mesleki ihtiyaçlarını değerlendirmek amacıyla gereksinim duyulan ölçme aracını uygular; değerlendirmelerini raporlaştırarak ilgililerle paylaşır.
- Öğrencinin ya da grubun ihtiyaçlarına göre psikolojik danışma sürecini belirler, uygular ve danışma sürecinde danışan dosyası aracılığı ile gerekli kayıtları tutar.
- Öğrencilerle yürütülen rehberlik çalışmalarının kayıtlarını tutar ve sonrasında öğrenciyi izler.
- Hakkında danışmanlık tedbir kararı alınan çocuğa ve çocuğun bakımından sorumlu kişilere hizmet sunar.
- İhtiyaçlar doğrultusunda, ailelere, öğrencilere, öğretmenlere ve idarecilere yönelik ilgili kurum ve kuruluşlarla iş birliği yaparak eğitim etkinlikleri gerçekleştirir.
- Eğitim kurumu müdürünün vereceği rehberlik hizmetleri ile ilgili diğer görevleri yapar.

Söz konusu yönetmelikte görüldüğü üzere rehber öğretmene ilişkin kapsamlı bir görev tanımı yer almaktadır.

Velayetin Kullanımından Kaynaklanarak Okula Yansıyan Sorunlar

Velayete ilişkin hak ve yükümlülükler yasal olarak ana ve babanıdır. Ancak hayatın olağan akışı içerisinde velayet, hâkim kararıyla ana veya babadan sadece birine

verilebilmektedir. Bazı yargı kararlarında, ana ve baba ayrı olsa da velayetin ortak kullanımına rastlanmaktadır. Kimi durumlarda da velayet kaldırılarak çocuğun korunmasını gerektiren önlemler alınabilmektedir. Velayet kurumunun amacı çocuğun yüksek yararını öncelikli tutarak onu korumaktır. Çocuğun korunması, gelişiminin de nitelikli olarak sağlanmasını içermektedir. TMK m. 340/I'de "Ana ve baba, çocuğu olanaklarına göre eğitirler ve onun bedensel, zihinsel, ruhsal, ahlâkî ve toplumsal gelişimini sağlar ve korurlar." denilerek velayeti elinde bulunduran ebeveynlerin görev tanımı yapılmaktadır. Ana ve babanın tutum ve davranışları, maddi olanakları, ruhsal durumları, birlikte veya ayrı olma durumları çocuğun yaşantısında olumlu veya olumsuz etki oluşturabilmektedir (Gençtanırım, 2019). Çocuğun okul yaşantısının doğrudan etkileyicisi olan ailenin özellikleri, bu etkinin olumlu veya olumsuz yönde olmasına neden olmaktadır. Ailedeki birey sayısı, aile içindeki iletişimin türü, gelir düzeyi, ailenin benimsediği toplumsal değerler veya normlar bu özelliklerden bazılarıdır (Güneş, 2016).

Ana ve babanın boşanması ile sonuçlanan evliliklerde çocuklar psikolojik olarak etkilenmektedir. Bu durum, çocukların uzun süreli eğitim yaşamına olumsuz anlamda yansıyabilmektedir. Özellikle ana ve babanın eğitim düzeylerinin düşük olması boşanma sonrasında çocukların ilerideki eğitim yaşamlarına etki etmektedir. On dört ülkede yapılan bir araştırmaya göre, ayrılmış ebeveynlerin çocuklarının, dağılmamış ailelerden gelen çocuklardan ortalama yüzde yedi daha düşük bir üniversite diploması alma olasılığı bulunmaktadır (Bernardi ve Radl, 2014). Garg, Melanson ve Levin (2007), Kanada'da iki ebeveynli 2751 ve tek ebeveynli 681 çocuk arasında gerçekleştirdikleri bir çalışmada, tek ebeveynli çocukların eğitim isteklerinin iki ebeveynli çocuklardan düşük olduğunu belirlemiştir. Bu çalışmada görüldüğü üzere aile yapısındaki temel değişiklikler çocuğun eğitim yaşantısında önemli etkilere neden olabilmektedir.

Velayet kullanımına ilişkin sorunlar sadece boşanma ve tek ebeveynlikten oluşmamaktadır. Velayetin kapsamına giren diğer görev ve sorumlulukların doğru kullanılmaması da çocukta olumsuz anlamda etki yaratabilmektedir. Taşkın ve Karaman Kepenekci (2018) yaptıkları araştırmada, ana ve babadan kaynaklanan sorunların çoğunlukla ana babanın; deneyimsizliği, genç olması, süregen hastalığı veya bir engelinin olması, başka yerde bulunması, tek yetişkin olması ve tutumundan oluştuğu belirlenmiştir. Çocuktan kaynaklanan sorunların ise çocuğun ailenin huzurunu katlanamayacak derecede bozması ve ailedeki çocuk sayısının çokluğu olduğu saptanmıştır. Çalışmada, yaşanan sorunların çözümüne yönelik olarak okul yöneticileri;

okul rehberlik servisi ve Rehberlik Araştırma Merkezi'nden faydalandığını, sorun yaşayan çocuklara ev ziyaretlerinin yapıldığını, uzman yardımı alındığını belirtmişlerdir.

BÖLÜM 3

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, çalışma grubu, verilerin toplanması ve verilerin çözümlenmesi açıklanmıştır.

Araştırmanın Modeli

Araştırmada yöntem olarak “karma” araştırma yöntemi benimsenmiştir. Karma yöntem araştırması, bir araştırmanın derinlemesine anlaşılabilmesi ve doğrulanabilmesi amacıyla nitel ve nicel araştırma yaklaşımlarının birleştirildiği bir araştırma türüdür (Johnson, Onwuegbuzie ve Turner, 2007). Karma yöntem araştırması ile nicel ve nitel verilerin birlikte kullanılarak araştırma probleminin daha iyi anlaşılması amaçlanmaktadır. Karma yöntem araştırmasının tercih edildiği araştırmada sadece nicel veya nitel yöntemin tercih edildiği bir araştırmaya göre daha fazla ve farklı veri elde edilerek araştırma derinlemesine çözümlenebilmektedir (Creswell ve Clark, 2018).

Karma yöntem araştırmaları yürütülürken birden fazla desen seçeneği bulunmaktadır. Bu araştırmanın yöneticiler ve rehber öğretmenlerle gerçekleştirilen kısmında karma yöntem araştırma desenlerinden “yakınsayan paralel desen” kullanılmıştır. Yakınsayan paralel desen, araştırma sürecinin aynı aşamasında nitel ve nicel verilerin eş zamanlı olarak toplanması ve analiz edilmesi, sonunda da iki ayrı yöntemle toplanarak analiz edilen verilerin birleştirilerek yorumlanmasıdır. Bu araştırma deseni sayesinde nicel sonuçlarla nitel bulgular açıklanabilecek ve araştırılan olgunun anlaşılabilmesine katkı sağlanacaktır (Creswell ve Clark, 2018).

Araştırmanın nicel bölümünde tarama modeli kullanılmıştır. Karasar (2014), tarama modelinin “araştırma konusunu; kendi koşulları içerisinde, var olan şekliyle betimlemeyi amaçladığını” belirtmiştir. Bu çalışmada da tarama yöntemi, evreni temsil edebilmesi için belirlenen örneklem ile yürütülen çalışmalarda katılımcıların eğilim, tutum veya görüşlerinin nicel olarak betimlendiği bir araştırma türü (Cresswell, 2013) olarak kullanılmasından dolayı tercih edilmiştir.

Araştırmanın nitel bölümü, nitel araştırma desenlerinden olgubilim (fenomenoloji) temel alınarak gerçekleştirilmiştir. Olgubilim araştırmaları bireysel deneyimlerden yola çıkılarak geliştirilir ve deneyimlerin oluşturduğu anlamlara odaklanır (Ersoy, 2016). Olgubilim, günlük deneyimlerimizin doğası veya anlamı hakkında daha derin bir anlayış kazanmamızı amaçlamaktadır. Anlama odaklanan olgubilim, değişkenler arasındaki ilişkileri inceleyen diğer araştırma yöntemlerinden farklılaşmaktadır (Van Manen, 1990). Olgubilim araştırmalarında veri toplama aşamasında sıklıkla kullanılan tekniklerden birisi de yüz yüze görüşmedir. Araştırmacı, derinlemesine veri elde edebilmek amacıyla incelenen olguya yönelik sorularla görüşme gerçekleştirebilir (Gürbüz ve Şahin, 2017).

Nicel ve nitel veri toplama süreci sonunda elde edilen verilerden ortaya çıkan bulgular önce ayrı ayrı yorumlanmış sonra birleştirilerek değerlendirilmiştir.

Evren-Örneklem ve Çalışma Grubu

Bu araştırmanın nicel boyutunda evren ve örneklem; nitel boyutunda ise çalışma grubu yer almıştır. Her gruba ilişkiler bilgileri aşağıda açıklanmıştır.

Evren-Örneklem

Araştırmanın nicel aşamasında hedef evreni Ankara ilinin; nüfusu 400.000'in üzerinde olan Altındağ, Çankaya, Etimesgut, Keçiören, Mamak, Sincan, Yenimahalle ilçelerindeki kamu ilköğretim, ortaokul ve liselerinde görev yapan 2824 yönetici ve 1791 rehber öğretmen oluşturmuştur. Örneklemi belirlemek amacıyla Ankara İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nün yayınladığı 2021–2022 yılına ait eğitim istatistikleri kullanılmıştır. Örnekleme yöntemi olarak nicel araştırmalarda sıklıkla kullanılan “tabaka örneklem yöntemi” tercih edilmiştir. Bu yöntem, sınırları belirlenmiş bir evrende alt tabakalar veya alt birim gruplarının var olduğu durumlarda tercih edilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Araştırmanın hedef evreni yedi ilçeden oluşan tabakaya ayrılmıştır. Örneklemenin Ankara ilini tam anlamıyla temsil edebilmesini sağlayabilmek adına, her bir grubun (yönetici ve rehber öğretmenler) evren içindeki temsil oranı kadar toplam örneklem içinde temsil edilmesi amaçlanmıştır. Bu sayede belirli bir bölgeye odaklanmayarak evrenin temsil yeteneği güçlendirilmek istenmiştir.

Örneklem büyüklüğü hesaplanırken tabakalı örneklemede yaygın olarak kullanılan şu formülden yararlanılmıştır (Cochran, 1977; Akt. Barlett, Kotrlık ve Higgins, 2001):

$$n = \frac{n_o}{1 + n_o/N}$$

$$n_o = \frac{t^2 \times s^2}{d^2}$$

N : Evren

t : alfa 0,05 için z tablosu değeri 1,96

n : Örneklem büyüklüğü

s : Standart sapma (0,05)

d : Kabul edilebilir hata payı (0,05)

Ankara ilinin Altındağ, Çankaya, Etimesgut, Keçiören, Mamak, Sincan, Yenimahalle ilçelerindeki kamu ilköğretim, ortaokul ve liselerinde görev yapan yöneticiler ve rehber öğretmenlere ilişkin sayısal veriler Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2

Araştırmanın Örneklemine İlişkin Sayısal Veriler

İlçeler	Yönetici			Rehber Öğretmen		
	N	%	n	N	%	n
Altındağ	319	11.30	38	164	9.16	29
Çankaya	497	17.60	60	294	16.42	52
Etimesgut	320	11.33	38	217	12.12	38
Keçiören	493	17.45	59	355	19.81	63
Mamak	434	15.37	52	257	14.35	45
Sincan	342	12.11	41	239	13.33	42
Yenimahalle	419	14.84	50	265	14.80	47
Toplam	2824	100.00	338	1791	100.00	316

N: Evren

%: Evren içindeki oran

n: Örneklem

Evrende yer alan katılımcılar yedi ilçe olarak tabakalara ayrılmıştır. Yöneticilere ilişkin olarak hedef evreni temsil edebilecek örneklem %95 güven ve %5 hata düzeyinde 338 olarak hesaplanmıştır. Tablo 2’ye göre Altındağ’da 38, Çankaya’da 60, Etimesgut’ta 38, Keçiören’de 59, Mamak’ta 52, Sincan’da 41 ve Yenimahalle’de 50 yöneticiye ulaşılması hedeflenmiştir. Bu sayede araştırmada her bir ilçe, toplam içerisindeki ağırlığı kadar temsil edilebilmiştir. Hedef evrende yer alan 1791 rehber öğretmenlere ilişkin örneklem yine %95 güven ve %5 hata düzeyinde 316 olarak hesaplanmıştır. Altındağ

ilçesinde görev yapan rehber öğretmen sayısının tüm ilçelerde görev yapan rehber öğretmenler içindeki oranı %9,16'dır. Yukarıda verilen formüle göre hesaplanan örneklemin %9,16'sı alınarak Altındağ ilçesinin, evrendeki oranı kadar temsil edilebilmesi amaçlanmıştır. Dolayısıyla tabakalı örnekleme yöntemi çerçevesinde Altındağ'da 29, Çankaya'da 52, Etimesgut'ta 38, Keçiören'de 63, Mamak'ta 45, Sincan'da 42 ve Yenimahalle'de 47 rehber öğretmene ulaşılması hedeflenmiştir. Araştırma süreci sonunda 346 yönetici ve 323 rehber öğretmene ulaşılmıştır. Araştırma kapsamında ulaşılan yönetici ve rehber öğretmen sayıları Tablo 3 ve Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 3

Örnekleimde Yer Alan Yöneticilerin Çeşitli Değişkenlere Göre Dağılımı

Değişken	Kategori	f	%
Cinsiyet	Kadın	12	3.47
	Erkek	334	96.53
	Toplam	346	100.00
Yaş	35 yaş ve altı	63	18.21
	36-45 yaş	172	49.71
	46 yaş ve üstü	111	32.08
	Toplam	346	100.00
Görev Yapılan İlçe	Altındağ	41	11.85
	Çankaya	61	17.63
	Etimesgut	38	10.98
	Keçiören	59	17.05
	Mamak	52	15.03
	Sincan	43	12.43
	Yenimahalle	52	15.03
	Toplam	346	100.00
Görev Yapılan Okul Türü	İlkokul	83	23.99
	Ortaokul veya İmam Hatip Ortaokulu	90	26.01
	Anadolu Lisesi	47	13.58
	İmam Hatip Lisesi/ MTAL/Çok programlı Lise	126	36.42
	Toplam	346	100.00
Görev Türü	Müdür	105	30.35
	Müdür Yardımcısı	241	69.65
Meslekteki Görev Süresi	1-10 yıl	36	10.40
	11-20 yıl	171	49.42
	21 yıl ve üstü	139	40.18
	Toplam	346	100.00
Yöneticilikteki Görev Süresi	1-10 yıl	191	55.21
	11-20 yıl	149	43.06
	21 yıl ve üstü	6	1.73
	Toplam	346	100.00

(Devam ediyor)

Tablo 3 (Devam)

Örneklemede Yer Alan Yöneticilerin Çeşitli Değişkenlere Göre Dağılımı

Değişken	Kategori	f	%
Okuldaki Yöneticilik Süresi	1–5 yıl	283	81.79
	6 yıl ve üstü	63	18.21
	Toplam	346	100.00
Öğrenim Durumu	Lisans	305	88.15
	Lisansüstü	41	11.85
	Toplam	346	100.00

Tablo 3 incelendiğinde okul yöneticilerinin 12'sinin kadın (%3.47), 334'ünün ise erkek (%96.53) olduğu görülmektedir. Okul yöneticilerinin yaş aralığı incelendiğinde 37'sinin 25–35 yaş aralığında (%10.69), 230'unun 26–45 yaş aralığında (%66.47), 79'unun ise 46 yaş ve üstünde (%22.83) olduğu görülmektedir. Katılımcıların 41'i Altındağ'da (%11.85), 61'i Çankaya'da (%17.63), 38' Etimesgut'ta (%10.98), 59'u Keçiören'de (%17.05), 52'si Mamak'ta (%15.03), 43'ü Sincan'da (%12.43), 52'si Yenimahalle'de (%15.03) görev yapmaktadır. Görev yapılan okul türü değişkenine göre katılımcıların dağılımına bakıldığında 83'ü ilkokulda (%23.99), 90'ı ortaokul veya imam hatip ortaokulunda (%26.01), 47'si Anadolu lisesinde (%13.58), 126'sı imam hatip lisesi/MTAL/çok programlı lisede (%36.42) görev yapmaktadır. Araştırmaya katılan yöneticilerin 105'ini müdür (%30.35), 241'ini müdür yardımcıları (%69.65) oluşturmaktadır. Müdür ve müdür yardımcılarının 25'i 1–10 yıl aralığında (%7.23), 205'i 11–20 yıl aralığında (%59.25), 116'sı ise 20 yıldan daha fazla (%33.53) meslekte görev almaktadır. Katılımcıların yöneticilikteki görev süreleri incelendiğinde 199'unun 1–10 yıl (%57.51), 142'sinin 11–20 yıl (%41.04), beşinin ise 21 yıl ve üstü (%1.45) olduğu görülmektedir. Yöneticilerin bulundukları okuldaki görev sürelerine bakıldığında 283'ünün 1–5 yıl aralığında (%81.79), 63'ünün ise 5 yıldan fazladır (%18.21) görev yaptığı görülmektedir. Yöneticilerin 279'u lisans (%80.64), 67'si ise lisansüstü (%19.36) öğrenim görmüştür.

Örnekleme yer alan rehber öğretmenlerin çeşitli değişkenlere göre dağılımı Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4

<i>Örnekleme Yer Alan Rehber Öğretmenlerin Çeşitli Değişkenlere Göre Dağılımı</i>			
Değişken	Kategori	f	%
Cinsiyet	Kadın	176	54.49
	Erkek	147	45.51
	Toplam	323	100.00
Yaş	25–35 yaş	131	40.56
	36–45 yaş	180	55.73
	46 yaş ve üstü	12	3.72
	Toplam	323	100.00
Görev Yapılan İlçe	Altındağ	30	9.29
	Çankaya	52	16.10
	Etimesgut	38	11.76
	Keçiören	63	19.51
	Mamak	46	14.24
	Sincan	45	13.93
	Yenimahalle	49	15.17
	Toplam	323	100.00
Görev Yapılan Okul Türü	İlkokul	80	24.76
	Ortaokul veya İmam Hatip Ortaokulu	111	34.37
	Anadolu Lisesi	78	24.15
	İmam Hatip Lisesi/ MTAL/Çok programlı Lise	54	16.72
	Toplam	323	100.00
Meslekteki Görev Süresi	1–10 yıl	103	31.89
	11–20 yıl	188	58.20
	21 yıl ve üstü	32	9.91
	Toplam	323	100.00
Okuldaki Görev Süresi	1–5 yıl	214	66.25
	6–10 yıl	103	31.89
	11 yıl ve üstü	6	1.86
	Toplam	323	100.00
Öğrenim Durumu	Lisans	244	75.54
	Lisansüstü	79	24.46
	Toplam	323	100.00

Tablo 4’teki veriler incelendiğinde örneklem içerisinde olan rehber öğretmenlerin 257’si kadın iken (%79.57), 66’sı erkektir (%20.43). Katılımcıların yaş dağılımı incelendiğinde 131’nin 25–35 yaş aralığında (%40.56), 180’ninin 36–45 yaş aralığında (%55.73), 12’sinin ise 46 yaş ve üstü (%3.72) olduğu görülmüştür. Rehber öğretmenlerin ilçelere göre dağılımına bakıldığında; 30’u Altındağ’da (%9.29), 52’si Çankaya’da (%16.10), 38’i Etimesgut’ta (%11.76), 63’ü Keçiören’de (%19.50), 46’sı Mamak’ta (%14.24), 45’i Sincan’da (%13.93) ve 49’u Yenimahalle’de (%15.17) görev

yapmaktadır. Öğretmenlerin görev yaptıkları okul türleri incelendiğinde; 78'inin ilkokulda (%24.15), 111'inin ortaokul veya imam hatip ortaokulunda (%34.37), 78'inin anadolu lisesinde (%24.15), 54'ünün imam hatip lisesi/ MTAL/çok programlı lisede (%16.72), güzel sanatlar lisesi ve spor lisesinde ise birer öğretmenin (%.31) görev aldığı görülmektedir. Eğitimcilerin meslekteki görev süreleri incelendiğinde; 103'ünün 1–10 yıl aralığında (%31.89), 188'inin 11–20 yıl aralığında (%58.20) ve 32'sinin 21 yıl üstü (%9.91) olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan rehber öğretmenlerin bulundukları okullardaki görev sürelerine bakıldığında 1–5 yıl aralığında 214 (%66.25), 6–10 yıl aralığında 103 (%31.89) ve 11 yıl ve üstü 6 (%1.86) öğretmen olduğu görülmektedir. Katılımcıların 244'ü lisans (%75.54), 79'u ise lisansüstü (%24.46) eğitim düzeyindedir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın nitel aşamasında veri kaynağının iki farklı grup (yönetici ve rehber öğretmen) olmasından dolayı çalışma grubunu, farklı okul türlerinde görev yapan yönetici ve rehber öğretmenler arasından maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemiyle seçilen 10 yönetici ve 10 rehber öğretmen olmak üzere 20 katılımcı oluşturmuştur. Maksimum çeşitlilik örnekleme yönteminde temel amaç, araştırmaya dâhil olacak bireylerin maksimum çeşitliliğini sağlayarak küçük bir örneklem oluşturmaktır. Bu şekilde yapılmış bir araştırmanın sonuçları, başka bir yöntemle göre daha zengin olabilecektir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Maksimum çeşitliliği sağlayabilmek amacıyla farklı okul türlerinden katılımcılar ile görüşme yapılmıştır.

Tablo 5'te çalışma grubunda yer alan yöneticilerin kişisel bilgilerinin dağılımı sunulmuştur.

Tablo 5

Çalışma Grubunda Yer Alan Yöneticilere Ait Kişisel Bilgiler

Katılımcıların Kodları	Cinsiyet	Yaş	Görev Yapılan Okul Türü	Görev Süresi	Yöneticilikteki Görev Süresi	Okuldaki Yöneticilik Süresi	Öğrenim Durumu
Y1	Erkek	61	İlkokul	39	25	3	Lisans
Y2	Kadın	39	Ortaokul	16	4	1	Yüksek Lisans
Y3	Erkek	40	MTAL	14	6	2	Yüksek Lisans
Y4	Erkek	38	İlkokul	15	7	2	Lisans
Y5	Erkek	38	Anadolu Lisesi	15	4	4	Yüksek Lisans
Y6	Erkek	44	Anadolu Lisesi	21	11	3	Lisans
Y7	Erkek	39	İmam Hatip Lisesi	16	9	2	Yüksek Lisans
Y8	Erkek	47	Ortaokul	24	14	5	Lisans
Y9	Kadın	40	Ortaokul	17	8	2	Lisans
Y10	Erkek	43	Anadolu Lisesi	20	12	6	Lisans

Tablo 5’te görüldüğü üzere katılımcılar 38 ve 61 yaş aralığında iki kadın ve sekiz erkekten oluşmaktadır. Yöneticilerin meslekteki görev süresi 14 ve 39 yıl, yöneticilikteki görev süresi 4 ve 25 yıl, okuldaki yöneticilik süresi ise 1 ve 6 yıl arasında değişmektedir. Katılımcı kadın ve erkek yöneticilerden ikisi yüksek lisans mezunu olup, diğerleri lisans mezunudur.

Tablo 6’da çalışma grubunda yer alan rehber öğretmenlerin kişisel bilgilerinin dağılımı sunulmuştur.

Tablo 6

Çalışma Grubunda Yer Alan Rehber Öğretmenlere Ait Kişisel Bilgiler

Katılımcıların Kodları	Cinsiyet	Yaş	Görev Yapılan Okul Türü	Görev Süresi	Okuldaki Görev Süresi	Öğrenim Durumu
R1	Kadın	41	İlkokul	11	10	Yüksek Lisans
R2	Kadın	46	Anadolu Lisesi	22	19	Yüksek Lisans
R3	Kadın	51	İlkokul	27	8	Yüksek Lisans
R4	Erkek	50	İlkokul	28	14	Lisans
R5	Kadın	30	Anadolu Lisesi	10	4	Yüksek Lisans
R6	Kadın	34	İlkokul	12	8	Lisans
R7	Erkek	33	Ortaokul	10	6	Yüksek Lisans
R8	Erkek	45	MTAL	23	7	Doktora
R9	Erkek	35	Ortaokul	11	5	Lisans
R10	Kadın	37	İmam Hatip Lisesi	15	4	Lisans

Tablo 6'ya göre katılımcıların altısı kadın, dördü erkektir. Katılımcıların eğitim durumu incelendiğinde; kadınların dördü yüksek lisans mezunu, erkeklerin ise biri doktora biri yüksek lisans diğerleri ise lisans mezunudur. Katılımcıların yaşı 33 ve 50 arasında, görev süresi 10 ve 28 yıl arasında değişmektedir. Rehber öğretmenlerin okullarındaki görev süreleri de 4 ve 19 yıl arasında farklılaşmaktadır.

Araştırmanın çalışma grubunda yönetici ve rehber öğretmenlere ek olarak, aile mahkemesi hâkimlerinin de yer alması planlanmış ve buna ilişkin resmi izin Hâkimler ve Savcılar Kurulu'ndan alınmıştır. Ancak Ankara'da görev yapan Aile Mahkemesi hâkimlerinin araştırmaya katılmak istememesi (çoğunun Aile Mahkemesi hâkimliğine yeni atanması nedeniyle konu hakkında görüşlerinin olmadığını ifade etmesi) nedeniyle hâkimler çalışma grubundan çıkarılmıştır.

Verilerin Toplanması

Araştırmada yöntem olarak karma yöntem araştırmalarından “yakınsayan paralel desen” kullanılmıştır. Bu doğrultuda nicel ve nitel veriler eş zamanlı olarak toplanmış, analiz edilerek yorumlanmıştır.

Araştırmanın nicel boyutu için “Velayetin Kullanımında Okula Yansıyan Sorunlara ve Çözüm Yollarına İlişkin Okul Yöneticilerinin Görüşleri Anketi” (EK 1), rehber öğretmenler için “Velayetin Kullanımında Okula Yansıyan Sorunlara ve Çözüm Yollarına İlişkin Rehber Öğretmenlerin Görüşleri Anketi” (EK 2) geliştirilmiştir.

Nitel araştırma kapsamında veriler, yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Okul yöneticileri ile yapılan görüşmeler için “Velayetin Kullanımından Kaynaklanarak Okula Yansıyan Sorunlar ve Çözüm Yolları Okul Yöneticileri Görüşme Formu” (EK 3), rehber öğretmenler ile yapılan görüşmeler için “Velayetin Kullanımından Kaynaklanarak Okula Yansıyan Sorunlar ve Çözüm Yolları Rehber Öğretmenler Görüşme Formu” (EK 4) kullanılmıştır.

Veri toplama aşamasına geçmeden önce veri toplama araçlarının uygulanabilmesi için Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü aracılığı ile Ankara İl Milli Eğitim Müdürlüğüne başvurularak gerekli izinler alınmıştır (EK 7). Ayrıca Ankara Üniversitesi Rektörlüğü Etik Kurul Başkanlığı’na Etik Kurul Onayı için başvurulmuş ve veri toplama araçlarının etik açıdan uygun olduğuna oy birliği ile karar verilmiştir (EK 6).

Aşağıda nicel ve nitel veri toplama araçlarının geliştirilme süreçleri hakkında bilgi verilmiştir.

Nicel Veri Toplama Araçları

Araştırmanın nicel bölümü iki anket kullanılarak yürütülmüştür: Yöneticiler için “Velayetin Kullanımında Okula Yansıyan Sorunlara ve Çözüm Yollarına İlişkin Okul Yöneticilerinin Görüşleri Anketi”, rehber öğretmenler için “Velayetin Kullanımında Okula Yansıyan Sorunlara ve Çözüm Yollarına İlişkin Rehber Öğretmenlerin Görüşleri Anketi”. Alan yazın araştırması sonrasında araştırmanın alt amaçları doğrultusunda bir madde havuzu oluşturulmuştur. Madde havuzu kullanılarak ilk taslak anket formları geliştirilmiştir. Taslak anketler 33 madde ve iki açık uçlu sorudan oluşmuştur. Taslak anketler için Türkçe ve alan uzmanlarının² görüşleri alınmıştır. Alan uzmanlarının geri bildirimleri ile taslak anketler 44 madde ve dört açık uçlu soru olacak biçimde düzenlenmiştir. Taslak anketler kullanılarak örnekleme yer alması olası beş yönetici ve beş rehber öğretmenle ön uygulama gerçekleştirilmiş ve geri bildirimler sonrasında anketlerde gerekli düzeltmeler yapılmış ve son hali verilmiştir.

Yönetici ve rehber öğretmenler için oluşturulan anketler iki bölümden oluşmuştur. Birinci bölümde demografik özellikleri belirlemeye yönelik sorular, ikinci bölümde velayetin kullanımında yaşanan sorunlar ve bu sorunlara yol açan etmenler ile çözüm yollarını belirlemeye yönelik maddeler; anketin ikinci bölümünde ise 44 madde ve dört

² Prof. Dr. Ali BALCI, Prof. Dr. Kasım KARAKÜTÜK, Prof. Dr. Naciye AKSOY, Doç. Dr. Pelin TAŞKIN, Öğr. Gör. Dr. F. Esra KANMAZ, Arş. Gör. Dr. İnci ÖZTÜRK ERKOÇAK

açık uçlu soru yer almıştır. Katılımcıların görüşleri sırasıyla “hiçbir zaman” (1), “nadiren” (2), “ara sıra” (3), “sıklıkla” (4) ve “her zaman” (5) dereceleriyle değerlendirilmiştir.

Nitel Veri Toplama Araçları

Çalışmanın nitel bölümü için yönetici ve rehber öğretmenler için araştırmanın alt amaçları doğrultusunda velayetten kaynaklanan sorunların neler olduğunu, belirlenen sorunların nasıl çözüldüğünü ve çözüme ilişkin önerileri belirlemek amacıyla öncelikle “Velayetin Kullanımından Kaynaklanarak Okula Yansıyan Sorunlar ve Çözüm Yollarına İlişkin Okul Yöneticileri Görüşme Formu” ve “Velayetin Kullanımından Kaynaklanarak Okula Yansıyan Sorunlar ve Çözüm Yollarına İlişkin Rehber Öğretmenler Görüşme Formu” olmak üzere iki ayrı yarı yapılandırılmış taslak görüşme formu geliştirilmiştir.

Yarı yapılandırılmış taslak görüşme formları üç ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde demografik özelliklerin (yaş, öğrenim durumu, görev süresi vb.) belirlenmesine yönelik sorular yer almaktadır. Taslak görüşme formlarının ikinci bölümünde velayetin kullanımından kaynaklanarak okula yansıyan sorunların belirlenmesine yönelik sorular, üçüncü bölümünde ise belirlenen sorunların çözüm yollarının ne olduğuna ilişkin sorular yer almaktadır. Taslak görüşme formları için alan uzmanlarından³ görüşler alınmış, geri bildirimler doğrultusunda yapılan düzeltmeler sonucunda görüşme formları tekrar düzenlenmiştir.

Yöneticiler için hazırlanan taslak görüşme formu, üç bölüm on soru olarak düzenlenmiştir. İkinci bölümde velayetin kullanımından kaynaklı sorunların belirlenmesine yönelik hazırlanan üç soru araştırmacı, danışman ve alan uzmanlarının önerileriyle tekrar düzenlenmiş ve “Çalıştığınız okulda öğrencilerin sıklıkla yaşadığı sorunlar nedir?”, “Öğrenciler velayetten kaynaklı sorun yaşıyor mu?”, “Velayet kaynaklı sorunlar nelerdir?” soruları ise uzman görüşleri doğrultusunda son hali verilmiş görüşme formunda “Ana – babadan kaynaklanan ne tür sorunlar yaşıyorsunuz/gözlemliyorsunuz? Lütfen örnekler vererek anlatabilir misiniz?”, “Çocuktan kaynaklanan ne tür sorunlar yaşıyorsunuz/gözlemliyorsunuz? Lütfen örnekler vererek anlatabilir misiniz?”, “Diğer faktörlerden kaynaklanan ne tür sorunlar yaşıyorsunuz/gözlemliyorsunuz? Lütfen örnekler vererek anlatabilir misiniz?” sorularıyla değiştirilmiştir.

³ Prof. Dr. Ali BALCI, Prof. Dr. Kasım KARAKÜTÜK, Prof. Dr. Naciye AKSOY, Doç. Dr. Pelin TAŞKIN, Arş. Gör. Burcu TOPTAŞ, Arş. Gör. Tuğba GÜNER DEMİR

Yöneticiler için hazırlanan taslak görüşme formunun üçüncü bölümünde yer alan “Velayetin kullanımından kaynaklanan sorunlar gözlemlediğinizde hangi çözüm yollarına başvurursunuz?”, “Ana ve babadan kaynaklanan sorunların çözümünde kurum olarak bir politikanız var mı?”, “Çocuktan kaynaklanan sorunların çözümünde kurum olarak bir politikanız var mı?”, “Belirlenen sorunların çözümünde farklı kurumlardan yardım alıyor musunuz?”, “Sizce sorunların çözümünde uyguladığınız yöntemler yeterli mi? (Değilse neler yapılabilir?)”, “Velayetten kaynaklı sorunların en aza indirilebilmesi için sizce neler yapılmalıdır?”, “Sizce velayetin kullanımından kaynaklanan sorunlar düşünüldüğünde sizce diğer sorunlara göre önem derecesi nedir?” soruları ise uzman görüşleri doğrultusunda son hali verilmiş görüşme formunda “Ana – babadan kaynaklanan sorunların çözümünde hangi yollara başvuruyorsunuz? Lütfen örnekler vererek anlatabilir misiniz?”, “Çocuktan kaynaklanan sorunların çözümünde hangi yollara başvuruyorsunuz? Lütfen örnekler vererek anlatabilir misiniz?”, “Diğer faktörlerden kaynaklanan sorunların çözümünde hangi yollara başvuruyorsunuz? Lütfen örnekler vererek anlatabilir misiniz?”, “Velayetten kaynaklanarak okula yansıyan sorunların çözümünde farklı kurumlardan yardım alıyor musunuz? Cevabınız “evet” ise lütfen örnekler vererek anlatabilir misiniz?”, Velayetten kaynaklanarak okula yansıyan sorunların çözümünde uyguladığınız yöntemleri/izlediğiniz yolları yeterli buluyor musunuz? Neden?”, “Velayetten kaynaklanarak okula yansıyan sorunların çözümünde etkililiği artırmak için sizce başka neler yapılabilir? Lütfen örnekler vererek anlatabilir misiniz?”, “Velayetten kaynaklanarak okula yansıyan sorunların en aza indirilebilmesi için sizce neler yapılabilir? Lütfen örnekler vererek anlatabilir misiniz?” sorularıyla değiştirilmiştir.

Rehber öğretmenler için hazırlanan taslak görüşme formu, üç bölüm on soru olarak düzenlenmiştir. İkinci bölümde velayetin kullanımından kaynaklı sorunların belirlenmesine yönelik hazırlanan üç soru araştırmacı, danışman ve alan uzmanlarının önerileriyle tekrar düzenlenmiş ve ilk başta hazırlanan “Çalıştığınız okulda öğrencilerin sıklıkla yaşadığı sorunlar nedir?”, “Öğrenciler velayetten kaynaklı sorun yaşıyor mu?”, “Velayet kaynaklı sorunlar nelerdir?” soruları ise uzman görüşleri doğrultusunda son hali verilmiş görüşme formunda “Ana – babadan kaynaklanan ne tür sorunlar yaşıyorsunuz/gözlemliyorsunuz? Lütfen örnekler vererek anlatabilir misiniz?”, “Çocuktan kaynaklanan ne tür sorunlar yaşıyorsunuz/gözlemliyorsunuz? Lütfen örnekler vererek anlatabilir misiniz?”, “Diğer faktörlerden kaynaklanan ne tür sorunlar

yaşıyorsunuz/gözlemliyorsunuz? Lütfen örnekler vererek anlatabilir misiniz?” soruları ile değiştirilmiştir.

Rehber öğretmenler için hazırlanan taslak görüşme formunun üçüncü bölümünde yer alan “Velayetin kullanımından kaynaklanan sorunlar gözlemlediğinizde hangi çözüm yollarına başvurursunuz?”, “Ana ve babadan kaynaklanan sorunların çözümünde kurum olarak bir politikanız var mı?”, “Çocuktan kaynaklanan sorunların çözümünde kurum olarak bir politikanız var mı?”, “Belirlenen sorunların çözümünde farklı kurumlardan yardım alıyor musunuz?”, “Sizce sorunların çözümünde uyguladığınız yöntemler yeterli mi? (Değilse neler yapılabilir?)”, “Sorunların çözümünde okul yönetimiyle ortak bir bakış açısına mı sahipsiniz?”, “Velayetin kullanımından kaynaklı sorunların en aza indirilebilmesi için sizce neler yapılmalıdır?” soruları ise uzman görüşleri doğrultusunda son hali verilmiş görüşme formunda “Ana – babadan kaynaklanan sorunların çözümünde hangi yollara başvuruyorsunuz? Lütfen örnekler vererek anlatabilir misiniz?”, “Çocuktan kaynaklanan sorunların çözümünde hangi yollara başvuruyorsunuz? Lütfen örnekler vererek anlatabilir misiniz?”, “Diğer faktörlerden kaynaklanan sorunların çözümünde hangi yollara başvuruyorsunuz? Lütfen örnekler vererek anlatabilir misiniz?”, “Velayetten kaynaklanarak okula yansıyan sorunların çözümünde farklı kurumlardan yardım alıyor musunuz? Cevabınız “evet” ise lütfen örnekler vererek anlatabilir misiniz?”, “Velayetten kaynaklanarak okula yansıyan sorunların çözümünde uyguladığınız yöntemleri/izlediğiniz yolları yeterli buluyor musunuz? Neden?”, “Velayetten kaynaklanarak okula yansıyan sorunların çözümünde etkililiği artırmak için sizce başka neler yapılabilir? Lütfen örnekler vererek anlatabilir misiniz?”, “Velayetten kaynaklanarak okula yansıyan sorunların en aza indirilebilmesi için sizce neler yapılabilir? Lütfen örnekler vererek anlatabilir misiniz?”, “Rehberlik hizmetlerini yürütürken okul yönetimini etkili buluyor musunuz?” sorularıyla değiştirilmiştir.

Görüşme sorularının dil bilgisi ve anlaşılabilirlik gibi ilkelere uygunluğunun kontrol edilmesi amacıyla bir Türkçe uzmanının⁴ görüşü alınmış; iki okul yöneticisi ve iki rehber öğretmenle ön görüşme yapılarak önerileri istenmiştir. Bu görüş ve öneriler dikkate alınarak yarı yapılandırılmış görüşme formlarına son hali verilmiştir. Son hali verilen yarı yapılandırılmış görüşme formları kullanılarak yönetici ve rehber öğretmenler ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler; katılımcılardan görüşme öncesinde ses veya

⁴ Öğr. Gör. Dr. F. Esra KANMAZ

görüntü kaydı alınabilmesine yönelik izin (EK 5) alınarak yüz yüze ve çevrimiçi olacak biçimde ses kaydı alınarak gerçekleştirilmiştir.

Verilerin Çözümlemesi

Araştırmanın nicel bölümünde yönetici ve rehber öğretmenlere uygulanan anketlerden elde edilen veriler çözümlenirken frekans ve yüzde değerleri hesaplanmıştır. Ayrıca yönetici ve rehber öğretmenlerin çalışılan kurumun türü, görev yapılan ilçe, görev süresi, cinsiyet, yaş ve öğrenim durumu gibi değişkenlere göre anket maddelerine verdikleri yanıtların farklılaşma durumunu belirlemek için ki-kare testi (sınıflama düzeyindeki kategorik değişkenlerin olduğu durumda) kullanılmıştır. Ki-kare testi ile “iki değişken arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı, değişkenlerin birbirinden bağımsız olup olmadığı veya bir değişkene ait verinin diğer değişkenin kategorilerine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği” belirlenmeye çalışılmaktadır (Gürbüz ve Şahin, 2017). Ki-kare testinde Pearson Ki-kare değeri temel alınmış, anlamlılık düzeyi olarak $p < 0.05$ değeri kullanılmıştır. Anlamlı farklılık görülen maddelerde, farklılaşmanın hangi kategoriler arasında olduğunu belirlemek için gruplar arasında ikili olarak Mann-Whitney U testi yapılmıştır.

Araştırmanın nitel bölümünde, yarı-yapılandırılmış görüşme formlarıyla veriler toplanmıştır. Katılımcılarla yapılan görüşmeler, 30-60 dakika aralığında sürmüştür. Yüz yüze ve çevrimiçi olarak gerçekleştirilen görüşmelerde alınan ses kayıtları, yaklaşık 150 sayfadan oluşan metne dönüştürülmüştür. Elde edilen verilerin açıklanabilmesi ve yorumlanabilmesi için “içerik çözümlemesi” yöntemi kullanılmıştır. İçerik çözümlemesi yoluyla tanımlanabilir ve birbirine benzeyen veriler, belirli temalar ile kategorileştirilerek anlamlandırılır ve yorumlamaya uygun hale getirilir. Nitel çözümleme sürecinde kodlama yaparak verilerin anlamlandığı kavramlar ve bu kavramlar arasındaki ilişki tümevarım yöntemiyle belirlenmeye çalışılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Creswell (2013), nitel araştırmalarda temaların ortak bir fikir oluşturmak için bir araya getirilmiş birkaç koddan oluşan geniş bilgi birimleri olduğunu belirtmiştir. Bu araştırmada da verilerin çözümlenmesi sırasında kategoriler (temalar) oluşturulmuş, kategoriler de kendi içinde alt kategorilere ayrılarak incelenmiştir. Katılımcılardan elde edilen veriler önce doğrudan alıntılar olarak verilmiş sonrasında yorumlanmıştır.

Araştırmanın nitel aşamasında geçerliğin sağlanabilmesi için Miles ve Huberman (1994)’ın belirttiği iç geçerlik ve dış geçerliğe ilişkin önerilerden yararlanılmıştır. İç

geçerliğin sağlanabildiği araştırma bulgularının anlamlı, tutarlı ve kendi içerisinde anlamlı bir bütün oluşturmasından anlaşılabilmektedir. Bu araştırmanın amacı bağlamında araştırmanın nitel aşamasının veri kaynağını da bu iki grup oluşturmuştur. Dolayısıyla veri kaynağı araştırmanın amaçlarıyla örtüşmektedir. Ayrıca araştırmanın nicel aşamasında elde edilen bulgular ile nitel aşamasında elde edilen bulguların birbiriyle benzeşmesi iç geçerliği destekleyici niteliktedir. Araştırmanın nitel aşamasının dış geçerliği için çalışma grubuna ait kişisel bilgiler, tanımlayıcı özellikler dışarıda tutularak, verilmiş ve başka araştırmalarda kullanılabilmesinin yolu açılmıştır.

İçerik analizi sürecinde katılımcı görüşleri ve bunlara dayalı oluşturulan kategoriler ve alt kategoriler arasındaki güvenilirliğin belirlenmesi amacıyla nitel verilerin analizinde sıklıkla kullanılan Miles ve Huberman (1994) güvenilirlik formülü kullanılmıştır. İlgili formül ile uzlaşma yüzdesinin en az %70 olması gerektiği belirtilmiştir.

$$\text{Uzlaşma Yüzdesi} = \frac{\text{Görüş Birliği}}{\text{Görüş Birliği} + \text{Görüş Ayrılığı}} \times 100$$

Bu araştırma kapsamında alan uzmanı iki araştırmacıdan⁵ görüş alınmış ve uzlaşma yüzdesi %82 olarak hesaplanmıştır. Araştırmacı ve görüş bildiren iki uzman arasındaki görüş birliği %82 olduğu için kodlamaların güvenilir bir şekilde yapıldığına karar verilmiştir.

⁵ Emel Yılmaz ve Dr. Muhammed Taş

BÖLÜM 4

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde öğrencilerin velayetinin kullanımından kaynaklanan sorunlara ve bu sorunların çözümüne ilişkin yönetici ve rehber öğretmenlerin görüşleri çözümlenmiş ve yorumlanmıştır.

Araştırmanın Nicel Boyutuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Aşağıda öğrencilerin velayetinin kullanımından kaynaklanan sorunlara ve bu sorunların çözümüne ilişkin yönetici ve rehber öğretmenlerin görüşlerine ilişkin nicel bulgulara ve yorumlarına yer verilmiştir.

Katılımcıların Velayetin Kullanımı Sırasında Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Görüşleri

Velayetin kullanımı sırasında karşılaşılan sorunların sıklığına ilişkin yöneticilerin görüşlerinin aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7

Yöneticilerin Velayetin Kullanımı Sırasında Çocukların Karşılaştığı Sorunlara İlişkin Görüşleri

	Hiçbir zaman		Nadiren		Ara sıra		Sıklıkla		Her zaman		$\bar{X}$	ss
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Fiziksel İstismar	27	7.80	17	4.91	99	28.61	76	21.97	127	36.71	3.75	1.22
Duygusal İstismar	29	8.38	55	15.90	81	23.41	115	33.23	66	19.08	3.39	1.20
Cinsel İstismar	100	28.90	157	45.38	41	11.85	28	8.09	20	5.78	2.16	1.11
Ekonomik İstismar	23	6.65	51	14.74	147	42.49	79	22.83	46	13.29	3.21	1.06
Fiziksel İhmal	15	4.34	49	14.16	101	29.19	112	32.37	69	19.94	3.49	1.09
Duygusal İhmal	27	7.80	79	22.83	74	21.39	123	35.55	43	12.43	3.22	1.16
Cinsel İhmal	120	34.68	76	21.97	95	27.46	28	8.09	27	7.80	2.32	1.24

Tablo 7 incelendiğinde katılımcılar çalıştıkları okulda velayetin kullanımı sırasında çocukların karşılaştığı sorunlar içerisinde en çok fiziksel istismarın ($\bar{X}=3.75$) ve fiziksel ihmalin ($\bar{X}=3.49$) olduğunu belirtmişlerdir. Katılımcıların yanıtlarına göre en çok karşılaşılan sorunların diğerleri ise duygusal istismar ($\bar{X}=3.39$), duygusal ihmâl ($\bar{X}=3.22$) ve ekonomik istismarın ($\bar{X}=3.21$) olduğu görülmektedir. Katılımcıların en az karşılaştıkları sorunlar ise cinsel istismar ($\bar{X}=2.16$) ile cinsel ihmaldir ($\bar{X}=2.32$). Bu bulgulardan çocuklar çoğunlukla ana babaları tarafından fiziksel istismara ya da fiziksel ihmale uğradıkları anlaşılmaktadır. Duygusal istismar ve duygusal ihmâl de çocukların yaşadığı sorunlar arasında çok yer almaktadır.

Velayetin kullanımı sırasında karşılaşılan sorunların sıklığına ilişkin rehber öğretmenlerin görüşlerinin aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8

Rehber Öğretmenlerin Velayetin Kullanımı Sırasında Çocukların Karşılaştığı Sorunlara İlişkin Görüşleri

	Hiçbir zaman		Nadiren		Ara sıra		Sıklıkla		Her zaman		$\bar{X}$	ss
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Fiziksel İstismar	27	8.36	44	13.62	55	17.03	146	45.20	51	15.79	3.46	1.16
Duygusal İstismar	22	6.81	53	16.41	95	29.41	95	29.41	58	17.96	3.35	1.15
Cinsel İstismar	126	39.01	172	53.25	25	7.74	0	.00	0	.00	1.69	.61
Ekonomik İstismar	27	8.36	144	44.58	54	16.72	49	15.17	49	15.17	2.84	1.23
Fiziksel İhmâl	23	7.12	53	16.41	71	21.98	129	39.94	47	14.55	3.38	1.13
Duygusal İhmâl	46	14.24	39	12.07	99	30.65	76	23.53	63	19.51	3.22	1.29
Cinsel İhmâl	41	12.69	145	44.89	58	17.96	63	19.50	16	4.96	2.59	1.09

Rehber öğretmenlerin görüşlerinin yer aldığı Tablo 8 incelendiğinde velayetin kullanımı sırasında çocukların karşılaştığı sorunlar içerisinde en çok fiziksel istismar ($\bar{X}=3.46$) ve fiziksel ihmâl ($\bar{X}=3.38$) yer almaktadır. Onları sırasıyla duygusal istismar ($\bar{X}=3.35$), duygusal ihmâl ($\bar{X}=3.22$), ekonomik istismar ($\bar{X}=2.84$), cinsel ihmâl ($\bar{X}=2.59$) ve cinsel istismar ($\bar{X}=1.69$) takip etmektedir.

Yönetici ve rehber öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde, iki grup da çocukların en fazla fiziksel istismar ile karşılaştığını belirtmiştir. Türkiye’de çocuk yetiştirme anlayışında kültürel etmenlere dayanan bir gelenekten dolayı çocuğa karşı fiziksel şiddet

geleneksel bir durum halini almıştır. Çocuğu yetiştirenler fiziksel şiddeti çocuğun eğitiminin bir gereği olarak görmektedir (Akbaş, 2020). Kuli ve Yıldırım (2019) yaptıkları araştırmada rehber öğretmenlerin okulda en çok karşılaştıkları sorunlar belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma bulgularına göre rehber öğretmenler; ders başarısızlığı, uyum sorunu, akran zorbalığı ve devamsızlıktan sonra en çok ev içi şiddet ve çocuğa yönelik ihmal ve istismar ile karşılaştıklarını belirtmişlerdir. Rehber öğretmenlerin yarısından fazlası ev içi şiddetin yaşandığını, yarıya yakının da çocuğa yönelik ihmal istismar sorunları ile karşılaşıldığını belirtmiştir. Hümanist Büro (2013) tarafından gerçekleştirilen “Türkiye’de 0-8 Yaş Arası Çocuğa Yönelik Aile İçi Şiddet” araştırmasında ebeveynlerin %74’ü çocuklarının kendilerini kızdıran davranışlarına karşı duygusal şiddet yöntemlerine, %23’ü ise fiziksel şiddet yöntemlerine başvurduklarını belirtmişlerdir. Ebeveynler duygusal şiddete çoğunlukla işe yaradığını düşündükleri için, fiziksel şiddete ise öfkelerini kontrol edemedikleri için başvurduklarını belirtmişlerdir. Duygusal şiddete başvuran ebeveynlerin çoğu, bu yöntemlerin çocuklarına hiç zarar vermediğini düşünmektedir.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) (2020) tarafından yayınlanan Toplumsal Cinsiyet İstatistikleri raporunda Türkiye genelinde çocuklara verilen cezalar içinde en fazla %48.7 ile “interneti yasaklama” gelirken ikinci sırada %32.6 ile “tokat atma” cezası gelmektedir. Bunu daha sonra %30.3 ile “cep telefonunu yasaklama”, %20.7 ile dövme ve %14.3 ile “arkadaşları ile görüştürmeme” cezaları takip etmektedir. Rapordaki bulgular göstermektedir ki ana ve babaların çocuklarına verdikleri cezaların %53.3’ünü fiziksel şiddet (tokat atma ve dövme) oluşturmaktadır. Bu araştırma ile TÜİK verileri birlikte değerlendirildiğinde ana ve babaların sorun çözmede başvurdukları ilk yöntemin fiziksel şiddet olması, velayetten kaynaklı olarak okullarda en sık karşılaşılan sorunun fiziksel istismar olarak belirmesinin nedenini açıklamaktadır.

İnci (2022) tarafından 23 sosyal çalışma görevlisi ile gerçekleştirilen araştırmada, sosyal çalışma görevlileri en çok “fiziksel istismar” vakalarıyla karşılaştığını, sonrasında en fazla çocuğa yönelik “ihmal” vakalarıyla karşılaştığını belirtmişlerdir. Bilgen ve Karasu (2017) tarafından da anaların çocuklara uyguladığı duygusal ve fiziksel istismar/ihmal davranışlarının araştırıldığı çalışmada anaların %89.7’sinin en az bir kez çocuklarına fiziksel istismar/ihmal, %79.5’inin duygusal istismar/ihmal davranışlarında bulundukları saptanmıştır. Ayrıca araştırmada anaların çocuklarına yönelik ihmal davranışlarının da fazla olduğu belirtilmektedir.

Çelik (2020) tarafından yapılan araştırmada İstanbul ilinde yer alan okullarda 2012-2015 yılları arasında yaşanan ve soruşturma konusu olan çocuk istismarı olayları incelenmiştir. Araştırma bulgularına göre dört yılda toplam 656 istismar soruşturma dosyası açılmıştır. Okullarda en çok duygusal istismar (f=267) ardından fiziksel istismar (f=231) ve cinsel istismar (f=157) olaylarının yaşandığı belirlenmiştir. Akyüz, Sar, Kuğu ve Doğan (2005) tarafından çocukluk çağı travmasının yaygınlığını belirlemek amacıyla 628 kadınla yapılan araştırmada katılımcıların %2.5'i çocukluk çağında cinsel istismara, %8.9'u fiziksel istismara ve yine %8.9'u duygusal istismara uğradığını belirtmiştir. Katılımcılar çocukluk çağı travması olarak en çok ihmali (%33.9) bildirmiştir. Üniversite öğrencileri arasında çocukluk çağı cinsel istismar sıklığına yönelik Bulut Şahin (2020) tarafından yapılan araştırmada 1249 üniversite öğrencisine ulaşılmıştır. Katılımcıların %41.6'sı çocukluk çağında en az bir kez cinsel istismar mağduru olduğunu belirtmiştir. Araştırmada cinsel istismarı adli birimlere bildirme oranının ise %4.6 olduğu belirtilmiştir. Bu da göstermektedir ki cinsel istismar vakalarının büyük çoğunluğu adli birimlere bildirilmemektedir. Alanda yapılan diğer araştırma bulgularının da bu çalışmanın bulgularıyla benzerlik gösterdiği görülmektedir.

Amerika Birleşik Devletleri'nde 2021 yılında yaklaşık 600 bin çocuğun istismar ve ihmale maruz kaldığı belirtilmektedir. Mağdur çocukların %90.6'sı ebeveynlerinin biri veya her ikisi tarafından istismar edilmiştir. Bu çocukların %76'sının ihmal edildiği, %16'sının fiziksel istismara, %10.1'nin ise cinsel istismara maruz kaldığı tespit edilmiştir (ABD Sağlık ve İnsan Hizmetleri Bakanlığı, 2021). Kanada'da rastgele 377 kadından oluşan bir grup ile çocuklukta (16 yaşına kadar) ciddi cinsel tacizin yaygınlığına ilişkin bir araştırma gerçekleştirilmiştir. Çalışmada kadınların %22'si çocukluklarında cinsel istismara uğradığı ve cinsel istismara uğrayan kadınların ruh sağlığının, istismara uğramamış kadınlara göre iki kat daha kötü olduğu belirlenmiştir (Bagley ve Ramsay, 1986). Hollanda'da çocuklara yönelik ihmal ve/veya istismar vakalarının yaygınlığını belirlemek amacıyla yapılan araştırmada 2005 yılı verileri dikkate alındığında her 1000 çocukta 30'unun ihmal ve/veya istismara uğradığı tahmin edilmektedir. En yaygın kötü muamele tipinin ihmal (%56), en az olanın ise cinsel istismar (%4) olduğu belirlenmiştir (Euser, Van Ijzendoorn, Prinzie ve Bakermans-Kranenburg, 2010). İstismar ve ihmale ilişkin dünyada yapılan diğer araştırmalar da göstermektedir ki en çok karşılaşılan istismar ve ihmal türü fiziksel istismar ve ihmaldir. Bu araştırma sonuçları da diğer ülkelerde yapılan araştırmalarla benzer sonuçlar sergilemektedir.

Dünya Sağlık Örgütü'nün 2020 tarihinde yayımladığı Çocuklara Yönelik Şiddetin Önlenmesine İlişkin Küresel Durum Raporu'nda her yıl iki çocuktan birinin (bir milyar) bir tür şiddete maruz kaldığı belirtilmiştir. Ayrıca raporda 2-4 yaş arası her dört çocuktan birinin ebeveynleri ve/veya bakıcıları tarafından düzenli olarak fiziksel cezaya ve/veya psikolojik şiddete uğradığı belirtilmiştir (WHO, 2020). Dünya Sağlık Örgütü'nün verileri göstermektedir ki çocuklar en fazla fiziksel istismara uğramaktadır. Bu araştırmayla koşut sonuçlar içeren diğer çalışmalar birlikte değerlendirildiğinde fiziksel istismar/ihmal ve duygusal istismar/ihmal en önemli sorunların başında gelmektedir. Cinsel istismar/ihmal vaka sayılarının diğerlerine göre az olmasının nedenlerinden birisi de adli birimlere bildirimde bulunulmamasıdır.

Katılımcıların Velayetin Kullanımı Sırasında Ana Babadan Kaynaklanan Sorunların Nedenlerine İlişkin Görüşleri

Velayetin kullanımı sırasında ana ve/veya babadan kaynaklanan sorunların nedenlerine ilişkin yöneticilerin görüşlerinin aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 9'da yer almaktadır.

Tablo 9

Yöneticilerin Velayetin Kullanımı Sırasında Ana ve/veya Babadan Kaynaklanan Sorunların Nedenlerine İlişkin Görüşleri

	Hiçbir zaman		Nadiren		Ara sıra		Sıklıkla		Her zaman		$\bar{X}$	ss
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Çocuğa Karşı Sorumluluklarının Farkında Olmaması	23	6.65	28	8.09	96	27.75	131	37.86	68	19.65	3.56	1.10
Çocuğun Haklarının Farkında Olmaması	25	7.23	51	14.74	87	25.14	133	38.44	50	14.45	3.38	1.12
Eğitim Düzeyinin Düşüklüğü	23	6.65	42	12.13	51	14.74	124	35.84	106	30.64	3.72	1.21
Fiziksel Hastalıklarının Olması	101	29.19	79	22.83	53	15.32	63	18.21	50	14.45	2.66	1.43

(Devam ediyor)

Tablo 9 (Devam)

Yöneticilerin Velayetin Kullanımı Sırasında Ana ve/veya Babadan Kaynaklanan Sorunların Nedenlerine İlişkin Görüşleri

	Hiçbir zaman		Nadiren		Ara sıra		Sıklıkla		Her zaman		$\bar{X}$	ss
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Psikolojik Hastalıklarının Olması	23	6.65	50	14.45	144	41.61	104	30.06	25	7.23	3.17	.99
Engelli Olması	75	21.68	101	29.19	79	22.83	73	21.10	18	5.20	2.59	1.19
Bağımlılıklarının Olması	76	21.97	97	28.03	104	30.06	51	14.74	18	5.20	2.53	1.14
Çocuğun Bakımını Yakınlarına Bırakması	23	6.65	97	28.03	69	19.94	105	30.35	52	15.03	3.19	1.19
Evde Üvey Ana ve/veya Babanın Bulunması	53	15.31	106	30.64	83	23.99	81	23.41	23	6.65	2.75	1.17
Evde Üvey Ana ve/veya Babanın Diğer Evliklerinden Olan Çocuklarının Olması	119	34.39	45	13.01	80	23.12	52	15.03	50	14.45	2.62	1.45
Boşanma Sonucu Velayete Sahip Olanın Tek Ebeveyn Olması	49	14.16	99	28.61	50	14.45	95	27.46	53	15.32	3.01	1.32
Boşanma Sonucu Velayete Sahip Olmayan Ebeveynin Çocukla Okulda Kişisel İlişki Kurmak İstemesi	67	19.36	80	23.13	104	30.06	78	22.54	17	4.91	2.71	1.16
Ana ve Babadan Birinin Ölmesi Sonucu Sağ Kalanın Tek Ebeveyn Olması	24	6.94	129	37.28	100	28.90	70	20.23	23	6.65	2.82	1.04
Fazla Çocuğa Sahip Olması	25	7.23	50	14.45	78	22.54	139	40.17	54	15.61	3.42	1.13
Gelir Düzeyinin Düşük Olması	50	14.45	17	4.91	53	15.32	129	37.29	97	28.03	3.60	1.33
Mülteci/Göçmen Olması	51	14.74	50	14.45	119	34.39	73	21.10	53	15.32	3.08	1.25

Tablo 9 incelendiğinde yöneticilerin ana babadan kaynaklanan sorunlara yol açan etmenlere ilişkin ifadelerin hepsine çoğunlukla katıldıkları görülmüştür. Ancak velayetin kullanımı sırasında ana babadan kaynaklanan etmenlerden en çok ailenin eğitim düzeyinin düşük olmasını ($\bar{X}=3.72$) belirtmişlerdir. Sonrasında ise sırayla ailenin gelir

düzeyinin düşük olması ($\bar{X}=3.60$), çocuğa karşı sorumluluklarının farkında olmaması ($\bar{X}=3.56$), ana babanın fazla çocuğa sahip olması ($\bar{X}=3.42$), ana babanın çocuğun haklarının farkında olmaması ($\bar{X}=3.38$), çocuğun bakımının yakınlarına bırakılması ($\bar{X}=3.19$), ana ve/veya babanın psikolojik hastalıklarının olması ($\bar{X}=3.17$), mülteci/göçmen olması ($\bar{X}=3.08$), boşanma sonrasında velayetin ana veya babada olması ($\bar{X}=3.01$) gelmektedir. Daha az katılım gösterilen ifadeler ise; ana ve/veya babadan birinin ölmesi sonucu çocukla tek ebeveynin ilgilenmesi ($\bar{X}=2.82$), evde üvey ana ve/veya babanın bulunması ($\bar{X}=2.75$), boşanma sonrası velayete sahip olmayan ebeveynin çocukla okulda yakın ilişki kurmak istemesi ($\bar{X}=2.71$), ana ve/veya babanın fiziksel hastalıklarının olması ($\bar{X}=2.66$), evde üvey ana/babanın diğer evliliklerinden olan çocukların olması ($\bar{X}=2.62$), ana ve/veya babanın engelli olması ($\bar{X}=2.59$), ana ve/veya babanın bağımlılıklarının olmasıdır ($\bar{X}=2.53$).

Ana ve/veya babadan kaynaklanan sorunların nedenlerine ilişkin rehber öğretmenlerin görüşlerinin aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 10'da yer almaktadır.

Tablo 10

Rehber Öğretmenlerin Velayetin Kullanımı Sırasında Ana ve/veya Babadan Kaynaklanan Sorunların Nedenlerine İlişkin Görüşleri

	Hiçbir zaman		Nadiren		Ara sıra		Sıklıkla		Her zaman		$\bar{X}$	ss
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Çocuğa Karşı Sorumluluklarının Farkında Olmaması	30	9.29	55	17.03	96	29.72	115	35.60	27	8.36	3.17	1.10
Çocuğun Haklarının Farkında Olmaması	23	7.12	22	6.81	49	15.17	130	40.25	99	30.65	3.80	1.16
Eğitim Düzeyinin Düşüklüğü	23	7.12	27	8.36	54	16.72	93	28.79	126	39.01	3.84	1.23
Fiziksel Hastalıklarının Olması	77	23.84	114	35.29	71	21.98	27	8.36	34	10.53	2.46	1.24
Psikolojik Hastalıklarının Olması	34	10.53	164	50.78	49	15.17	38	11.76	38	11.76	2.63	1.18
Engelli Olması	49	15.17	130	40.25	92	28.48	27	8.36	25	7.74	2.53	1.09
Bağımlılıklarının Olması	72	22.29	129	39.94	43	13.31	46	14.24	33	10.22	2.50	1.26

(Devam ediyor)

Tablo 10 (Devam)

Rehber Öğretmenlerin Velayetin Kullanımı Sırasında Ana ve/veya Babadan Kaynaklanan Sorunların Nedenlerine İlişkin Görüşleri

	Hiçbir zaman		Nadiren		Ara sıra		Sıklıkla		Her zaman		$\bar{X}$	ss
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Çocuğun Bakımını Yakınlarına Bırakması	26	8.05	122	37.77	125	38.70	23	7.12	27	8.36	2.70	1.01
Evde Üvey Ana ve/veya Babanın Bulunması	42	13.00	71	21.98	131	40.56	51	15.79	28	8.67	2.85	1.11
Evde Üvey Ana ve/veya Babanın Diğer Evliklerinden Olan Çocuklarının Olması	24	7.43	132	40.87	92	28.48	46	14.24	29	8.98	2.76	1.08
Boşanma Sonucu Velayete Sahip Olanın Tek Ebeveyn Olması	19	5.88	23	7.12	131	40.56	100	30.96	50	15.48	3.43	1.03
Boşanma Sonucu Velayete Sahip Olmayan Ebeveynin Çocukla Okulda Kişisel İlişki Kurmak İstemesi	32	9.91	51	15.79	123	38.07	81	25.08	36	11.15	3.12	1.11
Ana ve Babadan Birinin Ölmesi Sonucu Sağ Kalanın Tek Ebeveyn Olması	30	9.29	71	21.98	146	45.20	56	17.34	20	6.19	2.89	1.00
Fazla Çocuğa Sahip Olması	34	10.53	61	18.89	75	23.22	105	32.51	48	14.85	3.22	1.22
Gelir Düzeyinin Düşük Olması	35	10.84	49	15.17	79	24.46	87	26.93	73	22.60	3.35	1.28
Mülteci/Göçmen Olması	34	10.53	38	11.76	79	24.46	126	39.01	46	14.24	3.35	1.18

Tablo 10 incelendiğinde rehber öğretmenlere göre velayetin kullanımı sırasında ana ve/veya babadan kaynaklanan sorunların başında ana ve/veya babanın eğitim düzeyi düşüklüğü ($\bar{X}=3.84$), çocuğun haklarının farkında olmaması ($\bar{X}=3.80$), boşanma sonucu velayete sahip olanın tek ebeveyn olması ($\bar{X}=3.43$), gelir düzeyinin düşüklüğü ($\bar{X}=3.35$), mülteci/göçmen olması ($\bar{X}=3.35$), ana ve/veya babanın fazla çocuğa sahip olması ($\bar{X}=3.22$), çocuğa karşı sorumluluklarının farkında olmaması ($\bar{X}=3.17$), boşanma sonucu velayete sahip olmayan ebeveynin çocukla okulda kişisel ilişki kurmak istemesi ($\bar{X}=3.12$) gelmektedir. Bunları sırayla ana ve babadan birinin ölmesi sonucu sağ kalanın tek

ebeveyn olması ($\bar{X}=2.89$), evde üvey ana ve/veya babanın bulunması ($\bar{X}=2.85$), evde üvey ana ve/veya babanın diğer evliklerinden olan çocuklarının olması ($\bar{X}=2.76$), çocuğun bakımının yakınlarına bırakılması ($\bar{X}=2.70$), ana ve/veya babanın psikolojik hastalıklarının bulunması ($\bar{X}=2.63$), ana ve/veya babanın engelli olması ($\bar{X}=2.53$), ana ve/veya babanın bağımlılıklarının olması ($\bar{X}=2.50$), ana ve/veya babanın fiziksel hastalıklarının olması ($\bar{X}=2.46$) takip etmektedir.

Yöneticilerin verdikleri yanıtlar incelendiğinde velayetin kullanımı sırasında ana ve/veya babadan kaynaklanan sorunların çoğu ile karşılaşılma sıklığının yüksek olduğu görülmektedir. Maddelerin ortalama değerleri incelendiğinde en düşük $\bar{X}=2.53$, en yüksek $\bar{X}=3.72$ olduğu anlaşılmaktadır. Rehber öğretmenlerin görüşlerine bakıldığında maddelere verilen yanıtların ortalama değerlerinin en düşüğünün $\bar{X}=2.46$, en yüksekinin ise $\bar{X}=3.84$ olduğu görülmektedir. Özellikle görüşlerin belli bir etmende yoğunlaşmaması okullarda ortaya çıkan sorunların nedenlerinin birbirinden farklılaştığı ve birçok nedenin bir arada görülebildiği anlamına gelmektedir. Karaman Kepenekci ve Nayır (2012) tarafından yapılan araştırmada çocukların istismar ve ihmale uğramalarının nedenlerine ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşleri alınmıştır. Araştırmada ana ve/veya babanın uyuşturucu kullanması, çocuğa fiziksel ceza uygulamayı bir hak olarak görmesi ve çocuk gelişimi konusunda yeterince bilgiye sahip olmamasının istismar ve ihmalin nedenleri arasında en çok belirtilen davranışlar olduğu ortaya konulmuştur. Ayrıca araştırmada diğer etmenler içerisinde ebeveynlerin psikolojik rahatsızlıklarının olması, ailenin gelir düzeyinin düşüklüğü, ana ve/veya babanın teknoloji bağımlılığının olması, çocuklara ana babanın bakabilecekken büyükanne veya büyükbaba tarafından bakılması gibi nedenler de belirtilmiştir. Bu araştırmanın bulguları ile Karaman Kepenekci ve Nayır (2012) tarafından yapılan araştırmanın bulguları, bu bağlamda benzerlik göstermektedir.

Velayetin kullanımı sırasında ana ve/veya babadan kaynaklanan etmenler içerisinde yöneticiler ve rehber öğretmenler bakımından ilk sıralardaki madde olan gelir düzeyi düşüklüğünün çocuğun yaşamına doğrudan bir etkisinin olduğu söylenebilir. Şener ve Ocakçı (2014) tarafından yoksulluğun çocuklar üzerindeki etkisi üzerine yapılan incelemede, Türkiye’de 15 yaşından küçük çocukların yaklaşık dörtte birinin yoksulluk sınırının altında yaşadığı belirtilmiştir. Çalışmada, yoksulluğun çocukların hizmet ve fırsatlara erişmesini zorlaştırdığı; bunun da çocukların yaşantılarına olumsuz etkilerinin olduğu belirtilmiştir. Dolayısıyla yöneticilerin gelir düzeyi düşüklüğünü, ana babadan kaynaklanan etmenlerin en başında görmesi çok doğaldır.

Yöneticilerin sıklıkla vurguladığı diğer bir etmen de ailenin göçmen/mülteci olması durumudur. Göçmen veya mülteci olmak bir sorun olmamakla birlikte bu durumun yarattığı sorunlar olabilmektedir. Ereş (2015) yaptığı çalışmada, göçmen çocukların göç sürecinden çok fazla etkilendiği, göç edilen ülkede yaşanan ekonomik, barınma, sosyalleşme gibi sorunların doğrudan çocuklara yansıdığı belirtilmektedir. Ayrıca araştırmada, eğitim sistemindeki yapının göçmen çocuklara çok fazla etki etmediği belirtilerek bunların göçmen çocukların uyumunda da negatif etki yarattığı vurgulanmıştır. Okul yöneticileri de son yıllarda bu durumla sıkça karşılaştıklarından dolayı velayet kaynaklı sorunların etmenleri içerisinde göçmen/mülteci aile yapısına vurgu yapmışlardır.

Çocuğun bakımının yakınlarına bırakılması maddesi de yöneticiler ve rehber öğretmenler tarafından çoğunlukla belirtilmiştir. Bu durumun çocukta sorunlara yol açtığı varsayılmaktadır. Alabay ve Ersal (2022) çocuğun bakımıyla ilgilenen büyükanne ve analarla gerçekleştirdikleri görüşmeleri çözümlemişlerdir. Yapılan araştırmada büyükanne ve anaların çocuğa karşı ayrıcalıklı davranışları çocuğun davranışlarında olumsuz durumlar oluşturabilmektedir. Ana ve büyükanne arasındaki uyumsuzluk çocukta problem davranışların ortaya çıkmasına neden olabilmektedir. Ortaya çıkan bu sorunlar da çocuğun okuldaki yaşantısına yansıyabilmektedir. Okul yöneticilerinin bu araştırmanın sonuçlarıyla benzer yanıtlar verdiği gözlenmektedir.

Çocuklu ailelerde boşanma sonrasında velayet ana veya babaya bırakılabilmektedir. Velayet hakkına sahip olmayan ebeveyn, çocukla ilişki kurmak için okul ortamını tercih edebilmektedir. Karaman Kepenekci ve Başaran Koç (2016) tarafından yapılan araştırmada okul yöneticilerinin en fazla karşılaştığı hukuksal sorunlardan birisi velayet sahibi olmayan ana veya babanın çocuğu okulda ziyaret etmek istemesi olarak belirtilmiştir. Bu çalışmada da velayetin kullanımı sırasında ana babadan kaynaklanan sorunlardan biri olarak boşanma sonrası velayete sahip olmayan ebeveynin çocukla okulda yakın ilişki kurmak istemesi gelmektedir.

Katılımcıların Velayetin Kullanımı Sırasında Çocuktan Kaynaklanan Sorunların Nedenlerine İlişkin Görüşleri

Velayetten kullanımı sırasında ortaya çıkan sorunlar sadece ana ve babadan kaynaklanmamaktadır. Velayetin kullanımı sırasında çocuktan kaynaklanan sorunlar da

bulunmaktadır. Yöneticilerin çocuktan kaynaklı sorunlara ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 11

Yöneticilerin Velayetin Kullanımı Sırasında Çocuktan Kaynaklanan Sorunların Nedenlerine İlişkin Görüşleri

	Hiçbir zaman		Nadiren		Ara sıra		Sıklıkla		Her zaman		$\bar{X}$	ss
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Çocuğun Engelli Olması	78	22.54	75	21.68	95	27.46	80	23.12	18	5.20	2.67	1.20
Çocuğun Fiziksel Sağlık Sorunlarının Olması	44	12.72	147	42.49	100	28.90	55	15.90	0	.00	2.48	.91
Çocuğun Psikolojik Sağlık Sorunlarının Olması	49	14.16	53	15.32	121	34.96	105	30.35	18	5.20	2.97	1.11
Çocuğun Okul Başarısının Düşük Olması	23	6.65	52	15.03	73	21.10	144	41.62	54	15.61	3.45	1.12
Çocuğun Devamsızlık Sorununun Olması	23	6.65	75	21.68	106	30.63	97	28.03	45	13.01	3.19	1.12
Çocuğun Disiplin Sorunlarının Olması	23	6.65	68	19.65	105	30.34	79	22.83	71	20.52	3.31	1.19

Tablo 11 incelendiğinde çocuktan kaynaklanan sorunların başında çocuğun okul başarısının düşük olması ($\bar{X}$ =3.45), çocuğun disiplin sorunlarının olması ($\bar{X}$ =3.31), çocuğun devamsızlık sorunun olması ($\bar{X}$ =3.19) gelmektedir. Bu maddeleri sırasıyla çocuğun psikolojik sağlık sorunlarının olması ($\bar{X}$ =2.97), çocuğun engelli olması ($\bar{X}$ =2.67) ve çocuğun fiziksel sağlık sorunlarının olması ($\bar{X}$ =2.48) takip etmektedir. Çocuktan kaynaklanan sorunlara ilişkin yöneticilerin görüşleri incelendiğinde ortalama değerlerin birbirine yakın olduğu görülmektedir. Burada da aynı ana ve/veya babadan kaynaklanan etmenlerde olduğu gibi sorunların nedenlerinin farklılaştığı ve birçoğu ile aynı anda karşılaşıldığı sonucuna varılabilir.

Rehber öğretmenlerin çocuktan kaynaklı sorunların nedenlerine ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 12’de verilmiştir.

Tablo 12

Rehber Öğretmenlerin Velayetin Kullanımı Sırasında Çocuktan Kaynaklanan Sorunların Nedenlerine İlişkin Görüşleri

	Hiçbir zaman		Nadiren		Ara sıra		Sıklıkla		Her zaman		$\bar{X}$	ss
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Çocuğun Engelli Olması	23	7.12	76	23.53	100	30.96	98	30.34	26	8.05	3.09	1.07
Çocuğun Fiziksel Sağlık Sorunlarının Olması	54	16.72	121	37.46	99	30.65	23	7.12	26	8.05	2.52	1.10
Çocuğun Psikolojik Sağlık Sorunlarının Olması	50	15.48	126	39.01	98	30.34	26	8.05	23	7.12	2.52	1.07
Çocuğun Okul Başarısının Düşük Olması	22	6.81	25	7.74	126	39.01	127	39.32	23	7.12	3.32	.96
Çocuğun Devamsızlık Sorununun Olması	39	12.07	27	8.36	22	6.81	132	40.87	103	31.89	3.72	1.32
Çocuğun Disiplin Sorunlarının Olması	13	4.02	32	9.91	72	22.29	79	24.46	127	39.32	3.85	1.16

Tablo 12'ye göre rehber öğretmenler, çocuktan kaynaklanan sorunların nedenlerinin başında çocuğun disiplin sorunlarının olmasını ($\bar{X}=3.85$), devamsızlık sorununun olmasını ($\bar{X}=3.72$) ve okul başarısının düşük olmasını ($\bar{X}=3.32$) görmektedir. Sonrasında ise çocuğun engelli olması ($\bar{X}=3.09$), fiziksel sağlık sorunlarının olması ($\bar{X}=2.52$) ve psikolojik sağlık sorunlarının olması ($\bar{X}=2.52$) gelmektedir. Rehber öğretmenlerin ve yöneticilerin bu konudaki görüşlerinin benzer olduğu görülmektedir. Yöneticiler ve rehber öğretmenler disiplin sorunları, okul başarısı ve devamsızlığın en sık karşılaşılan çocuktan kaynaklanan sorunların başında geldiğini belirtmişlerdir.

Disiplin sorunları kavramı içerisinde birçok öğrenci davranışı yer almaktadır. Disiplin sorunları veya uygunsuz davranışlar biçiminde ifade edebilecek bu davranışlar öğretimi olumsuz etkileyen, öğretimde başarıyı engelleyen davranışlardır (Sarpkaya, 2007). Okullardaki disiplin sorunları farklı yönlerde kategorize edilebilir: Kişisel grup sorunları, şiddet içeren veya içermeyen sorunlar ve bireylerle veya eğitim süreçleriyle ilgili sorunlar. Ancak bu davranışlar arasında şiddet içeren davranışların giderek yaygınlaştığı gözlemlenmiştir (Binali, Yıldız ve Doğan, 2015). Canoğulları, Ünlü ve Şaşmaz (2021) tarafından yapılan araştırmada 2010-2020 yılları arasında ortaokullarda

yaşanan disiplin problemleri ile ilgili Türkiye ve yurtdışında yapılan araştırmalar incelenmiştir. Araştırmada disiplin problemi olarak şu davranışların algılandığı belirtilmiştir: İzin almadan konuşma, ödev yapmama, birbirini şikâyet etme, sınıfı kirletme, motivasyon eksikliği, öğretmene saygısız davranma, derslere geç kalma, gürültü yapma, eşyalara zarar verme, kavga etme, başkasının konuşmasını bölme, akran zorbalığı, okuldan kaçma, hırsızlık, okula kesici alet getirme. Yönetici ve öğretmenlerin belirttiği disiplin problemi olan davranışlara bakıldığında çeşitli davranışların söz konusu olduğu görülmektedir. Bu araştırmada da çocuktan kaynaklı sorunlar arasında disiplin sorunlarının olması bu durumu açıklamaktadır.

Çocuğun akademik başarısının düşük olması da çocuktan kaynaklanan nedenler arasında sayılabilir. Yöneticilerin verdikleri yanıtlara bakıldığında çocuktan kaynaklı sorunlar arasında ikinci sırada çocuğun okul başarısının düşük olması gelmektedir. Rehber öğretmenler ise okul başarısını en öncelikli sorun olarak görmüşlerdir. Taşdemir ve Taşdemir (2010) tarafından yapılan araştırmada başarısız öğrencilerin derse sebepsiz geç gelme, araç-gereç kullanmama veya verimsiz kullanma, dersi dinleme motivasyonunun düşük olması ve dikkatini başka konulara verme, öğretmenle etkileşime çaba harcamaması gibi olumsuz davranışlar sergiledikleri belirlenmiştir.

Çocuktan kaynaklanan sorunlardan bir diğeri de devamsızlık sorunudur. Adıgüzel ve Karadaş (2013) yaptıkları araştırmada öğrencilerin okula karşı tutumlarını incelemişlerdir. Araştırma sonuçları okula devam süresi fazla olan öğrencilerin okula ilişkin tutumlarının devamsızlık yapan öğrencilere göre daha olumlu olduğunu göstermiştir. Olumlu tutum sergileyen öğrencilerin okul içinde daha az sorun yaşaması da beklenen bir durumdur. Dolayısıyla çocuktan kaynaklanan sorunlardan birisinin çocuğun devamsızlığı olmasının alışagelmış bir durum olduğu söylenebilir.

Katılımcıların Velayetin Kullanımı Sırasında Karşılaşılan Sorunların Çözümüne İlişkin Görüşleri

Velayetten kullanımı sırasında ortaya çıkan sorunların çözümü ile ilgili katılımcıların görüşleri aşağıda iki grup altında ele alınmıştır: “Sorunların belirlenmesi ve önlenmesi” ile “sorunların çözümü”. Yöneticilerin velayetin kullanımı sırasında karşılaşılan sorunların belirlenmesine ve önlenmesine ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 13’te verilmiştir.

Tablo 13

Yöneticilerin Velayetin Kullanımı Sırasında Karşılaşılan Sorunların Belirlenmesine ve Önlenmesi İlişkin Görüşleri

	Hiçbir zaman		Nadiren		Ara sıra		Sıklıkla		Her zaman		$\bar{X}$	S
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Sorunları Önlemek İçin Gerekli Tedbirleri Alırım (Aile Eğitimleri Yapmak Gibi)	24	6.94	76	21.96	95	27.46	99	28.61	52	15.03	3.23	1.16
Sorunları Ortaya Koymak İçin Ev Ziyaretleri Yaparım	25	7.23	71	20.52	126	36.42	78	22.54	46	13.29	3.14	1.11
Sorunları Ortaya Koymak İçin Ana ve/veya Baba ile Görüşmeler Yaparım	52	15.03	23	6.65	96	27.75	106	30.63	69	19.94	3.34	1.29
Sorunları Ortaya Koymak İçin Çocuk ile Görüşmeler Yaparım	18	5.20	23	6.65	102	29.48	55	15.90	148	42.77	3.84	1.20
Sorunları Ortaya Koymak İçin Ailenin Yakın Çevresi ile Görüşmeler Yaparım	48	13.87	99	28.62	104	30.06	78	22.54	17	4.91	2.76	1.10
Sorunları Ortaya Koymak İçin Araştırmalar Yaparım	23	6.65	96	27.75	98	28.32	50	14.45	79	22.83	3.19	1.25

Tablo 13 incelendiğinde yöneticilerin velayetten kaynaklı sorunların belirlenmesi ve önlenmesi için gerekli tedbirleri (aile eğitimleri yapmak gibi) aldıkları söylenebilir ($\bar{X}$ =3.23). Yöneticiler sorunları belirlemek için sırasıyla; çocukla görüşme yaptıklarının ($\bar{X}$ =3.84), ana ve/veya baba ile görüşme yaptıklarının ($\bar{X}$ =3.34), araştırmalar yaptıklarını (anket gibi) ($\bar{X}$ =3.19), ev ziyaretleri yaptıklarını ($\bar{X}$ =3.14) ve ailenin yakın çevresi ile görüşme yaptıklarını ($\bar{X}$ =2.76) belirtmişlerdir.

Rehber öğretmenlerin velayetin kullanımı sırasında karşılaşılan sorunların belirlenmesine ve önlenmesi ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 14'te verilmiştir.

Tablo 14

Rehber Öğretmenlerin Velayetin Kullanımı Sırasında Karşılaşılan Sorunların Belirlenmesine ve Önlenmesine İlişkin Görüşleri

	Hiçbir zaman		Nadiren		Ara sıra		Sıklıkla		Her zaman		$\bar{X}$	S
	f	%	f	%	f		f	%	f	%		
Sorunları Önlemek İçin Gerekli Tedbirleri Alırım (Aile Eğitimleri Yapmak Gibi)	13	4.02	60	18.58	150	46.44	53	16.41	47	14.55	3.19	1.03
Sorunları Ortaya Koymak İçin Ev Ziyaretleri Yaparım	37	11.46	84	26.01	48	14.86	100	30.95	54	16.72	3.15	1.30
Sorunları Ortaya Koymak İçin Ana ve/veya Baba ile Görüşmeler Yaparım	15	4.64	26	8.05	135	41.80	93	28.79	54	16.72	3.45	1.01
Sorunları Ortaya Koymak İçin Çocuk ile Görüşmeler Yaparım	22	6.81	27	8.36	49	15.17	179	55.42	46	14.24	3.62	1.05
Sorunları Ortaya Koymak İçin Ailenin Yakın Çevresi ile Görüşmeler Yaparım	50	15.48	72	22.29	130	40.25	49	15.17	22	6.81	2.76	1.10
Sorunları Ortaya Koymak İçin Araştırmalar Yaparım	54	16.72	126	39.01	93	28.79	27	8.36	23	7.12	2.50	1.09

Tablo 14 incelendiğinde rehber öğretmenlerin velayetten kaynaklı sorunları önlemek için gerekli tedbirleri (aile eğitimleri yapmak gibi) alma maddesinin ortalamasının $\bar{X}=3.19$ olduğu görülmektedir. Rehber öğretmenler sorunları belirlemek için en çok çocukla görüşme yapmayı ($\bar{X}=3.62$) tercih etmektedir. Bu maddeyi sırasıyla ana ve/veya baba ile görüşme yapma ($\bar{X}=3.45$), ev ziyaretleri yapma ($\bar{X}=3.15$), ailenin yakın çevresiyle görüşme ($\bar{X}=2.76$) ve araştırmalar (anket gibi) yapma ($\bar{X}=2.50$) takip etmektedir.

Katılımcıların verdikleri yanıtlar incelendiğinde sorunları belirlemek için öncelikle çocukla ve ana ve/veya baba ile görüşmeyi tercih ettikleri görülmektedir. Öncelikle sorunun kaynağına inerek sorunu en iyi biçimde tanımlayabilmek adına bu uygulamaların tercih edildiği söylenebilir. Ev ziyaretleri yapılması da katılımcıların vurguladıkları maddeler arasında yer almaktadır. Bununla birlikte araştırma yapma veya

ailenin yakın çevresiyle görüşme ortalama değeri olarak çok yüksek olmasa da katılımcıların sergilediği sorun belirlemeye yönelik davranışlar içerisinde. B. Bayraktar (2016) tarafından yapılan araştırmada okul müdürlerinin görüşleri alınmış ve okulda çocukla ilgili bir sorunla karşılaşıldığında bu durumun veliden saklanılmaması gerektiği okul müdürleri tarafından vurgulanmıştır. Okul müdürleri ayrıca velilerin okulla bağının güçlendirilmesi gerektiğini, rehberlik servisinin veliyle sürekli olarak iletişim halinde olması gerektiğini belirtmişlerdir.

Yöneticilerin velayetin kullanımı sırasında karşılaşılan sorunların çözümüne ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 15’te verilmiştir.

Tablo 15

Yöneticilerin Velayetin Kullanımı Sırasında Karşılaşılan Sorunların Çözümüne İlişkin Görüşleri

	Hiçbir zaman		Nadiren		Ara sıra		Sıklıkla		Her zaman		$\bar{X}$	S
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Sorunları Çözmek İçin Ana ve/veya Baba ile Görüşmeler Yaparım	23	6.65	101	29.19	124	35.84	46	13.29	52	15.03	3.01	1.14
Sorunları Çözmek İçin Çocuk ile Görüşmeler Yaparım	27	7.80	27	7.80	25	7.23	138	39.89	129	37.28	3.91	1.21
Sorunları Çözmek İçin Ailenin Yakın Çevresi ile Görüşmeler Yaparım	79	22.83	121	34.97	106	30.64	17	4.91	23	6.65	2.38	1.09
Sorunları Çözmek İçin Meslektaşlarım ile Görüşmeler Yaparım	41	11.85	47	13.58	80	23.12	100	28.90	78	22.55	3.37	1.29
Sorunları Çözmek İçin Öğretmenler ile İş Birliği İçinde Çalışırım	18	5.20	27	7.80	103	29.77	156	45.09	42	12.14	3.51	.98

(Devam ediyor)

Tablo 15 (Devam)

Yöneticilerin Velayetin Kullanımı Sırasında Karşılaşılan Sorunların Çözümüne İlişkin Görüşleri

	Hiçbir zaman		Nadiren		Ara sıra		Sıklıkla		Her zaman		$\bar{X}$	S
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Sorunları Çözmek İçin Rehber Öğretmenler ile İş Birliği İçinde Çalışırım	27	7.80	70	20.23	72	20.81	102	29.48	75	21.68	3.37	1.24
Sorunları Çözmek İçin RAM'dan Yardım Alırım	23	6.65	17	4.91	134	38.73	79	22.83	93	26.88	3.58	1.13
Sorunları Çözmek İçin Okul Dışı Kurumlardan Yardım Alırım	24	6.94	70	20.23	79	22.83	102	29.48	71	20.52	3.36	1.21
Sorunları Çözmek İçin Okul Dışı Kişilerden Yardım Alırım	27	7.80	54	15.61	70	20.23	99	28.61	96	27.75	3.53	1.26

Tablo 15 incelendiğinde yöneticilerin velayetin kullanımı sırasında karşılaşılan sorunların çözümü sırasında en çok çocukla görüşme yapmayı ($\bar{X}=3.91$) tercih ettikleri görülmektedir. Sonrasında ise sırayla RAM'dan yardım alma ($\bar{X}=3.58$), okul dışı kişilerden (sosyal çalışmacı, hukukçu, doktor, psikolog, polis gibi) yardım alma ($\bar{X}=3.53$), öğretmenlerle iş birliği içinde çalışma ($\bar{X}=3.51$), rehber öğretmenlerle iş birliği içinde çalışma ($\bar{X}=3.37$), meslektaşlar ile görüşme yapma ($\bar{X}=3.37$), okul dışı kurumlardan (Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Adalet Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, İç İşleri Bakanlığı gibi) yardım alma ($\bar{X}=3.36$), ana ve/veya baba ile görüşme yapma ($\bar{X}=3.01$) ve ailenin yakın çevresi (büyükanne-büyükbaba, diğer akraba, komşu gibi) ile görüşme yapma ($\bar{X}=2.38$) maddeleri gelmektedir.

Rehber öğretmenlerin velayetin kullanımı sırasında karşılaşılan sorunların çözümüne ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 16'da verilmiştir.

Tablo 16

Rehber Öğretmenlerin Velayetin Kullanımı Sırasında Karşılaşılan Sorunların Çözümüne İlişkin Görüşleri

	Hiçbir zaman		Nadiren		Ara sıra		Sıklıkla		Her zaman		$\bar{X}$	S
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Sorunları Çözmek İçin Ana ve/veya Baba ile Görüşmeler Yaparım	49	15.17	27	8.36	124	38.39	69	21.36	54	16.72	3.16	1.25
Sorunları Çözmek İçin Çocuk ile Görüşmeler Yaparım	28	8.67	44	13.62	58	17.96	120	37.15	73	22.60	3.51	1.22
Sorunları Çözmek İçin Ailenin Yakın Çevresi ile Görüşmeler Yaparım	27	8.36	53	16.41	86	26.62	111	34.37	46	14.24	3.30	1.15
Sorunları Çözmek İçin Meslektaşlarım ile Görüşmeler Yaparım	16	4.95	29	8.98	125	38.70	99	30.65	54	16.72	3.45	1.03
Sorunları Çözmek İçin Öğretmenler ile İş Birliği İçinde Çalışırım	23	7.12	57	17.65	50	15.48	77	23.84	116	35.91	3.64	1.32
Sorunları Çözmek İçin Okul Yöneticileri ile İş Birliği İçinde Çalışırım	15	4.64	31	9.60	57	17.65	124	38.39	96	29.72	3.79	1.11
Sorunları Çözmek İçin RAM'dan Yardım Alırım	13	4.02	36	11.15	49	15.17	147	45.51	78	24.15	3.75	1.07
Sorunları Çözmek İçin Okul Dışı Kurumlardan Yardım Alırım	15	4.64	57	17.65	102	31.58	94	29.10	55	17.03	3.36	1.10
Sorunları Çözmek İçin Okul Dışı Kişilerden Yardım Alırım	15	4.64	28	8.67	52	16.10	97	30.03	131	40.56	3.93	1.15

Tablo 16'ya göre rehber öğretmenler velayetin kullanımı sırasında karşılaşılan sorunların çözümü için en çok okul dışı kişilerden (sosyal çalışmacı, hukukçu, doktor, psikolog, polis gibi) yardım almaktadır ($\bar{X}$ =3.91). Rehber öğretmenler çözüme yönelik olarak daha sonra sırasıyla okul yöneticileriyle iş birliği içinde çalışmayı ($\bar{X}$ =3.79), RAM'dan yardım almayı ($\bar{X}$ =3.75), öğretmenlerle iş birliği içinde çalışmayı ($\bar{X}$ =3.64), çocukla görüşme yapmayı ($\bar{X}$ =3.51), meslektaşlar ile görüşme yapmayı ($\bar{X}$ =3.45), okul dışı kurumlardan (Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Adalet Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, İç İşleri Bakanlığı gibi) yardım almayı ($\bar{X}$ =3.36), ailenin yakın çevresi (büyükanne-büyükbaba, diğer akraba, komşu gibi) ile görüşme yapmayı ($\bar{X}$ =3.308) ve ana ve/veya baba ile görüşme yapmayı ($\bar{X}$ =3.16) tercih etmektedir.

Rehberlik hizmetleri okul yönetimi içerisinde tüm paydaşlar tarafından dikkate alınan bir birim olarak dikkat çekmektedir. Çocukların akademik, sosyal ve psikolojik gelişimlerinde ve ilerlemelerinde önemli bir etkiye sahip olan rehberlik hizmetlerinin yürütülmesinde okul yönetiminin desteği daha verimli bir süreç oluşmasına katkı sağlayacaktır (Karataş ve Polat, 2013). Rehberlik hizmetlerinin en etkin bir biçimde yürütülmesi her ne kadar rehber öğretmenin nitelik ve niceliğiyle doğrudan ilişkili olsa da yöneticilerin yaklaşımı ve buna bağlı olarak uygulamaları da oldukça önemlidir (Gündüz, İnandi ve Binalı, 2014). Bu bağlamda okul yöneticilerinin rehberlik hizmetlerinin yürütülmesi sırasındaki tutum ve davranışları önem kazanmaktadır. Eren (2022) yaptığı çalışmada rehberlik servisinin işleyişine ilişkin okul müdürlerinin görüşünü almıştır. Araştırma sonuçlarına göre okul müdürlerinin rehberlik servisinin etkili olduğu alanın psikolojik danışma hizmetleri olduğu ortaya çıkmıştır. Yöneticilerin rehber öğretmenlerle iş birliği içerisinde çalışma isteği bu araştırmanın sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir. Semerci ve Çelik (2002) de yaptıkları çalışmada ilköğretim okullarında görev yapan müdürlerin sorun çözme aşamasında öğretmenlerle iş birliği içerisinde olmayı tercih ettiklerini belirtmişlerdir.

Okul müdürlerinin rehber öğretmenlerle iş birliği içerisinde çalışma isteği velayetin kullanımı sırasında karşılaşılan sorunları çözme aşamasında tercih edilen önemli yöntemlerden birisidir. Meşeci, Özcan ve Bozdemir (2007) yaptıkları çalışmada okul müdürlerinin rehberlik servisini okulun ayrılmaz bir parçası olarak gördüklerini belirtmiştir. Ayrıca yöneticiler, okul rehberlik servisinin çocukların ruhsal gelişimine katkı sağladığını düşünmektedirler. Bu bağlamda yöneticilerin rehber öğretmenlerle iş birliği içerisinde çalışma arzusunda bulunmaları beklenen bir davranış biçimidir. Karataş ve Baltacı (2013) da yaptıkları çalışmada okul müdürleri, rehber öğretmenler ve sınıf

öğretmenleri arasında çalışmaların iş birliği içerisinde yürütüldüğü sonucuna varmışlardır. Bu da rehberlik hizmetlerinin etkin bir biçimde yürütülmesine olanak tanımaktadır.

Katılımcıların Velayetin Kullanımı Sırasında Karşılaşılan Sorunların Çözümüne İlişkin Görüşlerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi

Katılımcıların velayetin kullanımı sırasında karşılaşılan sorunların çözümüne ilişkin görüşleri bu başlık altında “belirlenmesi ve önlenmesi” ve “çözülmesi” şeklinde ayrı ayrı değil, birlikte ele alınmış ve bu konudaki görüşlerinin görev, yaş, cinsiyet, kıdem, öğrenim durumu, çalışılan okul türü ve görev yaptıkları ilçe değişkenlerine göre fark çözümlemeleri aşağıda ilgili başlıklarda verilmiştir.

Görev Değişkenine İlişkin Bulgular ve Yorumlar. Yöneticilerin görev değişkenine göre velayetin kullanımı sırasında karşılaşılan sorunları çözümüne ilişkin görüşlerinin dağılımı Tablo 17’de verilmiştir.

Tablo 17

Yöneticilerin Görev Değişkenine Göre Velayetin Kullanımı Sırasında Karşılaşılan Sorunların Çözümüne İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

	Görev		Hiçbir zaman	Nadiren	Ara sıra	Sıklıkla	Her zaman	Toplam	X ²	p
Sorunları Önlemek İçin Gerekli Tedbirleri Alırım (Aile Eğitimleri Yapmak Gibi)	Müdür	f	11	21	27	33	13	105	4.276	.370
		%	10.48	20.00	25.71	31.43	12.38	100.00		
	Müdür Yardımcısı	f	13	55	68	66	39	241		
		%	5.39	22.82	28.22	27.39	16.18	100.00		
	Toplam	f	24	76	95	99	52	346		
		%	6.94	21.97	27.45	28.61	15.03	100.00		
Sorunları Ortaya Koymak İçin Ev Ziyaretleri Yaparım	Müdür	f	7	28	36	25	9	105	5.665	.226
		%	6.67	26.66	34.29	23.81	8.57	100.00		
	Müdür Yardımcısı	f	18	43	90	53	37	241		
		%	7.47	17.85	37.34	21.99	15.35	100.00		
	Toplam	f	25	71	126	78	46	346		
		%	7.23	20.52	36.42	22.54	13.29	100.00		
Sorunları Ortaya Koymak İçin Ana ve/veya Baba ile Görüşmeler Yaparım	Müdür	f	12	3	35	32	23	105	6.547	.162
		%	11.43	2.86	33.33	30.48	21.90	100.00		
	Müdür Yardımcısı	f	40	20	61	74	46	241		
		%	16.60	8.30	25.31	30.70	19.09	100.00		
	Toplam	f	52	23	96	106	69	346		
		%	15.03	6.65	27.75	30.63	19.94	100.00		

(Devam ediyor)

Tablo 17 (Devam)

Yöneticilerin Görev Değişkenine Göre Velayetin Kullanımı Sırasında Karşılaşılan Sorunların Çözümüne İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

	Görev		Hiçbir zaman	Nadiren	Ara sıra	Sıklıkla	Her zaman	Toplam	X^2	p
Sorunları Ortaya Koymak İçin Çocuk ile Görüşmeler Yaparım	Müdür	f	5	6	28	17	49	105	1.200	.878
		%	4.76	5.71	26.67	16.19	46.67	100.00		
	Müdür Yardımcısı	f	13	17	74	38	99	241		
		%	5.39	7.05	30.71	15.77	41.08	100.00		
Sorunları Ortaya Koymak İçin Ailenin Yakın Çevresi ile Görüşmeler Yaparım	Toplam	f	18	23	102	55	148	346	4.088	.394
		%	5.20	6.65	29.48	15.90	42.77	100.00		
	Müdür	f	13	32	33	19	8	105		
		%	12.38	30.48	31.42	18.10	7.62	100.00		
Sorunları Ortaya Koymak İçin Araştırmalar Yaparım	Müdür Yardımcısı	f	35	67	71	59	9	241	3.277	.513
		%	14.52	27.80	29.47	24.48	3.73	100.00		
	Toplam	f	48	99	104	78	17	346		
		%	13.87	28.61	30.07	22.54	4.91	100.00		
Sorunları Çözmek İçin Ana ve/veya Baba ile Görüşmeler Yaparım	Müdür	f	6	33	28	11	27	105	7.533	.110
		%	5.71	31.43	26.67	10.48	25.71	100.00		
	Müdür Yardımcısı	f	17	63	70	39	52	241		
		%	7.05	26.14	29.05	16.18	21.58	100.00		
Sorunları Çözmek İçin Çocuk ile Görüşmeler Yaparım	Toplam	f	23	96	98	50	79	346	2.273	.686
		%	6.65	27.75	28.32	14.45	22.83	100.00		
	Müdür	f	3	29	47	13	13	105		
		%	2.86	27.62	44.76	12.38	12.38	100.00		
Sorunları Çözmek İçin Ailenin Yakın Çevresi ile Görüşmeler Yaparım	Müdür Yardımcısı	f	20	72	77	33	39	241	7.987	.092
		%	8.30	29.88	31.95	13.69	16.18	100.00		
	Toplam	f	23	101	124	46	52	346		
		%	6.65	29.19	35.84	13.29	15.03	100.00		
Sorunları Çözmek İçin Meslektaşları ile Görüşmeler Yaparım	Müdür	f	8	7	6	39	45	105	3.171	.530
		%	7.62	6.67	5.71	37.14	42.86	100.00		
	Müdür Yardımcısı	f	19	20	19	99	84	241		
		%	7.88	8.30	7.88	41.09	34.85	100.00		
Sorunları Çözmek İçin Öğretmenler ile İş Birliği İçinde Çalışırım	Toplam	f	27	27	25	138	129	346	1.478	.830
		%	7.80	7.80	7.23	39.89	37.28	100.00		
	Müdür	f	27	31	36	8	3	105		
		%	25.71	29.52	34.29	7.62	2.86	100.00		
Sorunları Çözmek İçin Öğretmenler ile İş Birliği İçinde Çalışırım	Müdür Yardımcısı	f	52	90	70	9	20	241	3.171	.530
		%	21.58	37.34	29.05	3.73	8.30	100.00		
	Toplam	f	79	121	106	17	23	346		
		%	22.83	34.97	30.64	4.91	6.65	100.00		
Sorunları Çözmek İçin Öğretmenler ile İş Birliği İçinde Çalışırım	Müdür	f	8	17	24	32	24	105	3.171	.530
		%	7.62	16.19	22.86	30.48	22.85	100.00		
	Müdür Yardımcısı	f	33	30	56	68	54	241		
		%	13.69	12.45	23.24	28.21	22.41	100.00		
Sorunları Çözmek İçin Öğretmenler ile İş Birliği İçinde Çalışırım	Toplam	f	41	47	80	100	78	346	1.478	.830
		%	11.85	13.58	23.13	28.90	22.54	100.00		
	Müdür	f	5	8	27	51	14	105		
		%	4.76	7.62	25.71	48.58	13.33	100.00		
Sorunları Çözmek İçin Öğretmenler ile İş Birliği İçinde Çalışırım	Müdür Yardımcısı	f	13	19	76	105	28	241	1.478	.830
		%	5.39	7.88	31.54	43.57	11.62	100.00		
	Toplam	f	18	27	103	156	42	346		
		%	5.20	7.80	29.77	45.09	12.14	100.00		

Tablo 17 (Devam)

Yöneticilerin Görev Değişkenine Göre Velayetin Kullanımı Sırasında Karşılaşılan Sorunların Çözümüne İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

	Görev		Hiçbir zaman	Nadiren	Ara sıra	Sıklıkla	Her zaman	Toplam	X^2	p
Sorunları Çözmek İçin Rehber Öğretmenler ile İş Birliği İçinde Çalışırım	Müdür	<i>f</i>	6	19	26	29	25	105	2.808	.590
		%	5.71	18.10	24.76	27.62	23.81	100.00		
	Müdür Yardımcısı	<i>f</i>	21	51	46	73	50	241		
		%	8.71	21.16	19.09	30.29	20.75	100.00		
Sorunları Çözmek İçin RAM'dan Yardım Alırım	Toplam	<i>f</i>	27	70	72	102	75	346	4.609	.330
		%	7.80	20.23	20.81	29.48	21.68	100.00		
	Müdür	<i>f</i>	6	8	37	21	33	105		
		%	5.71	7.62	35.24	20.00	31.43	100.00		
Sorunları Çözmek İçin Okul Dışı Kurumlardan Yardım Alırım	Müdür	<i>f</i>	17	9	97	58	60	241	4.959	.292
		%	7.05	3.73	40.25	24.07	24.90	100.00		
	Müdür Yardımcısı	<i>f</i>	23	17	134	79	93	346		
		%	6.65	4.91	38.73	22.83	26.88	100.00		
Sorunları Çözmek İçin Okul Dışı Kişilerden Yardım Alırım	Toplam	<i>f</i>	11	25	20	29	20	105	3.728	.444
		%	10.48	23.81	19.05	27.61	19.05	100.00		
	Müdür	<i>f</i>	13	45	59	73	51	241		
		%	5.39	18.67	24.49	30.29	21.16	100.00		
Sorunları Çözmek İçin Okul Dışı Kişilerden Yardım Alırım	Müdür Yardımcısı	<i>f</i>	24	70	79	102	71	346	3.728	.444
		%	6.94	20.23	22.83	29.48	20.52	100.00		
	Müdür	<i>f</i>	8	13	26	26	32	105		
		%	7.62	12.38	24.76	24.76	30.48	100.00		
Sorunları Çözmek İçin Okul Dışı Kişilerden Yardım Alırım	Müdür	<i>f</i>	19	41	44	73	64	241	3.728	.444
		%	7.88	17.01	18.26	30.29	26.56	100.00		
	Müdür Yardımcısı	<i>f</i>	27	54	70	99	96	346		
		%	7.80	15.61	20.23	28.61	27.75	100.00		

Tablo 17 incelendiğinde yöneticilerin görev değişkeniyle velayetin kullanımı sırasında karşılaşılan sorunları çözmeye ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık görülmemektedir. Rehber öğretmenlerin görev değişkeni söz konusu olmadığından bu değişkene göre görüş farklılıkları incelenmemiştir.

Yaş Değişkenine İlişkin Bulgular ve Yorumlar. Yöneticilerin yaş değişkenine göre velayetin kullanımı sırasında karşılaşılan sorunların çözümüne ilişkin görüşlerinin dağılımı Tablo 18'de verilmiştir.

Tablo 18

Yöneticilerin Yaş Değişkenine Göre Velayetin Kullanımı Sırasında Karşılaşılan Sorunların Çözümüne İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

	Yaş Aralığı		Hiçbir zaman	Nadiren	Ara sıra	Sıklıkla	Her zaman	Toplam	X^2	p
Sorunları Önlemek İçin Gerekli Tedbirleri Alırım (Aile Eğitimleri Yapmak Gibi)	35 yaş ve altı	f	4	20	16	15	8	63	5.293	.726
		%	6.35	31.74	25.40	23.81	12.70	100.00		
	36-45 yaş aralığı	f	12	31	49	52	28	172		
		%	6.98	18.02	28.49	30.23	16.28	100.00		
	45 yaş üstü	f	8	25	30	32	16	111		
		%	7.21	22.52	27.03	28.83	14.41	100.00		
	Toplam	f	24	76	95	99	52	346		
		%	6.94	21.96	27.46	28.61	15.03	100.00		
Sorunları Ortaya Koymak İçin Ev Ziyaretleri Yaparım	35 yaş ve altı	f	7	10	18	14	14	63	9.587	.295
		%	11.11	15.87	28.57	22.23	22.22	100.00		
	36-45 yaş aralığı	f	9	36	67	41	19	172		
		%	5.23	20.93	38.95	23.84	11.05	100.00		
	45 yaş üstü	f	9	25	41	23	13	111		
		%	8.11	22.52	36.94	20.72	11.71	100.00		
	Toplam	f	25	71	126	78	46	346		
		%	7.23	20.52	36.42	22.54	13.29	100.00		
Sorunları Ortaya Koymak İçin Ana ve/veya Baba ile Görüşmeler Yaparım	35 yaş ve altı	f	10	7	17	20	9	63	4.984	.759
		%	15.87	11.11	26.98	31.75	14.29	100.00		
	36-45 yaş aralığı	f	25	11	45	52	39	172		
		%	14.53	6.40	26.16	30.24	22.67	100.00		
	45 yaş üstü	f	17	5	34	34	21	111		
		%	15.32	4.50	30.63	30.63	18.92	100.00		
	Toplam	f	52	23	96	106	69	346		
		%	15.03	6.65	27.75	30.63	19.94	100.00		
Sorunları Ortaya Koymak İçin Çocuk ile Görüşmeler Yaparım	35 yaş ve altı	f	2	7	22	5	27	63	8.449	.391
		%	3.17	11.11	34.92	7.94	42.86	100.00		
	36-45 yaş aralığı	f	11	8	50	32	71	172		
		%	6.40	4.65	29.07	18.60	41.28	100.00		
	45 yaş üstü	f	5	8	30	18	50	111		
		%	4.50	7.21	27.03	16.22	45.04	100.00		
	Toplam	f	18	23	102	55	148	346		
		%	5.20	6.65	29.48	15.90	42.77	100.00		
Sorunları Ortaya Koymak İçin Ailenin Yakın Çevresi ile Görüşmeler Yaparım	35 yaş ve altı	f	14	13	20	14	2	63	9.414	.309
		%	22.22	20.63	31.75	22.23	3.17	100.00		
	36-45 yaş aralığı	f	17	50	54	40	11	172		
		%	9.87	29.07	31.40	23.26	6.40	100.00		
	45 yaş üstü	f	17	36	30	24	4	111		
		%	15.32	32.43	27.03	21.62	3.60	100.00		
	Toplam	f	48	99	104	78	17	346		
		%	13.87	28.62	30.06	22.54	4.91	100.00		
Sorunları Ortaya Koymak İçin Araştırmalar Yaparım	35 yaş ve altı	f	7	17	12	12	15	63	9.846	.276
		%	11.11	26.98	19.05	19.05	23.81	100.00		
	36-45 yaş aralığı	f	8	50	53	27	34	172		
		%	4.65	29.07	30.81	15.70	19.77	100.00		
	45 yaş üstü	f	8	29	33	11	30	111		
		%	7.21	26.13	29.72	9.91	27.03	100.00		
	Toplam	f	23	96	98	50	79	346		
		%	6.65	27.75	28.32	14.45	22.83	100.00		

(Devam ediyor)

Tablo 18 (Devam)

Yöneticilerin Yaş Değişkenine Göre Velayetin Kullanımı Sırasında Karşılaşılan Sorunların Çözümüne İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

	Yaş Aralığı		Hiçbir zaman	Nadiren	Ara sıra	Sıklıkla	Her zaman	Toplam	X^2	p
Sorunları Çözmek İçin Ana ve/veya Baba ile Görüşmeler Yaparım	35 yaş ve altı	f	7	25	15	8	8	63	12.484	.131
		%	11.11	39.68	23.81	12.70	12.70	100.00		
	36-45 yaş aralığı	f	11	39	69	25	28	172		
		%	6.40	22.67	40.12	14.53	16.28	100.00		
	45 yaş üstü	f	5	37	40	13	16	111		
		%	4.50	33.33	36.04	11.71	14.42	100.00		
	Toplam	f	23	101	124	46	52	346		
		%	6.65	29.19	35.84	13.29	15.03	100.00		
Sorunları Çözmek İçin Çocuk ile Görüşmeler Yaparım	35 yaş ve altı	f	5	3	5	25	25	63	3.494	.900
		%	7.94	4.76	7.94	39.68	39.68	100.00		
	36-45 yaş aralığı	f	16	16	12	69	59	172		
		%	9.30	9.30	6.98	40.12	34.30	100.00		
	45 yaş üstü	f	6	8	8	44	45	111		
		%	5.41	7.21	7.21	39.63	40.54	100.00		
	Toplam	f	27	27	25	138	129	346		
		%	7.80	7.80	7.23	39.88	37.29	100.00		
Sorunları Çözmek İçin Ailenin Yakın Çevresi ile Görüşmeler Yaparım	35 yaş ve altı	f	15	25	14	2	7	63	8.289	.406
		%	23.81	39.69	22.22	3.17	11.11	100.00		
	36-45 yaş aralığı	f	34	58	58	11	11	172		
		%	19.76	33.72	33.72	6.40	6.40	100.00		
	45 yaş üstü	f	30	38	34	4	5	111		
		%	27.03	34.24	30.63	3.60	4.50	100.00		
	Toplam	f	79	121	106	17	23	346		
		%	22.83	34.97	30.64	4.91	6.65	100.00		
Sorunları Çözmek İçin Meslektaşlarım ile Görüşmeler Yaparım	35 yaş ve altı	f	9	11	12	15	16	63	5.315	.723
		%	14.29	17.46	19.05	23.80	25.40	100.00		
	36-45 yaş aralığı	f	22	20	44	52	34	172		
		%	12.79	11.63	25.58	30.23	19.77	100.00		
	45 yaş üstü	f	10	16	24	33	28	111		
		%	9.01	14.41	21.62	29.73	25.23	100.00		
	Toplam	f	41	47	80	100	78	346		
		%	11.85	13.58	23.12	28.91	22.54	100.00		
Sorunları Çözmek İçin Öğretmenler ile İş Birliği İçinde Çalışırım	35 yaş ve altı	f	2	5	19	30	7	63	3.677	.885
		%	3.17	7.94	30.16	47.62	11.11	100.00		
	36-45 yaş aralığı	f	11	16	50	72	23	172		
		%	6.40	9.30	29.07	41.86	13.37	100.00		
	45 yaş üstü	f	5	6	34	54	12	111		
		%	4.50	5.41	30.63	48.65	10.81	100.00		
	Toplam	f	18	27	103	156	42	346		
		%	5.20	7.80	29.77	45.09	12.14	100.00		
Sorunları Çözmek İçin Rehber Öğretmenler ile İş Birliği İçinde Çalışırım	35 yaş ve altı	f	5	12	9	20	17	63	3.633	.889
		%	7.94	19.05	14.29	31.74	26.98	100.00		
	36-45 yaş aralığı	f	13	36	41	48	34	172		
		%	7.56	20.93	23.83	27.91	19.77	100.00		
	45 yaş üstü	f	9	22	22	34	24	111		
		%	8.11	19.82	19.82	30.63	21.62	100.00		
	Toplam	f	27	70	72	102	75	346		
		%	7.80	20.23	20.81	29.48	21.68	100.00		

(Devam ediyor)

Tablo 18 (Devam)

Yöneticilerin Yaş Değişkenine Göre Velayetin Kullanımı Sırasında Karşılaşılan Sorunların Çözümüne İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

	Yaş Aralığı	Hiçbir zaman	Nadiren	Ara sıra	Sıklıkla	Her zaman	Toplam	X^2	p
Sorunları Çözmek İçin RAM'dan Yardım Alırım	35 yaş ve altı	f 7 % 11.11	2 3.17	20 31.75	15 23.81	19 30.16	63 100.00	7.097	.526
	36-45 yaş aralığı	f 8 % 4.65	11 6.40	71 41.27	41 23.84	41 23.84	172 100.00		
	45 yaş üstü	f 8 % 7.21	4 3.60	43 38.74	23 20.72	33 29.73	111 100.00		
	Toplam	f 23 % 6.65	17 4.91	134 38.73	79 22.83	93 26.88	346 100.00		
Sorunları Çözmek İçin Okul Dışı Kurumlardan Yardım Alırım	35 yaş ve altı	f 4 % 6.35	11 17.46	15 23.81	18 28.57	15 23.81	63 100.00	1.296	.996
	36-45 yaş aralığı	f 12 % 6.98	36 20.93	41 23.84	49 28.48	34 19.77	172 100.00		
	45 yaş üstü	f 8 % 7.21	23 20.72	23 20.72	35 31.53	22 19.82	111 100.00		
	Toplam	f 24 % 6.94	70 20.23	79 22.83	102 29.48	71 20.52	346 100.00		
Sorunları Çözmek İçin Okul Dışı Kişilerden Yardım Alırım	35 yaş ve altı	f 5 % 7.94	8 12.70	8 12.70	23 36.50	19 30.16	63 100.00	6.907	.547
	36-45 yaş aralığı	f 16 % 9.30	29 16.86	39 22.67	42 24.42	46 26.75	172 100.00		
	45 yaş üstü	f 6 % 5.41	17 15.32	23 20.72	34 30.62	31 27.93	111 100.00		
	Toplam	f 27 % 7.80	54 15.61	70 20.23	99 28.61	96 27.75	346 100.00		

Tablo 18'e göre yöneticilerin yaş değişkeniyle velayetin kullanımı sırasında karşılaşılan sorunların çözümüne ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

Rehber öğretmenlerin yaş değişkenine göre velayetin kullanımı sırasında karşılaşılan sorunların çözümüne ilişkin görüşlerinin dağılımı Tablo 19'da verilmiştir.

Tablo 19

Rehber Öğretmenlerin Yaş Değişkenine Göre Velayetin Kullanımı Sırasında Karşılaşılan Sorunların Çözümüne İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

	Yaş Aralığı	Hiçbir zaman	Nadiren	Ara sıra	Sıklıkla	Her zaman	Toplam	X^2	p
Sorunları Önlemek İçin Gerekli Tedbirleri Alırım (Aile Eğitimleri Yapmak Gibi)	35 yaş ve altı	f 4 % 3.05	24 18.32	63 48.09	26 19.85	14 10.69	131 100.00	7.876	.446
	36-45 yaş aralığı	f 8 % 4.44	35 19.44	79 43.90	26 14.44	32 17.78	180 100.00		
	45 yaş üstü	f 1 % 8.33	1 8.33	8 66.98	1 8.33	1 8.33	12 100.00		
	Toplam	f 13 % 4.02	60 18.58	150 46.44	53 16.41	47 14.55	323 100.00		

(Devam ediyor)

Tablo 19 (Devam)

Rehber Öğretmenlerin Yaş Değişkenine Göre Velayetin Kullanımı Sırasında Karşılaşılan Sorunların Çözümüne İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

	Yaş Aralığı		Hiçbir zaman	Nadiren	Ara sıra	Sıklıkla	Her zaman	Toplam	X^2	p
Sorunları Ortaya Koymak İçin Ev Ziyaretleri Yaparım	35 yaş ve altı	f	12	36	20	40	23	131	4.747	.784
		%	9.16	27.48	15.27	30.53	17.56	100.00		
	36-45 yaş aralığı	f	22	45	27	58	28	180		
		%	12.22	25.00	15.00	32.22	15.56	100.00		
	45 yaş üstü	f	3	3	1	2	3	12		
		%	25.00	25.00	8.33	16.67	25.00	100.00		
	Toplam	f	37	84	48	100	54	323		
		%	11.46	26.01	14.86	30.95	16.72	100.00		
Sorunları Ortaya Koymak İçin Ana ve/veya Baba ile Görüşmeler Yaparım	35 yaş ve altı	f	3	11	63	31	23	131	11.709	.165
		%	2.29	8.40	48.09	23.66	17.56	100.00		
	36-45 yaş aralığı	f	10	15	68	59	28	180		
		%	5.56	8.33	37.77	32.78	15.56	100.00		
	45 yaş üstü	f	2	0	4	3	3	12		
		%	16.67	.00	33.33	25.00	25.00	100.00		
	Toplam	f	15	26	135	93	54	323		
		%	4.64	8.05	41.80	28.79	16.72	100.00		
Sorunları Ortaya Koymak İçin Çocuk ile Görüşmeler Yaparım	35 yaş ve altı	f	11	15	19	64	22	131	9.545	.298
		%	8.40	11.45	14.50	48.86	16.79	100.00		
	36-45 yaş aralığı	f	11	11	30	106	22	180		
		%	6.11	6.11	16.67	58.89	12.22	100.00		
	45 yaş üstü	f	0	1	0	9	2	12		
		%	.00	8.33	.00	75.00	16.67	100.00		
	Toplam	f	22	27	49	179	46	323		
		%	6.81	8.36	15.17	55.42	14.24	100.00		
Sorunları Ortaya Koymak İçin Ailenin Yakın Çevresi ile Görüşmeler Yaparım	35 yaş ve altı	f	23	33	47	17	11	131	5.700	.681
		%	17.56	25.19	35.89	12.98	8.40	100.00		
	36-45 yaş aralığı	f	26	37	77	29	11	180		
		%	14.44	20.56	42.78	16.11	6.11	100.00		
	45 yaş üstü	f	1	2	6	3	0	12		
		%	8.33	16.67	50.00	25.00	.00	100.00		
	Toplam	f	50	72	130	49	22	323		
		%	15.48	22.29	40.25	15.17	6.81	100.00		
Sorunları Ortaya Koymak İçin Araştırmalar Yaparım	35 yaş ve altı	f	23	46	39	15	8	131	8.108	.423
		%	17.56	35.11	29.77	11.45	6.11	100.00		
	36-45 yaş aralığı	f	28	78	50	11	13	180		
		%	15.56	43.33	27.78	6.11	7.22	100.00		
	45 yaş üstü	f	3	2	4	1	2	12		
		%	25.00	16.67	33.33	8.33	16.67	100.00		
	Toplam	f	54	126	93	27	23	323		
		%	16.72	39.01	28.79	8.36	7.12	100.00		
Sorunları Çözmek İçin Ana ve/veya Baba ile Görüşmeler Yaparım	35 yaş ve altı	f	19	15	49	25	23	131	5.241	.732
		%	14.50	11.45	37.41	19.08	17.56	100.00		
	36-45 yaş aralığı	f	28	11	70	43	28	180		
		%	15.56	6.11	38.88	23.89	15.56	100.00		
	45 yaş üstü	f	2	1	5	1	3	12		
		%	16.67	8.33	41.67	8.33	25.00	100.00		
	Toplam	f	49	27	124	69	54	323		
		%	15.17	8.36	38.39	21.36	16.72	100.00		

(Devam ediyor)

Tablo 19 (Devam)

Rehber Öğretmenlerin Yaş Değişkenine Göre Velayetin Kullanımı Sırasında Karşılaşılan Sorunların Çözümüne İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

	Yaş Aralığı		Hiçbir zaman	Nadiren	Ara sıra	Sıklıkla	Her zaman	Toplam	X^2	p
Sorunları Çözmek İçin Çocuk ile Görüşmeler Yaparım	35 yaş ve altı	f	10	17	30	40	34	131	11.216	.190
		%	7.63	12.98	22.90	30.54	25.95	100.00		
	36-45 yaş aralığı	f	18	25	24	76	37	180		
		%	10.00	13.89	13.33	42.22	20.56	100.00		
	45 yaş üstü	f	0	2	4	4	2	12		
		%	.00	16.67	33.33	33.33	16.67	100.00		
	Toplam	f	28	44	58	120	73	323		
		%	8.67	13.62	17.96	37.15	22.60	100.00		
Sorunları Çözmek İçin Ailenin Yakın Çevresi ile Görüşmeler Yaparım	35 yaş ve altı	f	15	26	26	48	16	131	10.303	.244
		%	11.45	19.85	19.85	36.64	12.21	100.00		
	36-45 yaş aralığı	f	11	24	57	60	28	180		
		%	6.11	13.33	31.67	33.33	15.56	100.00		
	45 yaş üstü	f	1	3	3	3	2	12		
		%	8.33	25.00	25.00	25.00	16.67	100.00		
	Toplam	f	27	53	86	111	46	323		
		%	8.36	16.41	26.63	34.36	14.24	100.00		
Sorunları Çözmek İçin Meslektaşları ile Görüşmeler Yaparım	35 yaş ve altı	f	7	12	54	35	23	131	3.065	.930
		%	5.34	9.16	41.22	26.72	17.56	100.00		
	36-45 yaş aralığı	f	8	16	68	60	28	180		
		%	4.44	8.89	37.78	33.33	15.56	100.00		
	45 yaş üstü	f	1	1	3	4	3	12		
		%	8.33	8.33	25.00	33.32	25.00	100.00		
	Toplam	f	16	29	125	99	54	323		
		%	4.95	8.98	38.70	30.65	16.72	100.00		
Sorunları Çözmek İçin Öğretmenler ile İş Birliği İçinde Çalışırım	35 yaş ve altı	f	8	26	23	35	39	131	7.733	.460
		%	6.11	19.85	17.56	26.72	29.76	100.00		
	36-45 yaş aralığı	f	13	28	26	39	74	180		
		%	7.22	15.56	14.44	21.67	41.11	100.00		
	45 yaş üstü	f	2	3	1	3	3	12		
		%	16.67	25.00	8.33	25.00	25.00	100.00		
	Toplam	f	23	57	50	77	116	323		
		%	7.12	17.65	15.48	23.84	35.91	100.00		
Sorunları Çözmek İçin Okul Yöneticileri ile İş Birliği İçinde Çalışırım	35 yaş ve altı	f	5	11	26	58	31	131	11.945	.154
		%	3.82	8.40	19.85	44.27	23.66	100.00		
	36-45 yaş aralığı	f	8	20	28	62	62	180		
		%	4.44	11.11	15.57	34.44	34.44	100.00		
	45 yaş üstü	f	2	0	3	4	3	12		
		%	16.67	.00	25.00	33.33	25.00	100.00		
	Toplam	f	15	31	57	124	96	323		
		%	4.64	9.60	17.65	38.39	29.72	100.00		
Sorunları Çözmek İçin RAM'dan Yardım Alırım	35 yaş ve altı	f	5	14	17	66	29	131	5.252	.730
		%	3.82	10.69	12.98	50.37	22.14	100.00		
	36-45 yaş aralığı	f	8	22	29	76	45	180		
		%	4.44	12.22	16.11	42.23	25.00	100.00		
	45 yaş üstü	f	0	0	3	5	4	12		
		%	.00	.00	25.00	41.67	33.33	100.00		
	Toplam	f	13	36	49	147	78	323		
		%	4.02	11.15	15.17	45.51	24.15	100.00		

(Devam ediyor)

Tablo 19 (Devam)

Rahber Öğretmenlerin Yaş Değişkenine Göre Velayetin Kullanımı Sırasında Karşılaşılan Sorunların Çözümüne İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

	Yaş Aralığı	Hiçbir zaman	Nadiren	Ara sıra	Sıklıkla	Her zaman	Toplam	X^2	p
Sorunları Çözmek İçin Okul Dışı Kurumlardan Yardım Alırım	35 yaş ve altı	f 4 % 3.05	26	47	36	18	131	9.370	.312
	36-45 yaş aralığı	f 11 % 6.11	28	53	52	36	180		
	45 yaş üstü	f 0 % .00	3	2	6	1	12		
	Toplam	f 15 % 4.64	57	102	94	55	323		
Sorunları Çözmek İçin Okul Dışı Kişilerden Yardım Alırım	35 yaş ve altı	f 8 % 6.11	16	18	39	50	131	5.769	.673
	36-45 yaş aralığı	f 7 % 3.89	11	32	54	76	180		
	45 yaş üstü	f 0 % .00	1	2	4	5	12		
	Toplam	f 15 % 4.64	28	52	97	131	323		

Tablo 19'a göre rehber öğretmenlerin yaş değişkeniyle velayetin kullanımı sırasında karşılaşılan sorunların çözümüne ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

Cinsiyet Değişkenine İlişkin Bulgular ve Yorumlar. Yöneticilerin cinsiyet değişkenine göre velayetin kullanımı sırasında karşılaşılan sorunların çözümüne ilişkin görüşlerinin dağılımı Tablo 20'de verilmiştir.

Tablo 20

Yöneticilerin Cinsiyet Değişkenine Göre Velayetin Kullanımı Sırasında Karşılaşılan Sorunları Önleme, Belirleme ve Çözmeye İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

	Cinsiyet	Hiçbir zaman	Nadiren	Ara sıra	Sıklıkla	Her zaman	Toplam	X^2	p
Sorunları Önlemek İçin Gerekli Tedbirleri Alırım (Aile Eğitimleri Yapmak Gibi)	Kadın	f 0 % .00	2	7	1	2	12	7.147	.128
	Erkek	f 24 % 7.19	74	88	98	50	334		
	Toplam	f 24 % 6.94	76	95	99	52	346		
Sorunları Ortaya Koymak İçin Ev Ziyaretleri Yaparım	Kadın	f 2 % 16.67	3	5	1	1	12	3.093	.542
	Erkek	f 23 % 6.89	68	121	77	45	334		
	Toplam	f 25 % 7.23	71	126	78	46	346		

(Devam ediyor)

Tablo 20 (Devam)

Yöneticilerin Cinsiyet Değişkenine Göre Velayetin Kullanımı Sırasında Karşılaşılan Sorunları Önleme, Belirleme ve Çözmeye İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

	Cinsiyet		Hiçbir zaman	Nadiren	Ara sıra	Sıklıkla	Her zaman	Toplam	X^2	p
Sorunları Ortaya Koymak İçin Ana ve/veya Baba ile Görüşmeler Yaparım	Kadın	f	1	1	5	3	2	12	1.488	.829
		%	8.33	8.33	41.67	25.00	16.67	100.00		
	Erkek	f	51	22	91	103	67	334		
		%	15.27	6.59	27.25	30.83	20.06	100.00		
Sorunları Ortaya Koymak İçin Çocuk ile Görüşmeler Yaparım	Toplam	f	52	23	96	106	69	346	3.517	.475
		%	15.03	6.65	27.75	30.63	19.94	100.00		
	Kadın	f	0	0	2	3	7	12		
		%	.00	.00	16.67	25.00	58.33	100.00		
Sorunları Ortaya Koymak İçin Ailenin Yakın Çevresi ile Görüşmeler Yaparım	Erkek	f	18	23	100	52	141	334	8.075	.089
		%	5.39	6.89	29.93	15.57	42.22	100.00		
	Toplam	f	18	23	102	55	148	346		
		%	5.20	6.65	29.48	15.90	42.77	100.00		
Sorunları Ortaya Koymak İçin Araştırmalar Yaparım	Kadın	f	2	5	0	3	2	12	1.989	.738
		%	16.67	41.66	.00	25.00	16.67	100.00		
	Erkek	f	46	94	104	75	15	334		
		%	13.77	28.14	31.14	22.46	4.49	100.00		
Sorunları Çözmek İçin Ana ve/veya Baba ile Görüşmeler Yaparım	Toplam	f	48	99	104	78	17	346	2.498	.645
		%	13.87	28.61	30.07	22.54	4.91	100.00		
	Kadın	f	0	3	5	1	3	12		
		%	.00	25.00	41.67	8.33	25.00	100.00		
Sorunları Çözmek İçin Çocuk ile Görüşmeler Yaparım	Erkek	f	23	93	93	49	76	334	9.757	.045*
		%	6.89	27.84	27.85	14.67	22.75	100.00		
	Toplam	f	23	96	98	50	79	346		
		%	6.65	27.75	28.32	14.45	22.83	100.00		
Sorunları Çözmek İçin Ailenin Yakın Çevresi ile Görüşmeler Yaparım	Kadın	f	1	3	6	0	2	12	6.590	.159
		%	8.33	25.00	50.00	.00	16.67	100.00		
	Erkek	f	22	98	118	46	50	334		
		%	6.59	29.34	35.33	13.77	14.97	100.00		
Sorunları Çözmek İçin Meslektaşları ile Görüşmeler Yaparım	Toplam	f	23	101	124	46	52	346	5.551	.235
		%	6.65	29.19	35.84	13.29	15.03	100.00		
	Kadın	f	0	2	0	9	1	12		
		%	.00	16.67	.00	75.00	8.33	100.00		
Sorunları Çözmek İçin Meslektaşları ile Görüşmeler Yaparım	Erkek	f	27	25	25	129	128	334	6.590	.159
		%	8.08	7.49	7.49	38.62	38.32	100.00		
	Toplam	f	27	27	25	138	129	346		
		%	7.80	7.80	7.23	39.89	37.28	100.00		
Sorunları Çözmek İçin Meslektaşları ile Görüşmeler Yaparım	Kadın	f	3	1	5	2	1	12	5.551	.235
		%	25.00	8.33	41.67	16.67	8.33	100.00		
	Erkek	f	76	120	101	15	22	334		
		%	22.75	35.93	30.24	4.49	6.59	100.00		
Sorunları Çözmek İçin Meslektaşları ile Görüşmeler Yaparım	Toplam	f	79	121	106	17	23	346	5.551	.235
		%	22.83	34.97	30.64	4.91	6.65	100.00		
	Kadın	f	1	0	1	6	4	12		
		%	8.33	.00	8.33	50.00	33.34	100.00		
Sorunları Çözmek İçin Meslektaşları ile Görüşmeler Yaparım	Erkek	f	40	47	79	94	74	334	5.551	.235
		%	11.98	14.07	23.65	28.14	22.16	100.00		
	Toplam	f	41	47	80	100	78	346		
		%	11.85	13.58	23.12	28.90	22.55	100.00		

(Devam ediyor)

Tablo 20 (Devam)

Yöneticilerin Cinsiyet Değişkenine Göre Velayetin Kullanımı Sırasında Karşılaşılan Sorunları Önleme, Belirleme ve Çözmeye İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

	Cinsiyet		Hiçbir zaman	Nadiren	Ara sıra	Sıklıkla	Her zaman	Toplam	X^2	p
Sorunları Çözmek İçin Öğretmenler ile İş Birliği İçinde Çalışırım	Kadın	f	0	0	8	2	2	12	9.739	.045*
		%	.00	.00	66.66	16.67	16.67	100.00		
	Erkek	f	18	27	95	154	40	334		
		%	5.39	8.08	28.44	46.11	11.98	100.00		
Sorunları Çözmek İçin Rehber Öğretmenler ile İş Birliği İçinde Çalışırım	Toplam	f	18	27	103	156	42	346	7.045	.134
		%	5.20	7.80	29.77	45.09	12.14	100.00		
	Kadın	f	1	4	5	2	0	12		
		%	8.33	33.33	41.67	16.67	.00	100.00		
Sorunları Çözmek İçin RAM'dan Yardım Alırım	Erkek	f	26	66	67	100	75	334	5.419	.247
		%	7.78	19.76	20.06	29.94	22.46	100.00		
	Toplam	f	27	70	72	102	75	346		
		%	7.80	20.23	20.81	29.48	21.68	100.00		
Sorunları Çözmek İçin Okul Dışı Kurumlardan Yardım Alırım	Kadın	f	0	2	6	2	2	12	3.778	.437
		%	.00	16.67	50.00	16.67	16.67	100.00		
	Erkek	f	23	15	128	77	91	334		
		%	6.89	4.49	38.32	23.05	27.25	100.00		
Sorunları Çözmek İçin Okul Dışı Kişilerden Yardım Alırım	Toplam	f	23	17	134	79	93	346	5.080	.279
		%	6.65	4.91	38.73	22.83	26.88	100.00		
	Kadın	f	0	4	1	5	2	12		
		%	.00	33.33	8.33	41.67	16.67	100.00		
Sorunları Çözmek İçin Okul Dışı Kişilerden Yardım Alırım	Erkek	f	24	66	78	97	69	334	5.080	.279
		%	7.19	19.76	23.35	29.04	20.66	100.00		
	Toplam	f	24	70	79	102	71	346		
		%	6.94	20.23	22.83	29.48	20.52	100.00		
Sorunları Çözmek İçin Okul Dışı Kişilerden Yardım Alırım	Kadın	f	0	3	1	6	2	12	5.080	.279
		%	.00	25.00	8.33	50.00	16.67	100.00		
	Erkek	f	27	51	69	93	94	334		
		%	8.08	15.27	20.66	27.84	28.15	100.00		
Sorunları Çözmek İçin Okul Dışı Kişilerden Yardım Alırım	Toplam	f	27	54	70	99	96	346	5.080	.279
		%	7.80	15.61	20.23	28.61	27.75	100.00		

* %20 ve üzerinde hücre beşin altında beklenen sayıya sahiptir.

Tablo 20'ye göre yöneticilerin cinsiyet değişkeniyle velayetin kullanımı sırasında karşılaşılan sorunların çözümüne ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

Rehber öğretmenlerin cinsiyet değişkenine göre velayetin kullanımı sırasında karşılaşılan sorunların çözümüne ilişkin görüşlerinin dağılımı Tablo 21'de verilmiştir.

Tablo 21

Rehber Öğretmenlerin Cinsiyet Değişkenine Göre Velayetin Kullanımı Sırasında Karşılaşılan Sorunların Çözümüne İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

	Cinsiyet		Hiçbir zaman	Nadiren	Ara sıra	Sıklıkla	Her zaman	Toplam	X^2	p
Sorunları Önlemek İçin Gerekli Tedbirleri Alırım (Aile Eğitimleri Yaparım Gibi)	Kadın	f	6	35	81	27	27	176	1.171	.883
		%	3.41	19.89	46.02	15.34	15.34	100.00		
	Erkek	f	7	25	69	26	20	147		
		%	4.76	17.01	46.93	17.69	13.61	100.00		
Sorunları Ortaya Koymak İçin Ev Ziyaretleri Yaparım	Toplam	f	13	60	150	53	47	323	1.279	.865
		%	4.02	18.58	46.44	16.41	14.55	100.00		
	Kadın	f	19	50	25	54	28	176		
		%	10.80	28.41	14.20	30.68	15.91	100.00		
Sorunları Ortaya Koymak İçin Ana ve/veya Baba ile Görüşmeler Yaparım	Erkek	f	18	34	23	46	26	147	2.619	.623
		%	12.24	23.13	15.65	31.29	17.69	100.00		
	Toplam	f	37	84	48	100	54	323		
		%	11.46	26.01	14.86	30.95	16.72	100.00		
Sorunları Ortaya Koymak İçin Çocuk ile Görüşmeler Yaparım	Kadın	f	8	11	79	50	28	176	3.065	.547
		%	4.55	6.25	44.88	28.41	15.91	100.00		
	Erkek	f	7	15	56	43	26	147		
		%	4.76	10.20	38.10	29.25	17.69	100.00		
Sorunları Ortaya Koymak İçin Ailenin Yakın Çevresi ile Görüşmeler Yaparım	Toplam	f	15	26	135	93	54	323	1.988	.738
		%	4.64	8.05	41.80	28.79	16.72	100.00		
	Kadın	f	11	16	26	93	30	176		
		%	6.25	9.09	14.77	52.84	17.05	100.00		
Sorunları Ortaya Koymak İçin Araştırmalar Yaparım	Erkek	f	11	11	23	86	16	147	1.154	.886
		%	7.48	7.48	15.64	58.50	10.88	100.00		
	Toplam	f	22	27	49	179	46	323		
		%	6.81	8.36	15.17	55.42	14.24	100.00		
Sorunları Çözmek İçin Ana ve/veya Baba ile Görüşmeler Yaparım	Kadın	f	31	41	67	26	11	176	1.918	.751
		%	17.61	23.30	38.07	14.77	6.25	100.00		
	Erkek	f	19	31	63	23	11	147		
		%	12.93	21.09	42.85	15.65	7.48	100.00		
Sorunları Çözmek İçin Çocuk ile Görüşmeler Yaparım	Toplam	f	50	72	130	49	22	323	1.899	.754
		%	15.48	22.29	40.25	15.17	6.81	100.00		
	Kadın	f	28	66	54	16	12	176		
		%	15.91	37.50	30.68	9.09	6.82	100.00		
Sorunları Çözmek İçin Çocuk ile Görüşmeler Yaparım	Erkek	f	26	60	39	11	11	147	1.918	.751
		%	17.69	40.82	26.53	7.48	7.48	100.00		
	Toplam	f	54	126	93	27	23	323		
		%	16.72	39.01	28.79	8.36	7.12	100.00		
Sorunları Çözmek İçin Çocuk ile Görüşmeler Yaparım	Kadın	f	23	16	71	38	28	176	1.899	.754
		%	13.07	9.09	40.34	21.59	15.91	100.00		
	Erkek	f	26	11	53	31	26	147		
		%	17.69	7.48	36.05	21.09	17.69	100.00		
Sorunları Çözmek İçin Çocuk ile Görüşmeler Yaparım	Toplam	f	49	27	124	69	54	323	1.899	.754
		%	15.17	8.36	38.39	21.36	16.72	100.00		
	Kadın	f	16	22	29	65	44	176		
		%	9.09	12.50	16.48	36.93	25.00	100.00		
Sorunları Çözmek İçin Çocuk ile Görüşmeler Yaparım	Erkek	f	12	22	29	55	29	147	1.899	.754
		%	8.16	14.97	19.73	37.41	19.73	100.00		
	Toplam	f	28	44	58	120	73	323		
		%	8.67	13.62	17.96	37.15	22.60	100.00		

(Devam ediyor)

Tablo 21 (Devam)

Rehber Öğretmenlerin Cinsiyet Değişkenine Göre Velayetin Kullanımı Sırasında Karşılaşılan Sorunların Çözümüne İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

	Cinsiyet		Hiçbir zaman	Nadiren	Ara sıra	Sıklıkla	Her zaman	Toplam	X^2	p
Sorunları Çözmek İçin Ailenin Yakın Çevresi ile Görüşmeler Yaparım	Kadın	f	16	24	50	59	27	176	2.929	.570
		%	9.09	13.64	28.41	33.52	15.34	100.00		
	Erkek	f	11	29	36	52	19	147		
		%	7.48	19.73	24.49	35.37	12.93	100.00		
Toplam		f	27	53	86	111	46	323	.568	.966
		%	8.36	16.41	26.63	34.36	14.24	100.00		
	Kadın	f	8	15	69	56	28	176		
		%	4.55	8.52	39.20	31.82	15.91	100.00		
Sorunları Çözmek İçin Meslektaşların ile Görüşmeler Yaparım	Erkek	f	8	14	56	43	26	147	5.219	.266
		%	5.44	9.52	38.10	29.25	17.69	100.00		
	Toplam	f	16	29	125	99	54	323		
		%	4.95	8.98	38.70	30.65	16.72	100.00		
Sorunları Çözmek İçin Öğretmenler ile İş Birliği İçinde Çalışırım	Kadın	f	12	24	31	45	64	176	6.116	.191
		%	6.82	13.64	17.61	25.57	36.36	100.00		
	Erkek	f	11	33	19	32	52	147		
		%	7.48	22.45	12.93	21.77	35.37	100.00		
Toplam		f	23	57	50	77	116	323	.826	.935
		%	7.12	17.65	15.48	23.84	35.91	100.00		
	Kadın	f	7	20	24	73	52	176		
		%	3.98	11.36	13.64	41.47	29.55	100.00		
Sorunları Çözmek İçin Okul Yöneticileri ile İş Birliği İçinde Çalışırım	Erkek	f	8	11	33	51	44	147	5.009	.286
		%	5.44	7.48	22.45	34.69	29.94	100.00		
	Toplam	f	15	31	57	124	96	323		
		%	4.64	9.60	17.65	38.39	29.72	100.00		
Sorunları Çözmek İçin RAM'dan Yardım Alırım	Kadın	f	7	19	26	84	40	176	1.429	.839
		%	3.98	10.80	14.77	47.72	22.73	100.00		
	Erkek	f	6	17	23	63	38	147		
		%	4.08	11.56	15.65	42.86	25.85	100.00		
Toplam		f	13	36	49	147	78	323	5.009	.286
		%	4.02	11.15	15.17	45.51	24.15	100.00		
	Kadın	f	9	24	55	55	33	176		
		%	5.11	13.64	31.25	31.25	18.75	100.00		
Sorunları Çözmek İçin Okul Dışı Kurumlardan Yardım Alırım	Erkek	f	6	33	47	39	22	147	1.429	.839
		%	4.08	22.45	31.97	26.53	14.97	100.00		
	Toplam	f	15	57	102	94	55	323		
		%	4.64	17.65	31.58	29.10	17.03	100.00		
Sorunları Çözmek İçin Okul Dışı Kişilerden Yardım Alırım	Kadın	f	7	17	30	54	68	176	1.429	.839
		%	3.98	9.66	17.05	30.67	38.64	100.00		
	Erkek	f	8	11	22	43	63	147		
		%	5.44	7.48	14.97	29.25	42.86	100.00		
Toplam		f	15	28	52	97	131	323	30.03	40.56
		%	4.64	8.67	16.10	30.03	40.56	100.00		

Tablo 21'e göre rehber öğretmenlerin cinsiyet değişkeniyle velayetin kullanımı sırasında karşılaşılan sorunların çözümüne ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

Kıdem Değişkenine İlişkin Bulgular ve Yorumlar. Yöneticilerin kıdem değişkenine göre velayetin kullanımı sırasında karşılaşılan sorunların çözümüne ilişkin görüşlerinin dağılımı Tablo 22’de verilmiştir.

Tablo 22

Yöneticilerin Cinsiyet Değişkenine Göre Velayetin Kullanımı Sırasında Karşılaşılan Sorunların Çözümün İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

	Kıdem		Hiçbir zaman	Nadiren	Ara sıra	Sıklıkla	Her zaman	Toplam	X^2	p
Sorunları Önlemek İçin Gerekli Tedbirleri Alırım (Aile Eğitimleri Yapmak Gibi)	1-10 yıl arası	f	2	10	10	8	6	36	2.476	.963
		%	5.55	27.78	27.78	22.22	16.67	100.00		
	11-20 yıl arası	f	14	35	45	52	25	171		
		%	8.19	20.46	26.32	30.41	14.62	100.00		
	21 yıl ve üstü	f	8	31	40	39	21	139		
		%	5.76	22.30	28.77	28.06	15.11	100.00		
	Toplam	f	24	76	95	99	52	346		
		%	6.94	21.97	27.45	28.61	15.03	100.00		
Sorunları Ortaya Koymak İçin Ev Ziyaretleri Yaparım	1-10 yıl arası	f	4	5	12	7	8	36	5.152	.741
		%	11.11	13.89	33.33	19.45	22.22	100.00		
	11-20 yıl arası	f	11	37	61	42	20	171		
		%	6.43	21.64	35.67	24.56	11.70	100.00		
	21 yıl ve üstü	f	10	29	53	29	18	139		
		%	7.19	20.86	38.14	20.86	12.95	100.00		
	Toplam	f	25	71	126	78	46	346		
		%	7.23	20.52	36.42	22.54	13.29	100.00		
Sorunları Ortaya Koymak İçin Ana ve/veya Baba ile Görüşmeler Yaparım	1-10 yıl arası	f	6	5	9	10	6	36	4.749	.784
		%	16.67	13.89	25.00	27.77	16.67	100.00		
	11-20 yıl arası	f	25	10	48	50	38	171		
		%	14.62	5.85	28.07	29.24	22.22	100.00		
	21 yıl ve üstü	f	21	8	39	46	25	139		
		%	15.11	5.76	28.05	33.09	17.99	100.00		
	Toplam	f	52	23	96	106	69	346		
		%	15.03	6.65	27.75	30.63	19.94	100.00		
Sorunları Ortaya Koymak İçin Çocuk ile Görüşmeler Yaparım	1-10 yıl arası	f	2	3	12	3	16	36	2.905	.940
		%	5.56	8.33	33.33	8.33	44.45	100.00		
	11-20 yıl arası	f	10	10	52	29	70	171		
		%	5.85	5.85	30.41	16.95	40.94	100.00		
	21 yıl ve üstü	f	6	10	38	23	62	139		
		%	4.32	7.19	27.34	16.55	44.60	100.00		
	Toplam	f	18	23	102	55	148	346		
		%	5.20	6.65	29.48	15.90	42.77	100.00		
Sorunları Ortaya Koymak İçin Ailenin Yakın Çevresi ile Görüşmeler Yaparım	1-10 yıl arası	f	7	7	12	8	2	36	3.012	.934
		%	19.44	19.44	33.34	22.22	5.56	100.00		
	11-20 yıl arası	f	21	49	53	39	9	171		
		%	12.28	28.66	30.99	22.81	5.26	100.00		
	21 yıl ve üstü	f	20	43	39	31	6	139		
		%	14.39	30.93	28.06	22.30	4.32	100.00		
	Toplam	f	48	99	104	78	17	346		
		%	13.87	28.62	30.06	22.54	4.91	100.00		

(Devam ediyor)

Tablo 22 (Devam)

Yöneticilerin Cinsiyet Değişkenine Göre Velayetin Kullanımı Sırasında Karşılaşılan Sorunların Çözümün İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

	Kıdem		Hiçbir zaman	Nadiren	Ara sıra	Sıklıkla	Her zaman	Toplam	X^2	p
Sorunları Ortaya Koymak İçin Araştırmalar Yaparım		<i>f</i>	3	9	9	8	7	36	3.247	.918
	1-10 yıl arası	%	8.33	25.00	25.00	22.22	19.44	100.00		
	11-20 yıl arası	<i>f</i>	10	51	47	24	39	171		
		%	5.85	29.82	27.48	14.04	22.81	100.00		
	21 yıl ve üstü	<i>f</i>	10	36	42	18	33	139		
		%	7.19	25.90	30.22	12.95	23.74	100.00		
	Toplam	<i>f</i>	23	96	98	50	79	346		
		%	6.65	27.75	28.32	14.45	22.83	100.00		
Sorunları Çözmek İçin Ana ve/veya Baba ile Görüşmeler Yaparım	1-10 yıl arası	<i>f</i>	5	11	9	5	6	36	4.928	.765
		%	13.88	30.56	25.00	13.89	16.67	100.00		
	11-20 yıl arası	<i>f</i>	10	48	64	24	25	171		
		%	5.85	28.07	37.42	14.04	14.62	100.00		
	21 yıl ve üstü	<i>f</i>	8	42	51	17	21	139		
		%	5.76	30.22	36.68	12.23	15.11	100.00		
	Toplam	<i>f</i>	23	101	124	46	52	346		
		%	6.65	29.19	35.84	13.29	15.03	100.00		
Sorunları Çözmek İçin Çocuk ile Görüşmeler Yaparım	1-10 yıl arası	<i>f</i>	3	2	4	16	11	36	2.061	.979
		%	8.33	5.56	11.11	44.44	30.56	100.00		
	11-20 yıl arası	<i>f</i>	14	14	11	66	66	171		
		%	8.19	8.19	6.42	38.60	38.60	100.00		
	21 yıl ve üstü	<i>f</i>	10	11	10	56	52	139		
		%	7.19	7.91	7.19	40.29	37.42	100.00		
	Toplam	<i>f</i>	27	27	25	138	129	346		
		%	7.80	7.80	7.23	39.89	37.28	100.00		
Sorunları Çözmek İçin Ailenin Yakın Çevresi ile Görüşmeler Yaparım	1-10 yıl arası	<i>f</i>	7	14	8	2	5	36	4.681	.791
		%	19.44	38.89	22.22	5.56	13.89	100.00		
	11-20 yıl arası	<i>f</i>	39	59	54	9	10	171		
		%	22.81	34.50	31.58	5.26	5.85	100.00		
	21 yıl ve üstü	<i>f</i>	33	48	44	6	8	139		
		%	23.74	34.53	31.65	4.32	5.76	100.00		
	Toplam	<i>f</i>	79	121	106	17	23	346		
		%	22.83	34.97	30.64	4.91	6.65	100.00		
Sorunları Çözmek İçin Meslektaşları ile Görüşmeler Yaparım	1-10 yıl arası	<i>f</i>	7	5	8	8	8	36	2.996	.935
		%	19.44	13.89	22.22	22.22	22.22	100.00		
	11-20 yıl arası	<i>f</i>	20	24	40	49	38	171		
		%	11.70	14.04	23.39	28.65	22.22	100.00		
	21 yıl ve üstü	<i>f</i>	14	18	32	43	32	139		
		%	10.07	12.95	23.02	30.94	23.02	100.00		
	Toplam	<i>f</i>	41	47	80	100	78	346		
		%	11.85	13.58	23.12	28.91	22.54	100.00		
Sorunları Çözmek İçin Öğretmenler ile İş Birliği İçinde Çalışırım	1-10 yıl arası	<i>f</i>	2	3	12	13	6	36	2.521	.961
		%	5.56	8.33	33.33	36.11	16.67	100.00		
	11-20 yıl arası	<i>f</i>	10	14	47	80	20	171		
		%	5.85	8.19	27.48	46.78	11.70	100.00		
	21 yıl ve üstü	<i>f</i>	6	10	44	63	16	139		
		%	4.32	7.19	31.65	45.33	11.51	100.00		
	Toplam	<i>f</i>	18	27	103	156	42	346		
		%	5.20	7.80	29.77	45.09	12.14	100.00		

(Devam ediyor)

Tablo 22 (Devam)

Yöneticilerin Cinsiyet Değişkenine Göre Velayetin Kullanımı Sırasında Karşılaşılan Sorunların Çözümün İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

	Kıdem		Hiçbir zaman	Nadiren	Ara sıra	Sıklıkla	Her zaman	Toplam	X^2	p
Sorunları Çözmek İçin Rehber Öğretmenler ile İş Birliği İçinde Çalışırım		f	2	8	6	12	8	36	1.135	.997
	1-10 yıl arası	%	5.56	22.22	16.67	33.33	22.22	100.00		
	11-20 yıl arası	f	14	35	35	49	38	171		
		%	8.19	20.47	20.47	28.65	22.22	100.00		
	21 yıl ve üstü	f	11	27	31	41	29	139		
		%	7.91	19.42	22.30	29.50	20.86	100.00		
	Toplam	f	27	70	72	102	75	346		
		%	7.80	20.23	20.81	29.48	21.68	100.00		
Sorunları Çözmek İçin RAM'dan Yardım Alırım	1-10 yıl arası	f	3	2	12	9	10	36	1.376	.995
		%	8.33	5.56	33.33	25.00	27.78	100.00		
	11-20 yıl arası	f	10	9	65	39	48	171		
		%	5.85	5.26	38.01	22.81	28.07	100.00		
	21 yıl ve üstü	f	10	6	57	31	35	139		
		%	7.19	4.32	41.01	22.30	25.18	100.00		
	Toplam	f	23	17	134	79	93	346		
		%	6.65	4.91	38.73	22.83	26.88	100.00		
Sorunları Çözmek İçin Okul Dışı Kurumlardan Yardım Alırım	1-10 yıl arası	f	2	6	9	10	9	36	2.234	.973
		%	5.56	16.67	25.00	27.78	25.00	100.00		
	11-20 yıl arası	f	14	36	39	47	35	171		
		%	8.19	21.05	22.81	27.49	20.47	100.00		
	21 yıl ve üstü	f	8	28	31	45	27	139		
		%	5.76	20.14	22.30	32.37	19.42	100.00		
	Toplam	f	24	70	79	102	71	346		
		%	6.94	20.23	22.83	29.48	20.52	100.00		
Sorunları Çözmek İçin Okul Dışı Kişilerden Yardım Alırım	1-10 yıl arası	f	3	4	5	13	11	36	3.886	.867
		%	8.33	11.11	13.89	36.11	30.56	100.00		
	11-20 yıl arası	f	14	28	39	43	47	171		
		%	8.19	16.37	22.81	25.15	27.49	100.00		
	21 yıl ve üstü	f	10	22	26	43	38	139		
		%	7.19	15.83	18.71	30.94	27.34	100.00		
	Toplam	f	27	54	70	99	96	346		
		%	7.80	15.61	20.23	28.61	27.75	100.00		

Tablo 22'ye göre yöneticilerin kıdem değişkeniyle velayetin kullanımı sırasında karşılaşılan sorunların çözümüne ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

Rehber öğretmenlerin kıdem değişkenine göre velayetin kullanımı sırasında karşılaşılan sorunların çözümüne ilişkin görüşlerinin dağılımı Tablo 23'te verilmiştir.

Tablo 23

Rehber Öğretmenlerin Kıdem Değişkenine Göre Velayetin Kullanımı Sırasında Karşılaşılan Sorunların Çözümüne İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

	Kıdem		Hiçbir zaman	Nadiren	Ara sıra	Sıklıkla	Her zaman	Toplam	X^2	p
Sorunları Önlemek İçin Gerekli Tedbirleri Alırım (Aile Eğitimleri Yapmak Gibi)	1-10 yıl arası	f	4	21	48	18	12	103	5.489	.704
		%	3.88	20.39	46.60	17.48	11.65	100.00		
	11-20 yıl arası	f	7	36	87	31	27	188		
		%	3.72	19.15	46.28	16.49	14.36	100.00		
	21 yıl ve üstü	f	2	3	15	4	8	32		
		%	6.25	9.38	46.88	12.50	25.00	100.00		
	Toplam	f	13	60	150	53	47	323		
		%	4.02	18.58	46.44	16.41	14.55	100.00		
Sorunları Ortaya Koymak İçin Ev Ziyaretleri Yaparım	1-10 yıl arası	f	11	28	13	30	21	103	4.186	.840
		%	10.68	27.18	12.62	29.13	20.39	100.00		
	11-20 yıl arası	f	21	49	32	58	28	188		
		%	11.17	26.06	17.02	30.85	14.89	100.00		
	21 yıl ve üstü	f	5	7	3	12	5	32		
		%	15.63	21.88	9.38	37.50	15.63	100.00		
	Toplam	f	37	84	48	100	54	323		
		%	11.46	26.01	14.86	30.96	16.72	100.00		
Sorunları Ortaya Koymak İçin Ana ve/veya Baba ile Görüşmeler Yaparım	1-10 yıl arası	f	3	7	48	24	21	103	10.313	.244
		%	2.91	6.80	46.60	23.30	20.39	100.00		
	11-20 yıl arası	f	9	17	79	55	28	188		
		%	4.79	9.04	42.02	29.26	14.89	100.00		
	21 yıl ve üstü	f	3	2	8	14	5	32		
		%	9.38	6.25	25.00	43.75	15.63	100.00		
	Toplam	f	15	26	135	93	54	323		
		%	4.64	8.05	41.80	28.79	16.72	100.00		
Sorunları Ortaya Koymak İçin Çocuk ile Görüşmeler Yaparım	1-10 yıl arası	f	8	11	14	53	17	103	5.897	.659
		%	7.77	10.68	13.59	51.46	16.50	100.00		
	11-20 yıl arası	f	13	14	32	103	26	188		
		%	6.91	7.45	17.02	54.79	13.83	100.00		
	21 yıl ve üstü	f	1	2	3	23	3	32		
		%	3.13	6.25	9.38	71.88	9.38	100.00		
	Toplam	f	22	27	49	179	46	323		
		%	6.81	8.36	15.17	55.42	14.24	100.00		
Sorunları Ortaya Koymak İçin Ailenin Yakın Çevresi ile Görüşmeler Yaparım	1-10 yıl arası	f	18	24	41	12	8	103	6.128	.633
		%	17.48	23.30	39.81	11.65	7.77	100.00		
	11-20 yıl arası	f	29	43	71	32	13	188		
		%	15.43	22.87	37.77	17.02	6.91	100.00		
	21 yıl ve üstü	f	3	5	18	5	1	32		
		%	9.38	15.63	56.25	15.63	3.13	100.00		
	Toplam	f	50	72	130	49	22	323		
		%	15.48	22.29	40.25	15.17	6.81	100.00		
Sorunları Ortaya Koymak İçin Araştırmalar Yaparım	1-10 yıl arası	f	21	35	29	11	7	103	3.522	.897
		%	20.39	33.98	28.16	10.68	6.80	100.00		
	11-20 yıl arası	f	28	78	55	14	13	188		
		%	14.89	41.49	29.26	7.45	6.91	100.00		
	21 yıl ve üstü	f	5	13	9	2	3	32		
		%	15.63	40.63	28.13	6.25	9.38	100.00		
	Toplam	f	54	126	93	27	23	323		
		%	16.72	39.01	28.79	8.36	7.12	100.00		

(Devam ediyor)

Tablo 23 (Devam)

Rehber Öğretmenlerin Kıdem Değişkenine Göre Velayetin Kullanımı Sırasında Karşılaşılan Sorunların Çözümüne İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

	Kıdem	Hiçbir zaman	Nadiren	Ara sıra	Sıklıkla	Her zaman	Toplam	X^2	p
Sorunları Çözmek İçin Ana ve/veya Baba ile Görüşmeler Yaparım	1-10 yıl arası	f 14 % 13.59	11 10.68	37 35.92	20 19.42	21 20.39	103 100.00	3.867	.869
	11-20 yıl arası	f 30 % 15.96	14 7.45	76 40.43	40 21.28	28 14.89	188 100.00		
	21 yıl ve üstü	f 5 % 15.63	2 6.25	11 34.38	9 28.13	5 15.63	32 100.00		
	Toplam	f 49 % 15.17	27 8.36	124 38.39	69 21.36	54 16.72	323 100.00		
Sorunları Çözmek İçin Çocuk ile Görüşmeler Yaparım	1-10 yıl arası	f 9 % 8.74	12 11.65	25 24.27	29 28.16	28 27.18	103 100.00	11.929	.154
	11-20 yıl arası	f 18 % 9.57	27 14.36	27 14.36	75 39.89	41 21.81	188 100.00		
	21 yıl ve üstü	f 1 % 3.13	5 15.63	6 18.75	16 50.00	4 12.50	32 100.00		
	Toplam	f 28 % 8.67	44 13.62	58 17.96	120 37.15	73 22.60	323 100.00		
Sorunları Çözmek İçin Ailenin Yakın Çevresi ile Görüşmeler Yaparım	1-10 yıl arası	f 11 % 10.68	22 21.36	19 18.45	37 35.92	14 13.59	103 100.00	8.423	.393
	11-20 yıl arası	f 14 % 7.45	26 13.83	55 29.26	65 34.57	28 14.89	188 100.00		
	21 yıl ve üstü	f 2 % 6.25	5 15.63	12 37.50	9 28.13	4 12.50	32 100.00		
	Toplam	f 27 % 8.36	53 16.41	86 26.63	111 34.37	46 14.24	323 100.00		
Sorunları Çözmek İçin Meslektaşlarım ile Görüşmeler Yaparım	1-10 yıl arası	f 6 % 5.83	9 8.74	40 38.83	27 26.21	21 20.39	103 100.00	6.841	.554
	11-20 yıl arası	f 9 % 4.79	17 9.04	77 40.96	57 30.32	28 14.89	188 100.00		
	21 yıl ve üstü	f 1 % 3.13	3 9.38	8 25.00	15 46.88	5 15.63	32 100.00		
	Toplam	f 16 % 4.95	29 8.98	125 38.70	99 30.65	54 16.72	323 100.00		
Sorunları Çözmek İçin Öğretmenler ile İş Birliği İçinde Çalışırım	1-10 yıl arası	f 7 % 6.80	21 20.39	18 17.48	28 27.18	29 28.16	103 100.00	5.679	.683
	11-20 yıl arası	f 13 % 6.91	30 15.96	29 15.43	43 22.87	73 38.83	188 100.00		
	21 yıl ve üstü	f 3 % 9.38	6 18.75	3 9.38	6 18.75	14 43.75	32 100.00		
	Toplam	f 23 % 7.12	57 17.65	50 15.48	77 23.84	116 35.91	323 100.00		
Sorunları Çözmek İçin Okul Yöneticileri ile İş Birliği İçinde Çalışırım	1-10 yıl arası	f 5 % 4.85	9 8.74	21 20.39	44 42.72	24 23.30	103 100.00	12.025	.150
	11-20 yıl arası	f 7 % 3.72	21 11.17	30 15.96	73 38.83	57 30.32	188 100.00		
	21 yıl ve üstü	f 3 % 9.38	1 3.13	6 18.75	7 21.88	15 46.88	32 100.00		
	Toplam	f 15 % 4.64	31 9.60	57 17.65	124 38.39	96 29.72	323 100.00		

(Devam ediyor)

Tablo 23 (Devam)

Rehber Öğretmenlerin Kıdem Değişkenine Göre Velayetin Kullanımı Sırasında Karşılaşılan Sorunların Çözümüne İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

	Kıdem	Hiçbir zaman	Nadiren	Ara sıra	Sıklıkla	Her zaman	Toplam	X^2	p
Sorunları Çözmek İçin RAM'dan Yardım Alırım	1-10 yıl arası	f 4 % 3.88	10 9.71	12 11.65	51 49.51	26 25.24	103 100.00	6.584	.582
	11-20 yıl arası	f 8 % 4.26	24 12.77	32 17.02	84 44.68	40 21.28	188 100.00		
	21 yıl ve üstü	f 1 % 3.13	2 6.25	5 15.63	12 37.50	12 37.50	32 100.00		
	Toplam	f 13 % 4.02	36 11.15	49 15.17	147 45.51	78 24.15	323 100.00		
	1-10 yıl arası	f 4 % 3.88	21 20.39	35 33.98	28 27.18	15 14.56	103 100.00		
Sorunları Çözmek İçin Okul Dışı Kurumlardan Yardım Alırım	11-20 yıl arası	f 10 % 5.32	30 15.96	61 32.45	55 29.26	32 17.02	188 100.00	5.137	.743
	21 yıl ve üstü	f 1 % 3.13	6 18.75	6 18.75	11 34.38	8 25.00	32 100.00		
	Toplam	f 15 % 4.64	57 17.65	102 31.58	94 29.10	55 17.03	323 100.00		
	1-10 yıl arası	f 7 % 6.80	12 11.65	14 13.59	28 27.18	42 40.78	103 100.00		
	11-20 yıl arası	f 7 % 3.72	14 7.45	34 18.09	59 31.38	74 39.36	188 100.00		
Sorunları Çözmek İçin Okul Dışı Kişilerden Yardım Alırım	21 yıl ve üstü	f 1 % 3.13	2 6.25	4 12.50	10 31.25	15 46.88	32 100.00	5.036	.754
	Toplam	f 15 % 4.64	28 8.67	52 16.10	97 30.03	131 40.56	323 100.00		

Tablo 23'e göre rehber öğretmenlerin kıdem değişkeniyle velayetin kullanımı sırasında karşılaşılan sorunların çözümüne ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

Öğrenim Durumu Değişkenine İlişkin Bulgular ve Yorumlar. Rehber öğretmenlerin kıdem değişkenine göre velayetin kullanımı sırasında karşılaşılan sorunların çözümüne ilişkin görüşlerinin dağılımı Tablo 24'te verilmiştir.

Tablo 24

Yöneticilerin Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Velayetin Kullanımı Sırasında Karşılaşılan Sorunların Çözümüne İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

	Öğrenim Durumu		Hiçbir zaman	Nadiren	Ara sıra	Sıklıkla	Her zaman	Toplam	X^2	p
Sorunları Önlemek İçin Gerekli Tedbirleri Alırım (Aile Eğitimleri Yapmak Gibi)	Lisans	f	21	68	87	83	46	305	2.973	.562
		%	6.89	22.30	28.52	27.21	15.08	100.00		
	Lisansüstü	f	3	8	8	16	6	41		
		%	7.32	19.51	19.51	39.02	14.63	100.00		
Sorunları Ortaya Koymak İçin Ev Ziyaretleri Yaparım	Toplam	f	24	76	95	99	52	346	3.066	.547
		%	6.94	21.97	27.46	28.61	15.03	100.00		
	Lisans	f	22	61	116	67	39	305		
		%	7.21	20.00	38.03	21.97	12.79	100.00		
Sorunları Ortaya Koymak İçin Ana ve/veya Baba ile Görüşmeler Yaparım	Lisansüstü	f	3	10	10	11	7	41	.857	.931
		%	7.32	24.39	24.39	26.83	17.07	100.00		
	Toplam	f	25	71	126	78	46	346		
		%	7.23	20.52	36.42	22.54	13.29	100.00		
Sorunları Ortaya Koymak İçin Çocuk ile Görüşmeler Yaparım	Lisans	f	47	20	83	95	60	305	3.622	.460
		%	15.41	6.56	27.21	31.15	19.67	100.00		
	Lisansüstü	f	5	3	13	11	9	41		
		%	12.20	7.32	31.71	26.83	21.95	100.00		
Sorunları Ortaya Koymak İçin Ailenin Yakın Çevresi ile Görüşmeler Yaparım	Toplam	f	52	23	96	106	69	346	2.307	.679
		%	15.03	6.65	27.75	30.64	19.94	100.00		
	Lisans	f	16	19	92	45	133	305		
		%	5.25	6.23	30.16	14.75	43.61	100.00		
Sorunları Ortaya Koymak İçin Araştırmalar Yaparım	Lisansüstü	f	2	4	10	10	15	41	4.148	.386
		%	4.88	9.76	24.39	24.39	36.59	100.00		
	Toplam	f	18	23	102	55	148	346		
		%	5.20	6.65	29.48	15.90	42.77	100.00		
Sorunları Çözmek İçin Ana ve/veya Baba ile Görüşmeler Yaparım	Lisans	f	41	89	93	66	16	305	1.519	.823
		%	13.44	29.18	30.49	21.64	5.25	100.00		
	Lisansüstü	f	7	10	11	12	1	41		
		%	17.07	24.39	26.83	29.27	2.44	100.00		
Sorunları Çözmek İçin Çocuk ile Görüşmeler Yaparım	Toplam	f	48	99	104	78	17	346	2.729	.604
		%	13.87	28.61	30.06	22.54	4.91	100.00		
	Lisans	f	19	88	89	42	67	305		
		%	6.23	28.85	29.18	13.77	21.97	100.00		
Sorunları Çözmek İçin Çocuk ile Görüşmeler Yaparım	Lisansüstü	f	4	8	9	8	12	41	1.519	.823
		%	9.76	19.51	21.95	19.51	29.27	100.00		
	Toplam	f	23	96	98	50	79	346		
		%	6.65	27.75	28.32	14.45	22.83	100.00		
Sorunları Çözmek İçin Çocuk ile Görüşmeler Yaparım	Lisans	f	20	88	108	43	46	305	2.729	.604
		%	6.56	28.85	35.41	14.10	15.08	100.00		
	Lisansüstü	f	3	13	16	3	6	41		
		%	7.32	31.71	39.02	7.32	14.63	100.00		
Sorunları Çözmek İçin Çocuk ile Görüşmeler Yaparım	Toplam	f	23	101	124	46	52	346	2.729	.604
		%	6.65	29.19	35.84	13.29	15.03	100.00		
	Lisans	f	22	23	23	125	112	305		
		%	7.21	7.54	7.54	40.98	36.72	100.00		
Sorunları Çözmek İçin Çocuk ile Görüşmeler Yaparım	Lisansüstü	f	5	4	2	13	17	41	2.729	.604
		%	12.20	9.76	4.88	31.71	41.46	100.00		
	Toplam	f	27	27	25	138	129	346		
		%	7.80	7.80	7.23	39.88	37.28	100.00		

(Devam ediyor)

Tablo 24 (Devam)

Yöneticilerin Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Velayetin Kullanımı Sırasında Karşılaşılan Sorunların Çözümüne İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

	Öğrenim Durumu		Hiçbir zaman	Nadiren	Ara sıra	Sıklıkla	Her zaman	Toplam	X^2	p
Sorunları Çözmek İçin Ailenin Yakın Çevresi ile Görüşmeler Yaparım	Lisans	f	67	109	93	16	20	305	1.905	.753
		%	21.97	35.74	30.49	5.25	6.56	100.00		
	Lisansüstü	f	12	12	13	1	3	41		
		%	29.27	29.27	31.71	2.44	7.32	100.00		
Sorunları Çözmek İçin Meslektaşların ile Görüşmeler Yaparım	Toplam	f	79	121	106	17	23	346	5.251	.263
		%	22.83	34.97	30.64	4.91	6.65	100.00		
	Lisans	f	36	40	67	94	68	305		
		%	11.80	13.11	21.97	30.82	22.30	100.00		
Sorunları Çözmek İçin Öğretmenler ile İş Birliği İçinde Çalışırım	Lisansüstü	f	5	7	13	6	10	41	2.326	.676
		%	12.20	17.07	31.71	14.63	24.39	100.00		
	Toplam	f	41	47	80	100	78	346		
		%	11.85	13.58	23.12	28.90	22.54	100.00		
Sorunları Çözmek İçin Rehber Öğretmenler ile İş Birliği İçinde Çalışırım	Lisans	f	16	22	92	136	39	305	.838	.933
		%	5.25	7.21	30.16	44.59	12.79	100.00		
	Lisansüstü	f	2	5	11	20	3	41		
		%	4.88	12.20	26.83	48.78	7.32	100.00		
Sorunları Çözmek İçin RAM'dan Yardım Alırım	Toplam	f	18	27	103	156	42	346	1.360	.851
		%	5.20	7.80	29.77	45.09	12.14	100.00		
	Lisans	f	19	16	119	69	82	305		
		%	6.23	5.25	39.02	22.62	26.89	100.00		
Sorunları Çözmek İçin Okul Dışı Kurumlardan Yardım Alırım	Lisansüstü	f	4	1	15	10	11	41	1.200	.878
		%	9.76	2.44	36.59	24.39	26.83	100.00		
	Toplam	f	23	17	134	79	93	346		
		%	6.65	4.91	38.73	22.83	26.88	100.00		
Sorunları Çözmek İçin Okul Dışı Kişilerden Yardım Alırım	Lisans	f	21	62	69	88	65	305	4.176	.383
		%	6.89	20.33	22.62	28.85	21.31	100.00		
	Lisansüstü	f	3	8	10	14	6	41		
		%	7.32	19.51	24.39	34.15	14.63	100.00		
Sorunları Çözmek İçin Okul Dışı Kişilerden Yardım Alırım	Toplam	f	24	70	79	102	71	346	28.61	27.75
		%	6.94	20.23	22.83	29.48	20.52	100.00		
	Lisans	f	22	47	59	88	89	305		
		%	7.21	15.41	19.34	28.85	29.18	100.00		
Sorunları Çözmek İçin Okul Dışı Kişilerden Yardım Alırım	Lisansüstü	f	5	7	11	11	7	41	28.61	27.75
		%	12.20	17.07	26.83	26.83	17.07	100.00		
	Toplam	f	27	54	70	99	96	346		
		%	7.80	15.61	20.23	28.61	27.75	100.00		

Tablo 24'e göre yöneticilerin öğrenim durumu değişkeniyle velayetin kullanımı sırasında karşılaşılan sorunların çözümüne ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

Rehber öğretmenlerin kıdem değişkenine göre velayetin kullanımı sırasında karşılaşılan sorunların çözümüne ilişkin görüşlerinin dağılımı Tablo 25'te verilmiştir.

Tablo 25

Rehber Öğretmenlerin Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Velayetin Kullanımı Sırasında Karşılaşılan Sorunların Çözümüne İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

	Öğrenim Durumu		Hiçbir zaman	Nadiren	Ara sıra	Sıklıkla	Her zaman	Toplam	X^2	p
Sorunları Önlemek İçin Gerekli Tedbirleri Alırım (Aile Eğitimleri Yapmak Gibi)	Lisans	f	12	46	110	40	36	244	2.443	.655
		%	4.92	18.85	45.08	16.39	14.75	100.00		
	Lisansüstü	f	1	14	40	13	11	79		
		%	1.27	17.72	50.63	16.46	13.92	100.00		
Sorunları Ortaya Koymak İçin Ev Ziyaretleri Yaparım	Toplam	f	13	60	150	53	47	323	.369	.985
		%	4.02	18.58	46.44	16.41	14.55	100.00		
	Lisans	f	29	63	35	76	41	244		
		%	11.89	25.82	14.34	31.15	16.80	100.00		
Sorunları Ortaya Koymak İçin Ana ve/veya Baba ile Görüşmeler Yaparım	Lisansüstü	f	8	21	13	24	13	79	.384	.984
		%	10.13	26.58	16.46	30.38	16.46	100.00		
	Toplam	f	37	84	48	100	54	323		
		%	11.46	26.01	14.86	30.96	16.72	100.00		
Sorunları Ortaya Koymak İçin Çocuk ile Görüşmeler Yaparım	Lisans	f	12	19	103	69	41	244	.327	.988
		%	4.92	7.79	42.21	28.28	16.80	100.00		
	Lisansüstü	f	3	7	32	24	13	79		
		%	3.80	8.86	40.51	30.38	16.46	100.00		
Sorunları Ortaya Koymak İçin Ailenin Yakın Çevresi ile Görüşmeler Yaparım	Toplam	f	15	26	135	93	54	323	.953	.917
		%	4.64	8.05	41.80	28.79	16.72	100.00		
	Lisans	f	16	21	38	134	35	244		
		%	6.56	8.61	15.57	54.92	14.34	100.00		
Sorunları Ortaya Koymak İçin Araştırmalar Yaparım	Lisansüstü	f	6	6	11	45	11	79	.851	.932
		%	7.59	7.59	13.92	56.96	13.92	100.00		
	Toplam	f	22	27	49	179	46	323		
		%	6.81	8.36	15.17	55.42	14.24	100.00		
Sorunları Çözmek İçin Ana ve/veya Baba ile Görüşmeler Yaparım	Lisans	f	40	54	96	38	16	244	.308	.989
		%	16.39	22.13	39.34	15.57	6.56	100.00		
	Lisansüstü	f	10	18	34	11	6	79		
		%	12.66	22.78	43.04	13.92	7.59	100.00		
Sorunları Çözmek İçin Çocuk ile Görüşmeler Yaparım	Toplam	f	50	72	130	49	22	323	.918	.922
		%	15.48	22.29	40.25	15.17	6.81	100.00		
	Lisans	f	41	94	69	21	19	244		
		%	16.80	38.52	28.28	8.61	7.79	100.00		
Sorunları Çözmek İçin Çocuk ile Görüşmeler Yaparım	Lisansüstü	f	13	32	24	6	4	79	.918	.922
		%	16.46	40.51	30.38	7.59	5.06	100.00		
	Toplam	f	54	126	93	27	23	323		
		%	16.72	39.01	28.79	8.36	7.12	100.00		

(Devam ediyor)

Tablo 25 (Devam)

Rehber Öğretmenlerin Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Velayetin Kullanımı Sırasında Karşılaşılan Sorunların Çözümüne İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

	Öğrenim Durumu		Hiçbir zaman	Nadiren	Ara sıra	Sıklıkla	Her zaman	Toplam	X^2	p
Sorunları Çözmek İçin Ailenin Yakın Çevresi ile Görüşmeler Yaparım	Lisans	f	21	38	62	85	38	244	2.358	.670
		%	8.61	15.57	25.41	34.84	15.57	100.00		
	Lisansüstü	f	6	15	24	26	8	79		
		%	7.59	18.99	30.38	32.91	10.13	100.00		
Toplam		f	27	53	86	111	46	323	3.645	.456
		%	8.36	16.41	26.63	34.37	14.24	100.00		
	Lisans	f	15	20	93	75	41	244		
		%	6.15	8.20	38.11	30.74	16.80	100.00		
Sorunları Çözmek İçin Meslektaşların ile Görüşmeler Yaparım	Lisansüstü	f	1	9	32	24	13	79	1.676	.795
		%	1.27	11.39	40.51	30.38	16.46	100.00		
	Toplam	f	16	29	125	99	54	323		
		%	4.95	8.98	38.70	30.65	16.72	100.00		
Sorunları Çözmek İçin Öğretmenler ile İş Birliği İçinde Çalışırım	Lisans	f	19	41	40	57	87	244	1.879	.758
		%	7.79	16.80	16.39	23.36	35.66	100.00		
	Lisansüstü	f	4	16	10	20	29	79		
		%	5.06	20.25	12.66	25.32	36.71	100.00		
Toplam		f	23	57	50	77	116	323	2.399	.663
		%	7.12	17.65	15.48	23.84	35.91	100.00		
	Lisans	f	13	25	41	93	72	244		
		%	5.33	10.25	16.80	38.11	29.51	100.00		
Sorunları Çözmek İçin Okul Yöneticileri ile İş Birliği İçinde Çalışırım	Lisansüstü	f	2	6	16	31	24	79	1.543	.819
		%	2.53	7.59	20.25	39.24	30.38	100.00		
	Toplam	f	15	31	57	124	96	323		
		%	4.64	9.60	17.65	38.39	29.72	100.00		
Sorunları Çözmek İçin RAM'dan Yardım Alırım	Lisans	f	12	26	38	110	58	244	1.197	.879
		%	4.92	10.66	15.57	45.08	23.77	100.00		
	Lisansüstü	f	1	10	11	37	20	79		
		%	1.27	12.66	13.92	46.84	25.32	100.00		
Toplam		f	13	36	49	147	78	323	1.543	.819
		%	4.02	11.15	15.17	45.51	24.15	100.00		
	Lisans	f	13	41	76	72	42	244		
		%	5.33	16.80	31.15	29.51	17.21	100.00		
Sorunları Çözmek İçin Okul Dışı Kurumlardan Yardım Alırım	Lisansüstü	f	2	16	26	22	13	79	1.197	.879
		%	2.53	20.25	32.91	27.85	16.46	100.00		
	Toplam	f	15	57	102	94	55	323		
		%	4.64	17.65	31.58	29.10	17.03	100.00		
Sorunları Çözmek İçin Okul Dışı Kişilerden Yardım Alırım	Lisans	f	11	22	42	72	97	244	1.197	.879
		%	4.51	9.02	17.21	29.51	39.75	100.00		
	Lisansüstü	f	4	6	10	25	34	79		
		%	5.06	7.59	12.66	31.65	43.04	100.00		
Toplam		f	15	28	52	97	131	323	1.197	.879
		%	4.64	8.67	16.10	30.03	40.56	100.00		

Tablo 25'e göre rehber öğretmenlerin öğrenim durumu değişkeniyle velayetin kullanımı sırasında karşılaşılan sorunların çözümüne ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

Çalışılan Okulun Türü Değişkenine İlişkin Bulgular ve Yorumlar.

Yöneticilerin çalışılan okul türü değişkenine göre velayetin kullanımı sırasında karşılaşılan sorunların çözümüne ilişkin görüşlerinin dağılımı Tablo 26’da verilmiştir.

Tablo 26

Yöneticilerin Çalışılan Okul Türü Değişkenine Göre Velayetin Kullanımı Sırasında Karşılaşılan Sorunların Çözümüne İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

	Okul Türü		Hiçbir zaman	Nadiren	Ara sıra	Sıklıkla	Her zaman	Toplam	X ²	p
Sorunları Önlemek İçin Gerekli Tebdirleri Alırım (Aile Eğitimleri Yapmak Gibi)	İlkokul	f	5	19	23	25	11	83	6.437	.892
		%	6.02	22.89	27.71	30.12	13.25	100.00		
	Ortaokul veya İmam H. O.	f	7	23	26	25	9	90		
		%	7.78	25.56	28.89	27.78	10.00	100.00		
	Anadolu Lisesi	f	2	8	12	14	11	47		
		%	4.26	17.02	25.53	29.79	23.40	100.00		
Sorunları Ortaya Koymak İçin Ev Ziyaretleri Yaparım	İmam H.L./MTAL/Çok P.L.	f	10	26	34	35	21	126	15.169	.232
		%	7.94	20.63	26.98	27.78	16.67	100.00		
	Toplam	f	24	76	95	99	52	346		
		%	6.94	21.97	27.46	28.61	15.03	100.00		
	İlkokul	f	6	17	26	18	16	83		
		%	7.23	20.48	31.33	21.69	19.28	100.00		
Sorunları Ortaya Koymak İçin Ana ve/veya Baba ile Görüşmeler Yaparım	Ortaokul veya İmam H. O.	f	9	24	30	15	12	90	19.325	.081
		%	10.00	26.67	33.33	16.67	13.33	100.00		
	Anadolu Lisesi	f	1	6	20	16	4	47		
		%	2.13	12.77	42.55	34.04	8.51	100.00		
	İmam H.L./MTAL/Çok P.L.	f	9	24	50	29	14	126		
		%	7.14	19.05	39.68	23.02	11.11	100.00		
Sorunları Ortaya Koymak İçin Çocuk ile Görüşmeler Yaparım	Toplam	f	25	71	126	78	46	346	10.287	.591
		%	7.23	20.52	36.42	22.54	13.29	100.00		
	İlkokul	f	9	7	23	25	19	83		
		%	10.84	8.43	27.71	30.12	22.89	100.00		
	Ortaokul veya İmam H. O.	f	8	8	33	27	14	90		
		%	8.89	8.89	36.67	30.00	15.56	100.00		
Sorunları Ortaya Koymak İçin Çocuk ile Görüşmeler Yaparım	Anadolu Lisesi	f	12	0	7	17	11	47	10.287	.591
		%	25.53	.00	14.89	36.17	23.40	100.00		
	İmam H.L./MTAL/Çok P.L.	f	23	8	33	37	25	126		
		%	18.25	6.35	26.19	29.37	19.84	100.00		
	Toplam	f	52	23	96	106	69	346		
		%	15.03	6.65	27.75	30.64	19.94	100.00		
Sorunları Ortaya Koymak İçin Çocuk ile Görüşmeler Yaparım	İlkokul	f	7	9	21	11	35	83	10.287	.591
		%	8.43	10.84	25.30	13.25	42.17	100.00		
	Ortaokul veya İmam H. O.	f	2	4	29	13	42	90		
		%	2.22	4.44	32.22	14.44	46.67	100.00		
	Anadolu Lisesi	f	3	4	12	10	18	47		
		%	6.38	8.51	25.53	21.28	38.30	100.00		
Sorunları Ortaya Koymak İçin Çocuk ile Görüşmeler Yaparım	İmam H.L./MTAL/Çok P.L.	f	6	6	40	21	53	126	10.287	.591
		%	4.76	4.76	31.75	16.67	42.06	100.00		
	Toplam	f	18	23	102	55	148	346		
		%	5.20	6.65	29.48	15.90	42.77	100.00		

(Devam ediyor)

Tablo 26 (Devam)

Yöneticilerin Çalışılan Okul Türü Değişkenine Göre Velayetin Kullanımı Sırasında Karşılaşılan Sorunların Çözümüne İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

	Okul Türü		Hiçbir zaman	Nadiren	Ara sıra	Sıklıkla	Her zaman	Toplam	X ²	p
Sorunları Ortaya Koymak İçin Ailenin Yakın Çevresi ile Görüşmeler Yaparım	İlkokul	f	15	24	21	16	7	83	8.129	.775
		%	18.07	28.92	25.30	19.28	8.43	100.00		
	Ortaokul veya İmam H. O.	f	13	27	25	20	5	90		
		%	14.44	30.00	27.78	22.22	5.56	100.00		
	Anadolu Lisesi	f	5	12	17	11	2	47		
		%	10.64	25.53	36.17	23.40	4.26	100.00		
Sorunları Ortaya Koymak İçin Araştırmalar Yaparım	İmam H.L./MTAL/Çok P.L.	f	15	36	41	31	3	126	14.055	.297
		%	11.90	28.57	32.54	24.60	2.38	100.00		
	Toplam	f	48	99	104	78	17	346		
		%	13.87	28.61	30.06	22.54	4.91	100.00		
	İlkokul	f	9	21	22	15	16	83		
		%	10.84	25.30	26.51	18.07	19.28	100.00		
Sorunları Çözmek İçin Ana ve/veya Baba ile Görüşmeler Yaparım	Ortaokul veya İmam H. O.	f	4	26	20	12	28	90	9.085	.696
		%	4.44	28.89	22.22	13.33	31.11	100.00		
	Anadolu Lisesi	f	4	14	17	7	5	47		
		%	8.51	29.79	36.17	14.89	10.64	100.00		
	İmam H.L./MTAL/Çok P.L.	f	6	35	39	16	30	126		
		%	4.76	27.78	30.95	12.70	23.81	100.00		
Sorunları Çözmek İçin Çocuk ile Görüşmeler Yaparım	Toplam	f	23	96	98	50	79	346	13.944	.304
		%	6.65	27.75	28.32	14.45	22.83	100.00		
	İlkokul	f	7	26	28	11	11	83		
		%	8.43	31.33	33.73	13.25	13.25	100.00		
	Ortaokul veya İmam H. O.	f	8	28	33	12	9	90		
		%	8.89	31.11	36.67	13.33	10.00	100.00		
Sorunları Çözmek İçin	Anadolu Lisesi	f	0	12	18	6	11	47	9.085	.696
		%	.00	25.53	38.30	12.77	23.40	100.00		
	İmam H.L./MTAL/Çok P.L.	f	8	35	45	17	21	126		
		%	6.35	27.78	35.71	13.49	16.67	100.00		
	Toplam	f	23	101	124	46	52	346		
		%	6.65	29.19	35.84	13.29	15.03	100.00		
Sorunları Çözmek İçin	İlkokul	f	8	7	4	36	28	83	13.944	.304
		%	9.64	8.43	4.82	43.37	33.73	100.00		
	Ortaokul veya İmam H. O.	f	4	5	4	37	40	90		
		%	4.44	5.56	4.44	41.11	44.44	100.00		
	Anadolu Lisesi	f	7	6	5	16	13	47		
		%	14.89	12.77	10.64	34.04	27.66	100.00		
Sorunları Çözmek İçin	İmam H.L./MTAL/Çok P.L.	f	8	9	12	49	48	126	13.944	.304
		%	6.35	7.14	9.52	38.89	38.10	100.00		
	Toplam	f	27	27	25	138	129	346		
		%	7.80	7.80	7.23	39.88	37.28	100.00		
	İlkokul	f	8	7	4	36	28	83		
		%	9.64	8.43	4.82	43.37	33.73	100.00		

(Devam ediyor)

Tablo 26 (Devam)

Yöneticilerin Çalışılan Okul Türü Değişkenine Göre Velayetin Kullanımı Sırasında Karşılaşılan Sorunların Çözümüne İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

	Okul Türü		Hiçbir zaman	Nadiren	Ara sıra	Sıklıkla	Her zaman	Toplam	X ²	p
Sorunları Çözmek İçin Ailenin Yakın Çevresi ile Görüşmeler Yaparım	İlkokul	f	16	29	24	7	7	83	19.318	.081
		%	19.28	34.94	28.92	8.43	8.43	100.00		
	Ortaokul veya İmam H. O.	f	28	24	25	5	8	90		
		%	31.11	26.67	27.78	5.56	8.89	100.00		
	Anadolu Lisesi	f	5	22	18	2	0	47		
		%	10.64	46.81	38.30	4.26	.00	100.00		
Sorunları Çözmek İçin Meslektaşlarım ile Görüşmeler Yaparım	İmam H.L./MTAL/Çok P.L.	f	30	46	39	3	8	126	11.634	.475
		%	23.81	36.51	30.95	2.38	6.35	100.00		
	Toplam	f	79	121	106	17	23	346		
		%	22.83	34.97	30.64	4.91	6.65	100.00		
	İlkokul	f	14	14	16	20	19	83		
		%	16.87	16.87	19.28	24.10	22.89	100.00		
Sorunları Çözmek İçin Öğretmenler ile İş Birliği İçinde Çalışırım	Ortaokul veya İmam H. O.	f	10	11	16	28	25	90	11.916	.452
		%	11.11	12.22	17.78	31.11	27.78	100.00		
	Anadolu Lisesi	f	3	6	16	15	7	47		
		%	6.38	12.77	34.04	31.91	14.89	100.00		
	İmam H.L./MTAL/Çok P.L.	f	14	16	32	37	27	126		
		%	11.11	12.70	25.40	29.37	21.43	100.00		
Sorunları Çözmek İçin Rehber Öğretmenler ile İş Birliği İçinde Çalışırım	Toplam	f	41	47	80	100	78	346	10.500	.572
		%	11.85	13.58	23.12	28.90	22.54	100.00		
	İlkokul	f	7	8	24	33	11	83		
		%	8.43	9.64	28.92	39.76	13.25	100.00		
	Ortaokul veya İmam H. O.	f	2	4	31	44	9	90		
		%	2.22	4.44	34.44	48.89	10.00	100.00		
Sorunları Çözmek İçin RAM'dan Yardım Alırım	Anadolu Lisesi	f	3	7	10	20	7	47	24.205	.019*
		%	6.38	14.89	21.28	42.55	14.89	100.00		
	İmam H.L./MTAL/Çok P.L.	f	6	8	38	59	15	126		
		%	4.76	6.35	30.16	46.83	11.90	100.00		
	Toplam	f	18	27	103	156	42	346		
		%	5.20	7.80	29.77	45.09	12.14	100.00		
Sorunları Çözmek İçin RAM'dan Yardım Alırım	İlkokul	f	5	20	19	21	18	83	24.205	.019*
		%	6.02	24.10	22.89	25.30	21.69	100.00		
	Ortaokul veya İmam H. O.	f	4	16	18	31	21	90		
		%	4.44	17.78	20.00	34.44	23.33	100.00		
	Anadolu Lisesi	f	7	10	12	9	9	47		
		%	14.89	21.28	25.53	19.15	19.15	100.00		
Sorunları Çözmek İçin RAM'dan Yardım Alırım	İmam H.L./MTAL/Çok P.L.	f	11	24	23	41	27	126	24.205	.019*
		%	8.73	19.05	18.25	32.54	21.43	100.00		
	Toplam	f	27	70	72	102	75	346		
		%	7.80	20.23	20.81	29.48	21.68	100.00		
	İlkokul	f	9	7	28	15	24	83		
		%	10.84	8.43	33.73	18.07	28.92	100.00		
Sorunları Çözmek İçin RAM'dan Yardım Alırım	Ortaokul veya İmam H. O.	f	4	5	26	26	29	90	24.205	.019*
		%	4.44	5.56	28.89	28.89	32.22	100.00		
	Anadolu Lisesi	f	4	2	28	7	6	47		
		%	8.51	4.26	59.57	14.89	12.77	100.00		
	İmam H.L./MTAL/Çok P.L.	f	6	3	52	31	34	126		
		%	4.76	2.38	41.27	24.60	26.98	100.00		
Sorunları Çözmek İçin RAM'dan Yardım Alırım	Toplam	f	23	17	134	79	93	346	24.205	.019*
		%	6.65	4.91	38.73	22.83	26.88	100.00		

(Devam ediyor)

Tablo 26 (Devam)

Yöneticilerin Çalışılan Okul Türü Değişkenine Göre Velayetin Kullanımı Sırasında Karşılaşılan Sorunların Çözümüne İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

	Okul Türü		Hiçbir zaman	Nadiren	Ara sıra	Sıklıkla	Her zaman	Toplam	X ²	p
Sorunları Çözmek İçin Okul Dışı Kurumlardan Yardım Alırım	İlkokul	f	5	20	17	24	17	83	15.154	.233
		%	6.02	24.10	20.48	28.92	20.48	100.00		
	Ortaokul veya İmam H. O.	f	7	21	12	29	21	90		
		%	7.78	23.33	13.33	32.22	23.33	100.00		
	Anadolu Lisesi	f	2	8	19	11	7	47		
		%	4.26	17.02	40.43	23.40	14.89	100.00		
	İmam H.L./MTAL/Çok P.L.	f	10	21	31	38	26	126		
		%	7.94	16.67	24.60	30.16	20.63	100.00		
	Toplam	f	24	70	79	102	71	346		
		%	6.94	20.23	22.83	29.48	20.52	100.00		
Sorunları Çözmek İçin Okul Dışı Kişilerden Yardım Alırım	İlkokul	f	8	12	16	26	21	83	16.736	.160
		%	9.64	14.46	19.28	31.33	25.30	100.00		
	Ortaokul veya İmam H. O.	f	4	9	17	30	30	90		
		%	4.44	10.00	18.89	33.33	33.33	100.00		
	Anadolu Lisesi	f	7	13	9	8	10	47		
		%	14.89	27.66	19.15	17.02	21.28	100.00		
	İmam H.L./MTAL/Çok P.L.	f	8	20	28	35	35	126		
		%	6.35	15.87	22.22	27.78	27.78	100.00		
	Toplam	f	27	54	70	99	96	346		
		%	7.80	15.61	20.23	28.61	27.75	100.00		

* %20 ve üzerinde hücre beşin altında beklenen sayıya sahiptir.

Tablo 26 incelendiğinde yöneticilerin çalışılan okul türü değişkeniyle velayetin kullanımı sırasında karşılaşılan sorunların çözümüne ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

Rehber öğretmenlerin çalışılan okul türü değişkenine göre velayetin kullanımı sırasında karşılaşılan sorunların çözümüne ilişkin görüşlerinin dağılımı Tablo 27’de verilmiştir.

Tablo 27

*Rehber Öğretmenlerin Çalışılan Okul Türü Değişkenine Göre Velayetin Kullanımı
Sırasında Karşılaşılan Sorunların Çözümüne İlişkin Görüşlerinin Dağılımı*

	Okul Türü		Hiçbir zaman	Nadiren	Ara sıra	Sıklıkla	Her zaman	Toplam	X ²	p
Sorunları Önlemek İçin Gerekli Tedbirleri Alırım (Aile Eğitimleri Yapmak Gibi)	İlkokul	f	1	14	37	14	14	80	10.721	.553
		%	1.25	17.50	46.25	17.50	17.50	100.00		
	Ortaokul veya İmam H. O.	f	4	24	49	16	18	111		
		%	3.60	21.62	44.14	14.41	16.22	100.00		
	Anadolu Lisesi	f	3	15	39	11	10	78		
		%	3.85	19.23	50.00	14.10	12.82	100.00		
Sorunları Ortaya Koymak İçin Ev Ziyaretleri Yaparım	İmam H.L./MTAL/Çok P.L.	f	5	7	25	12	5	54	15.464	.217
		%	9.26	12.96	46.30	22.22	9.26	100.00		
	Toplam	f	13	60	150	53	47	323		
		%	4.02	18.58	46.44	16.41	14.55	100.00		
	İlkokul	f	8	28	11	28	5	80		
		%	10.00	35.00	13.75	35.00	6.25	100.00		
Sorunları Ortaya Koymak İçin Ana ve/veya Baba ile Görüşmeler Yaparım	Ortaokul veya İmam H. O.	f	10	24	17	34	26	111	21.069	.049*
		%	9.01	21.62	15.32	30.63	23.42	100.00		
	Anadolu Lisesi	f	12	20	13	21	12	78		
		%	15.38	25.64	16.67	26.92	15.38	100.00		
	İmam H.L./MTAL/Çok P.L.	f	7	12	7	17	11	54		
		%	12.96	22.22	12.96	31.48	20.37	100.00		
Sorunları Ortaya Koymak İçin Çocuk ile Görüşmeler Yaparım	Toplam	f	37	84	48	100	54	323	7.761	.804
		%	11.46	26.01	14.86	30.96	16.72	100.00		
	İlkokul	f	2	7	38	28	5	80		
		%	2.50	8.75	47.50	35.00	6.25	100.00		
	Ortaokul veya İmam H. O.	f	4	9	40	32	26	111		
		%	3.60	8.11	36.04	28.83	23.42	100.00		
Sorunları Ortaya Koymak İçin Ailenin Yakın Çevresi ile Görüşmeler Yaparım	Anadolu Lisesi	f	3	4	37	22	12	78	4.611	.970
		%	3.85	5.13	47.44	28.21	15.38	100.00		
	İmam H.L./MTAL/Çok P.L.	f	6	6	20	11	11	54		
		%	11.11	11.11	37.04	20.37	20.37	100.00		
	Toplam	f	15	26	135	93	54	323		
		%	4.64	8.05	41.80	28.79	16.72	100.00		
Sorunları Ortaya Koymak İçin Ailenin Yakın Çevresi ile Görüşmeler Yaparım	İlkokul	f	5	7	10	43	15	80	4.611	.970
		%	6.25	8.75	12.50	53.75	18.75	100.00		
	Ortaokul veya İmam H. O.	f	7	7	22	64	11	111		
		%	6.31	6.31	19.82	57.66	9.91	100.00		
	Anadolu Lisesi	f	6	7	8	45	12	78		
		%	7.69	8.97	10.26	57.69	15.38	100.00		
Sorunları Ortaya Koymak İçin Ailenin Yakın Çevresi ile Görüşmeler Yaparım	İmam H.L./MTAL/Çok P.L.	f	4	6	9	27	8	54	4.611	.970
		%	7.41	11.11	16.67	50.00	14.81	100.00		
	Toplam	f	22	27	49	179	46	323		
		%	6.81	8.36	15.17	55.42	14.24	100.00		
	İlkokul	f	10	22	32	11	5	80		
		%	12.50	27.50	40.00	13.75	6.25	100.00		
Sorunları Ortaya Koymak İçin Ailenin Yakın Çevresi ile Görüşmeler Yaparım	Ortaokul veya İmam H. O.	f	20	20	47	17	7	111	4.611	.970
		%	18.02	18.02	42.34	15.32	6.31	100.00		
	Anadolu Lisesi	f	11	16	33	12	6	78		
		%	14.10	20.51	42.31	15.38	7.69	100.00		
	İmam H.L./MTAL/Çok P.L.	f	9	14	18	9	4	54		
		%	16.67	25.93	33.33	16.67	7.41	100.00		
Sorunları Ortaya Koymak İçin Ailenin Yakın Çevresi ile Görüşmeler Yaparım	Toplam	f	50	72	130	49	22	323	4.611	.970
		%	15.48	22.29	40.25	15.17	6.81	100.00		

(Devam ediyor)

Tablo 27 (Devam)

*Rehber Öğretmenlerin Çalışılan Okul Türü Değişkenine Göre Velayetin Kullanımı
Sırasında Karşılaşılan Sorunların Çözümüne İlişkin Görüşlerinin Dağılımı*

	Okul Türü		Hiçbir zaman	Nadiren	Ara sıra	Sıklıkla	Her zaman	Toplam	X ²	p
Sorunları Ortaya Koymak İçin Araştırmalar Yaparım	İlkokul	f	5	34	29	7	5	80	15.316	.225
		%	6.25	42.50	36.25	8.75	6.25	100.00		
	Ortaokul veya İmam H. O.	f	26	45	26	7	7	111		
		%	23.42	40.54	23.42	6.31	6.31	100.00		
	Anadolu Lisesi	f	12	30	24	7	5	78		
		%	15.38	38.46	30.77	8.97	6.41	100.00		
Sorunları Çözmek İçin Ana ve/veya Baba ile Görüşmeler Yaparım	İmam H.L./MTAL/Çok P.L.	f	11	17	14	6	6	54	16.856	.155
		%	20.37	31.48	25.93	11.11	11.11	100.00		
	Toplam	f	54	126	93	27	23	323		
		%	16.72	39.01	28.79	8.36	7.12	100.00		
	İlkokul	f	12	7	37	19	5	80		
		%	15.00	8.75	46.25	23.75	6.25	100.00		
Sorunları Çözmek İçin Çocuk ile Görüşmeler Yaparım	Ortaokul veya İmam H. O.	f	16	7	37	25	26	111	16.229	.181
		%	14.41	6.31	33.33	22.52	23.42	100.00		
	Anadolu Lisesi	f	9	7	34	16	12	78		
		%	11.54	8.97	43.59	20.51	15.38	100.00		
	İmam H.L./MTAL/Çok P.L.	f	12	6	16	9	11	54		
		%	22.22	11.11	29.63	16.67	20.37	100.00		
Sorunları Çözmek İçin Ailenin Yakın Çevresi ile Görüşmeler Yaparım	Toplam	f	49	27	124	69	54	323	12.644	.395
		%	15.17	8.36	38.39	21.36	16.72	100.00		
	İlkokul	f	3	12	9	34	22	80		
		%	3.75	15.00	11.25	42.50	27.50	100.00		
	Ortaokul veya İmam H. O.	f	14	15	20	43	19	111		
		%	12.61	13.51	18.02	38.74	17.12	100.00		
Sorunları Çözmek İçin Meslektaşları ile Görüşmeler Yaparım	Anadolu Lisesi	f	6	7	15	29	21	78	15.901	.196
		%	7.69	8.97	19.23	37.18	26.92	100.00		
	İmam H.L./MTAL/Çok P.L.	f	5	10	14	14	11	54		
		%	9.26	18.52	25.93	25.93	20.37	100.00		
	Toplam	f	28	44	58	120	73	323		
		%	8.67	13.62	17.96	37.15	22.60	100.00		
Sorunları Çözmek İçin Meslektaşları ile Görüşmeler Yaparım	İlkokul	f	7	7	27	31	8	80	15.901	.196
		%	8.75	8.75	33.75	38.75	10.00	100.00		
	Ortaokul veya İmam H. O.	f	7	20	30	34	20	111		
		%	6.31	18.02	27.03	30.63	18.02	100.00		
	Anadolu Lisesi	f	7	14	20	28	9	78		
		%	8.97	17.95	25.64	35.90	11.54	100.00		
Sorunları Çözmek İçin Meslektaşları ile Görüşmeler Yaparım	İmam H.L./MTAL/Çok P.L.	f	6	12	9	18	9	54	15.901	.196
		%	11.11	22.22	16.67	33.33	16.67	100.00		
	Toplam	f	27	53	86	111	46	323		
		%	8.36	16.41	26.63	34.37	14.24	100.00		
	İlkokul	f	2	8	35	30	5	80		
		%	2.50	10.00	43.75	37.50	6.25	100.00		
Sorunları Çözmek İçin Meslektaşları ile Görüşmeler Yaparım	Ortaokul veya İmam H. O.	f	6	8	38	33	26	111	15.901	.196
		%	5.41	7.21	34.23	29.73	23.42	100.00		
	Anadolu Lisesi	f	3	8	32	23	12	78		
		%	3.85	10.26	41.03	29.49	15.38	100.00		
	İmam H.L./MTAL/Çok P.L.	f	5	5	20	13	11	54		
		%	9.26	9.26	37.04	24.07	20.37	100.00		
Sorunları Çözmek İçin Meslektaşları ile Görüşmeler Yaparım	Toplam	f	16	29	125	99	54	323	15.901	.196
		%	4.95	8.98	38.70	30.65	16.72	100.00		

(Devam ediyor)

Tablo 27 (Devam)

*Rehber Öğretmenlerin Çalışılan Okul Türü Değişkenine Göre Velayetin Kullanımı
Sırasında Karşılaşılan Sorunların Çözümüne İlişkin Görüşlerinin Dağılımı*

	Okul Türü		Hiçbir zaman	Nadiren	Ara sıra	Sıklıkla	Her zaman	Toplam	X ²	p
Sorunları Çözmek İçin Öğretmenler ile İş Birliği İçinde Çalışırım	İlkokul	f	5	9	10	25	31	80	13.612	.326
		%	6.25	11.25	12.50	31.25	38.75	100.00		
	Ortaokul veya İmam H. O.	f	7	22	20	22	40	111		
		%	6.31	19.82	18.02	19.82	36.04	100.00		
	Anadolu Lisesi	f	5	12	11	17	33	78		
		%	6.41	15.38	14.10	21.79	42.31	100.00		
Sorunları Çözmek İçin Okul Yöneticileri ile İş Birliği İçinde Çalışırım	İmam H.L./MTAL/Çok P.L.	f	6	14	9	13	12	54	17.492	.132
		%	11.11	25.93	16.67	24.07	22.22	100.00		
	Toplam	f	23	57	50	77	116	323		
		%	7.12	17.65	15.48	23.84	35.91	100.00		
	İlkokul	f	3	5	9	35	28	80		
		%	3.75	6.25	11.25	43.75	35.00	100.00		
Sorunları Çözmek İçin RAM'dan Yardım Alırım	Ortaokul veya İmam H. O.	f	7	13	22	36	33	111	12.693	.392
		%	6.31	11.71	19.82	32.43	29.73	100.00		
	Anadolu Lisesi	f	0	9	12	34	23	78		
		%	.00	11.54	15.38	43.59	29.49	100.00		
	İmam H.L./MTAL/Çok P.L.	f	5	4	14	19	12	54		
		%	9.26	7.41	25.93	35.19	22.22	100.00		
Sorunları Çözmek İçin Okul Dışı Kurumlardan Yardım Alırım	Toplam	f	15	31	57	124	96	323	14.479	.271
		%	4.64	9.60	17.65	38.39	29.72	100.00		
	İlkokul	f	1	9	11	43	16	80		
		%	1.25	11.25	13.75	53.75	20.00	100.00		
	Ortaokul veya İmam H. O.	f	7	15	17	41	31	111		
		%	6.31	13.51	15.32	36.94	27.93	100.00		
Sorunları Çözmek İçin Okul Dışı Kişilerden Yardım Alırım	Anadolu Lisesi	f	4	4	12	40	18	78	9.217	.684
		%	5.13	5.13	15.38	51.28	23.08	100.00		
	İmam H.L./MTAL/Çok P.L.	f	1	8	9	23	13	54		
		%	1.85	14.81	16.67	42.59	24.07	100.00		
	Toplam	f	13	36	49	147	78	323		
		%	4.02	11.15	15.17	45.51	24.15	100.00		
Sorunları Çözmek İçin Okul Dışı Kişilerden Yardım Alırım	İlkokul	f	2	9	25	29	15	80	9.217	.684
		%	2.50	11.25	31.25	36.25	18.75	100.00		
	Ortaokul veya İmam H. O.	f	8	22	32	26	23	111		
		%	7.21	19.82	28.83	23.42	20.72	100.00		
	Anadolu Lisesi	f	2	12	29	23	12	78		
		%	2.56	15.38	37.18	29.49	15.38	100.00		
Sorunları Çözmek İçin Okul Dışı Kişilerden Yardım Alırım	İmam H.L./MTAL/Çok P.L.	f	3	14	16	16	5	54	9.217	.684
		%	5.56	25.93	29.63	29.63	9.26	100.00		
	Toplam	f	15	57	102	94	55	323		
		%	4.64	17.65	31.58	29.10	17.03	100.00		
	İlkokul	f	2	7	11	31	29	80		
		%	2.50	8.75	13.75	38.75	36.25	100.00		
Sorunları Çözmek İçin Okul Dışı Kişilerden Yardım Alırım	Ortaokul veya İmam H. O.	f	6	7	21	28	49	111	9.217	.684
		%	5.41	6.31	18.92	25.23	44.14	100.00		
	Anadolu Lisesi	f	5	7	10	22	34	78		
		%	6.41	8.97	12.82	28.21	43.59	100.00		
	İmam H.L./MTAL/Çok P.L.	f	2	7	10	16	19	54		
		%	3.70	12.96	18.52	29.63	35.19	100.00		
Sorunları Çözmek İçin Okul Dışı Kişilerden Yardım Alırım	Toplam	f	15	28	52	97	131	323	9.217	.684
		%	4.64	8.67	16.10	30.03	40.56	100.00		

* %20 ve üzerinde hücre beşin altında beklenen sayıya sahiptir.

Tablo 27 incelendiğinde rehber öğretmenlerin çalışılan okulun türü değişkeniyle velayetin kullanımı sırasında karşılaşılan sorunların çözümüne ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

Çalışılan Okulun Bulunduğu İlçe Değişkenine İlişkin Bulgular ve Yorumlar.

Yöneticilerin çalışılan okulun bulunduğu ilçe değişkenine göre velayetin kullanımı sırasında karşılaşılan sorunların çözümüne ilişkin görüşlerinin dağılımı Tablo 28’de verilmiştir.

Tablo 28

Yöneticilerin Çalışılan Okulun Bulunduğu İlçe Değişkenine Göre Velayetin Kullanımı Sırasında Karşılaşılan Sorunların Çözümüne İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

	Görev Yapılan İlçe	Hiçbir zaman	Nadiren	Ara sıra	Sıklıkla	Her zaman	Toplam	X ²	p
Sorunları Önlemek İçin Gerekli Tedbirleri Alırım (Aile Eğitimleri Yapmak Gibi)	Altındağ	f 3 % 7.32	8 19.51	12 29.27	12 29.27	6 14.63	41 100.00	1.867	.999
	Çankaya	f 4 % 6.56	14 22.95	17 27.87	17 27.87	9 14.75	61 100.00		
	Etimesgut	f 2 % 5.26	9 23.68	10 26.32	12 31.58	5 13.16	38 100.00		
	Keçiören	f 4 % 6.78	11 18.64	18 30.51	17 28.81	9 15.25	59 100.00		
	Mamak	f 4 % 7.69	12 23.08	13 25.00	15 28.85	8 15.38	52 100.00		
	Sincan	f 3 % 6.98	9 20.93	12 27.91	12 27.91	7 16.28	43 100.00		
	Yenimahalle	f 4 % 7.69	13 25.00	13 25.00	14 26.92	8 15.38	52 100.00		
	Toplam	f 24 % 6.94	76 21.97	95 27.46	99 28.61	52 15.03	346 100.00		
Sorunları Ortaya Koymak İçin Ev Ziyaretleri Yaparım	Altındağ	f 3 % 7.32	9 21.95	14 34.15	9 21.95	6 14.63	41 100.00	2.665	.999
	Çankaya	f 4 % 6.56	12 19.67	23 37.70	14 22.95	8 13.11	61 100.00		
	Etimesgut	f 4 % 10.53	9 23.68	13 34.21	8 21.05	4 10.53	38 100.00		
	Keçiören	f 3 % 5.08	12 20.34	22 37.29	14 23.73	8 13.56	59 100.00		
	Mamak	f 4 % 7.69	10 19.23	19 36.54	13 25.00	6 11.54	52 100.00		
	Sincan	f 3 % 6.98	9 20.93	15 34.88	10 23.26	6 13.95	43 100.00		
	Yenimahalle	f 4 % 7.69	10 19.23	20 38.46	10 19.23	8 15.38	52 100.00		
	Toplam	f 25 % 7.23	71 20.52	126 36.42	78 22.54	46 13.29	346 100.00		

(Devam ediyor)

Tablo 28 (Devam)

Yöneticilerin Çalışılan Okulun Bulunduğu İlçe Değişkenine Göre Velayetin Kullanımı Sırasında Karşılaşılan Sorunların Çözümüne İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

	Görev Yapılan İlçe	Hiçbir zaman	Nadiren	Ara sıra	Sıklıkla	Her zaman	Toplam	X^2	p
Sorunları Ortaya Koymak İçin Ana ve/veya Baba ile Görüşmeler Yaparım	Altındağ	f 6 % 14.63	3 7.32	12 29.27	11 26.83	9 21.95	41 100.00	2.285	.999
	Çankaya	f 9 % 14.75	4 6.56	16 26.23	20 32.79	12 19.67	61 100.00		
	Etimesgut	f 5 % 13.16	2 5.26	13 34.21	11 28.95	7 18.42	38 100.00		
	Keçiören	f 9 % 15.25	4 6.78	15 25.42	18 30.51	13 22.03	59 100.00		
	Mamak	f 8 % 15.38	3 5.77	14 26.92	17 32.69	10 19.23	52 100.00		
	Sincan	f 7 % 16.28	3 6.98	12 27.91	12 27.91	9 20.93	43 100.00		
	Yenimahalle	f 8 % 15.38	4 7.69	14 26.92	17 32.69	9 17.31	52 100.00		
	Toplam	f 52 % 15.03	23 6.65	96 27.75	106 30.64	69 19.94	346 100.00		
Sorunları Ortaya Koymak İçin Çocuk ile Görüşmeler Yaparım	Altındağ	f 3 % 7.32	3 7.32	11 26.83	6 14.63	18 43.90	41 100.00	2.646	.999
	Çankaya	f 3 % 4.92	4 6.56	19 31.15	10 16.39	25 40.98	61 100.00		
	Etimesgut	f 2 % 5.26	2 5.26	10 26.32	6 15.79	18 47.37	38 100.00		
	Keçiören	f 4 % 6.78	4 6.78	17 28.81	10 16.95	24 40.68	59 100.00		
	Mamak	f 2 % 3.85	3 5.77	16 30.77	8 15.38	23 44.23	52 100.00		
	Sincan	f 2 % 4.65	3 6.98	13 30.23	8 18.60	17 39.53	43 100.00		
	Yenimahalle	f 2 % 3.85	4 7.69	16 30.77	7 13.46	23 44.23	52 100.00		
	Toplam	f 18 % 5.20	23 6.65	102 29.48	55 15.90	148 42.77	346 100.00		
Sorunları Ortaya Koymak İçin Ailenin Yakın Çevresi ile Görüşmeler Yaparım	Altındağ	f 6 % 14.63	12 29.27	11 26.83	9 21.95	3 7.32	41 100.00	3.855	.999
	Çankaya	f 8 % 13.11	17 27.87	19 31.15	14 22.95	3 4.92	61 100.00		
	Etimesgut	f 6 % 15.79	12 31.58	10 26.32	8 21.05	2 5.26	38 100.00		
	Keçiören	f 7 % 11.86	17 28.81	17 28.81	14 23.73	4 6.78	59 100.00		
	Mamak	f 7 % 13.46	14 26.92	18 34.62	11 21.15	2 3.85	52 100.00		
	Sincan	f 6 % 13.95	12 27.91	12 27.91	11 25.58	2 4.65	43 100.00		
	Yenimahalle	f 8 % 15.38	15 28.85	17 32.69	11 21.15	1 1.92	52 100.00		
	Toplam	f 48 % 13.87	99 28.61	104 30.06	78 22.54	17 4.91	346 100.00		

(Devam ediyor)

Tablo 28 (Devam)

Yöneticilerin Çalışılan Okulun Bulunduğu İlçe Değişkenine Göre Velayetin Kullanımı Sırasında Karşılaşılan Sorunların Çözümüne İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

	Görev Yapılan İlçe	Hiçbir zaman	Nadiren	Ara sıra	Sıklıkla	Her zaman	Toplam	X^2	p
Sorunları Ortaya Koymak İçin Araştırmalar Yaparım	Altındağ	<i>f</i> 3 % 7.32	11	12	6	9	41	2.216	.999
	Çankaya	<i>f</i> 4 % 6.56	18	17	9	13	61		
	Etimesgut	<i>f</i> 2 % 5.26	10	10	5	11	38		
	Keçiören	<i>f</i> 4 % 6.78	17	18	9	11	59		
	Mamak	<i>f</i> 3 % 5.77	15	14	8	12	52		
	Sincan	<i>f</i> 3 % 6.98	12	12	6	10	43		
	Yenimahalle	<i>f</i> 4 % 7.69	13	15	7	13	52		
	Toplam	<i>f</i> 23 % 6.65	96	98	50	79	346		
	Toplam	<i>f</i> 23 % 6.65	96	98	50	79	346		
Sorunları Çözmek İçin Ana ve/veya Baba İle Görüşmeler Yaparım	Altındağ	<i>f</i> 12 % 29.27	15	5	6	0	41	1.748	.999
	Çankaya	<i>f</i> 17 % 27.87	22	9	9	0	61		
	Etimesgut	<i>f</i> 13 % 34.21	13	5	5	0	38		
	Keçiören	<i>f</i> 15 % 25.42	23	8	9	0	59		
	Mamak	<i>f</i> 15 % 28.85	19	7	8	0	52		
	Sincan	<i>f</i> 13 % 30.23	15	5	7	0	43		
	Yenimahalle	<i>f</i> 16 % 30.77	17	7	8	0	52		
	Toplam	<i>f</i> 101 % 29.19	124	46	52	0	346		
	Toplam	<i>f</i> 101 % 29.19	124	46	52	0	346		
Sorunları Çözmek İçin Çocuk İle Görüşmeler Yaparım	Altındağ	<i>f</i> 3 % 7.32	3	3	18	14	41	3.006	.999
	Çankaya	<i>f</i> 5 % 8.20	5	4	24	23	61		
	Etimesgut	<i>f</i> 3 % 7.89	3	2	16	14	38		
	Keçiören	<i>f</i> 5 % 8.47	5	4	25	20	59		
	Mamak	<i>f</i> 5 % 9.62	4	4	19	20	52		
	Sincan	<i>f</i> 3 % 6.98	4	3	17	16	43		
	Yenimahalle	<i>f</i> 3 % 5.77	3	5	19	22	52		
	Toplam	<i>f</i> 27 % 7.80	27	25	138	129	346		
	Toplam	<i>f</i> 27 % 7.80	27	25	138	129	346		

(Devam ediyor)

Tablo 28 (Devam)

*Yöneticilerin Çalışılan Okulun Bulunduğu İlçe Değişkenine Göre Velayetin Kullanımı
Sırasında Karşılaşılan Sorunların Çözümüne İlişkin Görüşlerinin Dağılımı*

	Görev Yapılan İlçe	Hiçbir zaman	Nadiren	Ara sıra	Sıklıkla	Her zaman	Toplam	X^2	p
Sorunları Çözmek İçin Ailenin Yakın Çevresi ile Görüşmeler Yaparım	Altındağ	<i>f</i> 9 % 21.95	14 34.15	12 29.27	3 7.32	3 7.32	41 100.00	3.978	.999
	Çankaya	<i>f</i> 13 % 21.31	22 36.07	19 31.15	3 4.92	4 6.56	61 100.00		
	Etimesgut	<i>f</i> 11 % 28.95	12 31.58	11 28.95	2 5.26	2 5.26	38 100.00		
	Keçiören	<i>f</i> 11 % 18.64	21 35.59	19 32.20	4 6.78	4 6.78	59 100.00		
	Mamak	<i>f</i> 12 % 23.08	18 34.62	17 32.69	2 3.85	3 5.77	52 100.00		
	Sincan	<i>f</i> 10 % 23.26	15 34.88	13 30.23	2 4.65	3 6.98	43 100.00		
	Yenimahalle	<i>f</i> 13 % 25.00	19 36.54	15 28.85	1 1.92	4 7.69	52 100.00		
	Toplam	<i>f</i> 79 % 22.83	121 34.97	106 30.64	17 4.91	23 6.65	346 100.00		
Sorunları Çözmek İçin Meslektaşlarım ile Görüşmeler Yaparım	Altındağ	<i>f</i> 6 % 14.63	6 14.63	9 21.95	11 26.83	9 21.95	41 100.00	2.785	.999
	Çankaya	<i>f</i> 7 % 11.48	8 13.11	14 22.95	19 31.15	13 21.31	61 100.00		
	Etimesgut	<i>f</i> 4 % 10.53	4 10.53	8 21.05	11 28.95	11 28.95	38 100.00		
	Keçiören	<i>f</i> 8 % 13.56	8 13.56	14 23.73	18 30.51	11 18.64	59 100.00		
	Mamak	<i>f</i> 5 % 9.62	7 13.46	13 25.00	15 28.85	12 23.08	52 100.00		
	Sincan	<i>f</i> 5 % 11.63	6 13.95	10 23.26	12 27.91	10 23.26	43 100.00		
	Yenimahalle	<i>f</i> 6 % 11.54	8 15.38	12 23.08	14 26.92	12 23.08	52 100.00		
	Toplam	<i>f</i> 41 % 11.85	47 13.58	80 23.12	100 28.90	78 22.54	346 100.00		
Sorunları Çözmek İçin Öğretmenler ile İş Birliği İçinde Çalışırım	Altındağ	<i>f</i> 3 % 7.32	3 7.32	12 29.27	17 41.46	6 14.63	41 100.00	2.542	.999
	Çankaya	<i>f</i> 3 % 4.92	5 8.20	18 29.51	28 45.90	7 11.48	61 100.00		
	Etimesgut	<i>f</i> 2 % 5.26	3 7.89	12 31.58	17 44.74	4 10.53	38 100.00		
	Keçiören	<i>f</i> 4 % 6.78	5 8.47	17 28.81	25 42.37	8 13.56	59 100.00		
	Mamak	<i>f</i> 2 % 3.85	5 9.62	15 28.85	24 46.15	6 11.54	52 100.00		
	Sincan	<i>f</i> 2 % 4.65	3 6.98	13 30.23	20 46.51	5 11.63	43 100.00		
	Yenimahalle	<i>f</i> 2 % 3.85	3 5.77	16 30.77	25 48.08	6 11.54	52 100.00		
	Toplam	<i>f</i> 18 % 5.20	27 7.80	103 29.77	156 45.09	42 12.14	346 100.00		

(Devam ediyor)

Tablo 28 (Devam)

Yöneticilerin Çalışılan Okulun Bulunduğu İlçe Değişkenine Göre Velayetin Kullanımı Sırasında Karşılaşılan Sorunların Çözümüne İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

	Görev Yapılan İlçe	Hiçbir zaman	Nadiren	Ara sıra	Sıklıkla	Her zaman	Toplam	X^2	p
Sorunları Çözmek İçin Rehber Öğretmenler ile İş Birliği İçinde Çalışırım	Altındağ	f 3 % 7.32	9 21.95	9 21.95	12 29.27	8 19.51	41 100.00	3.036	.999
	Çankaya	f 5 % 8.20	12 19.67	13 21.31	17 27.87	14 22.95	61 100.00		
	Etimesgut	f 3 % 7.89	9 23.68	8 21.05	11 28.95	7 18.42	38 100.00		
	Keçiören	f 5 % 8.47	12 20.34	14 23.73	16 27.12	12 20.34	59 100.00		
	Mamak	f 4 % 7.69	10 19.23	11 21.15	15 28.85	12 23.08	52 100.00		
	Sincan	f 4 % 9.30	9 20.93	8 18.60	13 30.23	9 20.93	43 100.00		
	Yenimahalle	f 3 % 5.77	9 17.31	9 17.31	18 34.62	13 25.00	52 100.00		
	Toplam	f 27 % 7.80	70 20.23	72 20.81	102 29.48	75 21.68	346 100.00		
Sorunları Çözmek İçin RAM'dan Yardım Alırım	Altındağ	f 3 % 7.32	3 7.32	15 36.59	8 19.51	12 29.27	41 100.00	3.830	.999
	Çankaya	f 4 % 6.56	3 4.92	24 39.34	15 24.59	15 24.59	61 100.00		
	Etimesgut	f 2 % 5.26	2 5.26	14 36.84	8 21.05	12 31.58	38 100.00		
	Keçiören	f 4 % 6.78	4 6.78	24 40.68	13 22.03	14 23.73	59 100.00		
	Mamak	f 3 % 5.77	2 3.85	21 40.38	12 23.08	14 26.92	52 100.00		
	Sincan	f 3 % 6.98	2 4.65	17 39.53	10 23.26	11 25.58	43 100.00		
	Yenimahalle	f 4 % 7.69	1 1.92	19 36.54	13 25.00	15 28.85	52 100.00		
	Toplam	f 23 % 6.65	17 4.91	134 38.73	79 22.83	93 26.88	346 100.00		
Sorunları Çözmek İçin Okul Dışı Kurumlardan Yardım Alırım	Altındağ	f 3 % 7.32	9 21.95	9 21.95	12 29.27	8 19.51	41 100.00	1.953	.999
	Çankaya	f 4 % 6.56	12 19.67	14 22.95	18 29.51	13 21.31	61 100.00		
	Etimesgut	f 2 % 5.26	9 23.68	8 21.05	10 26.32	9 23.68	38 100.00		
	Keçiören	f 4 % 6.78	12 20.34	14 23.73	18 30.51	11 18.64	59 100.00		
	Mamak	f 4 % 7.69	10 19.23	13 25.00	14 26.92	11 21.15	52 100.00		
	Sincan	f 3 % 6.98	9 20.93	10 23.26	13 30.23	8 18.60	43 100.00		
	Yenimahalle	f 4 % 7.69	9 17.31	11 21.15	17 32.69	11 21.15	52 100.00		
	Toplam	f 24 % 6.94	70 20.23	79 22.83	102 29.48	71 20.52	346 100.00		

(Devam ediyor)

Tablo 28 (Devam)

Yöneticilerin Çalışılan Okulun Bulunduğu İlçe Değişkenine Göre Velayetin Kullanımı Sırasında Karşılaşılan Sorunların Çözümüne İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

	Görev Yapılan İlçe	Hiçbir zaman	Nadiren	Ara sıra	Sıklıkla	Her zaman	Toplam	X^2	p
Sorunları Çözmek İçin Okul Dışı Kişilerden Yardım Alırım	Altındağ	f 3 % 7.32	6	9	12	11	41	2.638	.999
	Çankaya	f 5 % 8.20	10	12	17	17	61		
	Etimesgut	f 3 % 7.89	6	7	11	11	38		
	Keçiören	f 5 % 8.47	10	13	16	15	59		
	Mamak	f 5 % 9.62	8	10	14	15	52		
	Sincan	f 3 % 6.98	8	9	12	11	43		
	Yenimahalle	f 3 % 5.77	6	10	17	16	52		
	Toplam	f 27 % 7.80	54	70	99	96	346		

Tablo 28 incelendiğinde yöneticilerin çalışılan okulun bulunduğu ilçe değişkeniyle velayetin kullanımı sırasında karşılaşılan sorunların çözümüne ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

Rehber öğretmenlerin çalışılan okulun bulunduğu ilçe değişkenine göre velayetin kullanımı sırasında karşılaşılan sorunların çözümüne ilişkin görüşlerinin dağılımı Tablo 29'da verilmiştir.

Tablo 29

Rehber Öğretmenlerin Çalışılan Okulun Bulunduğu İlçe Değişkenine Göre Velayetin Kullanımı Sırasında Karşılaşılan Sorunların Çözümüne İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

	Görev Yapılan İlçe	Hiçbir zaman	Nadiren	Ara sıra	Sıklıkla	Her zaman	Toplam	X^2	p
Sorunları Önlemek İçin Gerekli Tedbirleri Alırım (Aile Eğitimleri Yapmak Gibi)	Altındağ	f 1 % 3.33	6	14	4	5	30	2.399	.999
	Çankaya	f 2 % 3.85	10	25	8	7	52		
	Etimesgut	f 1 % 2.63	8	17	7	5	38		
	Keçiören	f 4 % 6.35	11	29	10	9	63		
	Mamak	f 2 % 4.35	8	21	8	7	46		
	Sincan	f 1 % 2.22	8	21	8	7	45		
	Yenimahalle	f 2 % 4.08	9	23	8	7	49		
	Toplam	f 13 % 4.02	60	150	53	47	323		

(Devam ediyor)

Tablo 29 (Devam)

Rehber Öğretmenlerin Çalışılan Okulun Bulunduğu İlçe Değişkenine Göre Velayetin Kullanımı Sırasında Karşılaşılan Sorunların Çözümüne İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

	Görev Yapılan İlçe	Hiçbir zaman	Nadiren	Ara sıra	Sıklıkla	Her zaman	Toplam	X^2	p
Sorunları Ortaya Koymak İçin Ev Ziyaretleri Yaparım	Altındağ	f 2 % 6.67	10 33.33	5 16.67	9 30.00	4 13.33	30 100.00	6.035	.999
	Çankaya	f 4 % 7.69	16 30.77	8 15.38	15 28.85	9 17.31	52 100.00		
	Etimesgut	f 4 % 10.53	9 23.68	6 15.79	12 31.58	7 18.42	38 100.00		
	Keçiören	f 8 % 12.70	16 25.40	9 14.29	19 30.16	11 17.46	63 100.00		
	Mamak	f 5 % 10.87	12 26.09	7 15.22	15 32.61	7 15.22	46 100.00		
	Sincan	f 5 % 11.11	11 24.44	6 13.33	15 33.33	8 17.78	45 100.00		
	Yenimahalle	f 9 % 18.37	10 20.41	7 14.29	15 30.61	8 16.33	49 100.00		
	Toplam	f 37 % 11.46	84 26.01	48 14.86	100 30.96	54 16.72	323 100.00		
Sorunları Ortaya Koymak İçin Ana ve/veya Baba ile Görüşmeler Yaparım	Altındağ	f 1 % 3.33	2 6.67	14 46.67	9 30.00	4 13.33	30 100.00	2.494	.999
	Çankaya	f 3 % 5.77	4 7.69	20 38.46	16 30.77	9 17.31	52 100.00		
	Etimesgut	f 1 % 2.63	3 7.89	18 47.37	9 23.68	7 18.42	38 100.00		
	Keçiören	f 3 % 4.76	5 7.94	26 41.27	18 28.57	11 17.46	63 100.00		
	Mamak	f 2 % 4.35	4 8.70	19 41.30	14 30.43	7 15.22	46 100.00		
	Sincan	f 2 % 4.44	4 8.89	18 40.00	13 28.89	8 17.78	45 100.00		
	Yenimahalle	f 3 % 6.12	4 8.16	20 40.82	14 28.57	8 16.33	49 100.00		
	Toplam	f 15 % 4.64	26 8.05	135 41.80	93 28.79	54 16.72	323 100.00		
Sorunları Ortaya Koymak İçin Çocuk ile Görüşmeler Yaparım	Altındağ	f 2 % 6.67	2 6.67	4 13.33	17 56.67	5 16.67	30 100.00	1.755	.999
	Çankaya	f 4 % 7.69	4 7.69	8 15.38	29 55.77	7 13.46	52 100.00		
	Etimesgut	f 3 % 7.89	4 10.53	6 15.79	20 52.63	5 13.16	38 100.00		
	Keçiören	f 4 % 6.35	5 7.94	10 15.87	35 55.56	9 14.29	63 100.00		
	Mamak	f 4 % 8.70	4 8.70	7 15.22	24 52.17	7 15.22	46 100.00		
	Sincan	f 2 % 4.44	4 8.89	7 15.56	26 57.78	6 13.33	45 100.00		
	Yenimahalle	f 3 % 6.12	4 8.16	7 14.29	28 57.14	7 14.29	49 100.00		
	Toplam	f 22 % 6.81	27 8.36	49 15.17	179 55.42	46 14.24	323 100.00		

(Devam ediyor)

Tablo 29 (Devam)

Rehber Öğretmenlerin Çalışılan Okulun Bulunduğu İlçe Değişkenine Göre Velayetin Kullanımı Sırasında Karşılaşılan Sorunların Çözümüne İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

	Görev Yapılan İlçe	Hiçbir zaman	Nadiren	Ara sıra	Sıklıkla	Her zaman	Toplam	X^2	p
Sorunları Ortaya Koymak İçin Ailenin Yakın Çevresi ile Görüşmeler Yaparım	Altındağ	f 4 % 13.33	7 23.33	12 40.00	5 16.67	2 6.67	30 100.00	1.958	.999
	Çankaya	f 8 % 15.38	11 21.15	21 40.38	8 15.38	4 7.69	52 100.00		
	Etimesgut	f 7 % 18.42	8 21.05	14 36.84	6 15.79	3 7.89	38 100.00		
	Keçiören	f 10 % 15.87	14 22.22	25 39.68	10 15.87	4 6.35	63 100.00		
	Mamak	f 7 % 15.22	11 23.91	18 39.13	6 13.04	4 8.70	46 100.00		
	Sincan	f 7 % 15.56	10 22.22	20 44.44	6 13.33	2 4.44	45 100.00		
	Yenimahalle	f 7 % 14.29	11 22.45	20 40.82	8 16.33	3 6.12	49 100.00		
	Toplam	f 50 % 15.48	72 22.29	130 40.25	49 15.17	22 6.81	323 100.00		
Sorunları Ortaya Koymak İçin Araştırmalar Yaparım	Altındağ	f 4 % 13.33	13 43.33	9 30.00	2 6.67	2 6.67	30 100.00	2.141	.999
	Çankaya	f 9 % 17.31	19 36.54	16 30.77	4 7.69	4 7.69	52 100.00		
	Etimesgut	f 7 % 18.42	14 36.84	10 26.32	4 10.53	3 7.89	38 100.00		
	Keçiören	f 11 % 17.46	24 38.10	18 28.57	5 7.94	5 7.94	63 100.00		
	Mamak	f 7 % 15.22	18 39.13	14 30.43	4 8.70	3 6.52	46 100.00		
	Sincan	f 8 % 17.78	19 42.22	12 26.67	4 8.89	2 4.44	45 100.00		
	Yenimahalle	f 8 % 16.33	19 38.78	14 28.57	4 8.16	4 8.16	49 100.00		
	Toplam	f 54 % 16.72	126 39.01	93 28.79	27 8.36	23 7.12	323 100.00		
Sorunları Çözmek İçin Ana ve/veya Baba ile Görüşmeler Yaparım	Altındağ	f 4 % 13.33	2 6.67	13 43.33	7 23.33	4 13.33	30 100.00	1.718	.999
	Çankaya	f 8 % 15.38	4 7.69	20 38.46	11 21.15	9 17.31	52 100.00		
	Etimesgut	f 6 % 15.79	4 10.53	13 34.21	8 21.05	7 18.42	38 100.00		
	Keçiören	f 10 % 15.87	5 7.94	24 38.10	13 20.63	11 17.46	63 100.00		
	Mamak	f 7 % 15.22	4 8.70	17 36.96	11 23.91	7 15.22	46 100.00		
	Sincan	f 6 % 13.33	4 8.89	18 40.00	9 20.00	8 17.78	45 100.00		
	Yenimahalle	f 8 % 16.33	4 8.16	19 38.78	10 20.41	8 16.33	49 100.00		
	Toplam	f 49 % 15.17	27 8.36	124 38.39	69 21.36	54 16.72	323 100.00		

(Devam ediyor)

Tablo 29 (Devam)

Rehber Öğretmenlerin Çalışılan Okulun Bulunduğu İlçe Değişkenine Göre Velayetin Kullanımı Sırasında Karşılaşılan Sorunların Çözümüne İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

	Görev Yapılan İlçe	Hiçbir zaman	Nadiren	Ara sıra	Sıklıkla	Her zaman	Toplam	X^2	p
Sorunları Çözmek İçin Çocuk ile Görüşmeler Yaparım	Altındağ	f 2 % 6.67	4 13.33	4 13.33	12 40.00	8 26.67	30 100.00	2.212	.999
	Çankaya	f 4 % 7.69	8 15.38	9 17.31	20 38.46	11 21.15	52 100.00		
	Etimesgut	f 3 % 7.89	6 15.79	8 21.05	13 34.21	8 21.05	38 100.00		
	Keçiören	f 6 % 9.52	9 14.29	11 17.46	23 36.51	14 22.22	63 100.00		
	Mamak	f 4 % 8.70	6 13.04	8 17.39	17 36.96	11 23.91	46 100.00		
	Sincan	f 4 % 8.89	5 11.11	9 20.00	17 37.78	10 22.22	45 100.00		
	Yenimahalle	f 5 % 10.20	6 12.24	9 18.37	18 36.73	11 22.45	49 100.00		
	Toplam	f 28 % 8.67	44 13.62	58 17.96	120 37.15	73 22.60	323 100.00		
Sorunları Çözmek İçin Ailenin Yakın Çevresi ile Görüşmeler Yaparım	Altındağ	f 2 % 6.67	4 13.33	10 33.33	10 33.33	4 13.33	30 100.00	5.045	.999
	Çankaya	f 4 % 7.69	9 17.31	13 25.00	18 34.62	8 15.38	52 100.00		
	Etimesgut	f 4 % 10.53	7 18.42	7 18.42	14 36.84	6 15.79	38 100.00		
	Keçiören	f 5 % 7.94	10 15.87	14 22.22	24 38.10	10 15.87	63 100.00		
	Mamak	f 4 % 8.70	8 17.39	12 26.09	16 34.78	6 13.04	46 100.00		
	Sincan	f 4 % 8.89	7 15.56	15 33.33	14 31.11	5 11.11	45 100.00		
	Yenimahalle	f 4 % 8.16	8 16.33	15 30.61	15 30.61	7 14.29	49 100.00		
	Toplam	f 27 % 8.36	53 16.41	86 26.63	111 34.37	46 14.24	323 100.00		
Sorunları Çözmek İçin Meslektaşları ile Görüşmeler Yaparım	Altındağ	f 2 % 6.67	2 6.67	13 43.33	9 30.00	4 13.33	30 100.00	6.704	.999
	Çankaya	f 2 % 3.85	6 11.54	19 36.54	16 30.77	9 17.31	52 100.00		
	Etimesgut	f 3 % 7.89	3 7.89	14 36.84	11 28.95	7 18.42	38 100.00		
	Keçiören	f 5 % 7.94	4 6.35	24 38.10	19 30.16	11 17.46	63 100.00		
	Mamak	f 1 % 2.17	6 13.04	18 39.13	14 30.43	7 15.22	46 100.00		
	Sincan	f 1 % 2.22	3 6.67	18 40.00	15 33.33	8 17.78	45 100.00		
	Yenimahalle	f 2 % 4.08	5 10.20	19 38.78	15 30.61	8 16.33	49 100.00		
	Toplam	f 16 % 4.95	29 8.98	125 38.70	99 30.65	54 16.72	323 100.00		

(Devam ediyor)

Tablo 29 (Devam)

Rehber Öğretmenlerin Çalışılan Okulun Bulunduğu İlçe Değişkenine Göre Velayetin Kullanımı Sırasında Karşılaşılan Sorunların Çözümüne İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

	Görev Yapılan İlçe	Hiçbir zaman	Nadiren	Ara sıra	Sıklıkla	Her zaman	Toplam	X^2	p
Sorunları Çözmek İçin Öğretmenler ile İş Birliği İçinde Çalışırım	Altındağ	f 2 % 6.67	4 13.33	4 13.33	11 36.67	9 30.00	30 100.00	5.386	.999
	Çankaya	f 4 % 7.69	9 17.31	8 15.38	12 23.08	19 36.54	52 100.00		
	Etimesgut	f 3 % 7.89	7 18.42	7 18.42	8 21.05	13 34.21	38 100.00		
	Keçiören	f 5 % 7.94	11 17.46	10 15.87	15 23.81	22 34.92	63 100.00		
	Mamak	f 3 % 6.52	8 17.39	7 15.22	9 19.57	19 41.30	46 100.00		
	Sincan	f 2 % 4.44	9 20.00	7 15.56	12 26.67	15 33.33	45 100.00		
	Yenimahalle	f 4 % 8.16	9 18.37	7 14.29	10 20.41	19 38.78	49 100.00		
	Toplam	f 23 % 7.12	57 17.65	50 15.48	77 23.84	116 35.91	323 100.00		
Sorunları Çözmek İçin Okul Yöneticileri ile İş Birliği İçinde Çalışırım	Altındağ	f 2 % 6.67	2 6.67	4 13.33	13 43.33	9 30.00	30 100.00	4.921	.999
	Çankaya	f 3 % 5.77	5 9.62	9 17.31	17 32.69	18 34.62	52 100.00		
	Etimesgut	f 2 % 5.26	4 10.53	7 18.42	15 39.47	10 26.32	38 100.00		
	Keçiören	f 2 % 3.17	8 12.70	11 17.46	24 38.10	18 28.57	63 100.00		
	Mamak	f 3 % 6.52	3 6.52	8 17.39	18 39.13	14 30.43	46 100.00		
	Sincan	f 1 % 2.22	4 8.89	9 20.00	18 40.00	13 28.89	45 100.00		
	Yenimahalle	f 2 % 4.08	5 10.20	9 18.37	19 38.78	14 28.57	49 100.00		
	Toplam	f 15 % 4.64	31 9.60	57 17.65	124 38.39	96 29.72	323 100.00		
Sorunları Çözmek İçin RAM'dan Yardım Alırım	Altındağ	f 0 % .00	4 13.33	5 16.67	14 46.67	7 23.33	30 100.00	7.606	.999
	Çankaya	f 1 % 1.92	7 13.46	8 15.38	24 46.15	12 23.08	52 100.00		
	Etimesgut	f 3 % 7.89	3 7.89	6 15.79	17 44.74	9 23.68	38 100.00		
	Keçiören	f 4 % 6.35	6 9.52	10 15.87	28 44.44	15 23.81	63 100.00		
	Mamak	f 1 % 2.17	6 13.04	6 13.04	22 47.83	11 23.91	46 100.00		
	Sincan	f 3 % 6.67	4 8.89	6 13.33	20 44.44	12 26.67	45 100.00		
	Yenimahalle	f 1 % 2.04	6 12.24	8 16.33	22 44.90	12 24.49	49 100.00		
	Toplam	f 13 % 4.02	36 11.15	49 15.17	147 45.51	78 24.15	323 100.00		

(Devam ediyor)

Tablo 29 (Devam)

Rehber Öğretmenlerin Çalışılan Okulun Bulunduğu İlçe Değişkenine Göre Velayetin Kullanımı Sırasında Karşılaşılan Sorunların Çözümüne İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

	Görev Yapılan İlçe	Hiçbir zaman	Nadiren	Ara sıra	Sıklıkla	Her zaman	Toplam	X^2	p
Sorunları Çözmek İçin Okul Dışı Kurumlardan Yardım Alırım	Altındağ	f 2 % 6.67	4 13.33	10 33.33	9 30.00	5 16.67	30 100.00	6.263	.999
	Çankaya	f 4 % 7.69	9 17.31	16 30.77	16 30.77	7 13.46	52 100.00		
	Etimesgut	f 3 % 7.89	7 18.42	13 34.21	10 26.32	5 13.16	38 100.00		
	Keçiören	f 3 % 4.76	11 17.46	19 30.16	19 30.16	11 17.46	63 100.00		
	Mamak	f 1 % 2.17	8 17.39	15 32.61	13 28.26	9 19.57	46 100.00		
	Sincan	f 1 % 2.22	9 20.00	14 31.11	12 26.67	9 20.00	45 100.00		
	Yenimahalle	f 1 % 2.04	9 18.37	15 30.61	15 30.61	9 18.37	49 100.00		
	Toplam	f 15 % 4.64	57 17.65	102 31.58	94 29.10	55 17.03	323 100.00		
Sorunları Çözmek İçin Okul Dışı Kişilerden Yardım Alırım	Altındağ	f 2 % 6.67	2 6.67	4 13.33	9 30.00	13 43.33	30 100.00	5.767	.999
	Çankaya	f 4 % 7.69	4 7.69	8 15.38	16 30.77	20 38.46	52 100.00		
	Etimesgut	f 3 % 7.89	4 10.53	6 15.79	10 26.32	15 39.47	38 100.00		
	Keçiören	f 1 % 1.59	6 9.52	12 19.05	19 30.16	25 39.68	63 100.00		
	Mamak	f 2 % 4.35	4 8.70	8 17.39	14 30.43	18 39.13	46 100.00		
	Sincan	f 1 % 2.22	4 8.89	6 13.33	14 31.11	20 44.44	45 100.00		
	Yenimahalle	f 2 % 4.08	4 8.16	8 16.33	15 30.61	20 40.82	49 100.00		
	Toplam	f 15 % 4.64	28 8.67	52 16.10	97 30.03	131 40.56	323 100.00		

Tablo 29'a göre rehber öğretmenlerin çalışılan okulun bulunduğu ilçe değişkeniyle velayetin kullanımı sırasında karşılaşılan sorunların çözümüne ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

Araştırmanın Nitel Boyutuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Bu başlık altında yöneticilerle ve rehber öğretmenlerle yapılan görüşmeler yoluyla elde edilen bulgular ve yorumlara yer verilmiştir.

Katılımcıların Velayetin Kullanımı Sırasında Karşılaşılan Sorunların Nedenlerine İlişkin Görüşleri

Yöneticilerin ve rehber öğretmenlerin velayetin kullanımı sırasında karşılaşılan sorunların nedenlerine ilişkin görüşleri Tablo 30’da verilmiştir.

Tablo 30

*Yönetici ve Rehber Öğretmenlerin Velayetin Kullanımı Sırasında Karşılaşılan Sorunların Nedenlerine İlişkin Görüşleri**

Kategori	Alt Kategoriler	Görüşlerden Örnekler	f
Yönetici Görüşleri	Velayetten Kaynaklanan Sorunlar	Ana ve/veya Babadan Kaynaklı Sorunlar Velilerde şöyle bir sıkıntı görüyorum. Kendilerinin gerçekleştiremediği birtakım beklentileri ya da ne bileyim ihtiyaçları okulun karşılamasını ve bunun bir hak olduğunu zannetme gibi bir durum söz konusu. (Y5)	8
		Çocuktan Kaynaklı Sorunlar Öğrenciden kaynaklanan bazı sorunlar, aileyi kullanma şeklinde olabiliyor. Masumane ama işte isteklerini yerine getirme, kendisinin de mağduru oynama gibi durumlar olabiliyor. Ninesini dedesini kullanma durumları oluyor. (Y5)	4
		Diğer Faktörlerden Kaynaklı Sorunlar İnternette, sosyal medyadan kaynaklı sorunlar olabiliyor. Pazartesi günü bir gerginlik oluyor hissediyorsun. Hemen çıkıyor ortaya. (Y7)	3
	Toplam		15

(Devam ediyor)

Tablo 30 (Devam)

*Yönetici ve Rehber Öğretmenlerin Velayetin Kullanımı Sırasında Karşılaşılan Sorunların Nedenlerine İlişkin Görüşleri**

	Kategori	Alt Kategoriler	Görüşlerden Örnekler	f
Rehber Öğretmen Görüşleri	Velayetten Kaynaklanan Sorunlar	Ana ve/veya Babadan Kaynaklı Sorunlar	Aileler genellikle ya baskıcı tutum ya da çok tavizkâr tutum sergiliyorlar. Velayetlerinin aslında hakkını veremiyor bazı anne babalar. Çocuk onları yönetiyor. Anne baba çocuğun elinde oyuncak oluyor. Dolayısıyla okulda da istediği gibi davranabiliyor. Kural tanımayabiliyor. (R3)	9
		Çocuktan Kaynaklı Sorunlar	Çocuk, kendi hak ve sorumluluklarını tam olarak bilmediği için yaşamını kendi başına sürdürmede zorluklar yaşıyor. Özellikle mevzuattan ve kültürel özelliklerden gelen anne-babanın çocuğun bakımını üstlenmesi gerektiğini çocuklar bilmiyorlar. (R9)	6
		Diğer Faktörlerden Kaynaklı Sorunlar	Pandemiden dolayı evde ebeveynlerle olmak, arkadaşlıklarından uzak olmak, okulun sağladığı bir sürü sosyal değişken olmaması çocukların duygusal olarak da baş etme becerilerini zayıflattı diye düşünüyorum. Çünkü çatışma yaşamadılar. Çatışmalarını çözemediler. Kavga edemediler arkadaşlarıyla. (R2)	6
		Toplam		21

* Katılımcılar birden fazla görüş bildirmiştir.

Tablo 30 incelendiğinde yöneticiler velayetten kaynaklı sorunların çoğunlukla ana ve/veya babadan kaynaklı sorunlar (f=8) olduğunu belirtmişlerdir. Yöneticilerin görüşlerine göre çocuktan kaynaklı sorunlar (f=4), diğer faktörlerden kaynaklı sorunlar ise (f=3) olarak ortaya çıkmıştır. Rehber öğretmenler de ana ve/veya babadan kaynaklı sorunları (f=9), çocuktan kaynaklı sorunları (f=6) ve diğer faktörlerden kaynaklı sorunları da (f=6) olarak belirtmişlerdir. Katılımcılar ana ve/veya babadan kaynaklı sorunlar içerisinde babanın ilgisizliği gibi nedenlerden dolayı çok sorun yaşandığını dile getirmişlerdir. Örneğin aşağıdaki cümlelerinden de anlaşılacağı üzere Y3, Y4, R1 ve R5 babaların velayetten kaynaklı sorumluluklarını gereğince yerine getirmediklerini belirtmektedir:

Baba çalışıyor ve sabah altıda işe gidiyor, akşam sekiz dokuzda geliyor. Bu noktada velayetten yansıyan görev ve sorumluluklarını yerine getiremiyorlar.

Anne de dediğim gibi yüzde sekseni yüzde doksanı mutlaka küçük kardeşlerde olduğu için onlarla ilgilenip sadece telefonla iletişim kurarak velayetten kaynaklanan görevlerini yerine getirmelerini istiyoruz. İşte dilekçe vermeye, ders seçme, alan seçme, resmi prosedürler bizim öğretmenlerimizin gayretleri sonucu çağırarak görevlerini yerine getirmelerini istiyoruz. (Y3)

Genellikle babalarla kayıt zamanı tanışırız. Sonrasında ise tek sorumlu anneymiş gibi bütün iş ve işlemler anne üzerinden yürür. Okulla iş birliği konusunda annelerle muhatabız. Her iki velinin de eş düzeyde çocukla ilgilenmesi çocuğa da muhakkak olumlu yansıyor. (Y4)

Genel anlamda bizim olduğumuz bölgede özellikle baba figürü çok fazla işin içerisinde olmuyor ne yazık ki. Yani çocuğun hakları ya da sorumlulukları noktasında daha çok anne ilgileniyor. Baba daha çok maddi sorumluluğu yerine getirdikten sonra başka hiçbir sorumluluk yokmuş gibi davranıyor. Bu da aslında ciddi anlamda çocuklarda sorunlara sebep olabiliyor. Bir kere tutarsızlık çok oluyor. Anne baba arasındaki tutarsızlıklar söz konusu oluyor. Bir noktadan sonra anneye çok fazla yüz göz oluyor çocuk. Özellikle ergenlik süreçlerinde yaşadığı dönemlerde annenin sözünü fazla dinlemiyor. (R1)

Geçen gün boşanmış bir anne baba var. Anneye verilmiş bir hak var. Babada kalmış velayet. Anneye görüştürme günleri var. Ancak bunu istemediği için çocuğu kaçırıyor. Ve evini gizliyor, adresini gizliyor. İşte anne okula gelir de çocukla görüşürse diye çocuğu okula göndermiyor. Biz çok fazla devamsızlık yaptığını fark ettik. Ev ziyaretinde bulunduk hatta bununla ilgili. (R5)

Yönetici ve rehber öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde katılımcıların babadan kaynaklanan sorunlara işaret ettikleri görülmektedir. Okul ile iletişimde daha çok ananın etkin olması, babanın ise sadece çalışan ve eve para getiren bir rol üstlenmesi, babanın çocuğuna ilişkin eğitim hayatıyla ilgili sorumluluklarını aksatmasına neden olmaktadır. Ayrıca katılımcı R5, boşanma sonrasında velayete sahip olmayan ananın çocukla görüşmesinin baba tarafından engellendiğini belirtmiştir. Burada boşanma sonrasında çocukla kişisel ilişki kurma hakkının ana tarafından yeterince kullanılmadığı görülmektedir. Bu durum da doğrudan okula yansımaktadır. Dam (2008), öğrencinin okul başarısında ailenin etkisini belirlemek için yaptığı araştırmada sağlıklı bir aile ortamında yetişen çocukların okul başarılarının daha yüksek olduğunu saptamıştır. Ayrıca araştırmaya katılan öğrencilerin ailelerinde gözlemledikleri sorunlar arasında ebeveynlerinin kendileriyle yeterli iletişim kurmadıklarını, aşırı beklenti içerisinde olduklarını, ilgisiz olduklarını belirtmişlerdir.

Yönetici ve rehber öğretmenlerin çocuktan kaynaklı sorunlara ilişkin şu ifadeleri örnek olarak verilebilir:

Sorumluluk sahibi olmayan çocuklarımız var maalesef. Çünkü aileler çok sorumluluk sahibi olmadığı için yani nasıl diyeyim çocuğa çok sorumluluk vermedikleri için çocuk sorumluluk sahibi değil. Yani 16, 17, 18 yaşında benim öğrencilerim okula sorumluluk sahibi olarak gelmiyorlar. (Y6)

Benim ergenlerle yaşadığım gelecek, meslek sıkıntıları, arkadaşlık ilişkileri. Gelecek kaygıları çok yüksek. Kariyer hedefleri, kariyer sıkıntıları çok yüksek. (R2)

Çocuklar kendi sınırlarını belirleyemediği durumlarda okulda arkadaş ilişkilerinde sorunlar yaşıyorlar. Kendilerine ait olanla olmayan arasındaki ayrımı yapamıyorlar. İlişkilerinde zorluklara sebep oluyor. Boşanmış ebeveyne sahip çocuklar anne babayı kendi isteklerine göre kolaylıkla yönlendirebiliyor. (R10)

Katılımcıların çocuktan kaynaklı sorunlara ilişkin görüşleri incelendiğinde, çocukların sorumluluk sahibi olmadıklarına, gelecek kaygısı yaşadıklarına ve akranları ile olan ilişkilerinde sorun yaşadıklarına değindikleri görülmektedir. Katılımcı R10, ebeveynleri boşanmış olan çocukların ana ve babalarıyla sorun yaşadıklarını belirtmiştir. Çocuktan kaynaklı sorunların temelinde çocuğun sorumluluk duygusunun yeterli olmayışı katılımcılar tarafından sıkça vurgulanmıştır. Ayrıca ergenlik dönemi çocuklarda gelecek kaygısının başlaması ve meslek seçimine ilişkin endişeler de çocukların sorun yaşamasına neden olabilmektedir.

Katılımcılar ana/baba ve çocuktan kaynaklananların dışındaki başka faktörlerden de sorunların ortaya çıkabileceğine değinmişlerdir Aşağıda bu sorunlara ilişkin birkeç örnek sunulmuştur:

Öğretmenden kaynaklanan sorunlar olabilir. Çünkü çocukla anlaşamaz, belki yeni bir öğretmendir ya da daha tecrübesiz ya da fevri bir hareketi vardır. Çocukla tartışmıştır ya da çocuğa davranmaması gereken bir şekilde davranmış olabilir. Yani şimdi öğretmenler arasında böyle sıkıntılar olabilir. (Y6)

İnternette, sosyal medyadan kaynaklı sorunlar olabiliyor. Pazartesi günü bir gerginlik oluyor hissediyorsun. Hemen çıkıyor ortaya. Hocam hafta sonu arkadaşımın birisi Instagram'dan bir şey paylaşmış, benim adımlı çıkarmış. (Y7)

Beslenmesinden tutun da arkadaş çevresine, öğretmene, aile içerisindeki ilişkilere, aile içindeki başka diğer büyükler varsa işte babaanne, anneanne vesaire onların tavrına göre sorunlar kaynaklanabiliyor. (R1)

Pandemiden dolayı evde ebeveynlerle olmak, arkadaşlıklarından uzak olmak, okulun sağladığı bir sürü sosyal değişkenin olmaması çocukların duygusal olarak da baş etme becerilerini zayıflattı diye düşünüyorum. Çünkü çatışma yaşamadılar, çatışmalarını çözemediler. Kavga edemediler arkadaşlarıyla. (R2)

Sosyal medyanın dünyada çok hızlı gelişmesi, belki otoritelerin, eğitim çalışanı yani eğitime yön vericilerin de yakalayamadığı bir hızla çok fazla hızla gelişmesi. Bir diğeri de belki ülkemize has bir şey olabilir. Bir örtük ebeveyn yakın akraba yanlış yönlendirmesi de var ki en çok da babaanne, anneanne, büyük baba, dede amca, hala gibi. (R4)

Yönetici ve rehber öğretmenler, çocukların okula yansıyan sorunlarının nedenleri arasında dışsal faktörler olarak adlandırabileceğimiz okuldaki öğretmen davranışlarının, internet kullanımının, sosyal medyanın, ana ve baba dışındaki aile büyüklerinin çocuğa müdahale etmesinin, pandeminin etkili olduğunu belirtmektedirler. Hem yönetici hem de rehber öğretmenler internet ve sosyal medya kullanımının zararlarına dikkat çekmişlerdir. Özellikle katılımcılar tarafından pandemi sonrasında çocuk veya yetişkin birçok bireyin sosyal medya kullanım süresinin artmasının bireyin sosyalleşmesine olumsuz yansıdığını vurgulamıştır. Yapılan kimi araştırmalarda sosyal medya bağımlılığının çocuklarda ve gençlerde olumsuz durumlara yol açtığı belirlenmiştir; çünkü internet ve sosyal medya kullanım süresinin artması bireylerin psikolojik rahatsızlık ve benlik çatışması yaşamasına neden olabilmektedir (Bilgin, 2018; Çiftçi, 2018).

Katılımcıların Velayetin Kullanımı Sırasında Karşılaşılan Sorunların Çözümüne İlişkin Görüşleri

Yönetici ve rehber öğretmenlerin velayetin kullanımı sırasında karşılaşılan sorunların çözümüne ilişkin görüşleri Tablo 31’de verilmiştir.

Tablo 31

*Yönetici ve Rehber Öğretmenlerin Velayetin Kullanımı Sırasında Karşılaşılan Sorunların Çözümüne İlişkin Görüşleri**

	Kategoriler	Alt Kategoriler	Görüşlerden Örnekler	f
Yönetici Görüşleri	Velayetten Kaynaklanan Sorunların Çözümleri	Çocuk ve/veya Ana-Baba Odaklı Çözümler	Biz öncelikle velileri bir kere okula çağırıyoruz kesinlikle. Veli gelmezse bizim rehber öğretmenimiz, sınıf öğretmenimizle birlikte ev ziyaretleri yapıyoruz. (Y1)	9
		Farklı Kurumlardan Yardım Odaklı Çözümler	Rehberlik ve araştırma merkezlerine yönlendiriyoruz veya hastanelerin ilgili bölümlerine yönlendirdiğimiz velilerimiz olabiliyor. (Y5)	5
		Toplam		14

(Devam ediyor)

Tablo 31 (Devam)

*Yönetici ve Rehber Öğretmenlerin Velayetin Kullanımı Sırasında Karşılaşılan Sorunların Çözümüne İlişkin Görüşleri**

	Kategoriler	Alt Kategoriler	Görüşlerden Örnekler	f
Rehber Öğretmen Görüşleri	Velayetten Kaynaklanan Sorunların Çözümleri	Çocuk ve/veya Ana-Baba Odaklı Çözümler	Çocuğun işte davranışsal vesaire sıkıntıları olduğunu tespit ettiğimizde, çocukla yaptığımız görüşmenin hemen akabinde diyoruz ki aileyi bir çağıralım. Zaten altta yatan sebepleri aşağı yukarı tahmin edebiliyoruz ama aile geldiği zaman, konuşmaya başladığımızda daha net ortaya çıkıyor mevzu. (R5)	10
		Farklı Kurumlardan Yardım Odaklı Çözümler	RAM'la bağlantı kuruyoruz. İşte dediğim gibi çocuk psikiyatrisine yönlendiriyoruz. Psikoloğa yönlendirdiklerimiz oluyor. (R1)	10
		Diğer Çözüm Yöntemleri	Öğretmeniyle bağlantıya geçiyoruz. Öğretmenine yönlendirerek sınıf içerisinde daha aktif olabileceği bir takım etkinlikler öneriyoruz. (R1)	4
		Toplam		24

* Katılımcılar birden fazla görüş bildirmiştir.

Tablo 31 incelendiğinde yöneticiler velayetten kaynaklanan sorunların çözümünde iki yönteme başvurdukları görülmektedir. Bunlar; çocuk ve/veya ana-baba odaklı çözümler (f=9) ve farklı kurumlardan yardım odaklı çözümler (f=5) olarak alt kategorilere ayrılmıştır. Yöneticilerin çocuk ve/veya ana-baba odaklı çözüm yöntemlerine ilişkin bazı görüşleri şunlardır:

Ailelerle görüşme gerçekleştirerek sorunların çözümüne katkı sağlamaya çalışıyorum. Ancak tüm sorunlar aile görüşmeleriyle çözülemeyebiliyor. (Y2)

Sorunlarla karşılaştığımız zaman çocukla çözebileceğimize inanıyorsak onunla çözmeye çalışıyoruz. Oturtuyoruz karşımıza konuşuyoruz. Yeterli gelmediği durumlarda okul disiplin kurulu devreye giriyor. Velilerle de görüştüğümüz oluyor. (Y10)

Yöneticilerin görüşlerine bakıldığında sorunları çözme aşamasında çocuk ve aileyle görüşmeler gerçekleştirdikleri görülmektedir. Ancak Y2'nin de dediği gibi yöneticilerin aileyle görüşme gerçekleştirerek tüm sorunları çözemediği durumlar da olabilmektedir. Çocuk ve aile ile görüşmeler sonrasında okul disiplin kurulunun da devreye girdiği anlar olabiliyor. Ancak sorunların okul içerisinde çözülemediği fark edildiği zamanlarda yöneticiler farklı kurumlardan yardım talep edebiliyorlar.

Yöneticilerin farklı kurumlardan yardım almaya dayanan çözümlere ilişkin görüşlerine aşağıdaki örnekler verilebilir:

Devlet tarafından koruma altına alan çocuklarda ilgili Sosyal Politikalar Bakanlığımızın ilgili birimleriyle biz irtibat halinde geçiyoruz. Onların araştırma uzmanları var. RAM merkezlerimizle irtibat halinde oluyoruz. (Y3)

Rehberlik ve araştırma merkezlerinden hizmet alıyoruz. Hem tabii ki özel durumlar olduğunda, rehber öğretmenlerimiz de bizzat hani rehberlik araştırma merkeziyle eş güdümlü çalışıyorlar. Oradan fikir alıyorlar. Hukuki durumlar varsa Aile Sosyal Politikalar Bakanlığıyla eşgüdüm aynı. Onların sosyal çalışmacıları işin içerisine dâhil olabiliyor. (Y4)

RAM'la iletişime geçtiğimiz zamanlar oldu. Rehberlik servisinin yönlendirmesiyle yapıyoruz bunu. Gerektiğinde aile bakanlığının ilgili birimleriyle de iletişime geçiyoruz. (Y10)

Yöneticilerin görüşleri incelendiğinde yardım alınan okul dışı kurumların başında Rehberlik ve Araştırma Merkezleri (RAM) gelmektedir. RAM'larda sadece psikolojik danışma ve özel eğitim alanına yönelik uzmanların bulunması yöneticilerin bu kurumları sıklıkla tercih etmesini açıklamaktadır. Ayrıca yöneticilerin ifadelerinden Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'na gereksinim halinde başvurulabildiği anlaşılmaktadır.

Tablo 31 incelendiğinde rehber öğretmenlerin velayetten kaynaklanan sorunların çözümüne ilişkin şöyle görüşler belirttikleri görülmektedir: Çocuk ve/veya ana-baba odaklı çözümler (f=10), farklı kurumlardan yardım odaklı çözümler (f=10) ve diğer çözüm yöntemleri (f=4). Rehber öğretmenlerin çocuk ve/veya ana-baba odaklı çözüm yöntemlerine ilişkin bazı görüşleri şunlardır:

Sorunu sıkıntıyı yansıtan kimse buna istinaden öncelikli olarak öğrenciyle bir görüşüyoruz. Buradan edindiğimiz izlenimler doğrultusunda veli görüşmesi yapıyoruz. (R1)

Biz öncelikle çocukla görüşüp onunla gözlem yapıp onunla oyun oynayarak, onun dünyasına girmeye çalışarak aslında hangi duyguları hissettiği, kendini nerede gördüğü ve hayattan ne beklediğini anlamaya çalışıyoruz. Bu bağlamda öğrenciden aldığımız bilgilerle, yorumlarla velisiyle görüşmek istiyoruz ve uygunlarsa eğer onlara da bir randevu veriyoruz. Ve onlarla görüşmeler yapıyoruz. Gerek annesiyle gerek babasıyla, mümkünse her ikisiyle birlikte görüşmeler düzenliyoruz. Sonrasında onlarla çocuğun durumu hakkında görüşmeler yaparak bir yol almaya çalışıyoruz. Bir takvim belirliyoruz. Ev içinde yapılması gereken düzenlemelerle ilgili, çocuğun genel olarak okul yaşantısıyla, duygusal yaşantısıyla, sosyal yaşantısıyla, gelişim görevleriyle bir bütün olarak

değerlendirerek onun aile içinde maksimum fayda sağlayabileceği şekilde aileyle iletişime geçiyoruz ve iş birliği yapmak üzere bir araya geliyoruz. (R6)

İlkokulda ve ortaokulda rehber öğretmenler kadar sınıf öğretmenleri de çok etkinler. Dolayısıyla sınıf öğretmeni, okul yönetimi ve rehber öğretmen ailelerle görüşme yaparken bu şekilde üç ayağı da gerçekleştirebileceğimiz bir yöntem bulmaya çalışıyoruz. Bu nispeten işe yarıyor. Çünkü bazı veliler yöneticileri otorite olarak gördükleri için onların söyledikleri biraz daha kati bir şekilde görülüyor. Kural gibi algılanıyor. (R7)

Yukarıda belirtilen örnek cümlelerden rehber öğretmenlerin öncelikle çocuklarla görüşmeler gerçekleştirdikleri görülmektedir. Rehber öğretmenlerin çocuklarla yaptığı görüşmelerin yetersiz gelmesi durumunda ailelerle de görüşmeler gerçekleştirdikleri görülmektedir. Aydın (2011) tarafından yapılan araştırmada, rehber öğretmenlerin okulda istenmeyen davranışlara bulunacak çözümlere yönelik görüşleri incelenmiştir. Araştırmada rehber öğretmenler istenmeyen davranışların çözümünde öncelikle çocukla görüşme ve ana ve/veya baba ile iş birliği kurarak sorunların çözüme kavuşturulması gerektiğini önermişlerdir. Belirtilen araştırma ile bu araştırma bulguları arasında benzerlik olduğu görülmektedir.

Rehber öğretmenlerin farklı kurumlardan yardım almaya dayalı çözümler ile diğer çözüm yöntemlerine ilişkin bazı görüşleri şunlardır:

Psikiyatrik destek alması gerekiyorsa mutlaka veliyi bilgilendiririm, götürüp götürmediğine göre takip ederim. Götürmezse bir sonraki aşamada veliyi şikâyet edeceğimi söylerim. Çocuk hakları kanunu kapsamında ebeveynler ve devlet çocuğu korumakla yükümlü. Siz de psikolojik desteğini yapmazsanız ben sizi şu çocuk şubeye şikâyet ederim diye tatlı tatlı söylüyorum. (R2)

Sağlık kuruluşları, rehberlik araştırma merkezi iş birliği içerisindeyiz sürekli. Çocukların enerjilerini atabilecekleri, sosyal aktiviteleri yok. İlgileri var, yetenekleri var. Ancak aile bu imkânı tanımamış oluyor ya da bu konuda yeterli bilgi sahibi olmuyor. Bununla ilgili işte gençlik merkezlerine, aile yaşam merkezlerine vesaire hani maddi durumları imkânları yoksa bu tür kurumlara yönlendirmeye çalışıyoruz. (R5)

Farklı kurumlardan yardım aldığımız oluyor. Aile bakanlığıyla özellikle bu konuda destek almak zorunda kalıyoruz. Çünkü dediğim gibi anne baba çocuğu terk etmiş bir şekilde. Maddi destek alabileceklerinin farkında olmayabiliyorlar. Valilikten de sosyal yardım alabilecekleri kanallara yönlendirmeye çalışıyoruz Öğrencileri psikiyatriste yönlendirmemiz gerekiyor ya da rehberlik araştırma merkezine yönlendirebiliyoruz. Yetersiz olduğumuz konular olabiliyor. Onun dışında Aile Bakanlığı'yla danışmanlık tedbirleri olduğu için orasıyla da zorunlu olarak iletişim kurmamız gerekiyor. Belli periyotlarla bu öğrencilerle ilgili

aldığımız tedbirleri paylaşmamız gerekiyor. Yani dolaylı yünden Aile Bakanlığı ve Adalet Bakanlığı diyebiliriz. (R7)

Öğretmenlerle iş birliği yapıyoruz. Çocukla ilgili şube öğretmenler kurulu yapıyoruz. Nasıl önlemler, ne tür önlemler alabileceğimize karar veriyoruz. Gerekli etkinliklerimizi yapıyoruz. (R3)

Grup temelli çalışmalar yapıyoruz. Mesela grupla rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri bu süreç içerisinde çok etkili. Çünkü çocukların anne ve babadan alacağı şeyler farklı akrandan alacağı şeyler farklı. Çoğu zaman anne babanın sözleri bir şekilde çok fazla önemsenmiyor. Öğretmenin sözü çok fazla önemsenmiyor ama akranın eleştirileri, akranın sözleri, akranın değerlendirmesi, özellikle ergenlik dönemindeki gençler için daha önemli. (R8)

Velayetten kaynaklı sorunlar ortaya çıktığında ve rehber öğretmenlerin kurum içerisindeki uygulamaları yetersiz kaldığında rehber öğretmenler farklı kurumlardan yardım alabilmektedir. Bu kurumların başında Rehberlik ve Araştırma Merkezleri gelmektedir. Ayrıca çocukların profesyonel yardım alabilmeleri için psikiyatri poliklinikleri de rehber öğretmenler tarafından ailelere tavsiye edilmektedir. Bazı özel durumlarda Aile Bakanlığı veya Adalet Bakanlığı'nın sürece dahil olması gerekmektedir. Bu durumlarda da rehber öğretmenler okul yönetimi aracılığıyla bu kurumlardan yardım alabilmektedir. Rehber öğretmenlerin görüşlerine göre sorunların çözümüne ilişkin diğer yöntemler arasında; öğrencinin diğer öğretmenleriyle iş birliği, şube öğretmenler kurulunda gerekli tedbirlerin alınması, akran gruplarıyla birlikte çalışma gibi uygulamalar yer almaktadır.

Yönetici ve rehber öğretmenlerin velayetten kaynaklı sorunların çözümüne ilişkin görüşleri yukarıda belirtilmiştir. Tablo 32'de katılımcıların velayetin kullanımı sırasında karşılaşılan sorunların çözüme kavuşma durumuna ilişkin görüşlerinin kategorilere göre dağılımı yer almaktadır.

Tablo 32

*Yönetici ve Rehber Öğretmenlerin Velayetin Kullanımı Sırasında Karşılaşılan Sorunların Çözülme Durumuna İlişkin Görüşleri**

	Kategori	Alt Kategoriler	Görüşlerden Örnekler	f
Yöneticilerin Görüşleri	Sorunların Çözülme Durumu	Sorunların Çözülmesi	Bizim okulumuzda nadiren sorunların çözüme kavuşmadığı oluyor. Onlar da çok istisnai durumlar. Genellikle başarılıyız diyebilirim. (Y8)	3
		Sorunların Çözülememesi	Bin tane öğrencim var, iki rehber öğretmenim var. 48 tane de öğretmenimiz var ama işin uzmanı olarak iki rehber öğretmenim var. Şimdi sorunlu çocuklar da iki rehber öğretmeni düşündüğünüz zaman görüşme süresi, ilgilenme süresi bellidir. Bazı şeyleri çözmek uzun bir süreç ister. Mesela çocuğun sana güvenmesini sağlamak bile belki birkaç görüşme ister. Yani çocuk sana oturup hemen her şeyi anlatayım işte şuradan çözüm bulayım demez. Bunun için çok verimli olduğunu düşünmüyorum. (Y6)	4
		Sorunların Çözülmesi İçin Öneriler	Aileye düzgün eğitimin verdiği zaman aile düzgün olmadığı zaman maalesef çocuklara da yansıyor. Yani esas ailenin eğitilmesi lazım yani çünkü aile iyiye düzenli tertipli, efendi temiz bir aile ise çocuklarda hep öyle oluyor zaten. (Y6)	7
		Toplam		14
		Sorunların Çözülmesi	İletişimle ve iş birliğiyle aslında sorunların büyükçe bir kısmını halledebiliyoruz. (R6)	3
Rehber Öğretmenlerin Görüşleri	Sorunların Çözülme Durumu	Sorunların Çözülememesi	Yalnız çalışıyorum. Bu aralar yalnız çalıştığım için inanılmaz derecede yetersiz oluyorum. Yani bir koruyucu destek çalışmalarıyla ilgili de önleyici destek çalışmalarıyla ilgili doğru dürüst çalışmadım. Çünkü her sabah geldiğimde kapıda yığılı bir sürü öğrenci oluyor. (R4)	4
		Sorunların Çözülmesi İçin Öneriler	Hem okul idareleri hem sınıf öğretmenleri hem bizlerin çocuğa ulaşmak isteyen ebeveynlerle ilgili daha detaylı bilgi almamız gerektiğini düşünüyorum. (R2)	10
		Toplam		17

*Katılımcılar birden fazla görüş bildirmiştir.

Tablo 32 incelendiğinde yöneticilerin görüşlerinin sorunların çözülmesi (f=3), sorunların çözilememesi (f=4) ve sorunların çözülmesi için öneriler (f=7) alt kategorilerinde toplandığı görülmektedir.

Yöneticilerin sorunların çözülmesi alt kategorisine ilişkin örnek görüşleri şunlardır:

Öğrenci sayısı açısından çok az bir öğrencimiz var. Yani, yaklaşık anaokulumuzla birlikte yüz seksen öğrencimiz var bizim burada. Yüz seksen öğrenci olunca biz bütün öğretmenlerimize bu koçluk dediğimiz sistem uyguluyoruz. Bu noktada sayısal azlık bizim işimize yarıyor. (Y3)

Sorunlarımız oluyor her okulda olduğu gibi. Ben olabildiğince çözdüğümüze inanıyorum. Tecrübe ve öğretmen arkadaşlarımız da burada çok önemli. Eğer sınıf öğretmeni çocukla hiç ilgilenmiyorsa biz istediğimiz kadar çırpınalım hiçbir sorunu çözemeyiz. Ayrıca rehberlik servisi de etkili çalışıyor. (Y10)

Yöneticilerin sorunların çözülmesi alt kategorisine ilişkin görüşlerine bakıldığında tüm katılımcılar sorunların tam olarak çözülebildiğine ilişkin görüş belirtmediği görülmektedir. Olumlu görüş bildiren yöneticiler de okuldaki öğrenci mevcudu sayısının az olmasının önemine dikkat çekmiştir. Ayrıca Y10 sınıf öğretmenlerinin önemine vurgu yapmış ve rehberlik servisinin de etkin olduğunu belirtmiştir.

Yöneticilerin velayetten kaynaklanan sorunların çözilememesi alt kategorisine ilişkin görüşlerine aşağıdaki cümleleri örnek olarak verilebilir:

Çocuk okula gelmiyor. Devamsızlık yapıyor. Her çocuğun eğitim öğretim hakkı vardır. Ve bunun devamlılığı esastır. Yani çocuk okula gelecek. Bunları da anne baba sağlayacaktır. Bunun takibini biz yaparız. Devlet yapar, devlet adına bizler yaparız. Ama yaptırımı nedir? Var mıdır? Yok mudur? Bugüne kadar ben görmedim. (Y1)

Hani hiçbir şart altında fayda sağlayamadığımız durumlar da oluyor işin açığı. Okulların yaptırım durumu çok sınırlı zaten. Hani üzülüyorsun, söyleniyorsun, öğretmen arkadaşlarına veya idari anlamda işte idareci arkadaşlarımla, ilçe yönetimi, il yönetimi ile konuştuğunda serzenişte bulunuyorsun ama ötesine geçemiyorsun. Maalesef okulun her şeye müdahil olmasını sınırlayan durumlarımız var. (Y4)

Okulumuzun bulunduğu çevrenin gelir seviyesi çok iyi değil. Çocukların, ana babaların bir sürü sorunu var. Okulda yaşanan bir sıkıntıyı hemen rehber öğretmenimizle falan çözmemiz gerçekten çok zor. Bunun için uğraşıyoruz ama yeterli gelmiyor. Bu insanların başka başka sorunları var. Önce onların çözülmesi gerek. (Y9)

Velayetten kaynaklı sorunların çözülemediği durumların olduğu yöneticiler tarafından belirtilmiştir. Y1 ve Y4 okul yönetiminin yetkilerinin sınırlı oluşunun sorunların çözülmesini zorlaştırdığını vurgulamışlardır. Y9 ise çocukların ailelerinin sosyoekonomik düzeylerinin düşük olmasının yeni sorunlara yol açtığını, sorunların çözüme kavuşturulmasını engellediğini belirtmiştir.

Yöneticiler velayetten kaynaklanan sorunların çözüme kavuşturulabilmesi için çeşitli önerilerde bulunmuştur. Bu önerilerden bazıları şunlardır:

İyi bir çevre incelemesi yapmamız gerekiyor. Ben mesela gittiğim okullarda, çalıştığım bölgelerde iyi bir çevre incelemesi yapıyorum. Çevre incelemesi yani o bölgenin sosyokültürel ekonomik durumunu çok iyi incelemek gerekiyor. Ona göre bir strateji geliştirmeniz lazım. Ondan sonra zaten gerisi geliyor. İletişim ve ikna. Bizim başka yapacağımız bir şey yok. Ben bugüne kadar bunları yaptım ve de başarılı olduğumu düşünüyorum. Hem öğretmen arkadaşlarımızla birlikte hem de velilerle birlikteyiz. (Y1)

Rehber öğretmenlere çok büyük iş düşüyor. Tabii ki bir aile terapisi gibi iki veliyi de alıp konuşmak, okul ortamında ne kadar mümkün olur ya da ne kadar doğru olur bilinmez ama ayrı ayrı belli görüşmelerle bir ortak nokta bulunması gerektiğine inanıyorum. Aksi halde çocuklar ziyan oluyor. (Y2)

Okulumuzda sorunları çözebilsek de ailelerin ciddi bir eğitimden geçmesi gerektiğini düşünüyorum. Herkesin çocukla iletişimi aynı değil. Anne ayrı baba ayrı telden çalışıyor. Bu da çocuğu olumsuz etkiliyor. Ama aileye güzel bir eğitim verebilsek çok daha güzel olabilir. (Y8)

Maddi durumu çok kötü olan ailelerimiz var. Biz elimizden geldiğince yardımcı olmaya çalışıyoruz ama yeterli değil. Devletin diğer kurumlarının da burada çok iyi çalışma yapması gerek. Özellikle Aile Bakanlığı'nın çalışmaları çok önemli olmaktadır. (Y9)

Yöneticiler velayetten kaynaklı sorunların nitelikli bir biçimde çözülebilmesi için ailelerin tüm çözüm sürecinde yer alması gerektiğini belirtmektedirler. Ancak sadece okul olanaklarıyla sorunların çözümünün mümkün olmadığı da yöneticiler tarafından belirtilmektedir. Çocukla iyi bir iletişimin kurulabilmesi için ana ve babanın da eğitim alması gerektiği katılımcılar tarafından vurgulanmaktadır. Ailelerin sosyoekonomik düzeyinin geliştirilmesi de öneriler arasında yer almaktadır.

Tablo 32'ye göre rehber öğretmenlerin görüşlerinin de sorunların çözülmesi (f=3), sorunların çözilememesi (f=4), sorunların çözülmesi için öneriler (f=10) alt kategorilerinde toplandığı görülmüştür.

Rehber öğretmenlerin velayetten kaynaklanan sorunların çözülmesi alt kategorisine ilişkin görüşlerine aşağıdaki cümleleri örnek olarak verilebilir:

Sorunlar çoğunlukla çözüme kavuşuyor. Yani o da neden biliyor musun? Çocuklar yani seninle ve senin niyetinle ortak bir payda bulduklarında kolay olmasa bile biraz yol alabiliyorsunuz. Bence öğrenci ve rehber öğretmeni arasındaki ilişkiye bağlı bir süreç olabiliyor. (R2)

İyi niyete dayalı olarak ilerleyen bir süreç olursa çözüme kavuşabiliyor. He öğrenciyle hem de aileyle karşılıklı oluşan güven duygusu bazen sorunları çok kolay bir biçimde çözmemize yardımcı oluyor. (R7)

Rehber öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde sorunların çözüme kavuşturulduğuna ilişkin verdikleri yanıtların sınırlı olduğu görülmektedir. Katılımcılar sorun yaşayan çocuk ve ailesiyle olan karşılıklı ilişkinin sorunların çözümünde önemli bir rol oynadığını belirtmiştir.

Rehber öğretmenlerin velayetten kaynaklanan sorunların çözilememesi alt kategorisine ilişkin görüşlerine aşağıdaki cümleleri örnek olarak verilebilir:

Bu alanda yaklaşık on on iki senedir çalışıyorum ama formasyonum bu alanda değil. Onun çok ciddi anlamda eksikliğini yaşıyorum. Ben felsefe grubu mezunuyum. Bunu tamamlamak için kişisel olarak okumalar yapmaya çalışıyorum, hizmet içi eğitim seminerlerine katılmaya çalışıyorum ama psikolojik danışma gerçekten uzmanlık gerektiren bir şey. O yüzden öncelikle kendimde eksiklik olduğunu söyleyebilirim bu anlamda (R1)

Bence çok fazla öğrenciyi fark edemiyoruz. Çok fazla öğrenciye dokunamıyoruz. Öyle söyleyeyim yani bahsettiğimiz şey şu, okulumuzda bin iki yüz öğrenci var. Benim ilgilenmem gereken altı yüz, altı yüz küsur tane öğrenci var. Ve dediğim gibi daha sorun merkezli. Mesela ben o öğrencilerin hepsini tanıyabilmeyi, aileleriyle birebir görüşmüş olmayı çok isterdim. Daha önleyici çalışmalar, önleyici rehberlik yapmayı çok isterdim ki yapıyoruz ama daha çok dediğim gibi sorun çıktıktan sonra müdahale etmeye yönelik oluyor maalesef. (R5)

Okuldaki tüm paydaşların sürece dâhil edilmesi gerekiyor, sadece öğretmenin kişisel çabasıyla sorun çözilemiyor. Sınıf öğretmeni, müdür, müdür yardımcıları, aile, branş öğretmenleri çözüm sürecinde aktif olmalılar diye düşünüyorum. (R10)

Rehber öğretmenlerin görüşlerine bakıldığında sorunların çözilememesinde etken olan unsurların başında; rehber öğretmenlerin niteliği, kadro eksikliği ve tüm paydaşların etkin olmamasının geldiği görülmektedir. Felsefe grubu öğretmenlerin rehber öğretmen olarak atanması bu alandaki sorunlardan birisi olarak yer almaktadır. Öğrenci sayısının fazla olduğu okullarda yeterli rehber öğretmen olmamasının sorunların

özölmesinde ve önleyici tedbirler alınmasında zorluklar oluşturduğu R5 tarafından belirtilmiştir.

Rehber ğretmenlerin sorunların özölme kavuşturulabilmesi için ileri sürdükleri önerilerinin bazıları şunlardır:

Rehber ğretmenlerin de psikolojik danışmanların da düzenli olarak hizmet içi eğitimlere ve seminerlere tabi tutulması gerektiğini düşünüyorum. Okullarda teknik olarak çok ciddi anlamda eksiklikler var. Bunlar belki biraz giderilebilir. Yani mesela spor salonları yok. İşte konferans salonları yok. Mesela oyun odaları olabilir. Hani oyun terapisine yönelik çocukların farklı alanlardaki sorunların özölüne yönelik oyun odaları vesaire olabilir. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın dahil olduğu çalışmaları olabilir. Ailelere yönelik, aile eğitimlerine yönelik çalışmalar söz konusu olabilir. (R1)

Daha çok çocuğun yetiştirilmesi yani ilk yetiştirilmesi sürecinde bunun yapıılıyor olması önemli. Mesela liseye gelmiş ortaokula gelmiş olan bir çocukta davranışı değiştirmek çok zor olabiliyor. Daha çok bu işte bebeklik döneminden 0-6 yaş dönemlerde en kötü ihtimal ilkokul dönemlerinde müdahale edilmesi lazım. (R4)

Aile eğitimlerinin fazlalaştırılması gerektiğini düşünüyorum. Bunu biz de sağlayabiliriz. Onun haricinde kurslar da açılabilir. Eskiden 7-19 yaş, 0-18 yaş aile eğitimleri vardı. Evet, yine her aile bundan faydalanamıyordu ama katılan velilerde ciddi anlamda fark gözlüyorduk. Yani hem o eğitimlerde çocuğun yaş grubunu, gelişim özelliklerini daha iyi öğreniyorlardı. Hem de anne baba tutumlarını nasıl olması gerektiğini daha iyi öğreniyorlardı ve gerçekten sekiz hafta, on iki hafta katıldılar. Sosyal aktivitelerin okul içinde daha fazla olması gerektiğini düşünüyorum. Mesela bizim okulumuzda yok ama bence okul dışı faaliyet olarak, spor, sanatsal faaliyetlerin olması gerektiğini düşünüyorum ki mesela ilgi ve yeteneğini tespit ettiğimiz öğrencileri rahatça yönlendirebilelim bunlara. Çünkü çoğu ailenin hiçbir kursa çocuğunu gönderme şansı olmuyor. Maddi manevi imkânları el vermiyor ya da işte bulamıyorlar nereye götürüleceklerini falan bilemiyorlar. Özellikle babaların okula daha çok dâhil olmasının sorunların özölümünde etkili olacağını düşünüyorum. Aile eğitimi dedim ama buna da sadece anneler katılıyor genelde. Ben baba eğitiminin ve baba katılımının okulda öğrenciler açısından çok büyük fayda sağlayacağını düşünüyorum. (R5)

Önce bu insanların barınma, ısınma, yeme, içme ihtiyaçlarının karşılanmasının gerektiğini düşünüyorum. Yani bunlar olmadan bizim okulda yapacağımız şeyler havada kalabiliyor. Bir insanın fiziksel, fizyolojik ihtiyaçları karşılanmamış iken, onun arkadaşları arasında kabulü çok önemli olmayabilir. Öncelikle o kişinin karnının doyması gerekiyor. Dolayısıyla öncelikle bunların belli düzeyde sosyal refaha ulaşması için bir belki yardım miktarlarının arttırılması gerekebilir. (R7)

Okul temelli müdahale yaklaşımları uygulanabilir. Anne ve baba adaylarına evlilik sürecinde ocuk bakımının konu edinildiği eğitimlerin düzenlenmesi önerilebilir. (R10)

Rehber öğretmenler sorunların çözüme kavuşturulmasında erken müdahalenin önemine vurgu yapmaktadır. Özellikle aile eğitimleri düzenlenerek ailelerin çocuk gelişimi ve bakımı konusunda bilgi düzeylerinin artırılması gerektiğini belirtmişlerdir. Rehber öğretmenlerin de hizmet içi eğitimlerle mesleki gelişimlerinin sağlanması gerektiği katılımcı R1 tarafından vurgulanmıştır. Ayrıca yöneticiler gibi rehber öğretmenler de ailelerin sosyoekonomik düzeylerinin çocukların sorun yaşamasında etkin bir unsur olduğu belirtmiştir.

Nicel ve Nitel Bulguların Birlikte Değerlendirilmesi

Bu başlık altında velayetin kullanımı sırasında karşılaşılan sorunların nedenlerine ve çözümlerine ilişkin yönetici ve rehber öğretmenlerin görüşlerinden elde edilen nicel ve nitel bulgular karşılaştırılmış ve yorumlanmıştır. Yöneticilerin velayetin kullanımı sırasında ana ve/veya babadan kaynaklanan sorunların nedenleri arasında en fazla ailenin eğitim düzeyinin düşük olmasını ($\bar{X}=3.72$), ailenin gelir düzeyinin düşük olmasını ($\bar{X}=3.60$) ve ailenin çocuğa karşı sorumluluklarının farkında olmamasını ($\bar{X}=3.56$) belirttikleri görülmektedir. Nitel bulgulara bakıldığında ise velayetin kullanımı sırasında karşılaşılan sorunların çoğunun kaynağının ana ve/veya babadan kaynaklı sorunlar ($f=8$) olduğu dikkati çekmektedir. Yöneticiler özellikle babaların çocuklarına karşı ilgisiz olduklarını belirtmiştir. Ailenin gelirinde öncelikli sorumlunun baba olması da hem ailenin gelir düzeyinin düşüklüğüne hem de çocukla az ilgilenen baba modelinin ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Dolayısıyla yöneticilerin görüşleri açısından nicel ve nitel bulguların birbirine benzediği söylenebilir.

Velayetin kullanımı sırasında çocuktan kaynaklanan sorunların nedenlerine ilişkin nicel veriler incelendiğinde yöneticiler, çocuğun okul başarısının düşük olmasını ($\bar{X}=3.45$), çocuğun disiplin sorunlarının olmasını ($\bar{X}=3.31$), çocuğun devamsızlık sorunun olmasını ($\bar{X}=3.19$) en sık rastlanılan sorunlar olduğunu dile getirmişlerdir. Nitel boyutta ise yöneticiler velayetin kullanılmasında çocuktan kaynaklı sorunların yaşandığına ($f=4$) ve çocukların sorumluluk sahibi olmamalarına vurgu yapmışlardır. Ayrıca okulda disiplin sorunu yaşayan çocukların olduğunu belirten katılımcılar da olmuştur. Çocukların sorumluluk sahibi olmaması devamsızlık sorunlarının oluşmasına ve akademik başarısının düşük olmasına da neden olabilmektedir. Burada da nicel ve nitel bulguların birbirine paralellik gösterdiği görülebilmektedir.

Velayetin kullanımı sırasında karşılaşılan sorunların çözümünde yöneticiler en çok çocukla görüşme yapmayı ($\bar{X}=3.91$) tercih etmektedirler. Sonrasında ise RAM'dan yardım alma ($\bar{X}=3.58$), okul dışı kişilerden (sosyal çalışmacı, hukukçu, doktor, psikolog, polis gibi) yardım alma ($\bar{X}=3.53$), öğretmenlerle iş birliği içinde çalışma ($\bar{X}=3.51$) yollarını tercih etmektedir. Nitel bulgulara bakıldığında yöneticiler çocuk ve/veya ana-baba odaklı çözümleri ($f=9$) ve farklı kurumlardan yardım odaklı çözümleri ($f=5$) sıklıkla tercih etmektedir. Velayetten kaynaklanan sorunların çözümünde öncelikle çocukla görüşme yaptıklarını sonrasında ise veli ile görüşme yaptıklarını; gerekirse aile ve çocukla birlikte görüşme yaptıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca yöneticilerin farklı kurumlardan da sıkça yardım aldıkları anlaşılmaktadır. Velayetin kullanımı sırasında karşılaşılan sorunların çözümüne ilişkin yöneticilerden elde edilen nicel ve nitel bulguların da birbirine benzer özelliklerle taşıdığı görülmektedir.

Rehber öğretmenler, velayetin kullanımı sırasında ana ve/veya babadan kaynaklanan sorunların nedenleri arasında en fazla ana ve/veya babanın eğitim düzeyinin düşüklüğünü ($\bar{X}=3.84$), ana ve/veya babanın çocuğun haklarının farkında olmamasını ($\bar{X}=3.80$), boşanma sonucu velayete sahip olanın tek ebeveyn olmasını ($\bar{X}=3.43$), ailenin gelir düzeyinin düşüklüğünü ($\bar{X}=3.35$) görmektedirler. Nitel bulgularda da ana ve/veya babadan kaynaklanan sorunların sıkça yaşandığı ($f=9$) ortaya çıkmıştır. Rehber öğretmenler çocukla ilgilenenin tek bir ebeveyn olmasından kaynaklanan sorunlar yaşandığını belirtmişlerdir. Bunun yanında katılımcılar babaların daha çok ailenin gelirinden sorumlu olmasının onların çocukla ilgili sorumluluklarını yerine getirmek için yeterli geldiğine inandıklarına vurgu yapmışlardır. Ana ve baba arasındaki anlaşmazlığın boşanma sonrasında da devam etmesinin çocuğun velayetinin kullanımında sorunlara yol açtığı katılımcılar tarafından belirtilmiştir. Dolayısıyla rehber öğretmenlerin görüşleri açısından nicel ve nitel bulguların birbirine benzediği söylenebilir.

Rehber öğretmenlerin velayetin kullanımı sırasında çocuktan kaynaklanan sorunların nedenlerine ilişkin görüşleri incelendiğinde en fazla çocuğun disiplin sorunlarının olmasının ($\bar{X}=3.85$), devamsızlık sorununun olmasının ($\bar{X}=3.72$) ve okul başarısının düşük olmasının ($\bar{X}=3.32$) belirtildiği görülmektedir. Nitel bulgularda ise çocuktan kaynaklı sorunların sıkça ($f=6$) vurgulandığı ortaya çıkmaktadır. Rehber öğretmenler çocukların sorumluluk duygularının zayıf olduğuna ve gelecek kaygısı yaşadıklarına vurgu yapmışlardır. Çocukların derse olan ilgisizliklerine, disiplin sorunu yaşadıklarına, öğretmenlere karşı saygısız davrandıklarına ve okul kurallarını

tanımadıklarına değinmişlerdir. Burada da nicel ve nitel bulguların birbirine paralellik gösterdiği görülebilmektedir.

Rehber öğretmenler, velayetin kullanımı sırasında karşılaşılan sorunların çözümünde en çok okul dışı kişilerden (sosyal çalışmacı, hukukçu, doktor, psikolog, polis gibi) yardım almayı ($\bar{X}=3.91$), okul yöneticileriyle iş birliği içinde çalışmayı ($\bar{X}=3.79$), RAM'dan yardım almayı ($\bar{X}=3.75$), öğretmenlerle iş birliği içinde çalışmayı ($\bar{X}=3.64$) ve çocukla görüşme yapmayı ($\bar{X}=3.51$) tercih etmektedirler. Rehber öğretmenlerden elde edilen nitel bulgularda ise farklı kurumlardan yardım odaklı çözümlerin ($f=10$), çocuk ve/veya ana-baba odaklı çözümlerin ($f=10$), diğer çözüm yöntemlerinin ($f=4$) vurgulandığı görülmektedir. Rehber öğretmenler sorunların çözümünde farklı kurumlardan sıklıkla yardım alabilmektedir. Bu hem nicel hem de nitel bulgularda açıkça görülmektedir. Ayrıca sorunların çözümünde çocukla ve velisiyle görüşme yapma da rehber öğretmenlerin sıklıkla tercih ettiği yöntemler arasında yer almaktadır. Okullardaki rehberlik servislerinde görev yapan rehber öğretmenlerin sorunların çözümünde ilgili sınıf öğretmenlerini de sürece katmaya çalıştıkları bulgulardan anlaşılmaktadır. Bu bağlamda nicel ve nitel bulguların birbirini destekler nitelikte olduğu görülmektedir.

BÖLÜM 5

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu kısmında bulgulardan yola çıkarak elde edilen sonuçlar ve bu sonuçlara göre geliştirilen öneriler yer almaktadır.

Sonuçlar

Araştırmada elde edilen sonuçlar, araştırmanın amaçlarına uygun şekilde aşağıda sunulmuştur.

1. Velayetin kullanımı sırasında çocuklar en fazla fiziksel istismar ve ihmale maruz kalmaktadır. Ayrıca, duygusal ve ekonomik istismar ile duygusal ihmale de maruz kaldıkları görülmektedir. Cinsel istismar ve cinsel ihmal en az karşılaşılan sorun türüdür.
2. Yönetici ve rehber öğretmenlerin okulda karşılaştıkları sorunların çoğu ana ve/veya baba kaynaklıdır. Ana ve/veya babadan kaynaklanan sorunların en başta gelen nedeni çoğunlukla ailenin eğitim düzeyinin düşüklüğüdür. Ayrıca ailenin gelir düzeyinin düşüklüğü, çocuğun fazla kardeşinin olması ve çocuk ile ana ve/veya babanın, çocuğun haklarını yeterince bilmemesi de velayetten kaynaklanan sorunların nedenleri arasındadır.
3. Ana ve babanın birlikte olduğu ailelerde, çocuğun eğitim süreciyle ilgilenen ebeveynin genellikle de ana olduğu görülmektedir. Velayetin tek ebeveynde olduğu durumlarda velayete sahip olmayan ebeveynin çocukla kişisel ilişki kurma çabası sorunlara yol açabilmektedir.
4. Çocuğun okul başarısının düşük olması, disiplin ve devamsızlık sorunun olması da velayetten kaynaklanan sorunlara neden olabilmektedir. Yönetici ve rehber öğretmenlere göre çocukların sorumluluk sahibi olmamaları ve gelecek kaygısı yaşamaları da sorunlara yol açabilmektedir.
5. Okullardaki öğrenci sayısının fazlalığı velayetin kullanımı ile ilgili konularda yönetici ve rehber öğretmenlerin etkin çalışmasını engellemektedir.

6. Yönetici ve rehber öğretmenler, velayetten kaynaklanan sorunların belirlenmesi ve önlenmesi için çoğunlukla çocukla ve ana ve/veya babayla görüşme yapma yolunu tercih etmektedir.
7. Yöneticiler velayetten kaynaklanan sorunların çözümünde öncelikle çocukla ve aileyle görüşme yapmayı tercih etmektedir. Okul dışı uzmanlara (sosyal çalışmacı, hukukçu, doktor, psikolog, polis gibi) veya kurumlara (Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Adalet Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, İç İşleri Bakanlığı gibi) da başvurabilmektedirler.
8. Rehber öğretmenler, velayetten kaynaklanan sorunların çözümünde çocukla görüşmeyi, aileyle görüşmeyi ve okul dışı uzmanlardan (sosyal çalışmacı, hukukçu, doktor, psikolog, polis gibi) yardım almayı tercih etmektedir. Okul yöneticileriyle iş birliği içinde çalışma ve RAM'dan yardım alma da rehber öğretmenlerin sorunların çözümü sırasında tercih ettikleri uygulamalar arasındadır.
9. Yöneticiler, velayetten kaynaklanarak okula yansıyan sorunların yeteri kadar çözülemediğini belirtmişlerdir. Çözumsuzluğun nedenleri arasında mevzuattan kaynaklanan yetkilerinin sınırlı olmasını göstermektedir.
10. Çocukların okul dışı faaliyetlere (spor, sanat, müzik, gezi vb.) yönlendirilmeleri çocukların hem zihinsel hem de bedensel olarak gelişimlerine hem de velayetten kaynaklanan sorunların çözümüne katkı sağlayacaktır.
11. Yöneticiler, etkin bir iletişim süreci yürütüldüğünde velayetten kaynaklanan sorunların daha kolay çözebileceklerine inanmaktadır.
12. Rehber öğretmenler, aile ve çocuk ile güvenli bir ilişki kurulması durumunda sorunların daha kolay çözüme kavuşturulabileceğini belirtmiştir.
13. Rehber öğretmenler, velayetten kaynaklanarak okula yansıyan sorunların yeteri kadar çözülemediğini; bunun en önemli nedenlerinden birinin rehber öğretmen kadro eksikliği olduğunu belirtmiştir.
14. Yöneticiler, velayetten kaynaklanarak okula yansıyan sorunların çözülebilmesi için ailelerin sosyoekonomik düzeylerinin artırılması ve aile eğitimlerinin yapılması gerektiğini belirtmiştir.
15. Rehber öğretmenler, velayetten kaynaklanarak okula yansıyan sorunların çözülebilmesi için; özellikle felsefe grubu öğretmeni olup rehber öğretmen olarak çalışanlar için hizmet içi eğitimlerin artırılması gerektiğini, ana ve/veya babaya çocuk gelişimi ve yetiştirme konusunda eğitim verilmesi gerektiğini, aile

eğitimlerinin gerektiğini ve ailelerin temel gereksinimlerini karşılayabilecek sosyoekonomik düzeyde olmaları gerektiğini belirtmiştir.

16. Yöneticilerin velayetin kullanımı sırasında karşılaşılan sorunların çözümüne ilişkin görüşleri ile görev türü, yaş, cinsiyet, kıdem, öğrenim durumu, çalışılan okul türü, çalışılan ilçe değişkenleri arasında anlamlı bir farklılık yoktur.
17. Rehber öğretmenlerin velayetin kullanımı sırasında karşılaşılan sorunların çözümüne ilişkin görüşleri ile yaş, cinsiyet, kıdem, öğrenim durumu, çalışılan okul türü, çalışılan ilçe değişkenleri arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

Öneriler

Aşağıda araştırmada elde edilen sonuçlardan yola çıkarak oluşturulan önerilere yer verilmiştir.

Yöneticilere Yönelik Öneriler

1. Yöneticilere velayetin kapsamı ve kullanımına ilişkin eğitimler verilmelidir.
2. Çocukların velayetinin kullanımından kaynaklanarak okula yansıyan sorunlarına yönelik önleyici tedbirlerin alınması için yöneticiler ana ve babalarla iş birliği içerisinde çalışmalıdır.
3. Yöneticiler ana ve babaları tarafından istismar ve ihmale uğrayan çocukları erken tespit edebilmeli ve bu olayları önleyici tedbirler alabilmelidir.
4. Yöneticiler çocukların velayetin kullanımından kaynaklanan disiplin sorunlarının çözülmesine dönük araştırmalar yapmalıdır.
5. Yöneticiler çocukların velayetten kaynaklanarak okula yansıyan sorunlarının çözümünde rehber öğretmenlerle uyum içerisinde çalışmalıdır.
6. Yöneticiler çocukların okula yansıyan sorunlarının çözümünde aile, rehberlik servisi, RAM, Adalet Bakanlığı, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ile eşgüdüm içerisinde çalışmalıdır.
7. Yöneticiler velayetin kullanımıyla ilgili mevzuattan kaynaklanan görevlerinin farkında olmalı, velayetin tüm boyutlarında ortaya çıkabilecek sorunlarda yasal yolları sonuna kadar kullanmalıdır.

Rehber Öğretmenlere Yönelik Öneriler

1. Rehber öğretmenlere velayetin kapsamı ve kullanımına ilişkin eğitimler verilmelidir.
2. Rehber öğretmenler velayetten kaynaklanarak okula yansıyan sorunların erken tespit edilebilmesi amacıyla risk haritası oluşturmalı ve önleyici tedbirler almalıdır.
3. Rehber öğretmenler velayetin kullanımıyla ilgili sorunların çözümünde okul yönetimiyle uyumlu çalışmalıdır.

Politika Yapıcılara Yönelik Öneriler

1. Eğitim-öğretim örgütlerinde çalışacak tüm işgören adaylarına lisans eğitimi sırasında temel hukuk bilgisi eğitimi verilmelidir.
2. Ana ve babalara, velayetin kapsamı ve kullanımı konusunda eğitimler verilmelidir.
3. Çocukların istismar ve ihmale uğramalarının önlenmesi için yasal tedbirler arttırılmalıdır.
4. Okul yöneticilerinin velayetin kullanımıyla ilgili mevzuattan kaynaklanan yetkilerinin çerçevesi güncel bilimsel tartışmalara göre yeniden belirlenmeli ve yöneticilerin bu konuda daha etkin bir konumda olabilmeleri sağlanmalıdır.
5. Okullardaki rehber öğretmenlerin sayıları arttırılmalıdır.
6. Rehberlik ve psikolojik danışmanlık programı lisans mezunu olmayan rehber öğretmenlerin yeterlikleri ölçülerek onlar için hem alanları hem de hukuk alanında hizmet içi eğitim, seminer vb. faaliyetler gerçekleştirilmelidir.
7. Rehber öğretmenlerin velayetten kaynaklanan sorunları önleyici çalışmalar yapabilmeleri için kaynakları ve yetkileri arttırılmalıdır.
8. Çocukların okul dışı faaliyetlere (spor, sanat, müzik, gezi vb.) katılabilmeleri sağlanmalıdır. Gelir düzeyi düşük ailelerin öncelikli olarak bu olanaklardan yararlanabilmesi için gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.

Araştırmacılara Yönelik Öneriler

1. Velayetten kaynaklanarak okula yansıyan sorunların çözümünde, yöneticilerin mevzuattan kaynaklanan sınırlılıklarının belirlenmesine yönelik araştırmalar yapılmalıdır.
2. Çocukla ilgili konularda görev yapan aile mahkemesi hakimleri, çocuk polisleri ve sosyal çalışmacılar gibi uzmanların çocuğun velayetinin kullanılmasından kaynaklanan sorunlara ilişkin görüşlerini ortaya koyan araştırmalar yapılmalıdır.
3. Boşanma, ölüm vb. nedenlerle tek ebeveynin velayetinde olan çocukların velayetinin kullanımdan kaynaklanan sorunlarına ve çözümlerine ilişkin ileri çalışmalar yapılmalıdır.

KAYNAKLAR

- ABD Sağlık ve İnsan Hizmetleri Bakanlığı. (2021). *Child maltreatment*. Washington: U.S. Department of Health & Human Services.
- Abik, Y. (2011). Türk Medeni Kanunundaki Hükümler ve Çocuk Hukukundaki Temel İlkeler Çerçevesinde Velayette Çocuğun Yararı. E. Çamoğlu (Ed.), *Prof. Dr. Şener Akyol'a Armağan*. İstanbul: Filiz Kitapevi.
- Adıgüzel, A. ve Karadaş, H. (2013). Ortaöğretim öğrencilerinin okula ilişkin tutumlarının devamsızlık ve okul başarıları arasındaki ilişki. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(1), 49-67.
- Akbaş, E. (2020). *Türkiye'de Çocuğa Karşı Şiddet Durum Raporu*. Ankara: Uluslararası Çocuk Merkezi.
- Akbaş, E. ve Atasü Topçuoğlu, R. (2009). Modern çocukluk paradigmasının oluşumu-eleştirel bir değerlendirme. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 20(1), 95-104.
- Akkurt, S. S. (2019). Boşanma sonrası ortak velâyet kavramının, özellikle Türk hukuk uygulaması bakımından genel olarak değerlendirilmesi. *Legal Hukuk Dergisi*, 17(202), 4185-4202.
- Akyüz, E. (2018). *Çocuk Hukuku*. Ankara: Pegem Akademi.
- Akyüz, G., Sar, V., Kuğu, N. ve Doğan, O. (2005). Reported childhood trauma, attempted suicide and self-mutilative behavior among women in the general population. *European Psychiatry*, 20(3), 268-273.
- Alabay, E. ve Ersal, H. (2022). Çocukların problem davranışlarında annelerin ve büyükannelerin tepkilerinin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 9(1), 120-150.
- Alston, P. (1994). The best interests principle: Towards a reconciliation of culture and human rights. *International Journal of Law and the Family*, 8(1), 1-25.
- Apaydın, E. (2018). Ortak hayata son verilmesi sonrası ortak velâyet hususunda yasal düzenleme gereği. *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 9(1), 445-476. doi:10.21492/inuhfd.425434
- Archard, D. (2004). *Children: Rights and Childhood*. London: Routledge.
- Aries, P. (1962). *Centuries of Childhood: A Social History Of Family Life* (R. Baldick, Çev.). London: Vintage Books.
- Arkan Serim, A. (2016). Boşanma halinde ortak velayet. *Legal Hukuk Dergisi*, 14(167), 6075-6088.

- Arslan, S. (2018). *Boşanmanın Lise Öğrencileri Üzerindeki Etkisinin Okul Sosyal Hizmeti Bakış Açısıyla İncelenmesi: Sincan İlçesi Örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara, Türkiye.
- Avrupa Konseyi. (2016). *Avrupa Konseyi Çocuk Hakları Stratejisi 2016-2021*. Erişim adresi: www.ailevecalisma.gov.tr.
- Aydın, B. (2011). Rehber öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarına ilişkin çözüm önerileri. *Education Sciences*, 6(4), 2469-2481.
- Aydın, İ. (2018). Türkiye'de çocuk istismarı ve çocuk işçiliği. *İş ve Hayat*, 4(7), 65-81.
- Bagley, C. ve Ramsay, R. (1986). Sexual abuse in childhood: Psychosocial outcomes and implications for social work practice. *Journal of Social Work & Human Sexuality*, 4(1-2), 33-47.
- Barlett, J. E., Kotrlık, J. W. ve Higgins, C. C. (2001). Organizational research: Determining appropriate sample size in survey research. *Information Technology, Learning, and Performance Journal*, 19(1), 43-50.
- Başaran, İ. E. ve Çınkır, Ş. (2013). *Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Baumrind, D. (1966). Effects of authoritative parental control on child behavior. *Child development*, 37(4), 887-907. Erişim adresi: <https://www.jstor.org/>
- Bayraktar, B. (2016). *Ortaöğretim Okullarında Yaşanan Disiplin Vakaları Ve Okul Müdürlerinin Önleyici Uygulamaları (Rize ili örneği)*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Trabzon.
- Bayraktar, S. (2015). *İnsanlığın Kanayan Yarası Çocuk İstismarı ve İhmali*. Ankara: Nobel Tıp Kitabevleri.
- Berk, L. E. (2000). *Child Devolepment*. New Jersey: Pearson Education.
- Bernardi, F. ve Radl, J. (2014). The long-term consequences of parental divorce for children's educational attainment. *Demographic Research*, 30(61), 1653--1680. doi:10.4054/DemRes.2014.30.6
- Bilgen, F. G. ve Karasu, F. (2017). Anneleri tarafından çocuklara uygulanan duygusal ve fiziksel istismar/ihmal davranışları. *Kilis 7 Aralık Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(13), 22-34.
- Bilgin, M. (2018). Ergenlerde sosyal medya bağımlılığı ve psikolojik bozukluklar arasındaki ilişki. *The Journal of International Scientific Researches*, 3(3), 237-247.
- Binalı, T., Yıldız, S. ve Doğan, A. (2015). Meslek liselerinde disiplin sorunları, nedenleri ve çözümü: Bir durum analizi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(2), 384-403.

- Birinci Uzun, T. (2016). Türk Medenî Kanunu'na göre velâyetin kullanılması ve çocuğun yüksek (üstün) yararı ilkesi doğrultusunda boşanmada ve evlilik dışı ilişkide birlikte velâyet modeli. *Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi*, 6(1), 135-166.
- BMMYK, B. M. M. Y. K. (2008). *Çocuğun yüksek yararının belirlenmesine dair BMMYK kılavuz ilkeleri*. Geneva: Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği.
- Bozkurt, İ. (2010). *Velinin Velayetten Doğan Hak Görev ve Yetkileri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul, Türkiye.
- Bulut Şahin, D. (2020). *Üniversite Öğrencileri Arasında Çocukluk Çağı Cinsel İstismar Sıklığı, Cinsel İstismar Bildirim Sıklığı Ve Bildirim İle İlişkili Faktörler*. (Yayımlanmamış Uzmanlık Tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon, Türkiye.
- Butler, C. (2012). Children's Rights: An Historical And Conceptual Analysis. C. Butler (Ed.), *Child Rights The Movement, International Law, And Opposition*. Indiana: Purdue University Press.
- Canoğulları, E., Ünlü, D. ve Şaşmaz, H. (2021). Ortaokullarda disiplin problemlerinin farklı değişkenler açısından karşılaştırmalı olarak incelenmesi. *Bayterek Uluslararası Akademik Araştırmalar Dergisi*, 4(1), 95-118.
- Cemaloğlu, N. (2016). *Toplumsal Bir Sistem Olarak Okul* (M. Ç. Özdemir Ed.). Ankara: Pegem Akademi.
- Chen, Y. ve Logan, T. D. (2020). Is the best interest of the child best for children? Educational attainment and child custody assignment. *Southern Economic Journal*, 86(3), 1041-1080. doi: 10.1002/soej.12403
- Creswell, J. W. (2013). *Nitel Araştırma Yöntemleri* (M. Bütün ve S. B. Demir, Çev.). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Creswell, J. W. ve Clark, V. L. P. (2018). *Designing And Conducting Mixed Methods Research*. London: SAGE Publications.
- Cunningham, H. (2014). *Children and childhood in western society since 1500* New York: Routledge
- Çelik, C. (2004). Velayetin kaldırılması. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 54(1), 255-309.
- Çelik, İ. (2020). *Okullarda Soruşturma Konusu Olan Çocuk İstismarı ve İhmali Olaylarının Değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara, Türkiye.
- Çetinkaya, B. (2018). *Çocuk Ruh Sağlığı Sağlıklı Aile Sağlıklı Çocuk*. Ankara: Pegem Akademi.
- Çiçek, N. (2012). Erken cumhuriyet döneminde modern çocukluk nosyonunun görünüşleri üzerine bir analiz. *Mülkiye Dergisi*, 36(4), 69-104.

- Çiftçi, H. (2018). Üniversite öğrencilerinde sosyal medya bağımlılığı. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(4), 417-434.
- Çopur, O. ve Ünver, S. (2019). *Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve Çocuk Hakları Kararları (Türkiye)*. Ankara: Uluslararası Çocuk Merkezi.
- Dam, H. (2008). Öğrencinin okul başarısında aile faktörü. *Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 7(14), 75-99.
- Demir, R. (2020). Türk Medeni Kanunu'na göre çocukla kişisel ilişki kurulması. *Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 25(42), 169-195.
- Demircioğlu, H. (2016). Sosyal Duygusal Gelişim. N. E. Baysal Metin (Ed.), *Doğum Öncesinden Ergenliğe Çocuk Gelişimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Dirican, R. (2018). Tarihi süreçte çocukluk ve çocuk hakları. *Çocuk ve Gelişim Dergisi*, 2(2), 51-62.
- Dönmez, Ü. ve Barın, T. (2018). Boşanma sonucunda birlikte velayetin Türk hukukunda uygulanabilirliği sorunu. *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, 35, 175-210. Erişim adresi: <http://www.dergipark.org.tr>
- Elektronik Hukuk Bankası (2023). <https://legalbank.net>.
- Elkind, D. (1999). *Çocuk ve Toplum* (D. Öngen, Çev. B. Onur Ed.). Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Erdemir, H. ve Erdemir, H. (2012). Antikçağ'da Çocuk Olmak: Ölmek ya da Ölmemek. D. Şenol, S. Yıldız, T. Kıymaz ve H. Kala (Ed.). *Uluslararası Kadına ve Çocuğa Karşı Şiddet Sempozyumu Bildiri Kitabı*. Ankara: Mutlu Çocuklar Derneği Yayınları.
- Erdoğan, Y. (2007). Ana-baba tutumları ve öğretmen davranışları ile öğrencilerin akademik başarıları arasındaki ilişkiler. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17, 33-46.
- Eren, E. (2022). *Okul Yöneticileri ve Öğrencilerin Görüşlerine Göre Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Hizmetlerinin Etkililiğinin Değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun, Türkiye.
- Ereş, F. (2015). Türkiye'de göçmen eğitimi sorunsalı ve göçmen eğitiminde farklılığın yönetimi. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(2), 17-30.
- Ersoy, F. A. (2016). Fenomenoloji. A. Saban ve A. Ersoy (Ed.). *Eğitimde Nitel Araştırma Desenleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Esgin, A. (2016). Sosyalleşme. M. Ç. Özdemir (Ed.), *Eğitim Sosyolojisi*. Ankara: Pegem Akademi.

- Euser, E. M., Van Ijzendoorn, M. H., Prinzie, P. ve Bakermans-Kranenburg, M. J. (2010). Prevalence of child maltreatment in the Netherlands. *Child maltreatment*, 15(1), 5-17.
- Firestone, S. (2003). *The Dialectics Of Sex*. New York: Farrar, Straus and Giroux.
- Franklin, B. (1993). Çocuk Nedir? (A. Türker, Çev.). B. Franklin (Ed.), *Çocuk Hakları*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Freeman, M. (2007). Article 3: the best interests of the child. A. Alen, J.Lanotte, E. Verhellen, F. Ang, E. Berghmans ve M. Verheyde (Ed.). *A commentary on the United Nations Convention on the Rights of the Child* (ss. 1-79). Leiden: Martinus Nijhof.
- Gander, M. J. ve Gardiner, H. W. (2004). *Çocuk ve Ergen Gelişimi* (A. Dönmez, N. Çelen ve B. Onur, Çev.). Ankara: İmge Kitabevi.
- Garg, R., Melanson, S. ve Levin, E. (2007). Educational aspirations of male and female adolescents from single-parent and two biological parent families: A comparison of influential factors. *Journal of Youth and Adolescence volume*, 36(8), 1010-1023. doi:10.1007/s10964-006-9137-3
- Genç, S. Z. (2016). *Eğitim Sürecinde Aile, Okul ve Toplum*. Ankara: Pegem Akademi.
- Gençtanırım, D. (2019). Bireysel Farklılıklar. Ş. Işık (Ed.), *Eğitim Psikolojisi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Grassinger, G. E. (2009). *Türk Medeni Kanununda Yer Alan Velayet Hükümleri Kapsamında Küçüğün Kişi Varlığının Korunması İçin Alınacak Tedbirler*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- Gündüz, B., İnandi, Y. ve Binalı, T. (2014). Okul yöneticilerinin psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine ilişkin görüşleri: Betimsel bir çalışma. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 19-34.
- Güneş, H. (2016). *Okul Çevre İlişkileri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Gürbüz, S. ve Şahin, F. (2017). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Hanawalt, B. A. (1993). *Griowing Up in Medieval London*. New York: Oxford Universty Press.
- Heywood, C. (2003). *Baba Bana Top At* (E. Hoşsucu, Çev.). İstanbul: Kitap Yayınevi.
- Hodgkin, R. ve Newell, P. (2003). *Çocuk haklarına dair sözleşme uygulama el kitabı* (Ş. Akipek, Çev.). Geneva: UNICEF Yayınları.
- Howe, R. B. ve Covell, K. (2013). *Education In The Best Interests Of The Child: A Children's Rights Perspective On Closing The Achievement Gap*. Toronto: University of Toronto Press.

- Hümanist Büro. (2013). *Türkiye’de 0-8 Yaş Arası Çocuğa Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması*. Erişim adresi: <https://humanistburo.org/dosyalar/humdosya/Turkiyede%200-8%20Yas%20Arasi%20Cocuga%20Yonelik%20Aile%20Ici%20Siddet%20Araştırması.pdf>.
- ILO ve UNICEF. (2021). *Child Labour Global Estimates 2020, Trends And The Road Forward*. Erişim adresi: ilo.org/ipecc/Informationresources/WCMS_797515/lang-en/index.htm
- İmamoğlu, S. H. (2004). Yeni medeni kanundaki düzenleme ve velayete hakim ilkeler çerçevesinde tedip hakkının değerlendirilmesi. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 54(1), 165-190.
- İmamoğlu, S. H. (2005). Çocuğun kişiliğinin ana babaya karşı korunması. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 54(2), 183-218. Erişim adresi: <http://www.dergipark.org.tr>
- İnan, A. N. (1980). Çocuğun Korunması ve Polis. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 37(1), 243-250.
- İnce, N. (2018). Karşılaştırmalı hukukta ve Türk hukukunda evlilik birliğinin boşanma ile sona ermesi durumunda birlikte velâyet. *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, 9(34), 189-229.
- İnci, R. (2022). *Sosyal Çalışma Görevlilerinin Çocuk İhmal ve İstismarına İlişkin Görüşleri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Karabük Üniversitesi, Karabük, Türkiye.
- İpek, A. (2012). Çocuk haklarının gelişimi ve karşılaştırmalı olarak anayasal açıdan değerlendirilmesi. *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 20(1), 151-173.
- James, A. (2001). Yeni Çocuk Sosyolojisinde Sorunlar, Bakış Açıları ve Uygulamalar (E. G. Kapçı, Çev.). B. Onur (Ed.), 3. *Ulusal Çocuk Kültürü Kongresi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Çocuk Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları.
- Jenks, C. (2005). *Childhood*. London: Routledge.
- Johnson, R. B., Onwuegbuzie, A. J. ve Turner, L. A. (2007). Toward a Definition of Mixed Methods Research. *Journal of Mixed Methods Research*, 1(2), 112-133.
- Kalabalık, H. (2018). *Temel Hukuk Bilgisi*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Kalaycı, S. ve Çiçek, E. (2014). Çocuk Haklarının İhlali ve Çocuğun Ekonomik İstismarı. E. Atamtürk ve E. Yaman (Ed.). *Sosyal Hizmet Sempozyumu 2013 Bildirileri*. Ankara: Gündem Çocuk Derneği.
- Kapancı, K. B. ve Başoğlu, B. (2016). Çocuğun medeni hukuk kuralları çerçevesinde şiddete karşı korunması. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 22(1), 347-364.

- Kaplan, Y. ve Ak, T. (2018). Ergenlerde psikolojik belirtiler ve problem davranışlarda anne-baba tutumlarının rolü. *Türkiye Bütüncül Psikoterapi Dergisi*, 1(2), 154-171. Erişim adresi: <http://www.dergipark.org.tr>
- Karaca, H. (2014). *Türk Hukukunda Velayetin Kapsamı ve Hükümleri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Ticaret Üniversitesi, İstanbul, Türkiye.
- Karakayalı, G. (2009). *Velayet Hakkının Kullanılmasına İlişkin Hukuki Sorunlar ve Özellikle Koruyucu Aile Uygulaması*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul, Türkiye.
- Karakuş Öztürk, H. (2017). Çocukluğun tarihsel gelişimi üzerine düşünceler. *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13. 253-276.
- Karaman Kepenekci, Y. ve Aslan, C. (2011). *Okul Öncesi Döneme Seslenen Kitaplarda Çocuk Hakları*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Karaman Kepenekci, Y. ve Başaran Koç, Y. (2016). İlkokul Yöneticilerinin Karşılaştığı Hukuksal Sorunlar ve Çözüm Yolları. A. Balcı ve İ. Aydın (Ed.). *Prof. Dr. Ziya Bursalıoğlu'na Armağan* (ss. 191-226). Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayını.
- Karaman Kepenekci, Y. ve Baydık, B. (2009). Zihin engelliler öğretmen adaylarının çocuk haklarına ilişkin tutumları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 42(1), 329-350.
- Karaman Kepenekci, Y. ve Nayır, F. (2012). Çocukların ana babaları tarafından istismar ve ihmaline ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşleri. *International Journal of Social Science*, 5(7), 437-455.
- Karaman Kepenekçi, Y. ve Taşkın, P. (2017). *Eğitim Hukuku*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Karasar, N. (2014). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Karataş, İ. ve Polat, M. (2013). Okul yöneticilerinin rehberlik hizmetlerine bakış açıları üzerine okul rehber öğretmenlerinin görüşleri. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(1), 105-123.
- Karataş, Z. ve Baltacı, H. (2013). Ortaöğretim kurumlarında yürütülen psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine yönelik okul müdürü, sınıf rehber öğretmeni, öğrenci ve okul rehber öğretmenin (psikolojik danışman) görüşlerinin incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(2), 427-460.
- Kayar, İ. (2019). *6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'na Göre Borçlar Hukuku*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Kayar, İ. ve Üzülmüş, İ. (2018). *Hukukun Temel Kavramları*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Kayhan, Ş. ve Ünlütepe, M. (2017). *Medeni Hukuk Bilgisi*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Kiremitçi, M. (2015). *Boşanma Sürecinde Müşterek (Ortak) Velayet ve Toplumsal Bakış Açısı*. İstanbul: Legal Yayıncılık.

- Kolburan, G. (2021). Duygusal İstismar Tanım ve Kavramsal Çerçeve. G. Kolburan (Ed.), *Adli Psikoloji Bakış Açısıyla Duygusal İstismar*. Ankara: Seçkin Hukuk.
- Kuli, G. ve Yıldırım, Ş. (2019). Rehberlik Öğretmenlerinin Okul Sosyal Hizmetine İhtiyaç Duydukları Sorun Alanlarının Belirlenmesi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 30(2), 555-582.
- Kurşat, Z. (2019). Velayet Kavgalarının Sebepleri ve Çözüm Önerileri. A. Ünal ve A. Kalkan (Ed.). *Aile Hukukundaki Hak İhlallerinin Tespiti ve Çözüm Önerileri Çalıştayı*. Ankara: Adalet Yayınevi.
- Kurt, S. L. (2016). Çocuk haklarına ilişkin temel uluslararası belgeler ve Türkiye uygulaması. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*(36), 99-127. doi:10.21560/spcd.28915
- Kutoğlu, T. (2018). *Üvey Ailede Hukuki İlişkiler*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Küçükali, R. (2018). *Çocuk ve Aile* (R. Küçükali Ed.). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Locke, J. (2003). *Eğitim Üzerine Düşünceler* (H. Zengin, Çev.). Ankara: Morpa.
- Merkezi, U. Ç. (2012). Çocuk Adalet Sisteminde Çocuğun Yüksek Yararı Politika Belgesi. Erişim adresi: <http://www.cocukhaklariizleme.org/wp-content/uploads/cocuk-adalet-sisteminde-cocugun-yukse-yarari.pdf>
- Meşeci, F., Özcan, N. ve Bozdemir, P. (2007). Öğretmen ve müdürlerin okul psikolojik danışma ve rehberlik servisine yönelik algıları. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(1), 157-171.
- Miles, M. B. ve Huberman, A. M. (1994). *Qualitative Data Analysis: An Expanded Sourcebook*. London: SAGE.
- Miloshevska, M. (2015). Meaning of the term the best interest of the children in the convention of children rights. *Horizons Series A*, 18, 215-223.
- Müftü, G. (2001). Çocuk Hakları. *Milli Eğitim Dergisi*, 151. Erişim adresi: http://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/151/muftu.htm
- Onur, B. (2005). *Türkiye'de Çocukluğun Tarihi*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Orçan, M. (2017). Sosyal Gelişim. M. E. Deniz (Ed.), *Erken Çocukluk Döneminde Gelişim*. Ankara: Pegem Akademi.
- Özenli Çabuk, B. (2014). Boşanma ve Sonuçları. *Legal Hukuk Dergisi*, 12(142), 267-294.
- Özer Taşkın, Ö. (2006). *Velayette Çocuğun Yüksek Yararı İlkesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi, Eskişehir, Türkiye.
- Öztürk, A. (2017). Çocuk hakları ve eğitime psikolojik bir bakış. *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(33), 429-451. doi:10.21550/sosbilder.288966.

- Öztürk, M. T. (2019). *Boşanmış ve Boşanmamış Ebeveynlerin 15-18 Yaş Grubu Çocuklarında Okula Bağlanma, Şiddete Yönelik Tutum ve Başa Çıkma Becerilerinin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Haliç Üniversitesi, İstanbul, Türkiye.
- Polat, O. (2008). Türkiye’de çocuk haklarının durumu. *Toplum ve Demokrasi Dergisi*, 2(2), 149-157.
- Polat, O. (2019). *Tüm Boyutlarıyla Çocuk İstismarı-I Tanımlar*. Ankara: Seçkin Hukuk.
- Postman, N. (1995). *Çocukluğun Yokoluşu* (K. İnal, Çev.). İstanbul: İmge Kitabevi.
- Robertson, P. (1976). Home as a Nest: Middle Class Childhood In Nineteenth Century Europe. L. DeMause (Ed.), *The History of Childhood*. London: Souvenir.
- Rousseau, J. J. (2009). *Emile ya da Eğitim Üzerine* (Y. Avunç, Çev.). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Ruhi, C. ve Ruhi, A. C. (2017). *Velayet Hukuku*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Sarpkaya, P. (2007). Yönetici, öğretmen, öğrenci ve velilere göre resmi liselerdeki öğrenci disiplin sorunlarının nedenleri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(22), 110-121.
- Sedlak, A. J. ve Broadhurst, D. D. (1996). *The National Incidence Study Of Child Abuse And Neglect*. Washington: US Department of Health and Human Services.
- Semerci, N. ve Çelik, V. (2002). İlköğretimde problemler ve çözüm yolları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 30(30), 205-218.
- Serdar, İ. (2008). Birlikte Velâyet. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 10(1), 155-197.
- Seven, S. (2015). *Çocuk Ruh Sağlığı*. Ankara: Pegem Akademi.
- Sezer, Ö. ve Yıldırım, O. (2018). Üniversite öğrencilerinin algılanan anne baba tutumlarına göre kendilerini değerlendirmelerinin ve kardeş ilişkilerinin incelenmesi. *Aile Psikolojik Danışmanlığı Dergisi*, 1(1), 86-117. Erişim adresi: <http://www.dergipark.org.tr>
- Shahar, S. (1997). *Growing Old in the Middle Ages*. London: Routledge.
- Sonat, K. A. (2013). Ana babanın eğitimi devam eden ergin çocuğa karşı nafaka yükümlülüğü. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 19(1), 235-292. Erişim adresi: <http://www.dergipark.org.tr>
- Şener, D. K. ve Ocakçı, A. F. (2014). Yoksulluğun çocuk sağlığı üzerine çok boyutlu etkileri. *Ankara Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 13(1), 57-68.
- Şirin, M. C. (2019). Çocuğun yararı gözüyle çocuğun yüksek yararı ilkesine bakış. *Çocuk ve Medeniyet Dergisi*, 4(8), 219-240.

- Şirin, M. R. (2006). *Dersimiz Çocuk*. İstanbul: İz Yayıncılık.
- Tacın, M. H. (2017). Velayet Hakkı, Velayet hukukuna hakim olan ilkeler ve velayet hakkının kapsamı. *Adalet dergisi*, 59, 141-170.
- Tan, M. (1989). Çağlar boyunca çocukluk. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 1, 71-88.
- Taşdemir, M. ve Taşdemir, A. (2010). Okullarda başarı ve başarısızlık olgusu: Tipik öğrenci davranışları yönüyle bir durum araştırması. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(2), 471-503.
- Taşkın, P. ve Karaman Kepenekci, Y. (2018). Velayetten Kaynaklanan Sorunlara ve Çözümlerine İlişkin İlkokul Yöneticilerinin Görüşleri. Y. Karaman Kepenekçi ve P. Taşkın (Ed.). *Prof. Dr. Emine Akyüz'e Armağan Akademisyenlikte 50 Yıl* (ss. 108-118). Ankara: Pegem Akademi.
- Tezcan, M. (2016). *Eğitim Sosyolojisi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Toran, M. (2012). Çocukluğun ve Erken Çocukluk Eğitiminin Tarihi ve Kuramsal Temelleri. N. Avcı ve M. Toran (Ed.). *Okul Öncesi Eğitimine Giriş*. Ankara: Eğiten Kitap.
- TÜBA. (2011). *Türkçe Bilim Terimleri Sözlüğü Sosyal Bilimler*. Ankara: TÜBA.
- TÜİK. (2020). Toplumsal Cinsiyet İstatistikleri. Erişim adresi: <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Istatistiklerle-Kadin-2022-49668#:~:text=T%C3%9C%C4%B0K%20Kurumsal&text=Adrese%20Dayal%C4%B1%20N%C3%BCfus%20Kay%C4%B1t%20Sistemi,1'ini%20ise%20erkekler%20olu%C5%9Fturdu>.
- Uçuş, Ş. ve Şahin, A. E. (2012). Çocuk Hakları Sözleşmesi'ne yönelik öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin görüşleri. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(1), 25-41.
- UNICEF. (2007). *Çocuk Hakları ve Gazetecilik Uygulamaları Hak Temelli Perspektif*. Dublin Teknoloji Enstitüsü: UNICEF.
- Uyumaz, A. (2016). Türk Medenî Kanununa göre çocuğun ihmâli ve anne babaya karşı korunması. *Legal Hukuk Dergisi*, 14(160), 1971-2005.
- Ünal, Ş. (2001). *Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi İnsan Haklarının Uluslararası İlkeleri*. Ankara: TBMM Basımevi.
- Van Manen, M. (1990). *Researching Lived Experience: Human Science For An Action Sensitive Pedagogy*. New York: The University of New York.
- WHO. (2020). The Global status report on preventing violence against children 2020. Erişim adresi: <https://www.who.int/teams/social-determinants-of-health/violence-prevention/global-status-report-on-violence-against-children-2020>

- WHO. (2022). Child maltreatment. Erişim adresi: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/child-maltreatment>
- Yavuz, E. (2023). Adölesan Dönemde Duygusal İstismar ve İhmal. E. Tüccar (Ed.), *Çocuklarda İhmal ve İstismar*.
- Yavuzer, H. (1998). *Çocuk Eğitimi El Kitabı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yazgan İnanç, B., Kılıç Atıcı, M. ve Bilgin, M. (2019). *Gelişim Psikolojisi I*. Ankara: Pegem Akademi.
- Yeldan, D. (2021). *99 Soruda Çocuğun Cinsel İstismarı Suçu*. Ankara: Seçkin Hukuk.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, C. (2015). Yargıtay kararları ışığında çocukla kişisel ilişki kurulması. *Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni*, 35(1), 103-141.
- Yolcuoğlu, İ. G. (2009). Türkiye'de çocuk koruma sisteminin genel olarak değerlendirilmesi. *Aile ve Toplum*, 5(18), 43-57.
- Zermatten, J. (2010). The best interests of the child principle: Literal analysis and function. *International Journal of Children's Rights*, 18, 483-499. doi:10.1163/157181810X537391
- Zeytin, Z. ve Ergün, Ö. (2017). *Türk Medeni Hukuku*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

EKLER

EK 1. Velayetin Kullanımında Okula Yansıyan Sorunlara ve Çözüm Yollarına İlişkin Okul Yöneticilerinin Görüşleri Anketi

Sayın Müdürüm/Müdür Yardımcım;

Anne ve babalar tarafından çocukların velayetinin kullanımında okula yansıyan sorunların, bu sorunlara yol açan etmenlerin ve çözüm yollarının belirlenmesi amacıyla bir araştırma yürütmekteyim. Çalışmanın verilerini toplayabilmek üzere görüşlerinize gereksinim duymaktayım. Bu amaçla geliştirdiğim anket iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde kişisel bilgilerle ilgili sorular; ikinci bölümünde ise velayetten kaynaklanan sorunlara, bu sorunlara yol açan etmenlere ve çözüm yollarına ilişkin maddeler yer almaktadır.

Bu anket ile elde edilecek veriler sadece bilimsel amaçlar için kullanılacaktır. Ankette yer alan maddeleri değerlendirmeniz yaklaşık 10–15 dakikanızı alacaktır. Araştırmanın sağlıklı sonuçlara ulaşabilmesi için anketteki maddelerin tümüne içten yanıtlar vermeniz büyük önem taşımaktadır.

Çalışmaya gösterdiğiniz ilgi ve özen için çok teşekkür eder, saygılarımı sunarım.

M. Yalçın KANMAZ

Ankara Üniversitesi

Eğitim Yönetimi Programı Doktora Öğrencisi

Velayet, “anne ve babaya” çocuğunun bakımı, yetiştirilmesi ve eğitimiyle ilgili (çocuğun yüksek yararı esasına dayanarak) verilmiş olan “hakları” ve “sorumlulukları” kapsamaktadır.

Türk Medeni Kanunu’nda (m. 339) velayetin kapsamı şu şekildedir: “Ana ve baba, çocuğun bakım ve eğitimi konusunda onun menfaatini göz önünde tutarak gerekli kararları alır ve uygularlar. Çocuk, ana ve babasının sözünü dinlemekle yükümlüdür. Ana ve baba, olgunluğu ölçüsünde çocuğa hayatını düzenleme olanağı tanınırlar; önemli konularda olabildiğince onun düşüncesini göz önünde tutarlar. Çocuk, ana ve babasının rızası dışında evi terk edemez ve yasal sebep olmaksızın onlardan alınamaz. Çocuğun adını ana ve babası koyar”.

BÖLÜM I KİŞİSEL BİLGİLER

Göreviniz	☐ Okul Müdürü ☐ Müdür Başyardımcısı ☐ Müdür Yardımcısı
Görev yaptığınız okulun türü	☐ İlkokul ☐ Ortaokul veya İmam Hatip Ortaokulu ☐ Anadolu Lisesi ☐ Fen Lisesi ☐ Sosyal Bilimler Lisesi ☐ İmam Hatip Lisesi/Mesleki ve Teknik Lise/Çok Programlı Lise ☐ Güzel Sanatlar Lisesi ☐ Spor Lisesi ☐ Diğer (Lütfen Yazınız)
Meslekteki görev süreniz (Yıl)	
Yöneticilikteki görev süreniz (Yıl)	
Bu okuldaki görev süreniz (Yıl)	
Cinsiyetiniz	☐ Kadın ☐ Erkek
Yaşınız	
Eğitim Durumunuz	☐ Lisans ☐ Lisansüstü

BÖLÜM II						
VELAYETİN KULLANIMINDA YAŞANAN SORUNLAR, BU SORUNLARA YOL AÇAN ETMENLER VE ÇÖZÜM YOLLARI						
A. Velayetin kullanımı sırasında aşağıda yer alan sorunlarla okulunuzda karşılaşılma sıklığına ilişkin görüşünüzü lütfen belirtiniz.						
Çalıştığım okulda;		Her zaman	Sıklıkla	Ara sıra	Nadiren	Hiçbir zaman
1.	Çocuklar anne ve/veya babaları tarafından fiziksel istismara (dayak atma, tokat atma gibi) uğramaktadır.					
2.	Çocuklar anne ve/veya babaları tarafından duygusal istismara (hakaret etme, aşağılama gibi) uğramaktadır.					
3.	Çocuklar anne ve/veya babaları tarafından cinsel istismara (cinsel taciz gibi) uğramaktadır.					
4.	Çocuklar anne ve/veya babaları tarafından ekonomik istismara (bir işte çalıştırılma gibi) uğramaktadır.					
5.	Çocuklar anne ve/veya babaları tarafından fiziksel ihmale (beslenmesine, giyimine, sağlığına gereken özeni göstermeme gibi) uğramaktadır.					
6.	Çocuklar anne ve/veya babaları tarafından duygusal ihmale (ilgisizlik, sevgisizlik gibi) uğramaktadır.					
7.	Çocukların anne ve/veya babaları tarafından cinsel ihmale (cinsel sağlığın ve gelişimin ihmal edilmesi) uğramaktadır.					
Çocuğun velayetinin kullanımında yaşanan başka sorunlar varsa lütfen belirtiniz.						
B. Velayetinin kullanımı sırasında yaşanan sorunlara yol açan etmenlerle okulunuzda karşılaşılma sıklığına ilişkin görüşünüzü lütfen belirtiniz.						
a) Anne ve/veya Babadan Kaynaklanan Etmenler		Her zaman	Sıklıkla	Ara sıra	Nadiren	Hiçbir zaman
Çalıştığım okulda;						
8.	Anne ve/veya babanın çocuğa karşı sorumluluklarının farkında olmaması çocuğun velayetinin kullanımında sorunlara yol açmaktadır.					
9.	Anne ve/veya babanın çocuğun haklarının farkında olmaması çocuğun velayetinin kullanımında sorunlara yol açmaktadır.					
10.	Anne ve/veya babanın eğitim düzeyinin düşüklüğü çocuğun velayetinin kullanımında sorunlara yol açmaktadır.					
11.	Anne ve/veya babanın fiziksel hastalıklarının olması çocuğun velayetinin kullanımında sorunlara yol açmaktadır.					
12.	Anne ve/veya babanın psikolojik hastalıklarının olması çocuğun velayetinin kullanımında sorunlara yol açmaktadır.					
13.	Anne ve/veya babanın engelli olması çocuğun velayetinin kullanımında sorunlara yol açmaktadır.					
14.	Anne ve/veya babanın bağımlılıklarının olması (alkol gibi) çocuğun velayetinin kullanımında sorunlara yol açmaktadır.					
15.	Anne ve/veya babanın çocuğun bakımını yakınlarına bırakması (büyük anne-büyük baba, diğer akraba, komşu gibi) çocuğun velayetinin kullanımında sorunlara yol açmaktadır.					

16.	Evde üvey anne ve/veya babanın bulunması çocuğun velayetinin kullanımında sorunlara yol açmaktadır.					
17.	Evde üvey anne ve/veya babanın diğer evliliklerinden olan çocuklarının olması çocuğun velayetinin kullanımında sorunlara yol açmaktadır.					
18.	Anne ve babanın boşanması sonucu velayete sahip olanın tek ebeveyn olması çocuğun velayetinin kullanımında sorunlara yol açmaktadır.					
19.	Anne ve babanın boşanması sonucu velayete sahip olmayan ebeveynin çocukla okulda kişisel ilişki kurmak istemesi çocuğun velayetinin kullanımında sorunlara yol açmaktadır.					
20.	Anne ve babadan birinin ölmesi sonucu sağ kalanın tek ebeveyn olması çocuğun velayetinin kullanımında sorunlara yol açmaktadır.					
21.	Anne ve babanın fazla çocuğa sahip olması çocuğun velayetinin kullanımında sorunlara yol açmaktadır.					
22.	Anne ve babanın gelir düzeyinin düşük olması çocuğun velayetinin kullanımında sorunlara yol açmaktadır.					
23.	Anne ve babanın mülteci/göçmen olması çocuğun velayetinin kullanımında sorunlara yol açmaktadır.					
Çocuğun velayetinin kullanımında sorunların yaşanmasında “anne ve/veya babadan” kaynaklanan başka etmenler varsa lütfen belirtiniz.						
b) Çocuktan Kaynaklanan Etmenlere İlişkin Maddeler		Her zaman	Sıklıkla	Ara sıra	Nadiren	Hiçbir zaman
Çalıştığım okulda;						
24.	Çocuğun engelli olması çocuğun velayetinin kullanımında sorunlara yol açmaktadır.					
25.	Çocuğun fiziksel sağlık sorunlarının olması çocuğun velayetinin kullanımında sorunlara yol açmaktadır.					
26.	Çocuğun psikolojik sağlık sorunlarının olması çocuğun velayetinin kullanımında sorunlara yol açmaktadır.					
27.	Çocuğun okul başarısının düşük olması çocuğun velayetinin kullanımında sorunlara yol açmaktadır.					
28.	Çocuğun devamsızlık sorununun olması çocuğun velayetinin kullanımında sorunlara yol açmaktadır.					
29.	Çocuğun disiplin sorunlarının olması çocuğun velayetinin kullanımında sorunlara yol açmaktadır.					
Çocuğun velayetinin kullanımında sorunların yaşanmasında “çocuktan” kaynaklanan başka etmenler varsa lütfen belirtiniz.						
C. Velayetin kullanımı sırasında yaşanan sorunlara ilişkin aşağıda yer alan çözüm yollarının uygulanma sıklığına ilişkin görüşünüzü lütfen belirtiniz.						
Çalıştığım okulda;		Her zaman	Sıklıkla	Ara sıra	Nadiren	Hiçbir zaman
30.	Çocuğun velayetinin kullanımında sorunlar (anne ve babadan veya çocuktan kaynaklanan) yaşanmasını önlemek için “ gerekli tedbirleri (aile eğitimleri yapmak gibi) alırım ”.					

31.	Çocuğun velayetinin kullanımında yaşanan sorunları (anne ve/veya babadan veya çocuktan kaynaklanan) ortaya koymak için “ev ziyaretleri yaparım” .					
32.	Çocuğun velayetinin kullanımında yaşanan sorunları (anne ve/veya babadan veya çocuktan kaynaklanan) ortaya koymak için “anne ve babalar ile görüşmeler yaparım” .					
33.	Çocuğun velayetinin kullanımında yaşanan sorunları (anne ve/veya babadan veya çocuktan kaynaklanan) ortaya koymak için “çocuk ile görüşmeler yaparım” .					
34.	Çocuğun velayetinin kullanımında yaşanan sorunları (anne ve/veya babadan veya çocuktan kaynaklanan) ortaya koymak için “ailenin yakın çevresi ile (büyük anne-büyük baba, diğer akraba, komşu gibi) ile görüşmeler yaparım” .					
35.	Çocuğun velayetinin kullanımında yaşanan sorunları (anne ve/veya babadan veya çocuktan kaynaklanan) ortaya koymak için “araştırmalar (anket gibi) yaparım” .					
36.	Çocuğun velayetinin kullanımında yaşanan sorunları (anne ve/veya babadan veya çocuktan kaynaklanan) çözmek için “anne ve baba ile görüşmeler yaparım” .					
37.	Çocuğun velayetinin kullanımında yaşanan sorunları (anne ve/veya babadan veya çocuktan kaynaklanan) çözmek için “çocuk ile görüşmeler yaparım” .					
38.	Çocuğun velayetinin kullanımında yaşanan sorunları (anne ve/veya babadan veya çocuktan kaynaklanan) çözmek için “ailenin yakın çevresi ile (büyük anne-büyük baba, diğer akraba, komşu gibi) ile görüşmeler yaparım” .					
39.	Çocuğun velayetinin kullanımında yaşanan sorunları (anne ve/veya babadan veya çocuktan kaynaklanan) çözmek için “meslektaşlarım ile (diğer okullardaki yöneticiler) ile görüşmeler yaparım” .					
40.	Çocuğun velayetinin kullanımında yaşanan sorunları (anne ve/veya babadan veya çocuktan kaynaklanan) çözmek için “öğretmenler ile iş birliği içinde çalışırım” .					
41.	Çocuğun velayetinin kullanımında yaşanan sorunları (anne ve/veya babadan veya çocuktan kaynaklanan) çözmek için “rehber öğretmenler ile iş birliği içinde çalışırım” .					
42.	Çocuğun velayetinin kullanımında yaşanan sorunları (anne ve/veya babadan veya çocuktan kaynaklanan) çözmek için “Rehberlik ve Araştırma Merkezi’nden yardım alırım” .					
43.	Çocuğun velayetinin kullanımında yaşanan sorunları (anne ve/veya babadan veya çocuktan kaynaklanan) çözmek için “okul dışı kurumlardan (Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Adalet Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, İç İşleri Bakanlığı gibi) yardım alırım” .					
44.	Çocuğun velayetinin kullanımında yaşanan sorunları (anne ve/veya babadan veya çocuktan kaynaklanan) çözmek için “okul dışı kişilerden (sosyal çalışmacı, hukukçu, doktor, psikolog, polis gibi) yardım alırım” .					
Velayetin kullanımında yaşanan sorunların çözümünde uyguladığınız yollara ilişkin başka görüşleriniz varsa lütfen belirtiniz.						

EK 2. Velayetin Kullanımında Okula Yansıyan Sorunlara ve Çözüm Yollarına İlişkin Rehber Öğretmenlerin Görüşleri Anketi

Sayın Rehber Öğretmenim;

Anne ve babalar tarafından çocukların velayetinin kullanımında okula yansıyan sorunların, bu sorunlara yol açan etmenlerin ve çözüm yollarının belirlenmesi amacıyla bir araştırma yürütmekteyim. Çalışmanın verilerini toplayabilmek üzere görüşlerinize gereksinim duymaktayım. Bu amaçla geliştirdiğim anket iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde kişisel bilgilerle ilgili sorular; ikinci bölümünde ise velayetten kaynaklanan sorunlara, bu sorunlara yol açan etmenlere ve çözüm yollarına ilişkin maddeler yer almaktadır.

Bu anket ile elde edilecek veriler sadece bilimsel amaçlar için kullanılacaktır. Ankette yer alan maddeleri değerlendirmeniz yaklaşık 10–15 dakikanızı alacaktır. Araştırmanın sağlıklı sonuçlara ulaşabilmesi için anketteki maddelerin tümüne içten yanıtlar vermeniz büyük önem taşımaktadır.

Çalışmaya gösterdiğiniz ilgi ve özen için çok teşekkür eder, saygılarımı sunarım.

M. Yalçın KANMAZ

Ankara Üniversitesi

Eğitim Yönetimi Programı Doktora Öğrencisi

Velayet, “anne ve babaya” çocuğunun bakımı, yetiştirilmesi ve eğitimiyle ilgili (çocuğun yüksek yararı esasına dayanarak) verilmiş olan “hakları” ve “sorumlulukları” kapsamaktadır.

Türk Medeni Kanunu’nda (m. 339) velayetin kapsamı şu şekildedir: “Ana ve baba, çocuğun bakım ve eğitimi konusunda onun menfaatini göz önünde tutarak gerekli kararları alır ve uygularlar. Çocuk, ana ve babasının sözünü dinlemekle yükümlüdür. Ana ve baba, olgunluğu ölçüsünde çocuğa hayatını düzenleme olanağı tanılırlar; önemli konularda olabildiğince onun düşüncesini göz önünde tutarlar. Çocuk, ana ve babasının rızası dışında evi terk edemez ve yasal sebep olmaksızın onlardan alınamaz. Çocuğun adını ana ve babası koyar”.

BÖLÜM I KİŞİSEL BİLGİLER

Görev yaptığınız okulun türü	() İlkokul () Ortaokul veya İmam Hatip Ortaokulu () Anadolu Lisesi () Fen Lisesi () Sosyal Bilimler Lisesi () İmam Hatip Lisesi/Mesleki ve Teknik Lise/Çok Programlı Lise () Güzel Sanatlar Lisesi () Spor Lisesi () Diğer (Lütfen Yazınız):
Meslekteki görev süreniz (Yıl)	
Bu okuldaki görev süreniz (Yıl)	
Cinsiyetiniz	() Kadın () Erkek
Yaşınız	
Eğitim Durumunuz	() Lisans () Lisansüstü

BÖLÜM II					
VELAYETİN KULLANIMINDA YAŞANAN SORUNLAR, BU SORUNLARA YOL AÇAN ETMENLER VE ÇÖZÜM YOLLARI					
A. Velayetin kullanımı sırasında aşağıda yer alan sorunlarla okulunuzda karşılaşılma sıklığına ilişkin görüşünüzü lütfen belirtiniz.					
Çalıştığım okulda;	Her zaman	Sıklıkla	Ara sıra	Nadiren	Hiçbir zaman
45. Çocuklar anne ve/veya babaları tarafından fiziksel istismara (dayak atma, tokat atma gibi) uğramaktadır.					
46. Çocuklar anne ve/veya babaları tarafından duygusal istismara (hakaret etme, aşağılama gibi) uğramaktadır.					
47. Çocuklar anne ve/veya babaları tarafından cinsel istismara (cinsel taciz gibi) uğramaktadır.					
48. Çocuklar anne ve/veya babaları tarafından ekonomik istismara (bir işte çalıştırılma gibi) uğramaktadır.					
49. Çocuklar anne ve/veya babaları tarafından fiziksel ihmale (beslenmesine, giyimine, sağlığına gereken özeni göstermeme gibi) uğramaktadır.					
50. Çocuklar anne ve/veya babaları tarafından duygusal ihmale (ilgisizlik, sevgisizlik gibi) uğramaktadır.					
51. Çocukların anne ve/veya babaları tarafından cinsel ihmale (cinsel sağlığın ve gelişimin ihmal edilmesi) uğramaktadır.					
Çocuğun velayetinin kullanımında yaşanan başka sorunlar varsa lütfen belirtiniz.					
B. Velayetinin kullanımı sırasında yaşanan sorunlara yol açan etmenlerle okulunuzda karşılaşılma sıklığına ilişkin görüşünüzü lütfen belirtiniz.					
a) Anne ve/veya Babadan Kaynaklanan Etmenler	Her zaman	Sıklıkla	Ara sıra	Nadiren	Hiçbir zaman
Çalıştığım okulda;					
52. Anne ve/veya babanın çocuğa karşı sorumluluklarının farkında olmaması çocuğun velayetinin kullanımında sorunlara yol açmaktadır.					
53. Anne ve/veya babanın çocuğun haklarının farkında olmaması çocuğun velayetinin kullanımında sorunlara yol açmaktadır.					
54. Anne ve/veya babanın eğitim düzeyinin düşüklüğü çocuğun velayetinin kullanımında sorunlara yol açmaktadır.					
55. Anne ve/veya babanın fiziksel hastalıklarının olması çocuğun velayetinin kullanımında sorunlara yol açmaktadır.					
56. Anne ve/veya babanın psikolojik hastalıklarının olması çocuğun velayetinin kullanımında sorunlara yol açmaktadır.					
57. Anne ve/veya babanın engelli olması çocuğun velayetinin kullanımında sorunlara yol açmaktadır.					
58. Anne ve/veya babanın bağımlılıklarının olması (alkol gibi) çocuğun velayetinin kullanımında sorunlara yol açmaktadır.					
59. Anne ve/veya babanın çocuğun bakımını yakınlarına bırakması (büyük anne-büyük baba, diğer akraba, komşu gibi) çocuğun velayetinin kullanımında sorunlara yol açmaktadır.					
60. Evde üvey anne ve/veya babanın bulunması çocuğun velayetinin kullanımında sorunlara yok açmaktadır.					

61.	Evde üvey anne ve/veya babanın diğer evliklerinden olan çocuklarının olması çocuğun velayetinin kullanımında sorunlara yol açmaktadır.					
62.	Anne ve babanın boşanması sonucu velayete sahip olanın tek ebeveyn olması çocuğun velayetinin kullanımında sorunlara yol açmaktadır.					
63.	Anne ve babanın boşanması sonucu velayete sahip olmayan ebeveynin çocukla okulda kişisel ilişki kurmak istemesi çocuğun velayetinin kullanımında sorunlara yol açmaktadır.					
64.	Anne ve babadan birinin ölmesi sonucu sağ kalanın tek ebeveyn olması çocuğun velayetinin kullanımında sorunlara yol açmaktadır.					
65.	Anne ve babanın fazla çocuğa sahip olması çocuğun velayetinin kullanımında sorunlara yol açmaktadır.					
66.	Anne ve babanın gelir düzeyinin düşük olması çocuğun velayetinin kullanımında sorunlara yol açmaktadır.					
67.	Anne ve babanın mülteci/göçmen olması çocuğun velayetinin kullanımında sorunlara yol açmaktadır.					
Çocuğun velayetinin kullanımında sorunların yaşanmasında “anne ve/veya babadan” kaynaklanan başka etmenler varsa lütfen belirtiniz.						
b) Çocuktan Kaynaklanan Etmenlere İlişkin Maddeler		Her zaman	Sıklıkla	Ara sıra	Nadiren	Hiçbir zaman
Çalıştığım okulda;						
68.	Çocuğun engelli olması çocuğun velayetinin kullanımında sorunlara yol açmaktadır.					
69.	Çocuğun fiziksel sağlık sorunlarının olması çocuğun velayetinin kullanımında sorunlara yol açmaktadır.					
70.	Çocuğun psikolojik sağlık sorunlarının olması çocuğun velayetinin kullanımında sorunlara yol açmaktadır.					
71.	Çocuğun okul başarısının düşük olması çocuğun velayetinin kullanımında sorunlara yol açmaktadır.					
72.	Çocuğun devamsızlık sorununun olması çocuğun velayetinin kullanımında sorunlara yol açmaktadır.					
73.	Çocuğun disiplin sorunlarının olması çocuğun velayetinin kullanımında sorunlara yol açmaktadır.					
Çocuğun velayetinin kullanımında sorunların yaşanmasında “çocuktan” kaynaklanan başka etmenler varsa lütfen belirtiniz.						
C. Velayetin kullanımı sırasında yaşanan sorunlara ilişkin aşağıda yer alan çözüm yollarının uygulanma sıklığına ilişkin görüşünüzü lütfen belirtiniz.						
Çalıştığım okulda;		Her zaman	Sıklıkla	Ara sıra	Nadiren	Hiçbir zaman
74.	Çocuğun velayetinin kullanımında sorunlar (anne ve babadan veya çocuktan kaynaklanan) yaşanmasını önlemek için “ gerekli tedbirleri (aile eğitimleri yapmak gibi) alırım ”.					
75.	Çocuğun velayetinin kullanımında yaşanan sorunları (anne ve/veya babadan veya çocuktan kaynaklanan) ortaya koymak için “ ev ziyaretleri yaparım ”.					

76.	Çocuğun velayetinin kullanımında yaşanan sorunları (anne ve/veya babadan veya çocuktan kaynaklanan) ortaya koymak için “anne ve babalar ile görüşmeler yaparım” .					
77.	Çocuğun velayetinin kullanımında yaşanan sorunları (anne ve/veya babadan veya çocuktan kaynaklanan) ortaya koymak için “çocuk ile görüşmeler yaparım” .					
78.	Çocuğun velayetinin kullanımında yaşanan sorunları (anne ve/veya babadan veya çocuktan kaynaklanan) ortaya koymak için “ailenin yakın çevresi ile (büyük anne-büyük baba, diğer akraba, komşu gibi) ile görüşmeler yaparım” .					
79.	Çocuğun velayetinin kullanımında yaşanan sorunları (anne ve/veya babadan veya çocuktan kaynaklanan) ortaya koymak için “araştırmalar (anket gibi) yaparım” .					
80.	Çocuğun velayetinin kullanımında yaşanan sorunları (anne ve/veya babadan veya çocuktan kaynaklanan) çözmek için “anne ve baba ile görüşmeler yaparım” .					
81.	Çocuğun velayetinin kullanımında yaşanan sorunları (anne ve/veya babadan veya çocuktan kaynaklanan) çözmek için “çocuk ile görüşmeler yaparım” .					
82.	Çocuğun velayetinin kullanımında yaşanan sorunları (anne ve/veya babadan veya çocuktan kaynaklanan) çözmek için “ailenin yakın çevresi ile (büyük anne-büyük baba, diğer akraba, komşu gibi) ile görüşmeler yaparım” .					
83.	Çocuğun velayetinin kullanımında yaşanan sorunları (anne ve/veya babadan veya çocuktan kaynaklanan) çözmek için “meslektaşlarım ile (diğer okullardaki rehber öğretmenler) ile görüşmeler yaparım” .					
84.	Çocuğun velayetinin kullanımında yaşanan sorunları (anne ve/veya babadan veya çocuktan kaynaklanan) çözmek için “öğretmenler ile iş birliği içinde çalışırım” .					
85.	Çocuğun velayetinin kullanımında yaşanan sorunları (anne ve/veya babadan veya çocuktan kaynaklanan) çözmek için “okul yöneticileri ile iş birliği içinde çalışırım” .					
86.	Çocuğun velayetinin kullanımında yaşanan sorunları (anne ve/veya babadan veya çocuktan kaynaklanan) çözmek için “Rehberlik ve Araştırma Merkezi’nden yardım alırım” .					
87.	Çocuğun velayetinin kullanımında yaşanan sorunları (anne ve/veya babadan veya çocuktan kaynaklanan) çözmek için “okul dışı kurumlardan (Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Adalet Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, İç İşleri Bakanlığı gibi) yardım alırım” .					
88.	Çocuğun velayetinin kullanımında yaşanan sorunları (anne ve/veya babadan veya çocuktan kaynaklanan) çözmek için “okul dışı kişilerden (sosyal çalışmacı, hukukçu, doktor, psikolog, polis gibi) yardım alırım” .					
Velayetin kullanımında yaşanan sorunların çözümünde uyguladığınız yollara ilişkin başka görüşleriniz varsa lütfen belirtiniz.						

EK 3. Velayetin Kullanımından Kaynaklanarak Okula Yansıyan Sorunlar ve Çözüm Yolları Okul Yöneticileri Görüşme Formu

Değerli Katılımcı,

Velayetin kullanımından kaynaklanarak okula yansıyan sorunlar ve bu sorunların çözüm yollarının belirlenmesi amacıyla yürütülen araştırma kapsamında görüşlerinize gereksinim duyulmaktadır. Görüşmede elde edilen veriler, kimliğiniz gizli tutularak yalnızca bu araştırma kapsamında kullanılacaktır. İzniniz doğrultusunda kayıt altına alınacak görüşmenin yaklaşık 60 dakika sürmesi beklenmektedir.

M. Yalçın KANMAZ
Ankara Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Eğitim Yönetimi Programı Doktora Öğrencisi

1. Demografik özellikler

- Kaç yaşındasınız?
- Öğrenim durumunuz nedir?
- Kaç yıldır çalışıyorsunuz?
- Bu okuldaki görev süreniz ne kadardır?
- Kaç yıldır yöneticilik yapıyorsunuz?

Velayet, çocuğun yüksek yararı esasına dayanarak ana ve babaya verilmiş olan “sorumluluk” ve “hakları” kapsamaktadır. On sekiz yaşını doldurana kadar herkes çocuktur. TMK’de velayetin kapsamı şu şekildedir: Ana ve baba, çocuğun bakım ve eğitimi konusunda onun menfaatini göz önünde tutarak gerekli kararları alır ve uygularlar. Çocuk, ana ve babasının sözünü dinlemekle yükümlüdür. Ana ve baba, olgunluğu ölçüsünde çocuğa hayatını düzenleme olanağı tanılır; önemli konularda olabildiğince onun düşüncesini göz önünde tutarlar. Çocuk, ana ve babasının rızası dışında evi terk edemez ve yasal sebep olmaksızın onlardan alınamaz. Çocuğun adını ana ve babası koyar.

2. Okulunuzda öğrenim gören öğrencilerin velayetinin kullanımından kaynaklanarak okula yansıyan ne tür sorunlar yaşıyorsunuz/gözlemliyorsunuz?

- Ana – babadan kaynaklanan ne tür sorunlar yaşıyorsunuz/gözlemliyorsunuz? Lütfen örnekler vererek anlatabilir misiniz?
- Çocuktan kaynaklanan ne tür sorunlar yaşıyorsunuz/gözlemliyorsunuz? Lütfen örnekler vererek anlatabilir misiniz?
- Diğer faktörlerden kaynaklanan ne tür sorunlar yaşıyorsunuz/gözlemliyorsunuz? Lütfen örnekler vererek anlatabilir misiniz?

3. Okulunuzda öğrenim gören öğrencilerin velayetinin ana ve babaları tarafından kullanımından kaynaklanarak okula yansıyan sorunlar yaşadığınızda/gözlemlediğinizde hangi çözüm yollarına başvuruyorsunuz?

- a. Ana – babadan kaynaklanan sorunların çözümünde hangi yollara başvuruyorsunuz? Lütfen örnekler vererek anlatabilir misiniz?
- b. Çocuktan kaynaklanan sorunların çözümünde hangi yollara başvuruyorsunuz? Lütfen örnekler vererek anlatabilir misiniz?
- c. Diğer faktörlerden kaynaklanan sorunların çözümünde hangi yollara başvuruyorsunuz? Lütfen örnekler vererek anlatabilir misiniz?
- d. Velayetten kaynaklanarak okula yansıyan sorunların çözümünde farklı kurumlardan yardım alıyor musunuz? Cevabınız “evet” ise lütfen örnekler vererek anlatabilir misiniz?
- e. Velayetten kaynaklanarak okula yansıyan sorunların çözümünde uyguladığınız yöntemleri/izlediğiniz yolları yeterli buluyor musunuz? Neden?
- f. Velayetten kaynaklanarak okula yansıyan sorunların çözümünde etkililiği artırmak için sizce başka neler yapılabilir? Lütfen örnekler vererek anlatabilir misiniz?
- g. Velayetten kaynaklanarak okula yansıyan sorunların en aza indirilebilmesi için sizce neler yapılabilir? Lütfen örnekler vererek anlatabilir misiniz?

EK 4. Velayetin Kullanımından Kaynaklanarak Okula Yansıyan Sorunlar ve Çözüm Yolları Rehber Öğretmenler Görüşme Formu

Değerli Katılımcı,

Velayetin kullanımından kaynaklanarak okula yansıyan sorunlar ve bu sorunların çözüm yollarının belirlenmesi amacıyla yürütülen araştırma kapsamında görüşlerinize gereksinim duyulmaktadır. Görüşmede elde edilen veriler, kimliğiniz gizli tutularak yalnızca bu araştırma kapsamında kullanılacaktır. İzniniz doğrultusunda kayıt altına alınacak görüşmenin yaklaşık 60 dakika sürmesi beklenmektedir.

M. Yalçın KANMAZ
Ankara Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Eğitim Yönetimi Programı Doktora Öğrencisi

4. Demografik özellikler

- Kaç yaşındasınız?
- Öğrenim durumunuz nedir?
- Kaç yıldır çalışıyorsunuz?
- Bu okuldaki görev süreniz ne kadardır?

Velayet, çocuğun yüksek yararı esasına dayanarak ana ve babaya verilmiş olan “sorumluluk” ve “hakları” kapsamaktadır. On sekiz yaşını doldurana kadar herkes çocuktur. TMK’de velayetin kapsamı şu şekildedir: Ana ve baba, çocuğun bakım ve eğitimi konusunda onun menfaatini göz önünde tutarak gerekli kararları alır ve uygularlar. Çocuk, ana ve babasının sözünü dinlemekle yükümlüdür. Ana ve baba, olgunluğu ölçüsünde çocuğa hayatını düzenleme olanağı tanılır; önemli konularda olabildiğince onun düşüncesini göz önünde tutarlar. Çocuk, ana ve babasının rızası dışında evi terk edemez ve yasal sebep olmaksızın onlardan alınamaz. Çocuğun adını ana ve babası koyar.

5. Okulunuzda öğrenim gören öğrencilerin velayetinin kullanımından kaynaklanarak okula yansıyan ne tür sorunlar yaşıyorsunuz/gözlemliyorsunuz?

- Ana – babadan kaynaklanan ne tür sorunlar yaşıyorsunuz/gözlemliyorsunuz? Lütfen örnekler vererek anlatabilir misiniz?
- Çocuktan kaynaklanan ne tür sorunlar yaşıyorsunuz/gözlemliyorsunuz? Lütfen örnekler vererek anlatabilir misiniz?
- Diğer faktörlerden kaynaklanan ne tür sorunlar yaşıyorsunuz/gözlemliyorsunuz? Lütfen örnekler vererek anlatabilir misiniz?

6. Okulunuzda öğrenim gören öğrencilerin velayetinin ana ve babaları tarafından kullanımından kaynaklanarak okula yansıyan sorunlar yaşadığınızda/gözlemlediğinizde hangi çözüm yollarına başvuruyorsunuz?

- a. Ana – babadan kaynaklanan sorunların çözümünde hangi yollara başvuruyorsunuz? Lütfen örnekler vererek anlatabilir misiniz?
- b. Çocuktan kaynaklanan sorunların çözümünde hangi yollara başvuruyorsunuz? Lütfen örnekler vererek anlatabilir misiniz?
- c. Diğer faktörlerden kaynaklanan sorunların çözümünde hangi yollara başvuruyorsunuz? Lütfen örnekler vererek anlatabilir misiniz?
- d. Velayetten kaynaklanarak okula yansıyan sorunların çözümünde farklı kurumlardan yardım alıyor musunuz? Cevabınız “evet” ise lütfen örnekler vererek anlatabilir misiniz?
- e. Velayetten kaynaklanarak okula yansıyan sorunların çözümünde uyguladığınız yöntemleri/izlediğiniz yolları yeterli buluyor musunuz? Neden?
- f. Velayetten kaynaklanarak okula yansıyan sorunların çözümünde etkililiği artırmak için sizce başka neler yapılabilir? Lütfen örnekler vererek anlatabilir misiniz?
- g. Velayetten kaynaklanarak okula yansıyan sorunların en aza indirilebilmesi için sizce neler yapılabilir? Lütfen örnekler vererek anlatabilir misiniz?
- h. Rehberlik hizmetlerini yürütürken okul yönetimini etkili buluyor musunuz?

EK 5. Görüşme İzni Formu

Sayın Katılımcımız

Bu araştırma, anne ve babalar tarafından çocukların velayetinin kullanımında okula yansıyan sorunların, bu sorunlara yol açan etmenlerin ve çözüm yollarının belirlenmesi amacıyla yürütülmektedir. Araştırma Ankara İl Milli Eğitim Müdürlüğünün izni ile gerçekleştirilmektedir. Araştırmaya katılım tamamıyla gönüllülük esasına dayalıdır. Sizden kimlik belirleyici hiçbir bilgi istenmemektedir. Verdiğiniz bilgiler sadece araştırmada kullanılacak ve üçüncü kişilerle paylaşılmayacaktır. Araştırmaya katılmayı onaylamadan önce sormak istediğiniz herhangi bir husus varsa lütfen belirtiniz.

Katılımınız için teşekkür ederim.

Saygılarımla
M. Yalçın KANMAZ

Yukarıda bilgisi sunulan araştırmaya katılmayı, ses ve görüntü kaydımın alınmasını kabul ediyorum.

.../.../...

Ad-Soyad

İmza

EK 6. Etik Kurul Onayı

ANKARA ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ALT ETİK KURULU KARAR ÖRNEĞİ

Karar Tarihi : 16/05/2022

Toplantı Sayısı : 11

Karar Sayısı : 156

156-Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı doktora öğrencilerinden **Mehmet Yalçın Kanmaz**'ın "Öğrencilerin Velayetinin Kullanımından Kaynaklanan Sorunlara ve Bu Sorunların Çözümüne İlişkin Okul Yöneticileri, Rehber Öğretmenler ve Hâkimlerin Görüşleri" başlıklı tezi ile ilgili "İnsan Üzerinde Yapılan Klinik Dışı Araştırmalar Başvuru Formu" Etik Kurulumuzca incelendi.

Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı doktora öğrencilerinden **Mehmet Yalçın Kanmaz**'ın "Öğrencilerin Velayetinin Kullanımından Kaynaklanan Sorunlara ve Bu Sorunların Çözümüne İlişkin Okul Yöneticileri, Rehber Öğretmenler ve Hâkimlerin Görüşleri" başlıklı tezinin araştırma protokolüne uyulması ve etik onay tarihinden itibaren geçerli olması koşuluyla uygulanmasının etik açıdan uygun olduğuna oy birliği ile karar verildi.

**EK 7. Milli Eğitim Bakanlığı Araştırma İzni/Diğer Kurumlardan Alınan
Araştırma İzinleri**

T.C.
ANKARA VALİLİĞİ
Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-14588481-605.99-48937119
Konu : Araştırma İzni

29.04.2022

ANKARA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

İlgi: a) 26.04.2022 tarihli ve 493547 sayılı yazınız.
b) MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü'nün 2020/2 nolu Genelgesi.

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Doktora Öğrencisi Mehmet Yalçın KANMAZ'ın "Öğrencilerin Velayetinin Kullanımından Kaynaklanan Sorunlara ve Bu Sorunların Çözümüne İlişkin Okul Yöneticileri, Rehber Öğretmenler ve Hakimlerin Görüşleri" konulu tezi kapsamında merkez ilçelere bağlı okullarda uygulanacak olan veri toplama araçları ilgi (b) Genelge çerçevesinde incelenmiştir.

Yapılan inceleme sonucunda, söz konusu araştırmanın Müdürlüğümüzde muhafaza edilen ölçme araçlarının; Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, Millî Eğitim Temel Kanunu ile Türk Millî Eğitiminin genel amaçlarına uygun olarak, ilgili yasal düzenlemelerde belirtilen ilke, esas ve amaçlara aykırılık teşkil etmeyecek, eğitim-öğretim faaliyetlerini aksatmayacak şekilde okul ve kurum yöneticilerinin sorumluluğunda gönüllülük esasına göre uygulanması Müdürlüğümüzce uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Harun FATSA
Vali a.
Milli Eğitim Müdürü

Ek:
Uygulama araçları (12 sayfa)
Dağıtım:
Gereği:
Ankara Üniversitesi
Bilgi:
9 Merkez İlçe MEM

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Adres : Emniyet Mah. Alparslan Türkeş Cad. 4/A Yenimahalle

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys>

Telefon No : 0 (312) 306 89 30

Bilgi için: Emine Konuk

E-Posta: iletisim06@meb.gov.tr

Unvan : Şef

Kep Adresi : meb@hs01.kep.tr

İnternet Adresi: ankara.meb.gov.tr

Faks:

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 1316-5147-3f65-8f78-2018 koda ile teyit edilebilir.

BENZERLİK BİLDİRİMİ

“Öğrencilerin Velayetinin Kullanımından Kaynaklanan Sorunlara ve Bu Sorunların Çözümüne İlişkin Okul Yöneticileri ile Rehber Öğretmenlerin Görüşleri” başlıklı tezimin ana bölümü (ön bölüm, kaynaklar ve ekler hariç) Turnitin İntihali Engelleme Programı aracılığıyla incelenmiş ve ilgili rapor danışmanım tarafından da kontrol edilmiştir. Kontrol sırasında (1) “Yedi sözcükten daha az olan benzeşmeler” (2) “Kaynaklar” (3) “Doğrudan Alıntılar” dışarıda tutulmuştur. Benzerlik kontrolüne ilişkin rapordan elde edilen sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Rapor Tarihi	: 03.07.2023
Gönderim Numarası	: 2125968266
Sayfa Sayısı	: 171
Sözcük Sayısı	: 45250
Karakter Sayısı	: 267265
Benzerlik Oranı	: % 9
Savunma Tarihi	: 20.06.2023

Yukarıda belirtilen sonuçları gösteren Turnitin İntihali Engelleme Programı’na ilişkin orijinal raporu, sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapmaksızın bu beyanım ekinde Enstitüye teslim ettiğimi, tezimin %10’dan fazla benzerlik oranı içerdiğinin belirlenmesi durumunda, bundan doğabilecek tüm yasal sorumluluğu kabul ettiğimi bildirir, saygılarımı sunarım.

Öğrencinin Adı Soyadı: Mehmet Yalçın KANMAZ

Tarih: 03.07.2023

İmza:

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı ve Soyadı : Mehmet Yalçın KANMAZ

E-Posta Adresi :

İş Deneyimi :

Unvan	Görev Yeri	Yıl
Öğretmen	Malatya - Haydaroğlu İlköğretim Okulu	2007-2009
Öğretmen	Malatya - Atatürk İlköğretim Okulu	2009-2010
Öğretmen	Ankara – Şehit Ömer Azak İlkokulu	2010-

Akademik Bilgiler

Öğrenim Durumu:

Derece	Bölüm/Program	Üniversite	Yıl
Lisans	Sınıf Öğretmenliği	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	2002-2006
Yüksek Lisans	Eğitim Yönetimi	Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü (TODAİE)	2013-2016
Doktora	Eğitim Yönetimi	Ankara Üniversitesi	2017-2023

Yayınlar:

Kanmaz, M. Y. (2022). *Sosyal Bilimlerinde Güncel Tartışmalar 11*. Ankara: Bilgi Yayınevi.

Bildirileri:

Çınkır, Ş., Özmen, Ö., Çağlar, A., Kanmaz, Y. M., Aydın, Y. & İrban, H., (2019). Culturally responsive classroom management: Developing competencies and indicators for teachers working with refugee students in Turkey. European Educational Research Conference (ECER 2019), Hamburg. Germany.